

A BUDDHIZMUS SZENTIRATAI

2

A BUDDHA MEGVILÁGOSODÁSA

A Vinaja gyűjtemény
Khandhaka könyvéből

A Tan Kapuja

A Buddha megvilágosodása

A Vinaja gyűjtemény Khandhaka könyvéből

Készült az EFOP 3.4.3-16-2016-00024
pályázat keretében 2021-ben.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

A buddhizmus szentiratai sorozatban eddig megjelent:

Lótusz szútra, a Mahájána buddhizmus ékköve

A BUDDHIZMUS SZENTIRATAI

A Buddha megvilágosodása

A Vinaja gyűjtemény Khandhaka könyvéből

Farkas Pál fordítása

A Tan Kapuja
Budapest, 2022

A jelen fordítás az alábbi páli nyelvű kiadások alapján készült

The Vinaya piṭakam, one of The Principal Holy Scriptures in the
Pāli Language, Edited by Hermann Oldenberg, Vol. I. The
Mahāvagga, Williams and Norgate, London, 1879.
Chaṭṭha Saṅgāyana Tipitaka 4.0 (<https://tipitaka.org/romn./>)
Vinayaṭṭake, Mahāvaggapāli

© A Tan Kapuja

© Farkas Pál

ISBN 978-615-5935-11-4

[DOI 10.56317/FPbume.2022](https://doi.org/10.56317/FPbume.2022)

Kiadja: A Tan Kapuja Buddhista Egyház

Felelős kiadó: Mireisz László

Fordította: Farkas Pál

Lektorálta: Bodó Ferenc

Korrektúra: Kertész Erika

Borítóterv: Ivanics Zsolt

Műszaki szerkesztő: Dobosy Antal és Ivanics Zsolt

Nyomdai kivitelezés: Tibuktu Bt

Tartalomjegyzék

Előszó (Bodó Ferenc)	7
A páli szavak kiejtése	13
Rövidítések jegyzéke	15
Bevezetés	17

A Nagy Fejezet: A Buddha megvilágosodása

1. A megvilágosodás fájánál mondott beszéd	33
2. A kecskepásztorok banjan fájánál mondott beszéd	36
3. A mucsalinda fánál mondott beszéd	38
4. A rádzsajatana fánál mondott beszéd	39
5. A Brahmá kéréséről szóló beszéd.	41
6. Az öt szerzetesről szóló beszéd	48
7. A beavatásról szóló beszéd	66
8. A Máraáról szóló beszéd	75
9. A beavatásról és befogadásról szóló beszéd	77
10. A Máraáról szóló második beszéd	79
11. A köztisztelőben álló barátok esete	80
12. Az Uruvelában történt csodákról szóló beszéd	82
13. A Bimbiszára vezette gyűlésről szóló beszéd	101
14. A Száriputta és Moggallána beavatásáról szóló beszéd	109

A páli szöveg és a kéziratok szövegváltozatai (H. Oldenberg)	117
A szövegben előforduló kulcskifejezések szótára (magyar-páli)	171
A szövegben előforduló tulajdonnevek.	175
A szövegben előforduló növénynevek magyarázata.	179
Irodalom (a Páli kánon könyvei és kommentárjaik)	183

Előszó

Az alábbiakban a tisztelt olvasó Farkas Pálnak, A Tan Kapuja Buddhista Egyház és Főiskola eminens théraváda tanítójának a fordításában szerezhethet tudomást a történeti Buddha megvilágosodásának éjszakáját követő időszak jelentős eseményeiről. A fordítást tartalmazó tizennégy beszéd eredeti páli nyelvű szövege, a konzervatívnak tekintett théraváda buddhizmus szentiratának, a Páli Kánon első kosarának, azaz a Fegyelmi szabályok (*Vinaja*) második 'könyvének', az ún. Részeknek (*Khandhaka*) A nagy fejezetén (*Mahāvagga*) belül található, és A nagy rész (*Mahākhandhaka*) nevet viseli.

A buddhizmus iskolái között a théraváda különleges helyet foglal el, hiszen ez a legrégebbi irányzat, amely néhány súlyos aszályos periódust átvészelve, már közel 2300 éve virágzik. A magyar szakirodalomban a 'théraváda' kifejezés általában, mint az 'öregek tana' szerepel. Ez a fordítás mindenestre némileg csalóka lehet, ugyanis azt sugallhatja, hogy az irányzat hagyományozói és a tanítások számottevő elemének újragondolói a hosszú évszázadok során egytől-egyig meglelt korú szerzetesek. A valóságban viszont nem minden esetben ez a helyzet. A théraváda regulája alapján a teljes jogú szerzetesi avatást (*upaszampadá*) a jelölt leg hamarabb húsz éves korában kaphatja meg, majd tíz év elteltével automatikusan thérává válik. Következésképpen, egy harminc éves szerzetesre, akit húsz éves korában avattak teljes jogú szerzetessé, már théraként tekintenek. Ha tehát a 'théra' szó jelentését kellene meghatározni, akkor talán a 'rangidős szerzetes' lenne a legpontosabb.

A Páli Kánon (*Tipitaka*) egészét, azaz a Fegyelmi szabályok kosarát (*Vinaja-pitaka*), a Beszédnek kosarát (*Szutta-pitaka*) és a Felsőbb tan kosarát (*Abhidhamma-pitaka*) a théraváda követői, legyenek akár szerzetesek, akár világi emberek a történeti Buddha szavának tekintik. Az itt következő fordítás ennél fogva, legalábbis a théraváda buddhizmus szerint, egyértelműen a Buddha szavait tükrözi. Ennek az állításnak az igazságtartalmát ugyanakkor a függő keletkezés (*paticca-szamuppáda*) tantételének közelebbi vizsgálata erőteljesen megkérdőjelezi.

A fordítás elején megjelenő tizenkét tagból álló függő keletkezés elméletével kapcsolatban látszólag nincs semmi probléma; a Magasztos a megvilágosodását követően a bódhi fa tövében időzik és e tanításon elmélkedik [1.1.]. A formula tulajdonképpen az ember, valamint minden érző lény genezisének leírását tartalmazza. A tézis tizenkét komponensét a feltételezettség, azaz az egymástól való kölcsönös függés hatja át, vagyis minden egyes tag az utána következőnek a szükségszerű feltétele. Ennek értelmében az első összetevő a második feltétele, a második a harmadiké és így tovább egészen a tizenkettedikig: 1. tudatlanság (*aviddzsá*) 2. késztetések (*szankhára*) 3. tudatosság (*vinnyána*) 4. név-és forma (*náma-rúpa*) 5. hat érzékelési alap (*szalájatana*) 6. érzékelés (*phasza*) 7. érzés (*védaná*) 8. szomj (*tanhá*) 9. ragaszkodás (*upádána*) 10. létesülés (*bhava*) 11. születés (*dzsáti*) 12. öregség és halál (*dzsará-marana*).

Az idő előrehaladtával ez a tizenkéttagú láncolat, élén a tudatlansággal és a késztetésekkel szinte észrevétlenül és megkérdőjelezetlenül került a történeti Buddha olyan alaptanításai közé, mint a négy nemes igazság (*csattári arija-szaccsáni*), a nemes nyolckrétű ösvény (*arija-atthangika-magga*) és az öt halmaz (*panycsa-khandha*).

Ezt a kitüntetett pozíciót az alaptanítások sorában azonban három érdekesség is bizonytalanná teszi. Az első a megvilágosodás éjszakáján felismert tanításokkal van összefüggésben, amire a jelen szöveg nem utal közvetlenül, hiszen az azt követő időszakról szól. A Beszédek kosarához tartozó Középhosszú beszédek gyűjteményében (*Maddzshima-nikája*) található a *Mahászaccsaka szutta*, amelynek központi témája a Buddha megvilágosodásának története. Ebben a beszédben mondja el a Magasztos Aggiveszana Szaccsakának a felébredés éjszakáján szerzett tapasztalatait.¹ Bármilyen meglepő, de a függő keletkezés nem szerepel az átélt élmények sűrűjében. A három szakaszra felosztott éjszaka első részében a Buddha visszaemlékezik az összes korábbi születésére, a másodikban a különböző érző lények tetteinek fényében szemléli azok halálát és újralétesülését és végül a harmadikban felismeri a négy nemes igazságot, valamint megszünteti bensőjé-

---

¹ MN.36.38-44./i.247-249.

ben a káros tudati befolyások (*ászava*) hatását. A három szakasz ismeretében kissé mesterkéltnek bizonyul a tizenkéttagú függő keletkezést a megvilágosodás-élményhez társítani, még annak ellenére is, hogy a befolyások között egyaránt helyet kap a létesülés és a tudatlanság.

A második érdekesség szintén arra utal, hogy a tizenkéttagú láncolat nem tartozik egyértelműen a korai felismerések közé. Bő egy hónappal a megvilágosodást követően Váránasziban, az Őzek ligetében mondja el a Buddha az első és a második tanítóbeszédét annak az öt aszkétának, akikkel a felébredését megelőzően az önsanyargatás gyötrelmes útját járta. Nyilvánvaló, hogy a két beszéd azokat a tanításokat öleli fel, amelyeket a Magasztos a megvilágosodása során felismert. A megvilágosodás éjszakájához hasonlóan, ezek a beszédek sem említik a függő keletkezés tizenkét tagját. Az első középpútra, azaz a nemes nyolckrétű ösvényre és a négy nemes igazságra [1.6.17.-1.6.29.], míg a második beszéd az öt halmaz tanítására szorítkozik [1.6.38.–1.6.47.].

A harmadik érdekesség megmutathatja, hogy a történeti Buddha a feltételezettség tizenkéttagúnál rövidebb változatát alighanem valamikor a hosszú tanítói évek alatt fogalmazta meg. Erre enged következtetni a Beszédek kosarának első kötetében található Hosszú beszédek gyűjteményének (*Dígħa-nikájja*) két releváns szövege, a *Mahánidána-szutta* és *Mahápadána-szutta*. Az előbbiben a Buddha első unokatestvérének és egyben személyes kísérőjének Ánandának fejt ki a kilenctagú függő keletkezés tanítását,² melyet összevetve a bódhi fa tövében megismert tizenkét taggal, rögtön kitűnik, hogy híján van a tudatlanságnak, a késztetéseknek és a hat érzékelési alapnak. A formula ebben az esetben a következőképpen alakul: 1. tudatosság 2. név-és forma 3. érzékelés 4. érzés 5. szomj 6. ragaszkodás 7. létesülés 8. születés 9. öregség és halál. A szöveg szerint a tudatosság és a név-és forma kölcsönösen feltételezik egymást, tehát nincs szükség sem a tudatlanságra, sem pedig a késztetésekre. Annak lehetősége, hogy a Buddha az egyik legfontosabb tanítványának, a megvilágosodást követően felismert tudáshoz képest ilyen mértékben eltérő tanítást adjon,

---

2 DN.15.3./ii.55-57.

szinte teljességgel kizárt. A théraváda hagyomány ráadásul úgy tudja, hogy a Hosszú beszédek gyűjteménye egy olyan szerzetesi közösség munkájának köszönhető, amely Ánanda elbeszéléseire támaszkodva, szóban örökítette tovább a megtörtént eseményeket, a Buddha halálát követően, egészen a Páli Kánon első leírásáig, amelyre valószínűleg az i.e. 1. században Vattagámani szingaléz király uralkodása idején került sor Srí Lankán. Ha a tradíciónak ez a beszámolója hiteles, akkor a *Dígħa-nikája* szövegeiben, főleg az Ánandának címzett tanítások között, feltehetően jó néhány közvetlenül a Buddhától származhat, tudniillik ő volt az, aki hosszú évtizedeken keresztül mindenhová, mint az árnyék, személyes kísérőként követte a Magasztost. Következésképpen, Ánandánál senki sem ismerhette jobban és pontosabban a tanításokat.

A *Mahánidána-szutta* formulájához kísértetiesen hasonló bukkan fel a *Mahápadána-szutta* szövegében is. A Magasztos a kíváncsi szerzeteseknek a számos világkorszakkal ezelőtt élt Vipaszí Buddha történetének elbeszélése közben említi a tudatlanságot és a késztetéseket ugyancsak nélkülöző, ellenben a hat érzékelési alapot már magában foglaló tíz tagból álló függő keletkezés láncolatát.³ A tudatosság és a név-és forma ebben a formulában is egy- más feltételei.

A fentiek fényében megállapítható, hogy a tizenkéttagú függő keletkezés nem képezte explicite szerves részét a megvilágosodás éjszakájának és az azt követő hónapoknak. Ha ennek az ellenkezője lenne igaz, akkor vagy a megvilágosodás-élményben, vagy a korai tanítóbeszédekben a tizenkét tagnak fel kellene tűnnie. A feltételezettség mibenlétét a Buddha minden bizonnyal már gyakorlott tanítóként foglalta szavakba egy későbbi alkalommal. A Hosszú beszédek gyűjteményét alapul véve továbbá feltételezhető, hogy a tizenkéttagú függő keletkezés első és második tagja, azaz a tudatlanság és a késztetések nem a történeti Buddhának az elképzeléseit tükrözi. A fordítást képező tizennégy beszéd, tehát nem tekinthető teljes mértékben a Buddha szavának. A szövegben ettől függetlenül bizonyára megelevenednek eredeti események is, mint például a már említett első és második tanítóbeszéd.

---

3 DN.14.2.18-2.20./ii.31-34.

A *Mahákhandhaka* összeállítására ebből adódóan a Buddha halálát követő és a Páli Kánon leírását megelőző évszázadokban kerülhetett sor. Ez az idő pedig bőven elegendő volt ahhoz, hogy a szerzetesek alapos munkálkodása nyomán a függő keletkezés tanítása tizenkéttagúra bővüljön.

Eredeti buddhista szövegeket fordítani rendkívül nehéz és időigényes feladat. A szavak jelentésének pontos ismerete nem elegendő. A helyes fordításhoz szükség van az adott irányzat tanításaiban való jártasság mellett annak kultúrtörténeti összefüggéseire és nem utolsósorban a meditációs gyakorlataiban szerzett tapasztalatokra is. Farkas Pál mindezeknek birtokában van, hiszen több mint harminc éve kutatja, tanítja és gyakorolja a théraváda buddhizmus által hagyományozott előírásokat és tanításokat. Amikor tehát a tisztelt olvasó e könyvet a kezébe veszi, jusson eszébe, hogy a fordítást a magyarországi théraváda buddhizmus egyik legkiemelkedőbb alakjának munkája fémjelzi.

Bodó Ferenc

A páli szavak kiejtése

A páli ábécé:

magánhangzók: a, ā, i, ī, u, ū, e, o

mássalhangzók:

gutturális/veláris	k, kh, g, gh, ṅ
palatális	c, ch, j, jh, ñ
cerebrális/cacuminális	ṭ, ṭh, ḍ, ḍh, ṇ
dentális	t, th, d, dh, n
labiális	p, ph, b, bh, m
fél(magán)hangzó	y, r, ḷ, ḷ, v
sziszegő hang	s
hehezetes hang	h
niggahīta	ṃ

betű: kiejtés:

a	rövid á
ā	hosszú á
i	i
ī	í
u	u
ū	ú
e	é (általában hosszú; kettős mshz. előtt rövid)
o	ó (általában hosszú; kettős mshz. előtt rövid)

A magánhangzók esetében az e és o egyedülálló mássalhangzó előtt és szó végén mindig hosszú, de kettős mássalhangzó előtt rövid.

A mássalhangzók egyedi ejtése: c = cs, j = dzs, ñ = ny, y = j, s = sz. A cerebrális mássalhangzók ejtése esetében a nyelv hegye a szájadlason, dentális mássalhangzók esetében a felső fogsor fölött

helyezkedik el. A hehezetes mássalhangzók egy mássalhangzónak számítanak (kh, gh, ch, jh, th, dh, th, dh, ph, bh), amelyeket kissé nagyobb nyomatékkal ejtünk, mint a nem hehezeteseket. A kettős mássalhangzókat ugyanúgy ejtjük, mint a magyarban. A niggahīta, a tisztán nazális ṃ, kiejtéskor ng-nek hangzik. (Meg kell jegyeznünk, hogy míg a páli szövegek többsége, így VT és ChS is, páli szövegek idézésekor az általánosan használt alulpontos ṃ betűt használja, addig BD fordításában végig fölülpontos ṃ szerepel, amit I.B.Horner egyes jegyzeteit idézve átírtunk!)

Rövidítések jegyzéke

I. Elsődleges források

Vinaya piṭaka pāli (H.Oldenberga)	Vin
(ezen belül) Khandhaka Mahāvagga	Khmv
(ezen belül) Khandhaka Cullavagga	Khcv
Chaṭṭha Saṅgāyana Tipitaka 4.0	ChS

II. Egyéb pāli források

Dīgha Nikāya	DN
Majjhima Nikāya	MN
Saṃyutta Nikāya	SN
Aṅguttara Nikāya	AN
Dhammapada	Dhp
Udāna	Ud
Suttanipāta	Snv
Theragāthā	Thag
Therīgāthā	Thig
Thera-apadāna	Tha-ap
Buddhavaṃsa	Bv
Jātaka	Ja
Mahāniddeśa	Mnd
Paṭisambhidāmagga	Pt
Nettipakaraṇa	Ne
Milindapañha	Mil
Kathāvatthu	Kv
Mahāvastu	Mvu
Dīpavaṃsa	Dpvs
Samantapāsādikā	Vin-a
(kommentár) aṭṭhakathā	-a

III. Más alapvető források

The Book of the Discipline (ford. Isaline Blew Horner)	BD
The Book of the Discipline (ford. I.B. Horner- pārājikā Ajahn Brahmalī)	SC
Vinaya Texts (ford. Hermann Oldenberg- Thomas William Rhys Davids)	VT

IV. Egyéb segédkönyvek és folyóiratok

The PTS's Pāli-English Dictionary (T.W.Rhys Davids-William Stede)	PED
Dictionary of Pali Proper Names (Gunapala Piyasena Malalasekera)	DPPN
Journal of the Pali Text Society	JPTS
The Harvard Journal of Asiatic Studies	HJAS
The Journal of the Royal Asiatic Society	JRAS

A kánonban használt legfontosabb nyelvre utaló rövidítések:

szingaléz	sī.
thai	syā.
khmer	ka.
pāli	pī.
szanszkrit	skt.

Megjegyzés: A rövidítések jegyzéke néhány kivételtől eltekintve a források idézésekor a SuttaCentral által alkalmazott rövidítéseket használja.

Bevezetés

*Namo tassa bhagavato arahato
sammāsambuddhassa.*

Aki a régiek tudományát igyekszik megvilágítani és érthetővé tenni a mai érdeklődőknek, bizony nagy fába vágja a fejszét. Bár a társadalmi, gazdasági és politikai téren bekövetkező változások a hagyománykövető kultúrákban jóval lassabban zajlottak, minél távolabbra tekintünk vissza az időben, annál nehezebb hiteles képet kapni a történetről. Különösen így van ez, ha a kultúra és civilizáció, amelyben élünk, annyira távol áll a megvilágítani kívánt kultúrától és civilizációtól, annak korszakokat meghatározó alakjaitól, tanításokban átadott gondolataiktól, szavaiktól és tetteiktől.

A hagyomány szerint több mint két és félezer éve élt Gótama Sziddhattha herceg, a későbbi történeti Buddha élete és tanítása tehát akkor is megszámlálhatatlan titkot rejtene, ha ezeket a tanításokat a mester működéséhez időben legközelebb lévő Páli Kánon részletekbe menő alapossággal megvilágítaná. Ez azonban nincs egészen így. Egy olyan társadalomban, amelyben a tanítás átadása szóbeliségen alapult, ezt még akkor sem várhatjuk el, ha el kell ismernünk, hogy az első Gyűlés rendkívüli memóriáról számot adó felmondói – a Szutta Pitakát felidéző Ánanda, a Vinaja Pitakát felidéző Upáli, és az Abhidhamma Pitaka kezdeti megfogalmazásának kiindulópontjait alkotó *mátikákat* (véltetőleg) felmondó Száriputta – valószínűleg egy olyan gazdag szövegtestet adott át a Buddha utódainak, melyek az általunk ismert mai kánon gerincét alkotják.

Nem könnyíti meg a helyzetünket az sem, hogy az időben még nem sikerült pontosan és teljes bizonyossággal helyesen elhelyezni a Buddha életét, melynek datálása, a születés és végső eltávozás időpontjainak pontos meghatározása terén a buddhista és a tudományos világ közel két évszázados időtávon belüli feltevéseket

hangoztat.¹ Természetesen nem foglalkozunk itt azokkal a délibá-bos elképzelésekkel, amelyek szerint a Buddha nem volt valóságos személy, hanem egy költői képzelet teremtette mitikus alak, és azokkal sem, amelyek életidejét irreális távlatokba helyezik.

A Buddha tanítását a vallás követői a korai írásos szövegek nyelvén, páli nyelven, *sāsana* névvel illetik (a szó alapvető jelentése: hír, üzenet; gondoljunk a későbbi keresztény *evangelion* szó jelentésére). Ennek fényében mindjárt azt is fontolóra vehetjük, hogy a vallás nem hagyományos elterjedési területén használt buddhizmus név mennyire kevésbé alkalmas e vallási irányzat hiteles megnevezésére. És akkor még nem beszéltünk arról, hogy a Buddha tanítása nem hitvallás, hanem a valóság feltárása, tökéletes megismerése és megértése, és az életgyakorlatnak ehhez a megismeréshez és megértéshez igazítása, ahol az elmélet és a gyakorlat szervesen összeforr, egymást kiegészíti és támogatja; azaz nem megváltás-tan, hanem megszabadulás-tan, nem hitely, hanem életgyakorlat.

A tanítás legkorábbi leírt szövegei a tudósok szerint a - 1. században kerültek rögzítésre a pusztító beháborúk szaggatta Srí Lankán, addig csak szóbeli átadáson keresztül jutottak el a vallás gyakorlóihoz és követőihez. Ez a szóbeli hagyomány azonban meglehetősen megbízható volt, a recitációkban járatos szerzetesek körültekintő és alapos módszereket dolgoztak ki a recitált szövegek folyamatos ellenőrzésére. Valószínűleg nem túlzás a hagyománynak az a vélekedése, hogy a később kézírással másolt szövegek hibalehetőségei nem kisebbek, mint szóbeli átadás esetén.

A Páli kánon ugyan a vallás legkorábbi, teljes egészében fennmaradt szentirat gyűjteménye, ugyanakkor csak egyetlen, igaz vélhetőleg a fennmaradt legkorábbi iskola, az „öregek tanítása”, a théraváda tanításait képviseli. A Buddha követői a jelenleg elfogadott

---

¹ Lásd például Bhikkhu Sujato és Ajahn Brahmali cikkét: *The Authenticity of the Early Buddhist Texts* (<https://ocbs.org/wp-content/uploads/2015/09/authenticity.pdf>), A.K.Narain cikkét a *The Journal of the International Association of Buddhist Studies*, 1993. Vol.16.No.1.187-201. oldalán (<https://journals.ub.uni-heidelberg.de/index.php/jiabs/article/download/8810/2717/8618>), vagy a The Open University népszerűbb megfogalmazású cikkét (<https://www.open.edu/openlearn/history-the-arts/culture/religious-studies/the-dates-the-buddha>), amely az 1988.április 11-18. között tartott Göttingeni Szimpózium megállapításait idézi fel.

tudományos megközelítés szerint ugyanakkor 17, mások szerint 19 iskolát alapítottak, amelyek közül egyik további iskola kánonja sem maradt fönnt teljes egészében, némelyik iskola tanításaira pedig csak közvetett emlékekből és későbbi leírásokból következtethetünk. A későbbi mahájána iskolák pedig úgy tanításaikban, mint gyakorlataikban az alapító elképzeléseitől még távolabbra merészkedtek.

Az eltelt idő és a bekövetkezett változások azt is erősen megnehezítik, hogy pontos képet alkossunk a korabeli India társadalmi viszonyairól és a benne élő emberek életformájáról; a mából visszakövetkeztetni, hacsak nem a legóvatosabb formában tesszük, szinte bizonyosan téves elképzelésekhez vezet. Természetesen a segédtudományok – a nyelvészettől a történetíráson át a régészetig – számos értékes fogódzót nyújtanak, de a visszafogottság a megállapítások terén igencsak ajánlatos.

Mindennek ismeretében vágtunk bele szinte vakmerően az itt következő szöveg fordításába, amely ugyanakkor annyiféle értékes információt tartalmaz, és annyiféle módon szólítja meg közvetlenül a mai embert, hogy úgy gondoltuk, feltárása megéri a kockázatot. Mint az úttörők esetében annyiszor, a dicső utódokra marad, hogy felülmúlják a korai időszak hőseinek merész vállalkozásait, és kijavítsák azokat a hibákat, melyeket az úttörők a tudás jóval szerényebb szepténe birtokában elkövettek.

A Khandhaka 1. Nagy Fejezetének (Mahávagga) 1-24. beszédtét tartják a leghitelesebb beszámolóknak a Buddha életének egyik igen fontos időszakáról, a megvilágosodásról és a közvetlenül azt követő időszakról, a korai Szangha kialakulásáig, és a két fő tanítvány, Száriputta és Moggallána megtéréséig. A Vinaja pitaka összeállítói alapvetőnek tarthatták ahhoz, hogy meghatározható legyen, kit tekinthetnek érvényesen beavatott és befogadott szerzetesnek, és miképpen zajlottak le a korai avatási szertartások. A Nagy Fejezet páli szövegének latin betűs átírását és az eredetihez vélhetőleg leginkább közelítő összegzését Hermann Oldenberg készítette el öt kötetben 1879. és 1883. között, hogy mennyire gondosan, mindenre kiterjedő figyelemmel és hatalmas szakértelemmel, azt mi sem mutatja jobban, minthogy ma is sok kutató ezt a szöveget tekinteti vizsgálódása kiindulási alapjának. Oldenberg ezután 1881-ben,

1882-ben és 1885-ben Thomas William Rhys Davids-szel közösen, a Sacred Books of the East sorozat XIII., XVII. és XX. kötetében megalkotta a még közel sem teljes szöveg legkorábbi fordítását.

Több mint fél évszázaddal később Isaline Blew Horner látott neki újra a nagy feladatnak, aki az eredeti szöveg iránti tiszteletét sokféle módon kifejezve mégis úgy érezte, hogy az eltelt időszak kutatási eredményei szükségessé teszik egy új fordítás megalkotását. A hatkötetes munka a Sacred Books of the East sorozat X., XI., XIII., XIV., XX. és XXV. köteteként 1938. és 1966. között látott napvilágot. Horner ennek részben azért látta szükségét, mert a korábbi fordítás közel sem volt teljes, például a Pátimokkha szövegek mellől teljes egészében hiányzott a Szuttavibhanga szövegének fordítása, amely a szabályok részletesebb magyarázatát adja. Amellett a két fordítás között eltelt idő alatt, elsősorban a Pali Text Society rendkívül átgondolt és intenzív kiadói működésének és támogatásának, és az általa felkért tudósok munkásságának köszönhetően, szinte teljes egészében megjelentek a Páli kánon szövegeinek latin betűs átírásai és fordításai. Ezen túl több kitűnő páli szótár, számtalan további kommentár és poszt-kanonikus szöveg, ami szükségessé tette a fordítások kiegészítése mellett azok alapos átvizsgálását, egyes szavak, kifejezések, hasonlatok, jelképek, utalások jelentésének átértékelését vagy kiegészítését. A fordítást Horner páratlanul gazdag és igen értékes jegyzetanyaggal egészítette ki, melyet még a téma legkiválóbb szakértői is annyira tiszteletben tartottak eddig, hogy kiadási koncepciójukat is hajlandók voltak megváltoztatni, gondoljunk például a SuttaCentral 2014-ben Bhikkhu Szudzató szerkesztésében, Ácsán Brahmali kiegészítésével megjelent új internetes kiadására. Horner értékes megjegyzéseinek legnagyobb részét mi is nagy tisztelettel adaptáltuk.

A Chaṭṭha Saṅgāyana Tipitaka 4.0 számozása szerint mindössze tizennégy beszédből álló rövid szöveg, ami e könyvben megjelenik, számtalan érdekességet tartogat. A legfontosabb mindenképpen az, amiben a Buddha életét behatóan ismerő tudósok szinte egyhangúan megegyeznek, hogy a későbbi, bizonyos területeken legendásra növesztett életrajzok a Buddha-történet két részletét

lényegét tekintve szinte azonosan írják le: az egyik a Buddha megvilágosodása és a közvetlenül utána következő időszak története a Szangha létrejöttétől felépüléséig és megerősödéséig; a másik a Buddha végső távozása előtti több mint egyéves időszak története. Az előbbit olvashatjuk majd itt, a Mahāvaggában, míg az utóbbi tömör, de igen informatív leírását a Páli kánon leghosszabb szuttája, a DN.16. Maháparinibbána szutta őrizte meg az utókoroknak. A Buddha életének egyes epizódjairól, különösen a megvilágosodása előtti aszkézis sajátosan megterhelő időszakáról nyerhetünk még részletgazdag képet a Buddha saját beszámolóiból, elsősorban a Maddzshima Nikája egyes szuttáiból (MN.12., 26., 36.), de a Buddha életéről keveset tudunk. A megvilágosodása előtti időszak leírása elnagyolt és általános, az azt követő időszak pedig negyvenöt év folyamatosan ismétlődő napi rutinja, tanítás és meditáció, számtalan helyen, számtalan élőlény javára és okulására.

A későbbi életrajzok azután legendásra színezik és számtalan mesés elemmel gazdagítják a korai időszak egyszerű és lényegretörő leírásait. Csak a legfontosabbakat emeljük ki közülük: a legkorábbi Asvaghósa költői ihlettségű műve, a Buddhacarita (A Buddha tettei), keletkezése a +1. századra tehető. Szarvástivádin iskolából származó szöveg mahájána átdolgozása a Lalitavistara (A teljes játék), összeállítása a +3. században született. A mahászanghika iskola lókottaravádin ágának vinájája, a Mahāvattu (Nagy esemény; szanszkrit változatban: Mahávaszta) összeállításának szerkesztése vélhetőleg a +2-4. században zajlott, míg a Buddhaghósa által jegyzett théravádin Nidána-kathá (A származási vonal története) a +5. századból származik, a szöveg egyben a Dzsátaka gyűjtemény bevezetője.² Meg kell még említenünk a valószínűleg dharmaguptaka eredetű, +3-6. századi, kínai forrásokból is ismert Abhiniskramana sūtrát is, melynek első recenzióját a tibeti változatból Kőrösi Csoma Sándor készítette 1833-ban.³

---

2 Az említett szerzők, műveik és az iskolák nevei tudományos átírásban: Aśvaghōṣa: Buddhacarita; Lalitavistara (sarvāstivādin); Mahāvattu/Mahāvastu (mahāsaṅghika, lokottaravādin); Buddhaghosa: Nidāna-kathā, Jātaka; Abhiniskramaṇa (dharmaguptaka).

3 Az Abhiniskramaṇa sūtráról közli Sieglinde Dietz: Remarks on a hitherto unknown cosmological text in the Kanjur (Acta Orientalia Scientiarum Hungaricae, Vol.43. No.2/3. Budapest, 1989. 273. oldal, 2. jegyzet).

A szöveg a Buddha életének legmeghatározóbb, és követői számára legfontosabb eseményével, a megvilágosodással kezdődik, és az azt követő négy hét leírásával folytatódik, amelyet a bódhiszattvából buddhává lett ifjú a megszabadulás üdvét élvezve tölt el. A megvilágosodás leírása puritán és szinte tárgyyszerű, az okfüggő keletkezés és megszűnés felismerésével, átlátásával és megértésével következik be, és rendkívül tömören ismerteti az okfüggő keletkezés tényezőit. A Buddha négy egymást követő héten keresztül folytatja egyhetes gyakorlatait, a leírás e négy hét történéseit sorolja, kizárólag a legfontosabb eseményekre térve ki.

Az ezután következő héten túljut a „nagy vonakodáson”, és Brahmá Szahampati, a megjelenő nagy istenség kérését mérlegelve megváltoztatja nyugalomban maradásra vonatkozó szándékát, és elköteleződik a tanítás mellett: „A halhatatlan kapuja kitarva azok előtt, akik meghallják” (Khm.v.1.5.12.). Ez utóbbi történet megjelenítése – mint több későbbi epizód is – túlmutat a tárgyiagos előzményeken, és jelzi, hogy a szöveg felületesen talán túlzónak vagy legendásnak tűnő utalásai a valóság igen pontos, ám szimbolikus leírásai, és e szimbólumok és képek megfejtése feltárhatja a tanítás mélyebb, a hétköznapi gondolkodás elől rejtett rétegeit. A nagytekintélyű „öregisten” megjelenése – a 31 létsík későbbi részletes kommentáriális kidolgozását ismerve – már ekkor bizonyára arra utal, hogy a Buddha az elmélyedések (*jhāna*) legmélyebb, negyedik fokán, az érintetlen jelenlét tisztaságából tekint „a tudatába helyezett és ott megtartott” kérdésre, és a meditációból visszatérve, az intuitív tisztánlátás állapotában dönt a tanítás mellett.

Bár a szöveg nem túlzottan hosszú, mégis feltűnik benne a Buddha szokásosan alkalmazott megszólításainak és „beszélő neveinek” nagy többsége. A „megvilágosodott, felébredett” jelentésű, ugyancsak beszélő „Buddha” nevet gyakran személynévként kezeljük, hiszen így nevezik meg a mestert tanítványai és tisztelői, bár a Buddha személyneve Gótama Szidhattha. E név első tagja a Buddha nemzetségnevére utal, míg második, születésekor kapott nevének jelentése: „aki beteljesíti célját”.

A szövegben ezután legelőször megjelenő név, a „Magasztos” (*bhagavant*), a Buddháról tiszteletteljesen beszélő és a Buddhát

tisztelettel megszólító világiak által alkalmazott egyik leggyakoribb elnevezés.

Ennek egyik ugyancsak gyakori megfelelője más szempontból a „Beérkezett” (*tathāgata*), az a név, amellyel a Buddha önmagára utal. A név eredete és jelentése nem kevésbé talányos, számtalan kutató igyekezett megfejteni (lásd a szöveg 30. jegyzetét!). Az „ősök” iránti tiszteletből – és ezúttal a magyar nyelvű páli fordítások ősatyjának, Vekerdi Józsefnek fejezzük ki tiszteletünket – e két szó fordítását változtatlanul hagytuk.

Ez viszont magában hordoz némi inkonzekveniciát a „Jó Úton Járó”-nak fordított *sugata* szó esetében, hiszen az előbb említett jegyzetben Norman amellettt érvel, és minden valószínűség szerint joggal, hogy a két megnevezés párhuzamos jelentést hordoz. Ezen viszont a „Beérkezett” szó befejezettsége meglehetősen túlmutat.

Már a második beszédben feltűnik egy másik, közel sem udvarias megszólítás: „Gótama uram” (*bho Gotama*). Ez az egyenrangú felek között alkalmazott, vagy alacsonyabb rangú személynek szóló hétköznapi megszólítás meglehetősen bizalmas, és tiszteletlennek tekinthető, ha egy magas megvalósítottságú vallási vezetőnek címезik.

Ugyanakkor a szerzetesek megszólításaként világiak által és társaik által egyaránt alkalmazott „tiszteletreméltó” (*bhante*) szó tökéletesen alkalmas a megbecsülés és elismerés kifejezésére, és egyenrangúak között a leggyakrabban használt udvarias megszólítás.

Végző eltávozása előtt a Buddha rendelkezett a nagytekintélyű idősebb szerzetesek tiszteletteljes megszólításáról is. Az eredetileg „idős, öreg” jelentésű *āyasmant* szót a szövegben a „nagytiszteletű” kifejezéssel adtuk vissza.

Annak a magas megvalósítottságú személynek a megnevezése, aki megvilágosodott és elérte a megszabadulást, „nagyemlétségű” (*arahant*), a korban szokásos sajátos szómagyarázatok egyike szerint „aki elpusztította az ellent (azaz az utolsó befolyásokat)”, szó szerint: érdemes, méltó, kiváló, derék.

Különösen érdekes és sokatmondó, amikor a beszélő átvált az egyik megszólításról a másikra, mert ez sok esetben nem pusztán költői fordulat, hanem sokatmondó utalás a beszélő hozzáállásának

megváltozására. Ilyen esetet mutat be a Khmv.1.6.16., amikor a Buddhát a szerzetesek közötti egyenrangúságot kifejező „barát” (*āvuso*) megszólítással illető, és személyét hiteltelennek tartó őt hajdani társa rájön, hogy a Buddha igazat szól, és áttér a „tisztelteméltó” (*bhante*) megszólításra. Hasonló váltást tapasztalhatunk Uruvélakasszapa részéről a Khmv.1.20.19. alatt, amikor a raszta-hajú remete – miután a Buddha szembesítette őt beérkeztségére vonatkozó tévedésével – a korábbi „nagy remete” (*mahāsamaṇa*) megszólításról áttér a „Magasztos” (*bhagavant*) megszólításra.

Az ezután következő résznek azután vannak akár mágikusnak nevezhető elemei: a tanítóúttjára induló Buddha tudomást szerez arról, hogy régi tanítói már eltávoztak az élők sorából, ezért úgy dönt, felkeresi régi gyakorlótársait, és nekik tárja föl a megszerzett tudást. Az úton Upakával, a meztelen aszkétával találkozik, aki ugyan fölismeri rendkívülségét, de üdvözült szavait félreérti, és nem csatlakozik a Tanításhoz. Ezért mire őt régi társát fölkeresi, már a tanítás közérthetőbb és befogadhatóbb formája mellett dönt, megforgatja a Tan kerekét, kijelenti a tanításának velejét alkotó közép útját, a négy nemes igazságot és a nemes nyolcas utat. Úgy tűnik, ezek a tapasztalatok tovább segítik erősíteni benne a szélsőségektől való tartózkodás, és a fokozatos tanítás mint módszer fontosságát.

Már az első tanítás (*Dhammacakkappavattana sutta*) alkalmával a legfogékonyabb tanítvány, Kondannya szeme az Igazságra felnyílik (*dhamma-cakkhu*), „belép a folyamba”, a Tanítás áramába. Megérti és közvetlenül tapasztalja a létezés három alapvető jellegzetessége (*tilakkhaṇa*) közül az elsőt, a mulandóságot (*anicca*), színről színre látja, hogy „ami keletkezik, el is múlik”. A második tanítás (*Anattalakkhaṇa sutta*) azután, a következő két alapvető jellegzetesség, a szenvedés (*dukkha*) és éntelenség (*anattā*) megvilágításával tovább vezeti a hajdani őt aszkéta-társat, ekkor már tanítványt, akik a tanítások nyomán sorra elérik a megvilágosodást. Kérik a beavatást és befogadást (*pabbajjā, upasampadā*), és a Buddha egyszerű szavai nyomán – „jőjj, szerzetes, a Dhamma jól hirdetett, járd a szent utat, hogy véget vess minden szenvedésnek” – megalakul a Szangha, a szerzetesek Közössége, létrejön a Buddha, Dhamma és Szangha elválaszthatatlan hármassága.

Sajátos történet követi ezt, amely mintha a Buddha általunk ismert ifjúkori életének tükörképe lenne: Jasza, a gazdag családból származó ifjú története, megcsömörlése az élvezetektől és szerencsés találkozása a Buddhával, melynek végén belátásra jut és megtér. Története futótűzként terjed barátai között, végül Jasza és barátainak tanítása és befogadása után, amikor már hatvanegy arahant van a világban, a Buddha elérkezettnek látja az időt arra, hogy az első tanítványokat, akik már megszabadultak minden csapdából, szétküldje a világba: tanítsanak, vigyék a jó hírt, istenek és emberek üdvére és javára. „Szerzetesek, tanítsátok a Tant, ami jó az elején, jó a közepén és jó a végén, helyes a jelentése és a megfogalmazása, és felfedi a tökéletesen beteljesedett és tiszta szent életet. Vannak lények, akik kevés szenvedéllyel bírnak, elvesznek, ha nem hallják a Tant, de ha megismerik a Tant, megértik.” (Khm.v.1.11.1.)

A követők és érdeklődők száma rohamosan gyarapszik, így a beavatás és befogadás jogát, a szertartás alapvető elemeinek meghatározásával, a Buddha átadja a tapasztalt szerzeteseknek. A megfelelő formások után a szerzetesjelölt kéri, és amennyiben a kritériumoknak megfelel, meg is kapja a Buddha, Dhamma és Szangha háromszoros oltalmát, és befogadást nyer a Közösségbe. Így alakul tovább az az alapvető szertartás, amelynek végső, kikristályosodott formáját a jelenlegi szerzetes-avatásoknál is megfigyelhetjük.

Ezután jut el a történet egy olyan legendás részhez, amely bemutatja a Buddha mindenre kiterjedő tudását, és rendkívüli képességeit, mint a „zabolátlan lények felülmúlhatatlan megszelídítője” (*anuttaro purisadamma sārathhi*). A Buddha itt a korban nagy tiszteletnek örvendő tűztisztelő aszkéták (*jaṭila*) legismertebb vezetőjét, Uruvélakasszapát, majd szintén nagy gyülekezeteket vezető két testvérét téríti meg egy igen romantikus és hosszantartó szellemi párbaj során. Az idevonatkozó rész több szempontból is rendkívül figyelemreméltó: történeti, vallástörténeti és szellemtörténeti aspektusai egyaránt számtalan érdekes és értékes információval szolgálnak. A szöveg talán itt tartalmazza a legtöbb rejtett utalást a tanításra vonatkozóan, plasztikus képeinek és nem egyszer

különös hasonlatainak megfejtése pedig közelebb visz a buddhista tanítás egyes elemeinek felismeréséhez és megértéséhez.

A Buddha vándorútja során érkezik a dzsatilák tartózkodási helyére, és számtalan csodát, vagy nevezzük inkább így: rendkívüli tettet mutat be, hogy segítsen Uruvélakasszapának ráeszmélni: nem olyan határtalan a tudása és ereje, mint képzele. Ám a makacs Kasszapát nem könnyű meggyőzni, számtalanszor ismétli a maga megnyugtatóására a Buddha által bemutatott csodák után: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, ...de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok” (első alkalommal Khmv.1.15.5.).

A rendkívüli tettek és események azonban sorjában követik egymást, ám sokáig úgy tűnik, ez sem segít, Kasszapa nem hajlandó vagy képes ráébredni hiányosságaira. A Buddha ekkor úgy dönt, mélyen felkavarja (*saṃvega*) a makacs remetét (Khmv.1.20.17.): „Kasszapa, te sem nagyméltóságú nem vagy, sem nem léptél a méltóság elnyerésének útjára, és az az út sem nyílt meg előtted, aminek segítségével vagy nagyméltóságú lehetnél, vagy a méltóság elnyerésének útjára léphetnél” – mondja neki. Uruvélakasszapa végre észbekap és megjuhászodik, a Mester lábaihoz hajtja fejét, és összetett kézzel kéri beavatását és befogadását. Kasszapa tanítványai is úgy döntenek, hogy követik mesterüket.

A beavatáshoz és befogadáshoz a remeték levágják hajukat és szakállukat, és régi vallási kellékeikkel együtt a folyóba dobják azokat. A folyón lejjebb tanyázó két Kasszapa testvér megütközik, látva a kellékeket a folyóban, és fivére lakhelyére indul, hogy megtudja, mi történt, és segítséget nyújthasson, ha kell. Megismerve a helyzetet ők is úgy döntenek, megtérnek, és velük együtt megtér a remeték csapata is. A Buddha harmadik ismert tanítását, a Tűzbeszédet mondja el az újonnan avatott szerzeteseknek, amely a tüzet a szenvedélyek tüzével azonosítja, és annak megzabolását tanítja.

Az imponáló esemény felkelti papok és hétköznapi emberek érdeklődését egyaránt, Bimbiszára király tudomást szerez arról, hogy a Magasztos a hajdani rasztahajú remetékkel Rádzsagahába érkezett. „Jó látni egy ilyen nagyméltóságút” (Khmv.1.22.2.), tartja a mondás, ezért a király számtalan magadhai pappal és gazdával

meglátogatja a Buddhát. A látogatás alkalmával a Buddha színvalósra készíti Kasszapát, aki kinyilvánítja, hogy a Magasztos a tanító, ő a tanítvány. Azután tanítóbeszédet mond az összegyűlt embereknek, akik közül ezt hallva sokan folyambaléptettek és világi követők lesznek.

Bimbiszára megvallja, hogy fiatalon öt dologban reménykedett, köztük abban, hogy egy nagy megvilágosodott tanítását megkapja és megérti, és örömmel nyugtázza, hogy ez valóra vált. Meghívja a Buddhát és a szerzetesi Közösséget másnap ebédre. A szerzetesek menetét Szakka, az istenkirály vezeti föl egy bráhmin ifjú képében, megjelenése és versei elnyerik a nép csodálatát. A szerzeteseket saját kezével megvendéglő Bimbiszára ezután a bambuszliget pihenőkertet a Szanghának ajánlja, a Buddha pedig elfogadja és engedélyezi a park használatát.

A történetre végül a későbbi két legnagyobb tanítvány, Száriputta és Moggallána megjelenése és megtérése teszi rá a méltó zárókövet. A jóbarátok, Szanydzsaja vándor követői, megegyeznek abban: „Aki először eléri a halhatatlant, az beszámol róla a másiknak.” (Khm.v.1.23.1.) Ezután találkozik Száriputta a mély benyomást keltő Asszadzszival, a Buddha öt első tanítványának egyikével, és amikor mestere tanítását tudakolja, a Tanban még csak kezdeti jártasságra szert tett szerzetes egy tömör Tankifejtést idéz. De a tudásban és gyakorlásban előrehaladott Száriputtának, majd a hírt tőle halló Moggallánának ez is elég a folyambalépéshez. A két barát a közösséggel együtt a Buddha oltalmába ajánlja magát, aki már megpillantásukkor jóslatot hallat: „Ez a páros lesz az én legfőbb és legkiválóbb szerzetes-párom.” (Khm.v.1.24.3.) Befogadja a két ifjút, és segít a szerzeteseknek elcsöndesíteni Magadha lakóit, akik úgy érzik, a Buddha elcsábítja az ifjakat családjajuktól, így a méltatlankodás egy hét múltán elül.

Ez a viszonylag rövid szöveg tömören végigkíséri a Buddha életének egyik legdöntőbb időszakát, megvilágosodását, tanító útjának kezdetét és az első tanítványok csatlakozását, a korai Szangha kialakulását. A Vinaja pitaka összeállítói e történet földézése során mutathatták be az avatás fokozatos fejlődésének és gazdago-

dásának stádiumait, amely meghatározta, ki tekinthető érvényesen beavatott és befogadott szerzetesnek, és miképpen zajlottak le a korai avatási szertartások. Követhető általa a Szangha ismertségének és népszerűségének fokozatos növekedése, az első jelentős pártfogók megjelenése, mely által a Közösség viszonylag rövid idő alatt széles körben elfogadottá vált, és szervesen beilleszkedett a kor ismertebb vallási közösségei közé.

Mielőtt nagy örömmel újtára bocsátanám ezt a könyvet, mindenképpen hálával kell megemlékeznem azokról, akik hozzájárultak ahhoz, hogy a páli nyelv terén jártasságot szerezhessenek. A Tan Kapuja Buddhista Főiskola megalakulásának első tíz évében élvezhettem azt a kiváltságot, hogy intenzíven részt vehettem az intézmény tantervének megalapozásában, oktatási programjának kialakításában. A kezdeti időszak nehézségei a sok munka mellett a kelleténél kevesebb tanulásra és gyakorlásra adtak lehetőséget. Mégis elnyerhettem azt a kiváltságot, hogy két kiváló tudós kollégámtól, alkalmanként Dr. Ruzsa Ferencről, gyakrabban pedig a páli nyelv Magyarországon valaha élt legjobb ismerőjétől és tanítójától, a sajnós korán elhunyt Dr. Fehér Judittól tanulhattam, amit nem tudok eléggé megköszönni.

A tisztelt Olvasót pedig arra kérem, az itt következő sorokat fogadja úgy, mint a tökéletes mester, a Buddha életének és tanításának messzesugárzó üzenetét, amelynek minden nagyszerűsége az utolérhetetlen tanító bölcsességét idézi. Amennyiben pedig mégis tökéletlenségekkel találkozna, bocsásson meg a Tanítás tolmácsolójának ügyetlenségéért, és tekintse mentségnek őszinte igyekezetét.

Sabba maṅgalaṃ!

Budapesten, 2022. május 1-én

Farkas Pál

A számozás alapvetően H. Oldenberg és T. W. Rhys Davids első fordításának számozását követi – mint a későbbi fordító, I. B. Horner is –, megadva a fejezet (*khandhaka*), a beszédek (*kathā*), és azon belül a szakaszok számait (esetünkben végig arab számokkal). A Pali Text Society által kiadott *Vinaya piṭaka* Oldenberg által gondozott páli szövegének oldalszámait is föltüntetjük, az oldalak kezdetét jelölve (zárójelben, félkövér számozással). Annyiban azonban eltérünk az általa alkalmazott, a páli szövegekre jellemző számozási módszertől, és közelítünk a jelenlegi tudományos módszerek felé, amit a SuttaCentral *Vinaya piṭaka* kiadása, vagy a *Sutta piṭaka* fordításánál Bhikkhu Bodhi és Maurice Walshe is követ, hogy a megfelelő szám fordításoknál a beszédek, azon belül a szakaszok végéről az elejére kerül.

A Khandhaka idézetek számozásánál a korábbi fordítások koncepcióját vettük át, és a könyvet *Mahāvagga* (10 fejezet) és *Cullavagga* (12 fejezet) részre osztva hagyományosan folytatólagosan számozzuk, bár például a SuttaCentral a szöveget egységesen kezeli, és a 22 fejezetet nem választja szét két könyvre. A Hornertől átvett jegyzetanyagban – a páli nyelvű szövegek esetében gyakrabban alkalmazott betűhasználatot figyelembe véve – a felülpontos *m* betűt alulpontos *m̄* betűre cseréltük.

Figyelembe vettük a Chaṭṭha Saṅgāyana Tipiṭaka 4.0 szöveg-felosztását is, melyet szögletes zárójelben tüntetünk föl. A beszédeknek adott belső címek esetében a fejezet (*khandhaka*) és a beszédek (*kathā*) száma kerül szögletes zárójelbe, melyet a beszédeknek adott belső címek követnek. A szakaszok esetében pedig a szögletes zárójelbe a fejezet és a beszédek száma után a *szöveg kezdetétől folyamatos* szakasz-számozás kerül. Meg kell jegyeznünk, hogy az Oldenberg-Rhys Davids és a ChS kiadás beosztása úgy a beszédek (*kathā*), mint a szakaszok tekintetében számtalan helyen eltér, könyvünk belső címei esetében a beszédeket illetően a ChS kiadás számozását vettük figyelembe.

A jegyzetekben szereplő páli szövegrészek elsődlegesen az Oldenberg gondozta páli szövegre támaszkodnak, de eltérés vagy kiegészítés esetén néhány alkalommal közlik a ChS 4.0 változatát is. A jegyzetekben megjelenő rövidítések esetében néhány kivétellel a SuttaCentral által kialakított rövidítésjegyzéket vettük át.

A Khandhaka *Mahāvagga* könyvét Khmv., *Cullavagga* könyvét Khcv. betűjelzéssel jelöljük. A két szövegfordítás betűjele: az Oldenberg-Rhys Davids fordítás esetén VT (Vinaya Texts), a Horner fordítás esetén BD (The Book of the Discipline).

A jegyzetekben szereplő utalások számozásakor Horner számozási módszerét vettük át, hogy azok adott esetben könnyen összevethetők legyenek a leggyakrabban használt fordítással, még ha ez az utalások keresését eredeti helyükön valamelyest nehezkesebbé teszi is. Ez azt jelenti, hogy a kötet száma mellett az oldalszámot adjuk meg, arab számokkal. Kivételt a többkötetes szuttagyűjtemények (DN, MN, SN, AN) számozásánál tettünk. Itt a fordítások esetén a *Dīgha Nikāya* és a *Majjhima Nikāya* szuttáit sorrendjük szerint számoztuk, a *Samyutta Nikāya* esetén a *samyutta* számát, az *Aṅguttara Nikāya* esetén a *nipāta* számát követi a szutta száma. A páli szöveg számozásánál – amely a fordítás számozásához törtvonallal illeszkedik – átvettük a Maurice Walshe és Bhikkhu Bodhi fordításainál alkalmazott módszert, és a könyvek köteteinek számát a római számozásnak megfelelő kisbetűvel (i, ii, iii, iv, v, vi), az oldal számát arab számmal jelöltük. Emellett egyes verseket tartalmazó köteteknél csak a versek számát jelöljük (*Dhammapada*, *Udāna*, *Suttanipāta*, *Theragāthā*, *Therīgāthā*) folyamatosan arab számmal. A *Thera-apadāna* esetében az adott thérára utaló törénet számát tüntettük fel.

A BUDDHA
MEGVILÁGOSODÁSA

A nagy könyv (Mahāvaggapāli)

1. [1.] A NAGY FEJEZET (MAHĀKHANDHAKA)

[1.1.] A megvilágosodás fájánál mondott beszéd (Bodhikathā)

1.1.1. [1.1.1.] **(1)** Ezidőtájt¹ a magasztos Buddha, aki a közelmúltban érte el a megvilágosodást, Uruvelá közelében tartózkodott, a Néranydzsará folyó partján, a megvilágosodás fájának tövében. Akkor a Magasztos a megvilágosodás fájának tövében hét napig ült megszakítás nélkül lótuszülésben, a megszabadulás boldogságát élvezve.²

1.1.2. Akkor a Magasztos az első éjszakai virrasztás idején³ a függő keletkezés előrefelé és visszafelé haladó során⁴ elmélkedett: a tudatlanság a késztetések (létrejöttének) feltétele, a késztetések a tudatos-ság feltétele, a tudatosság a név-forma feltétele, a név-forma a hat alap

---

1 *Tena samayena...* Innen a Khmv.1.1.7. végéig vesd össze Ud.1-3.! A Nagy Fejezet VT fordításában a páli szövegben nem szereplő „Befogadás a szerzetesrendbe”, BD fordításában a „Beavatás” címet viseli.

2 *Vimuttisukhapaṭisaṃvedī*. A megvilágosodás és a tanítóút kezdete közötti időszakot a Mahāvagga négy hétben határozta meg, ezt a későbbi hagyomány hét hétre terjeszti ki.

3 A hetedik napot követő első éjszakaról van szó. A három éjszakai virrasztás: *paṭhama/purima -, majjhima-, pacchima yāma*.

4 *Paṭiccasamuppāda* (skt. *pratitya-samutpāda*), a függő keletkezés tanítása, tagjai: *avijjā, saṅkhāra, viññāna, nāmarūpa, saḷāyatana, phassa, vedanā, taṇhā, upādāna, bhava, jāti, jarāmarāṇa*, előrefelé és visszafelé haladó sora: *anuloma, paṭiloma*. Tagjainak magyarázatát több szuttában megtalálhatjuk, alaposan részletezve például a SN.12.1-2./ii.1-4. alatt. A függő keletkezés vagy tizenkét alap (*niḍāna*) tanítása tulajdonképpen a harmadik és negyedik nemes igazság (*ariyasacca*) más formában történő kifejtése. Az AN.3.61./i.177. odáig megy, hogy a szenvedés eredetét és megszűnését közvetlenül a függő keletkezéssel írja le. A négy nemes igazság az okokat a szomj három fajtájára (*kāma-, bhava-, vibhava-taṇhā*) vezeti vissza, lásd Khmv.1.6.20. A függő keletkezés azonban összetettebb rendszert dolgoz ki, melyben a *szomj* mint az egyik legfőbb ok, beágyazódik a *nemtudástól a születés-halál*ig tartó láncolatba.

feltétele, a hat alap az érzékelés feltétele, az érzékelés az érzés⁵ feltétele, az érzés a szomj feltétele, a szomj a ragaszkodás feltétele, a ragaszkodás a létesülés feltétele, a létesülés a születés feltétele, a születés az öregség és halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés feltétele. Így jön létre a szenvedés eme tömkelege.

De a tudatlanság maradéktalan elhalványulásával és kihunyásával kihunynak a késztetések, a késztetések kihunyásával kihuny a tudatosság, a tudatosság kihunyásával⁶ kihuny a név-forma, a név-forma kihunyásával kihuny a hat alap, a hat alap kihunyásával kihuny az érzékelés, az érzékelés kihunyásával kihuny az érzés, az érzés kihunyásával kihuny a szomj, a szomj kihunyásával kihuny a ragaszkodás, a ragaszkodás kihunyásával kihuny a létesülés, a létesülés kihunyásával kihuny a születés, a születés kihunyásával kihuny az öregség és halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés. Így huny ki a szenvedés eme tömkelege.⁷ **(2)**
1.1.3. Akkor a Magasztos, megértve mindennek jelentőségét, ezt az ünnepélyes kijelentést tette:⁸

– Bizony, amikor a szorgosan meditáló bráhminnak nyilvánvalóvá válnak a dolgok, minden kételye eloszlik, mivel megérti a dolgokat és azok okát.⁹

---

5 Innentől a mondat végéig vesd össze még DN.1.3.71./i.45.!

6 Innentől a szakasz végéig vesd össze még DN.14.2.21./ii.35.!

7 A függő keletkezés állandósult páli formulája. A függő keletkezésről számtalan kiváló és megbízható könyv és értekezése született. Közülük kidolgozottságával és átfogó megközelítésével kiemelkedik Bhikkhu P.A.Payutto (Somdet Phra Buddhagosacariya): *Buddhadhamma, The Laws of Nature and Their Benefit to Life*, 233-383. oldal! Egy másik megközelítés Buddhadása Bhikkhu: *Paṭicca samuppāda – Practical Dependent Origination*, Buddhadása Indapañño Archives, 2020. A Buddhának a témával foglalkozó leghosszabb szuttáját ismerteti mesterien Bhikkhu Bodhi: *The Great Discourse on Causation, The Mahānidāna Sutta and its Commentaries*, BPS, Kandy (Sri Lanka), 2007. A témával foglalkozó könyv magyar nyelven Pap László Miklós: *Függő keletkezés, az okság buddhista tanítása*, Lunarimpex, 2009.

8 *Udāna*: ünnepélyes kijelentés, a tanítás rövid (gyakran versben megfogalmazott) összefoglalása.

9 A *dhamma* szó itt a Vin-a.954-955. szerint a megvilágosodás 37 velejárájára (*bodhipakkhiyā dhammā*) és a négy nemes igazságra utal. Ez a vers és a két következő feltűnik a Kv.i.186. alatt is.

1.1.4. [1.1.2.] Akkor a Magasztos a középső éjszakai virrasztás idején a függő keletkezés előrefelé és visszafelé haladó során elmélkedett: a tudatlanság a késztetések (létrejöttének) feltétele, a késztetések a tudatosság feltétele, a tudatosság a név-forma feltétele, a név-forma a hat (érzéki) alap feltétele, a hat alap az érzékelés feltétele, az érzékelés az érzés feltétele, az érzés a szomj feltétele, a szomj a ragaszkodás feltétele, a ragaszkodás a létesülés feltétele, a létesülés a születés feltétele, a születés az öregség és halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés feltétele. Így jön létre a szenvedés eme tömkelege.

De a tudatlanság maradéktalan elhalványulásával és kihunyásával kihunynak a késztetések, a késztetések kihunyásával kihuny a tudatosság, a tudatosság kihunyásával kihuny a név-forma, a név-forma kihunyásával kihuny a hat alap, a hat alap kihunyásával kihuny az érzékelés, az érzékelés kihunyásával kihuny az érzés, az érzés kihunyásával kihuny a szomj, a szomj kihunyásával kihuny a ragaszkodás, a ragaszkodás kihunyásával kihuny a létesülés, a létesülés kihunyásával kihuny a születés, a születés kihunyásával kihuny az öregség és halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés. Így huny ki a szenvedés eme tömkelege.

1.1.5. Akkor a Magasztos, megértve mindennek jelentőségét, ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

– Bizony, amikor a szorgosan meditáló bráhminnak nyilvánvalóvá válnak a dolgok,
minden kételye eloszlik,
mivel felismerte a feltételek megsemmisülését.

1.1.6. [1.1.3.] Akkor a Magasztos az utolsó éjszakai virrasztás idején a függő keletkezés előrefelé és visszafelé haladó során elmélkedett: a tudatlanság a késztetések (létrejöttének) feltétele, a késztetések a tudatosság feltétele, a tudatosság a név-forma feltétele, a név-forma a hat (érzéki) alap feltétele, a hat alap az érzékelés feltétele, az érzékelés az érzés feltétele, az érzés a szomj feltétele, a szomj a ragaszkodás feltétele, a ragaszkodás a létesülés feltétele, a létesülés a születés feltétele, a születés az öregség és halál,

a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés feltétele. Így jön létre a szenvedés eme tömkelege.

De a tudatlanság maradéktalan elhalványulásával és kihunyásával kihunynak a késztetések, a késztetések kihunyásával kihuny a tudatosság, a tudatosság kihunyásával kihuny a név-forma, a név-forma kihunyásával kihuny a hat alap, a hat alap kihunyásával kihuny az érzékelés, az érzékelés kihunyásával kihuny az érzés, az érzés kihunyásával kihuny a szomj, a szomj kihunyásával kihuny a ragaszkodás, a ragaszkodás kihunyásával kihuny a létesülés, a létesülés kihunyásával kihuny a születés, a születés kihunyásával kihuny az öregség és halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés. Így huny ki a szenvedés eme tömkelege.

1.1.7. Akkor a Magasztos, megértve mindennek jelentőségét, ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

– Bizony, amikor a szorgosan meditáló bráhminnak nyilvánvalóvá válnak a dolgok,
úgy áll ott, Mára seregeit szétszórva,
mint az eget bevilágító Nap.

A megvilágosodás fájánál mondott beszéd véget ért.¹⁰

[1.2.] A kecskepásztorok banjan fájánál mondott beszéd (Ajapālakathā)

1.2.1. [1.2.4.] Akkor¹¹ a Magasztos a hetedik nap végén kiemelkedett abból az elmélyedésből, és a megvilágosodás fája alól a kecskepásztorok banjan fájához érkezett. Odaérkezvén hét napig ült megszakítás nélkül lótuszülésben a kecskepásztorok banjan fájának tövében, a megszabadulás boldogságát élvezve.

---

¹⁰ *Bodhikathā niṭṭhitā*. Azaz: „a megvilágosodásról mondott beszéd végetért”, de a következő Khmv.1.2., 1.3. és 1.4. alfejezettel összevetve a címet vélhetőleg ki kéne egészíteni, ahogy VT, BD és mi is megtettük.

¹¹ Innen a Khmv.1.2.3. végéig vesd össze Ud.4.!

1.2.2. Akkor a 'hum' hangot ismételtető bráhmínok egyike¹² a Magasztoshoz járult. Amint odajárult, szívélyesen üdvözölték egymást, majd a szívélyes és barátságos üdvözlés befejeztével megállt tiszteletteljes távolságban.¹³ Tiszteletteljes távolságban állva az a bráhmín (3) így szólt a Magasztoshoz:

– Gótama uram, milyen szempontból tekinthető valaki bráhmín-nak? Miféle dolgok tesznek valakit bráhmínná?¹⁴

1.2.3. Akkor a Magasztos, megértve mindennek jelentőségét, ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

- Az a bráhmín, aki távortartja a gonosz dolgokat, nem ismételteti a 'hum' hangot,¹⁵ befolyásoktól mentes, visszafogott, elérte a végső tudást,¹⁶ a szent utat járja.
- Ez az a bráhmín, aki joggal hallathat emelkedett szavakat,¹⁷ a világon semmivel szemben sincs benne felfuvalkodottság.¹⁸

A kecskepásztorok banjan fájánál mondott beszéd véget ért.

---

12 *Huhuñkajátiko bráhmano*. A Vin-a.957. szerint a látott szerencsés előjelekben hívő (*diṭṭhamañgalika*), a *hum* hangot hallató arrogáns és dühös bráhmín, bár a *diṭṭhamañgalika* szó jelentése homályos. Érdemes felfigyelni egyes ma is élő buddhista vonalak *hum* hang iránti elkötelezettségére is, talán régebbi eredetű, mint gondolnánk.

13 *Ekamantaṃ aṭṭhāsi*. Szó szerint: 'megállt féloldalt', azaz (általában) a tanító jobb keze felől, tiszteletteljes távolságra.

14 *Brāhmaṇakaraṇā*, Ud.4. olvasatában, mint a ChS szövegében is: *brāhmaṇakārakā*.

15 *Nihuhuñko*. Aki már földalta korábbi helytelen nézeteit, nem bízik már a szerencsés jelekben és mágikus formulákban.

16 *Vedantaḡū*. Szó szerint: 'a *védák* mestere', de mint a Snp.463., Ne.150. és Vin-a.958. alatt: „aki elérte a végső tudást”. Buddhista értelemben 'a *védák vége*' (*vedanta*) az arahant ösvényének tudása. Rokonértelmű a *vedagū* kifejezés használata a Mnd.27. alatt (*vedā vuccanti catūsu maggesu nāṇaṃ*), lásd PED! Ez a tudás nem azonos a három *veda* tudásának elérése által szerzhető brahmanikus végső tudással (*tinnaṃ vedānaṃ pāragū*), bár a Buddha vélhetőleg annak analógiájára fogalmazta meg.

17 *Dhammena so bráhmano brahmavādaṃ vadeyya*. Azaz joggal állíthatja, hogy „bráhmín vagyok”, értelmezi a szöveget a Vin-a.958. = Ud-a.55. A *bráhmano* szó csak a Vin változatban fordul elő, a ChS-ban nem!

18 Az ötféle felfuvalkodottság (PED: *ussada*⁶) a Vin-a.958. = Ud-a.55. szerint: vágy, harag, ostobaság, önhietség, helytelen nézet (*rāga, dosa, moha, māna, diṭṭhi*). Snp-a. ii.521. és Snp-a.ii.425. hetet nevez meg, utóbbi föl is sorolja az előbbi ötöt, és hozzáadja a hiányzó kettőt: tudati szennyeződés, helytelen viselkedés (*kilesa, duccharita*). A vers föltűnik az Ud.4. és Ne.150. alatt is, utolsó sora megegyezik Mnd.18. és Snp.783. utolsó sorával. *Anussada*: Snp-a.ii.467. szerint „a szomj mint felfuvalkodottság hiánya”.

[1.3.] A mucsalinda fánál mondott beszéd (Mucalindakathā)

1.3.1. [1.3.5.] Akkor a Magasztos a hetedik nap végén kiemelkedett abból az elmélyedésből, és a kecskepásztorok banjan fája alól a mucsalinda fához érkezett. Odaérkezvén hét napig ült megszakítás nélkül lótuszülésben a mucsalinda fa tövében, a megszabadulás boldogságát élvezve.

1.3.2. Ezidőtájt pedig¹⁹ váratlanul hatalmas vihar kerekedett, hét napig tartott az eső, a hideg szél és a borús idő. Akkor Mucsalinda, a kígyókirály, előjött tanyájáról, felemelkedve a Magasztos testét hétszeres gyűrűvel körbefonta, kiterjesztette nagy csuklyáját feje fölé:

– Se hideg, se meleg, se legyek vagy szúnyogok, szél, hő vagy csúszómászók ne érintsék a Magasztost.

1.3.3. Akkor Mucsalinda, a kígyókirály, annak²⁰ a hét napnak a végén, tudván, hogy az ég tiszta és felhőtlen,²¹ letekerte gyűrűit a Magasztos testéről, és saját formáját feladva egy ifjú formáját öltötte magára és megállt a Magasztos előtt, összetett kezekkel tisztelve a Magasztost.

1.3.4. Akkor a Magasztos, megértve mindennek jelentőségét, ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

– Boldog annak magánya, aki örvendezve tanulta a Dhammát és megértette azt.
Boldog, aki e világban rosszindulat nélkül az élőlényekkel szemben önuralmat gyakorol.

Boldogság a szenvedélyek lecsillapodása
e világban, az érzéki vágyak meghaladása.
Az önhittség megszüntetése pedig,
a legeslegnagyobb boldogság.²²

A mucsalinda fánál mondott beszéd véget ért.

---

19 A Khmv.1.3.2-4. szakasz megjelenik Ud.11. alatt is!

20 *Tassa*, kimarad a Khmv.1.3.3. szövegéből, de az Ud.11. alatt megtalálható.

21 Szó szerint: 'eltávoztak a felhő-istenségek' (*vigatavalāhakam devam*).

22 A szöveget ChS két négy soros versre tagolja, mint SC is, lásd még Kv.i.212. alatt!

[1.4.] A rádzsajatana fánál mondott beszéd (Rājāyatanakathā)

1.4.1. [1.4.6.] Akkor a Magasztos a hetedik nap végén kiemelkedett abból az elmélyedésből, és a mucsalinda fa alól a rádzsajatana fához érkezett. Odaérkezvén hét napig ült megszakítás nélkül lótuszülésben a rádzsajatana fa tövében, a megszabadulás boldogságát élvezve.

1.4.2. (4) Ezidőtájt pedig²³ Tapussza és Bhallika²⁴ kereskedők Ukkalából²⁵ abba a körzetbe tartottak.²⁶ Akkor egy istenség, aki Tapussza és Bhallika kereskedő vérrokona volt,²⁷ így szólt Tapussza és Bhallika kereskedőhöz:

– Jóurak,²⁸ a nemrégiben tökéletesen megvilágosodott Magasztos a rádzsajatana fa tövében időzik, menjetek és lássátok el a Magasztost árpakásával²⁹ és mézlabdacsokkal, és ez hosszú időn át jólétekre és örömötökre szolgál majd.

1.4.3. Akkor Tapussza és Bhallika kereskedő árpakását és mézlabdacsokat véve magához a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötték a Magasztost és megálltak tiszteletteljes távolságban. Tiszteletteljes távolságban állva Tapussza és Bhallika kereskedő azt mondta a Magasztosnak:

– Fogadja el a tiszteletreméltó Magasztos tőlünk ezt az árpakását és a mézlabdacsokat, ez hosszú időn át jólétünkre és örömünkre szolgál majd.

1.4.4. Akkor a Magasztosban felöltött:

---

23 Vesd össze Ja.i.80.-tól!

24 Az először menedéket kérő két tanítvány, lásd AN.1.248./i.26.! Kiváló gazdák és világi követők (*upāsaka*) listáján szerepelnek az AN.6.119-120./iii.450-451. alatt. Bhallika/Bhalliya verse a Thag.7. alatt, míg a Thag-a.i.50. röviden leírja, miként szolgálták a Magasztost. Tapussa a ChS kiadásban Tapassu (sí.) néven is.

25 A mai Orissa.

26 A Vin-a.959. szerint a Középső terület vagy -ország, ahol a Magasztos tartózkodott.

27 Bizonyára egyik korábbi életében.

28 *Mārisa*, csak vocativus alakban előforduló udvarias megszólítás.

29 *Mantha*, a Vin.4.80. magyarázza, milyen étel is lehetett, lásd BD.2.324.!

– A beérkezettek³⁰ semmit sem vesznek át közvetlenül.³¹ Hát mivel veszem át az árpakását és a mézlabdacsokat?

Akkor a négy nagykirály,³² tudatukkal átlátva a Magasztos gondolatait,³³ a négy égtáj irányából megajándékozta a Magasztost négy hegyikristály koldulócsészével, mondván:

– Fogadja el a tiszteletreméltó Magasztos ebben az árpakását és a mézlabdacsokat!

A Magasztos elfogadta az új³⁴ hegyikristály csészében az árpakását és a mézlabdacsokat, és miután elfogadta azokat, el is fogyasztotta.

1.4.5. Akkor Tapussza és Bhallika kereskedő, látván, hogy a Magasztos visszavette kezét a koldulócsészétől,³⁵ fejét a Magasztos lábához hajtva így szólt a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, mi a Magasztoshoz és a Tanhoz folyamodunk oltalomért, fogadjon el minket a Magasztos mint világi követőket, akik oltalomért folyamodtak a mai naptól életük végéig.³⁶

---

30 A buddhista irodalomban a *tathāgata* szót kizárólag *sammāsambuddhā*kra alkalmazzák, a *piṭakā*kban a Buddha ezzel a szóval utal magára, egyes szám harmadik személyben. Horner szerint kérdés, hogy a kifejezés a *tathā-āgata* vagy a *tathā-gata* összetétel megfelelője-e, mert eszerint jelentheti azt, hogy 'így jött' (a korábbi buddhák útján), vagy 'így ment' (a végső kialakulás felé). A jaina szentkönyvekben előfordul a *tathāgaya* kifejezés, melynek jelentése: 'aki elérte azt a világot' (azaz a megszabadulást), ennek ellentéte az 'evilági ember' (*idhagaya*), lásd például a *Jinacaritra* 16. alatt! Buddhista és jaina párhuzamokat ismerve elképzelhető, hogy a két kifejezés hasonló jelentést hordozott. Lásd Chalmers, Robert, JRAS, 1898. 103-105. oldal! Lásd még K.R.Norman figyelemreméltó fejtegetését a kérdésről, JPTS, XV. kötet, 155. oldal!

31 *Na kho tathāgatā hatthesu paṭigaṇhanti*. Szó szerint: „A beérkezettek semmit sem vesznek át a kezükkel”. Egyes délkelet-ázsiai avatási vonalakon még az edényben felajánlott adomány elfogadására is egy letett fogadó-kendő szolgál, a szerzetes csak az elfogadás után vehet a kendőre helyezett edényből, lásd Ariyesako Bhikkhu: *The Bhikkhu's Rules, A Guide for Laypeople*, 85. jegyzet.

32 *Cattāro mahārājā*, a négy égtájat őrző istenségek, páli neveik: *Dhatarattha*, *Virūlhaka*, *Virūpakkha*, *Vessavaṇa/Kuvera*.

33 *Bhagavato cetasā cetoparivittakamaññāya*.

34 *Paccagha*, a Vin-a.960. magyarázata szerint jelentése általában: 'értékes, szép', de jelentheti azt is, mint itt: 'új'.

35 *Onītapattapāni*, a kifejezés a Vinaya fordításokban viták forrása, egyesek szerint azt jelenti, hogy befecskendezte az étkezést, és kezét visszavette a csészétől (BD, PED, SC), mások szerint azt, hogy megtisztította kezét és csészéjét (lásd VT hosszabb jegyzetét!). A különbség az *onīta* szó származtatásából (*apa+nīta* vagy *ava+nīta*) származik. Fordításunkban az előbbi megoldás mellett foglaltunk állást.

36 ChS zárójelbe teszi a „látván, hogy a Magasztos visszavette kezét a koldulócsészétől, fejét a Magasztos lábához hajtva” részt, ami szerinte a Sri Lanka-i és thai kánonok könyveiből hiányzik.

– Így ők lettek a világon az első világi követők, akik a kétszavas formulát³⁷ használták.

A rádzsajatana fánál mondott beszéd véget ért.

[1.5.] A Brahmá kéréséről szóló beszéd (Brahmayācanakathā)

1.5.1. [1.5.7.] Akkor a Magasztos a hetedik nap végén kiemelkedett abból az elmélyedésből, és a rádzsajatana fa alól a kecskepásztorok banjan fájához érkezett. Odaérkezvén a Magasztos a kecskepásztorok banjan fájának tövében tartózkodott.

1.5.2. Akkor, amint a Magasztos magányosan meditált a visszavonultságban, tudatában ez a gondolat merült föl:³⁸

„Ez a Tanítás, melyet megértettem, mély, nehéz felfogni, nehéz belátni, békés, kiváló, túl van a pusztá logikán, rejtelmes, a nagytudásúak értik csak meg.³⁹ De ez a nemzedék a kötődésben⁴⁰ gyönyörködik, a kötődést élvezzi, a kötődésnek örül. És annak a nemzedéknek, amely a kötődésben gyönyörködik, a kötődést élvezzi, a kötődésnek örül, ez olyasvalami lenne, amit nehéz felfogni, (5) nevezetesen a feltételezettség és a függő keletkezés.⁴¹ És ez is olyasvalami, amit nagyon nehéz felfogni,⁴² azaz minden késztetés elnyugvása,

---

37 *Dvevācikā*, a Buddhához (itt megszólítása még *Bhagavant*, nem *Buddha*, mint a későbbi szövegekben) és a *Dhammā*hoz fordultak menedéért, és lettek világi követők (*upāsaka*), hiszen ekkor még nem volt *Saṅgha*.

38 A 'nagy vonakodás', az eseményt kisebb-nagyobb eltérésekkel megőrökíti MN.26.19-21./i.167-169., MN.85.43-45./ii.93-94., SN.6.1./i.136-138. és DN.14.3.1-7./ii.36-40. is, utóbbi esetben a párbeszéd Vipassi buddha és 'egy bizonyos mahābrahmā' között folyik!

39 Idézi a Bv-a.9.

40 *Ālaya*: kötődés, ragaszkodás, tapadás; vágy, sóvárgás. Vin-a.961 = MN-a.ii.174. úgy magyarázza, mint az öt halmazhoz (*khandha*) kötő ragaszkodást. Utal MN-a magyarázatára, mely szerint az *ālaya* magában foglalja az érzéki élvezeteket és a rájuk vonatkozó vágyakozó gondolatokat is. Horner 'érzéki élvezet'-nek fordítja, Bodhi eleinte 'világiasság'-nak (lásd MN 306. jegyzet), később 'tapadás'-nak (lásd SN I. könyv 363. jegyzet).

41 *Idappaccayatā, paṭiccaṣamuppāda*.

42 *Sududdasa*, mint a Dhp.36. alatt.

minden megragadás elengedése,⁴³ a szomj elmúlása, lecsillapodása, megszűnése, a nibbána.⁴⁴ Így ha tanítanám a Tant és a többiek nem értenének meg, az vesződség volna nekem, az bosszúság volna nekem.”

1.5.3. Továbbá ezek a meghökkentő, korábban sosem hallott versek ötlöttek a Magasztos eszébe:⁴⁵

„Amit annyi fáradozással értettem meg,
miért is hirdetném most?!

A vágy és harag által legyőzött
népség nem érti meg ezt a Tanítást,⁴⁶

amely az ár ellen halad,⁴⁷ rejtelmes,
mély, nehéz felfogni, kifinomult.
Akiket vágy itat át, tudatlanság
homálya burkol, nem látják meg sosem.”⁴⁸

1.5.4. Ilyeténképpen, ahogyan a Magasztos szemlélődött, tudata nyugalomra⁴⁹ hajlott, és nem a Dhamma tanítására.

[1.5.8.] Akkor Brahmá Szahampatiban,⁵⁰ amint tudatával átlátta a Magasztos gondolatait, ez merült föl:

---

43 A megragadás (*upadhi*) a halmazok (*khandha*), érzéki élvezetek (*kāmaguṇa*), tudati szennyeződések (*kilesa*) és késztetések (*saṅkhāra*) megragadását jelenti. Snp-a.i.364. szerint a helyes úton járó szerzetes jellemzője, hogy már „nem talál értéket a megragadásban”.

44 *Sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ*. SN-a szerint ezek a kifejezések a *nibbāna* szinonimái. A magyar fordításokban a páli *nibbāna* szó szanszkrit megfelelője, az *nirvāna* terjedt el.

45 Az *anacchariya* kifejezésről lásd még Bhikkhu Bodhinak a SN.6.1./i.136.-hoz fűzött jegyzetét, és Sujāto bhikkhu érdekes fejtegetését (2016. november 3.) a SuttaCentral honlapján (<https://discourse.suttacentral.net/t/a-note-on-anacchariya/3505>)!

46 Vesd össze Snp.764.!

47 *Paṭisotaḡāmin*, az áramlás ellen halad, egészen a forrásig, azaz Vin-a.962. szerint a *nibbānāig*. Aki sodródik az árral, az a hétköznapi ember életét éli, aki az ár ellen halad, az a keresőkét, az útonjáróké.

48 A vers megtalálható még a MN.26.19./i.168., DN.14.3.2./ii.38., SN.6.1./i.136., Mvu. iii.314. alatt. SC a szöveget két négysoros versre tagolja.

49 *Apposukkata*: nyugalomban maradás, háborítatlanság, zavartalanság; tétlenség.

50 DN-a.ii.467. szerint a nagy brahmák között a rangidős, a legelső: *jetṭha-mahābrahmā*.

„Ó, jaj, a világ elveszik,⁵¹ ó, jaj, a világ elpusztul, amennyiben a Beérkezett, a nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott tudata nyugalomra hajlik, és nem a Dhamma tanítására!”

1.5.5. Akkor annyi idő alatt, amennyi ahhoz kell, hogy egy erős ember kinyújtsa behajlított karját, vagy behajlítsa kinyújtott karját, Brahmá Szahampati eltűnt a brahmák világából, és megjelent a Magasztos előtt.⁵²

1.5.6. Akkor Brahmá Szahampati elrendezte köpenyét az egyik vállán, jobb térdével a földre ereszkedett, összetett kezekkel köszöntötte a Magasztost és így szólította meg:

– Tanítsa a tiszteletreméltó Magasztos a Tant, tanítsa a Jó Úton Járó⁵³ a Tant! Vannak lények, akik kevés szenvedéllyel bírnak, elvesznek, ha nem hallják a Tant, de ha megismerik a Tant, megértik.⁵⁴

1.5.7. Így szólt Brahmá Szahampati, majd ezt elmondván így beszélt tovább:⁵⁵

– Magadhában korábban tisztátalan tan jelent meg,
melyet tisztátalanok agyaltak ki.

Nyisd meg a halhatatlanhoz⁵⁶ vezető kaput,
hadd hallják a Tant, melyre a makulátlan ráébredt.⁵⁷

Mint egy hegycsúcson lévő szirtfokon álló ember
figyelheti az embereket mélyen alant,
éppen úgy teszel te is, nagy bölcs, mindent-látó,

---

51 *Nassati vata bho loko...* Idézi a Bv-a.10.

52 E szakaszhoz és a következő szakasz elejéhez lásd AN.4.21./ii.21.!

53 *Sugata*: PED szerint „boldog életű, jó úton járó”, utóbbi jelentést támasztja alá K.R.Norman jól megindokolt javaslata, JPTS, XV. kötet, 155. oldal. Ugyanakkor a magyar fordítók atyamestere, Vekérdi József iránti tiszteletből, a hasonló jelentésű *tathāgata* szó fordítása esetében, következetlensége ellenére mégis meghagytuk a magyar nyelven már meglehetősen ismertté és elfogadottá vált Beérkezett szót.

54 *Desetu bhante bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ, santi sattā apparajakkhajātikā assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro’ti.* Idézi a Bv-a.10. *Apparajakkhajātikā*: akik „keves szenvedéllyel bírnak”, Vekérdi József korábbi fordításában (*Buddha beszédei*, Helikon Kiadó, 1989. 20. oldal): „akiknek lelki szemeit alig fedi por”.

55 Mint a MN.26.20./i.168-169., SN.6.1./i.137. alatt, idézi Bv-a.10.

56 *Amata*: a halhatatlan állapot, túl születésen és halálon, a *nibbāna*.

57 *Suñantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ.* Ez a sor Snp.384. alatt is!

az igazság magaslataira hágva.⁵⁸ (6)
A szomorúságot elhagyva nézz le a szomorúságba
süllyedt emberekre, akiket születés és kor súlya nyom.

Kelj föl, hős, győztes a harcban,
kötelezettségtől mentes⁵⁹ mesteri vezető.
A világot járva tanítsa a Magasztos
a Dhammát. Lesznek, akik megértik.⁶⁰

1.5.8. Amikor így beszélt, a Magasztos azt mondta Brahmá Szahampatinak:

– Brahmá, ez ötlött eszembe: ez a Tanítás, melyet megértettem, mély, nehéz felfogni, nehéz belátni, békés, kiváló, túl van a pusztálogikán, rejtelmes, a nagytudásúak értik csak meg. De ez a nemzedék a kötődésben gyönyörködik, a kötődést élvezi, a kötődésnek örül. És annak a nemzedéknek, amely a kötődésben gyönyörködik, a kötődést élvezi, a kötődésnek örül, ez olyasvalami lenne, amit nehéz felfogni, nevezetesen a feltételezettség és a függő keletkezés. És ez is olyasvalami, amit nagyon nehéz felfogni, azaz minden késztetés elnyugvása, minden megragadás elengedése, a szomj elmúlása, lecsillapodása, megszűnése, a nibbána. Így, ha tanítanám a Tant és a többiek nem értenének meg, az vesződésig volna nekem, az bosszúság volna nekem.

Továbbá Brahmá, ezek a meghökkentő, korábban sosem halott versek ötlöttek eszembe:

Amit annyi fáradozással értettem meg,
miért is hirdetném most?!
A vágy és harag által legyőzött
népség nem érti meg ezt a Tanítást,

58 *Dhammamaya pāsāda*, vesd össze a *paññāpāsāda* kifejezéssel a Dh.28. alatt!

59 *Anaṇa*: (egy új/következő születés) kötelezettség(é)től mentes.

60 ...*desetu bhagavā dhammaṃ//aññātāro bhavissantī*'ti (lásd még az 54. jegyzetet!). A DN.14.3.7./ii.39. elhagyja az első négy sort, az utolsó négy sor a SN.11.17./i.234. alatt. A SC is így tagolja a verset: 4-6-4 sorban!

amely az ár ellen halad, rejtelmes,
mély, nehéz felfogni, kifinomult.
Akiket vágy itat át, tudatlanság
homálya burkol, nem látják meg sosem.

Ilyeténképpen, ahogyan szemlélődtem, tudatom nyugalomra
hajlott, és nem a Dhamma tanítására.

1.5.9. Brahmá Szahampati másodszor is így szólt a Magasztoshoz:

– Tanítsa a tiszteletreméltó Magasztos a Tant, tanítsa a Jó Úton
Járó a Tant! Vannak lények, akik kevés szenvedéllyel bírnak, el-
vesznek, ha nem hallják a Tant, de ha megismerik a Tant, megértik.
– Így szólt Brahmá Szahampati, majd ezt elmondván így beszélt
tovább:

– Magadhában korábban tisztátalan tan jelent meg,
melyet tisztátalanok agyaltak ki.
Nyisd meg a halhatatlanhoz vezető kaput,
hadd hallják a Tant, melyre a makulátlan ráébredt.

Mint egy hegycsúcson lévő szirtfokon álló ember
figyelheti az embereket mélyen alant,
éppen úgy teszel te is, nagy bölcs, mindent-látó,
az igazság magaslataira hágva.
A szomorúságot elhagyva nézz le a szomorúságba
süllyedt emberekre, akiket születés és kor súlya nyom.

Kelj föl, hős, győztes a harcban,
kötelezettségtől mentes mesteri vezető.
A világot járva tanítsa a Magasztos
a Dhammát. Lesznek, akik megértik.

A Magasztos másodszor is azt mondta Brahmá Szahampatinak:

– Brahmá, ez ötlött eszembe: ez a Tanítás, melyet megértettem,
mély, nehéz felfogni, nehéz belátni, békés, kiváló, túl van a pusztá
logikán, rejtelmes, a nagytudásúak értik csak meg. De ez a nemze-
dék a kötődésben gyönyörködik, a kötődést élvezi, a kötődésnek
örül. És annak a nemzedéknek, amely a kötődésben gyönyörködik,

a kötődést élvezzi, a kötődésnek örül, ez olyasvalami lenne, amit nehéz felfogni, nevezetesen a feltételezettség és a függő keletkezés. És ez is olyasvalami, amit nagyon nehéz felfogni, azaz minden késztetés elnyugvása, minden megragadás elengedése, a szomj elmúlása, lecsillapodása, megszűnése, a nibbána. Így, ha tanítanám a Tant és a többiek nem értenének meg, az vesződés volna nekem, az bosszúság volna nekem.

Továbbá Brahmá, ezek a meghökkentő, korábban sosem hallott versek ötlöttek eszembe:

Amit annyi fáradozással értettem meg,
miért is hirdetném most?!
A vágy és harag által legyőzött
népség nem érti meg ezt a Tanítást,

amely az ár ellen halad, rejtelmes,
mély, nehéz felfogni, kifinomult.
Akiket vágy itat át, tudatlanság
homálya burkol, nem látják meg sosem.

Ilyeténképpen, ahogyan szemlélődtem, tudatom nyugalomra hajlott, és nem a Dhamma tanítására.

1.5.10. Brahmá Szahampati harmadszor is így szólt a Magasztoshoz:

– Tanítsa a tiszteletreméltó Magasztos a Tant, tanítsa a Jó Úton Járó a Tant! Vannak lények, akik kevés szenvedéllyel bírnak, elvesznek, ha nem hallják a Tant, de ha megismerik a Tant, megértik.
– Így szólt Brahmá Sahampati, majd ezt elmondván így beszélt tovább:

– Magadhában korábban tisztátalan tan jelent meg,
melyet tisztátalanok agyaltak ki.
Nyisd meg a halhatatlanhoz vezető kaput,
hadd hallják a Tant, melyre a makulátlan ráébredt.

Mint egy hegycsúcson lévő szirtfokon álló ember
figyelheti az embereket mélyen alant,

éppen úgy teszel te is, nagy bölcs, mindent-látó,
az igazság magaslataira hágva.
A szomorúságot elhagyva nézz le a szomorúságba
süllyedt emberekre, akiket születés és kor súlya nyom.

Kelj föl, hős, győztes a harcban,
kötelezettségtől mentes mesteri vezető.
A világot járva tanítsa a Magasztos
a Dhammát. Lesznek, akik megértik.

[1.5.9.] Akkor a Magasztos, megértve Brahmá könyörgését, a lények iránti együttérzéstől indítva a megvilágosodott szemével vizsgálta meg a világot. Amint a Magasztos a megvilágosodott szemével vizsgálta meg a világot, látott lényeket, akik kevés szenvedéllyel és akik sok szenvedéllyel bírnak, éleseszüeket és tompaeszüeket, jótermészetűeket és rossztermészetűeket, engedelmeseket és engedetleneket, akik közül némelyek fölfogták a vétkekben és a jövődő világban rejlő veszélyt.⁶¹

1.5.11. Amint egy kék, vörös vagy fehér lótuszokkal teli tóban néhány kék, vörös vagy fehér lótusz a vízben születik, a vízben növekszik, és nem emelkedik a víz felszíne fölé, hanem teljesen vízzel borítva növekszik; néhány kék, vörös vagy fehér lótusz a vízben születik, a vízben növekszik, és eléri a víz felszínét; néhány kék, vörös vagy fehér lótusz pedig a vízben születik, a vízben növekszik, és kiemelkedik a vízből, a víztől érintetlenül,

1.5.12. éppen úgy,⁶² amint a Magasztos a megvilágosodott szemével vizsgálta meg a világot, látott lényeket, akik kevés szenvedéllyel és akik sok szenvedéllyel bírnak, (7) éleseszüeket és tompaeszüeket, jótermészetűeket és rossztermészetűeket, engedelmeseket és engedetleneket, akik közül némelyek fölfogták a vétkekben és

---

61 ...*appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante*. Vin-a.963. szerint azokról van szó, akik félelemmel (*bhayato*) tekintenek a jövődő világra és a vétkekre. ChS ezután betold egy szövegrészt, amit a Khmv.1.5.12. szakaszban megismétel: *appekacce na paralokavajjabhayadassāvīne viharante*, azaz: „némelyek pedig nem fogták föl a vétkekben és a jövődő világban rejlő veszélyt”.

62 Amint... éppen úgy... *Seyyathāpi... evamevaṃ...* (vesd össze DN.2.80./i.75., MN.119.19./iii.93. és SN.6.1./i.138.)

a jövődő világban rejlő veszélyt. Brahmá Szahampatira tekintve versekben szólította meg őt:

– A halhatatlan kapuja kitárva azok előtt,
akik meghallják – engedjenek szabad folyást a hitnek.⁶³
A nehézségek tudatában, Brahmá, nem hirdettem
az embereknek a magasrendű és emelkedett Tant.⁶⁴

1.5.13. Akkor Brahmá Szahampati azt gondolta:

– Megteremttem az alkalmat arra, hogy a Magasztos tanítsa a Tant⁶⁵ – és üdvözölte a Magasztost, jobbával fordulva felé, majd azon nyomban el is tűnt onnan.⁶⁶

A Brahmá felkéréséről szóló beszéd véget ért.

[1.6.] Az öt szerzetesről szóló beszéd (Pañcavaggiyakathā)

1.6.1. [1.6.10.] Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Kinek tanít-sam először a Dhammát? Ki fogja ezt a Tant gyorsan megérteni?”

Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Valóban, ez az Álára Káláma⁶⁷ tanult, tapasztalt, nagytudású, és hosszú ideje csak kevés

---

63 *Apārutā tesam amatassa dvārā//Ye sotavanto, pamuñcantu saddhamā.* A Vin-a.963. ezt nevezi 'nemes ösvény'-nek (*ariyamagga*). A 'keresés' számos népi hagyományban és a nagy vallási hagyományokban egyaránt a halhatatlanra, a pusztulásnak alá nem vetettre vonatkozik, ezekkel párhuzamos a korai buddhizmus elképzelése. A *pamuñcantu saddhamā* jelentése többek szerint vitás, azonban BD Vin-a.693.-ra támaszkodó értelmezése – „hagyják el/hátra hitüket” – a Buddha tanítási stílusát ismerve valószínű. A *pamuñcati* jelentése a PED szerint többek között: kijelent, hírül ad, hangoztat; kiíraszt.
64 *Vihimsasaññī paṇuṇaṃ na bhāsī//Dhammaṃ pañitaṃ manujesu brahme'ti.* A vers megtalálható még a DN.14.3.7./ii.39., MN.26.21./i.169. és SN.6.1./i.138. alatt, vesd össze még: Mvu.iii.319.!

65 A vers elejétől eddig idézi a Bv-a.18.

66 *Tatth'eva* jelentése lehet: 'mint korábban' is, ha így van, akkor valószínűleg ugyanarra a módszerre utal, ahogyan a *brahmā* eltűnt a *brahmā*-világból a Khmv.1.5.5. szakaszában.

67 Az a tanító, akit az életrajzi feljegyzések szerint (ezt megőrizte például a MN.26.15./i.164-165.) Gotama – otthonából az otthontalanságba távozása után – elsőként keresett föl tanácsért.

szenvedéllyel bír.⁶⁸ Mi lenne, ha Álára Kálámának tanítanám először a Tant? Ő gyorsan megértené a Dhammát.”

1.6.2. Akkor egy láthatatlan istenség azt jelentette a Magasztosnak:
– Magasztos, Álára Káláma hét nappal ezelőtt eltávozott.

És a Magasztos megtudta, hogy Álára Káláma hét nappal ezelőtt eltávozott. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Álára Káláma nagy tudású volt. Ha hallhatta volna ezt a Tant, gyorsan megértette volna.”

1.6.3. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Kinek tanítsam először a Dhammát? Ki fogja ezt a Tant gyorsan megérteni?”

Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Valóban, ez az Uddaka Rámaputta⁶⁹ tanult, tapasztalt, nagy tudású, és hosszú ideje csak kevés szenvedéllyel bír. Mi lenne, ha Uddaka Rámaputtának tanítanám először a Tant? Ő gyorsan megértené a Dhammát.”

1.6.4. Akkor egy láthatatlan istenség azt jelentette a Magasztosnak:
– Magasztos, Uddaka Rámaputta a múlt éjszaka eltávozott.

És a Magasztos megtudta, hogy Uddaka Rámaputta a múlt éjszaka eltávozott. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Uddaka Rámaputta nagy tudású volt. Ha hallhatta volna ezt a Tant, gyorsan megértette volna.”

1.6.5. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Kinek tanítsam először a Dhammát? Ki fogja ezt **(8)** a Tant gyorsan megérteni?”

Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Az öt szerzetes,⁷⁰ akik nagy szolgálatot tettek nekem, amikor eltökélten törekedtem, nagyon segítőkész volt. Mi lenne, ha az öt szerzetesnek tanítanám először a Dhammát?”

1.6.6. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Vajon hol tartózkodik jelenleg ez az öt szerzetes?”⁷¹

A Magasztos megérintett és az emberit fölülmúló isteni látásával meglátta, hogy az öt szerzetes Váránaszí közelében, Iszipatana

---

68 *Dīgharattam apparajakkhajātiko*: aki „hosszú ideje csak kevés szenvedéllyel bír”; a korábbi fordítást lásd 54. jegyzet!

69 Uddaka Rámaputta a MN.26.16./i.165. szerint a Buddha otthontalanságba távozása utáni másik tanítója, akihez Álára Káláma tanításának elsajátítása után fordult.

70 *Pañcavaggiyā bhikkhū*: az „öttagú szerzetescsoport”, a Buddha társai önsanyargatásának hatéves időszakában, nevezetesen Koṇḍañña, Bhaddiya, Vappa, Mahānāma, Assaji. Később, a Khmv.1.6.31-36. alatt olvashatunk megszabadulásukról.

71 Idézi a Bv-a.18.

mellett, az Ózek ligetében tartózkodik.⁷² Akkor a Magasztos addig maradt Uruvelában, ameddig jónak látta, majd útnak indult Váránaszí felé.

1.6.7. [1.6.11.] Upaka, a meztelen aszkéta,⁷³ meglátta a Magasztost, amint az úton haladt a megvilágosodás fájától Gajá felé, és megpillantva őt, így szólt a Magasztoshoz:

– Barátom, érzéki képességeid kivételesen tiszták, megjelenésed ragyogó, világó. Barátom, kinek a szavára távoztál az otthontalanságba, ki a tanítód, kinek a tanítását gyakorlod?⁷⁴

1.6.8. Amikor ez elhangzott, a Magasztos Upakát, a meztelen aszkétát versben szólította meg:

– Mindent meghódító mindentudó vagyok,
minden dolog közepette szennyezetlen.
Mindent hátrahagytam, a szomj elmúlása által szabadulva
magam jutottam közvetlen tudáshoz, kit követhetnék hát?⁷⁵

Nincs tanítómesterem, hiszen
hozzám hasonló nem létezik.
A világon, isteneivel együtt,
senki sincs hozzám fogható.⁷⁶

Nagyméltóságú vagyok e világban,
én vagyok a legkiválóbb tanító.⁷⁷
Egyedül én vagyok tökéletesen megvilágosodott,
aki elcsöndesedett és ellobbant.⁷⁸

---

72 Isteni látás (*dibbacakkhu*): a hat rendkívüli tudás (*abhiññā*) egyike. *Migadāya*, az Ózek ligete, a későbbi Buddha ábrázolásokon a két óz az első beszéd helyszínére utal.

73 *Ājivika/ājivaka*: a Buddha korának egyik ismert heterodox vallási közössége, alapítója Makkhali Gosāla, a Buddha idejében élt hat további ismert tanító egyike, lásd például DN.2.2-7./i.47-49.! Az iskola tanításainak eredeti szövegei nem maradtak fenn, azokra külső forrásokból csak következtetni tudunk.

74 Tiszteletteljes hagyományos tudakozódás szerzetesek és aszkéták találkozásakor.

75 E verssel megegyezik a Dhp.353.

76 E verset idézi a Mil.235., vesd össze még a Mvu.iii.326.!

77 Vesd össze Snp.179.!

78 *Eko'mhi sammāsambuddho//sītībhūto'smi nibbuto*. Alternatív fordítás: „Egyedülálló vagyok, tökéletesen megvilágosodott, aki a szenvedélyek kialakása révén érte el a nibbānát.”

Kászi városába⁷⁹ megyek,
hogy megforgassam a Tan kerekét,
megússem a halhatatlanság dobját
a vakká vált világban.⁸⁰

1.6.9. – Megerősítéd hát, barátom, hogy nagyméltóságú vagy, aki meghódította a végtelent?⁸¹

– Valóban vannak győzedelmesek, mint én,
akik elérték a befolyások megszűnését.⁸²
Győzelmet arattam minden rossz fölött,
ezért vagyok győzedelmes, Upaka.⁸³

Amikor ez elhangzott, Upaka, a meztelen aszkéta, így szólt:
– Meglehet, barátom.⁸⁴ – És fejét ingatva egy másik úton távozt.⁸⁵

---

79 Vārānasi, ma Benáresz.

80 A ChS tagolása: 4+2+2+2 sor. A Thig-a.220. idézi az 1., 2. és 4. versszakot.

81 *Yathā kho tvam āvuso paṭijānāsi arah'asi anantajino'ti?* Horner szerint *arah'asi* azt is jelentheti: „érdemes/méltó/alkalmas vagy arra. (hogy valami legyél)”. A Kv.i.289. olvasata *arahā'si!* VT fordítása is mintha ezt a megoldást támogatná: „Azt állítod, barátom, te vagy a nagyméltóságú, az abszolút győzedelmes?” *Anantajina*: a Vin-a.964. erről annyit mond: „arra törekszel, hogy a végtelen fölött győzedelmes légy”.

Jina, azaz 'győzedelmes', a Buddhára alkalmazott számtalan megnevezés egyike, amit általánosan használnak a jaina vallás alapítójára is. Innen származik a Vardhamāna Mahāvīra (a buddhista szövegekben Nigantha Nātaputta) követőire ma is általánosan használt *jaina* megnevezés!

82 A négy (végső) befolyás (*āsava*): az érzéki vágy-, (egyéni) létezés-, (helytelen) nézet- és tudatlanság befolyása (*kāma*-, *bhava*-, *diṭṭh*-, *avijjāsava*). Egyes felsorolás-változatokban a *diṭṭhāsava* nem szerepel.

83 A Khmv.1.6.8. első verssorától idáig idézi a Kv.i.289.

84 Vin szövegében *hupeyya*, míg MN.26.25./i.171., Snp-a.i.258., Thig-a.220. olvasata *huveyya*, ami a másik olvasat tökéletes megfelelője. Ez a *bhaveyya* egyik nyelvjárásbeli változata (mindhárom a *bhavati* ige feltételes mód, egyes szám, harmadik személye).

85 A szöveg szerint Upaka külön úton (*ummagga*, ami 'tévés út' jelentésű is lehet) távozott, ami nem éppen mutat egyetértést vagy érdeklődést. Ugyanakkor a Thig-a.220. oldaltól kezdődő hosszabb Upakáról szóló történet azt mondja, idős korában a felesége értetlensége által elkínzott Upaka megkereste Gotamát, és az otthontalanságba távozva hamarosan elérte a vissza nem térő állapotát, majd meghalt.

PED szerint az *okampeti* jelentheti azt is: megbiccenteni, azt is: megrázní. Az indiaiak az egyetértést és az egyet nem értést úgy fejezik ki, mint a magyarok: bólogatnak, illetve megrázzák a fejüket. Valamint könnyen lehet, hogy az indiaiak is csóválják a fejüket, ha valamilyen valószínűtlen, alig hihetőnek ítélt történetet hallanak. A Khmv.1.6.8. első verssorától idáig idézi a MN.26.25./i.171.

1.6.10. [1.6.12.] Akkor a Magasztos, alamizsnaútján helyről helyre vándorolva, az öt szerzeteshez érkezett Váránaszíba, az Iszipatana mellett fekvő Ózek ligetébe. Az öt szerzetes már messziről meglátta, hogy a Magasztos közeledik, és megpillantván őt, megállapodtak, mondván:

– Barátaim, ez a Gótama remete érkezik, aki bőségben él, **(9)** törekvésében ingatag, és visszatért a bővelkedő élethez.⁸⁶ Nem kéne őt köszöntenünk, sem felállnunk a tiszteletére, sem elvonnunk csészéjét és köpenyét,⁸⁷ valamennyiünknek egyforma ülőhelyet készítünk elő, oda leülhet, ha akar.

1.6.11. De amint a Magasztos fokozatosan közeledett az öt szerzeteshez, az öt szerzetes, saját megállapodásukat sem tartva, a Magasztos felé indult. Az egyik elvette a csészéjét és köpenyét, a másik előkészített egy ülőhelyet, megint másik vizet hozott, hogy megmoshassa a lábát, meg zsámolyt és lábtartót.⁸⁸ A Magasztos leült az előkészített ülőhelyre, majd ott ülve megmosta a lábát.⁸⁹ Azután a Magasztost nevéen szólították, és barátoknak szólították.⁹⁰

1.6.12. Amikor ez elhangzott, a Magasztos így szólt az öt szerzeteshez:

– Szerzetesek, ne szólítsátok a Beérkezettet a nevéen és ne szólítsátok barátoknak. A Beérkezett, szerzetesek, nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott. Szerzetesek, hallgassatok rám, elértem a halhatatlant,⁹¹ útbaigazítlak titeket, tanítom a Tant. Ha az útbaigazításom szerint haladtok, hamarosan még ebben az életben közvetlen tudással magatok tapasztaljátok meg, éritek el és élitek meg a szent életnek azt a felülmúlhatatlan végső célját, melynek

---

86 *Bāhulla*, jelentése „nagy mennyiség, bőség”. A Vin-a.964. úgy veszi, hogy ez ruhákban, alamizsnában, stb. való bővelkedést jelent.

87 Az idősebb, rangosabb szerzeteseknek kijáró szokásos tiszteletadás.

88 Vessd össze Vin.4.231. és Vin.4.310., lásd még Horner (1942): BD.3.191.! Buddhaghosa a Khcv.2.1.1-hez fűzött jegyzetében azt mondja, hogy a *pādapīṭha* egy zsámoly, amire a megmosott lábat teszik, a *pādakathalika* pedig vagy egy lábtartó, amire a mostalan láb kerül, vagy egy törölköző a láb szárazra törléséhez (*pādaghaṃsana*).

89 Mint MN.91.20./ii.139. alatt.

90 Mint MN.26.26-27./i.171. alatt. *Api'ssu bhagavantaṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti. Āvuso: 'barát', a szerzetesek között a leggyakoribb megszólítás, ha egymással beszélnek. A Buddha végső eltávozása óta, meghagyása szerint, az idősebb szerzeteseket az *āyasmant*, azaz „nagy tiszteletű/igen tiszteletreméltó” megszólítással illetik.*

91 *Amataṃ adhigataṃ; amata = nibbāna.*

érdekében jó családból származó ifjak jogosan vonulnak el otthonukból az otthontalanságba.⁹²

1.6.13. Amikor ez elhangzott, az öt szerzetes így szólt a Magasztos-hoz:

– Te, Gótama barát, ezzel az életvitellel, ezzel az életgyakorlattal, ezzel az erőfeszítéssel nem jutottál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához. Hogyan is juthatnál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához, amikor bőségben élsz, felhagytál a törekvéssel és visszatértél a bővelkedő élethez?

1.6.14. Amikor ez elhangzott, a Magasztos így szólt az öt szerzeteshez:

– A Beérkezett nem él bőségben, nem hagyott fel a törekvéssel és nem tért vissza a bővelkedő élethez, szerzetesek. A Beérkezett, szerzetesek, nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott. Szerzetesek, hallgassatok rám, elértem a halhatatlant, útbaigazítlak titeket, tanítom a Tant. Ha az útbaigazításom szerint haladtok, hamarosan még ebben az életben közvetlen tudással magatok tapasztaljátok meg, éritek el és élitek meg a szent életnek azt a felülmúlhatatlan végső célját, melynek érdekében jó családból származó ifjak jogosan vonulnak el otthonukból az otthontalanságba.

1.6.15. Az öt szerzetes pedig másodszor is így szólt a Magasztos-hoz:

– Te, Gótama barát, ezzel az életvitellel, ezzel az életgyakorlattal, ezzel az erőfeszítéssel nem jutottál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához. Hogyan is juthatnál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához, amikor bőségben élsz, felhagytál a törekvéssel és visszatértél a bővelkedő élethez? – És a Magasztos másodszor is így szólt az öt szerzeteshez:

– A Beérkezett nem él bőségben, nem hagyott fel a törekvéssel és nem tért vissza a bővelkedő élethez, szerzetesek. A Beérkezett, szerzetesek, nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott. Szerzetesek, hallgassatok rám, elértem a halhatatlant, útbaigazítlak titeket, tanítom a Tant. Ha az útbaigazításom szerint haladtok,

---

92 MN.29.7./i.197. és MN.30.23./i.204-205. szerint ez a tudat megingathatatlan megszabadulása (*akuppā cetovimutti*).

hamarosan még ebben az életben közvetlen tudással magatok tapasztaljátok meg, éritek el és élitek meg a szent életnek azt a felülmúlhatatlan végső célját, melynek érdekében jó családból származó ifjak jogosan vonulnak el otthonukból az otthontalanságba. – Az öt szerzetes pedig harmadszor is így szólt a Magasztoshoz: **(10)**

– Te, Gótama barát, ezzel az életvitellel, ezzel az életgyakorlattal, ezzel az erőfeszítéssel nem jutottál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához. Hogyan is juthatnál el a legnemesebb emberekhez méltó tudás és látás kiválóságához, amikor bőségben élsz, felhagytál a törekvéssel és visszatértél a bővelkedő élethez?

1.6.16. Amikor ez elhangzott, a Magasztos így szólt az öt szerzeteshez:

– Elismeritek-e, szerzetesek, hogy korábban még sosem szoltam⁹³ így hozzátok?

– Bizony nem, tiszteletreméltó.⁹⁴

– A Beérkezett, szerzetesek, nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott. Szerzetesek, hallgassatok rám, elértem a halhatatlant, útbaigazítottalak titeket, tanítom a Tant. Ha az útbaigazításom szerint haladtok, hamarosan még ebben az életben közvetlen tudással magatok tapasztaljátok meg, éritek el és élitek meg a szent életnek azt a felülmúlhatatlan végső célját, melynek érdekében jó családból származó ifjak jogosan vonulnak el otthonukból az otthontalanságba.

És a Magasztos képes volt az öt szerzetest meggyőzni.⁹⁵ Akkor az öt szerzetes ismét meghallgatta a Magasztost, odafigyelt rá, és elméjét a legmagasabb tudásra irányította.⁹⁶

1.6.17. [1.6.13.] Akkor⁹⁷ a Magasztos az öt szerzeteshez a következő szavakat intézte:

---

93 *Bhāsitaṃ*, a MN.26.28./i.172. olvasata szerint *vabbhācitaṃ*. A Vin-a.965. és a MN-a.ii.191. ezt a *vākyabhedam* ('ilyen szóval/hangon') kifejezéssel magyarázza.

94 A szerzetesek itt váltanak át a „barát” megszólításról a „tiszteletreméltó” (*bhante*) kifejezésre, amint a Buddha szavai fokozatosan meggyőzik őket.

95 *Asakkhi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū saññāpetuṃ*. A Brahmā kérésével a Khmv.1.6.1-től induló Majjhima verzió (MN.26.19-29./i.167-174.) innentől eltér!

96 *Aññācittaṃ upaṭṭhāpesuṃ*, vesd össze DN.12.18./i.230-231.!

97 Vesd össze SN.56.11./v.420.! A most következő tanítóbeszéd a hagyomány szerint a Buddha első tanítóbeszéde, a *Dhammacakkappavattana sutta*, A Tan kerekét forgásba hozó tanítóbeszéd.

– Szerzetesek,⁹⁸ két végletet⁹⁹ kell elkerülnie annak, aki az ott-hontalanságba távozik. Melyik ez a kettő? Az egyik az érzéki élvezetekhez tapad, amely hitvány, durva,¹⁰⁰ közönséges,¹⁰¹ alantas, értéktelen,¹⁰² a másik az önsanyargatásba merül, amely nyomorúságos, alantas, értéktelen. E két végletet elkerülve, szerzetesek, a Beérkezett ráébredt a közép útjára, amely belátáshoz¹⁰³ és megértéshez juttat, és elcsendesüléshez,¹⁰⁴ közvetlen tudáshoz,¹⁰⁵ felébredéshez,¹⁰⁶ kialakváshoz vezet.

1.6.18. Szerzetesek, és mi a közép útja, amelyre a Beérkezett ráébredt, amely belátáshoz és megértéshez juttat, és elcsendesüléshez, közvetlen tudáshoz, felébredéshez, kialakváshoz vezet.

Ez bizony a nemes nyolcas út, nevezetesen a helyes szemlélet, helyes elhatározás, helyes beszéd, helyes cselekedet, helyes életvitel, helyes törekvés, helyes éberség, helyes összeszedettség.¹⁰⁷

Szerzetesek, ez az a nemes nyolcas út, amelyre a Beérkezett ráébredt, amely belátáshoz és megértéshez juttat, és elcsendesüléshez, közvetlen tudáshoz, felébredéshez, kialakváshoz vezet.

---

98 E tanítóbeszéd „közép útjáról” szóló része előfordul még a SN.42.12./iv.330-331. és MN.3.8-15./i.15-16. alatt, melynek kommentárjára (MN-a.i.104.) a Vin-a.965. hivatkozik.

99 *Anta*: vég(let), valamint kontraszt, szélsőség, ellentét, oldal. MN-a.i.104. azt mondja: „Az ösvényen a vágy az egyik, az ellenszenv a másik véglet, az ösvény nem vezet ezekhez a végletekhez és nem közeledik hozzájuk, mentes e két véglettől, ezért nevezik a közép útjának.” A két szélsőség közti középút megtalálható még a SN.12.15./ii.17., SN.12.17./ii.20., SN.12.35./ii.61. és SN.22.90./iii.135. alatt is.

100 *Gammo*, Horner szerint egy olyan vitás kifejezés, melynek fordítása során a SN-a.iii.297. magyarázatát (vesd össze AN-a.iii.360.) követte: *gāma-vāsīnaṃ santako*, azaz: „a falusiakhoz tartozó”, ami eredetileg valószínűleg annyit jelentett: „durva, faragatlan”.

101 *Pothujjaniko*: az átlagemberhez/közönséges emberhez méltó.

102 *Anatthasamhita*. MN-a.iii.110. így határozza meg: „nem hajlik a növekedésre” (*na vuddhissita*).

103 A MN-a.i.104. szerint az igazság meglátása (*cakkhukaraṇī*), mely a megértéssel együtt kel föl.

104 *Upasama*, a MN-a.i.104. és AN-a.iii.360. szerint a szenvedélyek (*rāga*), a SN-a.iii.297. szerint a befolyások (*āsava*) elnyugvása.

105 *Abhiññā*: a korai szövegekben (például MN-a.i.33.) elsősorban a négy nemes igazság tudása, később ehhez járul a hat rendkívüli tudás birtoklása (*chaḷabhiññā*), melyek közül csak a hatodik (*āsavakkhayañāṇa*) transzcendens.

106 *Sambodhi*: MN-a.i.104. azt mondja, hogy „a felébredés az ösvény” (*sambodhoti maggo*).

107 A nemes nyolcas út tagjai: *sammādiṭṭhi*, *sammāsaṅkappa*, *sammāvācā*, *sammākammaṇṭa*, *sammājiṇṇa*, *sammāvāyama*, *sammāsati*, *sammāsamādhi*. Lásd még MN-a.i.67., MN-a.i.105. és MN-a.i.416.!

1.6.19. [1.6.14.] Ez tehát a szenvedés nemes igazsága, szerzetesek: a születés szenvedés, az öregség szenvedés, a betegség szenvedés, a halál szenvedés, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés szenvedés. Együtt lenni azzal, amit nem szeretünk, szenvedés, elválasztva lenni attól, amit szeretünk, szenvedés, nem jutni hozzá ahhoz, amit kívánunk, szenvedés. Mindent egybevetve szenvedés a ragaszkodás az öt léthalmazhoz.¹⁰⁸

1.6.20. Ez tehát a szenvedés eredetének nemes igazsága, szerzetesek:¹⁰⁹ ez a szomj, ami újraszületéshez vezet, élvezet és vágy kíséri, hol ebben, hol abban gyönyörködik, nevezetesen az érzékek szomja, a létezés szomja, a nemlétezés szomja.¹¹⁰

1.6.21. Ez tehát a szenvedés megszűnésének nemes igazsága, szerzetesek: ez pedig ugyanannak a szomjnak maradéktalan lecsillapodása, megszűnése, feladása, a lemondás, megszabadulás, elszakadás¹¹¹ attól.

1.6.22. Ez tehát a szenvedés megszűnéséhez vezető út nemes igazsága, szerzetesek: ez bizony a nemes nyolcas út, nevezetesen a helyes szemlélet, helyes elhatározás, helyes beszéd, helyes cselekedet, helyes életvitel, helyes törekvés, helyes éberség, helyes összeszedettség. **(11)**

1.6.23. [1.6.15.] Ez a szenvedés nemes igazsága, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.¹¹²

---

108 A szenvedés nemes igazsága végső soron ragaszkodás a létezés öt halmazához: test, érzés, észlelés, készletés, tudatosság (*rūpa, vedanā, saññā, saṅkhāra, viññāna*), lásd az Khmv.1.6.38-41. szakaszt is!

109 Ezt a szakaszt tárgyalja Kv.ii.488-489.

110 A háromféle szomj: *kāmatanḥā, bhavatanḥā, vibhavanḥā*. *Vibhava*, a szó jelentései a PED szerint: 1. power, wealth, prosperity; 2. non-existence, cessation of life, annihilation. Lamotte (1944): *Le Traité de la Grande Vertu de Sagesse de Nagarjuna*, I. kötet, 3. oldalának 4. jegyzetében ezt a három szomjat (*tanḥā*) így fordítja: craving for plaisir, craving for existence, craving for impermanence. VT értelmezése a *vibhava* esetében – melyet BD már javít – egyértelműen téves (thirst for prosperity). Ez az értelmezés lehetett Vekerdí József helytelen fordításának (birtok szomja) alapja is a *Buddha beszédei* (Helikon, 1989.) 45. oldalán.

111 Az *ālaya* szóval kapcsolatban (PED: ragaszkodás; vágy) lásd BD.4.6. és a 40. jegyzet! Az *anālaya* szó jelentése: idegenkedés, ellenérzés; elvetés, megszüntetés. A SN-a.iii.112. a *kāma* szóval összefüggésben határozza meg.

112 A szuttában a tudás fokozataira alkalmazott páli szavak: *cakkhu, nāṇa, paññā, vijjā, āloka*.

És éppen ezt a szenvedést kell tökéletesen megérteni, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt a szenvedést tökéletesen megértettem, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem

1.6.24. Ez a szenvedés eredetének nemes igazsága, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt a szomjat¹¹³ kell hátrahagyni, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt a szomjat hátrahagytam, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

1.6.25. Ez a szenvedés megszűnésének nemes igazsága, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt a megszűnést kell megtapasztalni, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt a megszűnést megtapasztaltam, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

1.6.26. Ez a szenvedés megszűnéséhez vezető út nemes igazsága, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

És éppen ezt az utat kell végigjárni,¹¹⁴ szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

---

113 E bekezdést az érthetőség kedvéért kissé szabadabban fogalmaztuk. A „szenvedés eredete”, amit hátra kell hagyni, a sóvár vágy, a szomj (*taṇhā*).

114 A *bhāveti* ige, a *bhavati* causativusa, a szövegben „létrehozni, begyakorolni, művelni, fejleszteni” értelemben arra utal, hogy a nemes nyolcas utat teljesen ki kell fejleszteni, be kell gyakorolni, magyarul: végig kell járni.

És éppen ezt az utat végigjártam, szerzetesek; e korábban sosem ismert igazságokat illetően belátás, megértés, bölcsesség, tudás és világosság ébredt bennem.

1.6.27. [1.6.16.] Mindaddig, szerzetesek, amíg e négy nemes igazságot, annak három fokozatát és tizenkét megnyilatkozását tökéletesen tisztán nem értettem és láttam úgy, amint van,¹¹⁵ addig bizony, szerzetesek, nem vallottam azt, hogy e világban – istenségeivel, kísértőjével, teremtőistenével, vándorszerzeteseivel és bráhminjaival, isteni és emberi lényeivel – a felülmúlhatatlan tökéletes megvilágosodásra ráébredtem.

1.6.28. De amikor, szerzetesek, e négy nemes igazságot, annak három fokozatát és tizenkét megnyilatkozását tökéletesen tisztán megértettem és megláttam úgy, amint van, akkor bizony, szerzetesek, azt vallottam, hogy e világban – istenségeivel, kísértőjével, teremtőistenével, vándorszerzeteseivel és bráhminjaival, isteni és emberi lényeivel – a felülmúlhatatlan tökéletes megvilágosodásra ráébredtem.

1.6.29. Felébredt bennem a felismerés és belátás: Megingathatatlan a megszabadulásom. Ez az utolsó születésem. Nem vár rám több újraszületés.¹¹⁶

Így szólt a Magasztos. Az öt szerzetes boldogan örvendezett a Magasztos szavain. Amikor ez a Tan-kifejtés¹¹⁷ elhangzott, Kondannya tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.¹¹⁸

1.6.30. [1.6.17.] Amint a Magasztos a Tan kerekét megforgatta, a földistenek üdvrivalgásban törtek ki:¹¹⁹

---

115 A beszéd szerint a négy igazság három fokozata maga az (1) igazság (*sacca*); (2) az igazsággal kapcsolatos teendő (*kicca*); (3) és a visszatekintés annak megtételére (*kata*). A három fokozatot és tizenkét megnyilatkozást e szutta 23-26. szakasza mutatja be. A négy nemes igazságot szóról szóra ugyanígy idézi Kvi.290.

116 *Nāṇaṅ ca pana me dassanaṃ udapādi: akuppā me cetovimutti, ayaṃ antimā jāti, n’atthi dāni punabbhavo’ti.* Az arahantság kifejezésének egyik formulája.

117 *Veyyākaraṇa*, melyet a DN-a.i.130. versek nélküli tanítóbeszédnek (*sutta*) nevez.

118 *Yaṃ kiñci samudayaḍhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman’ti.* A létezés három ismertetőjegye (*tilakkhaṇa*) közül az első, a mulandóság (*anicca*) belátása. Ez a felismerés, az igazságra nyíló szem (*dhammacakkhu*), jelzi a nemes nyolcas úton járó tanítvány (*sekha*), a folyambalépett (*sotāpanna*) megszületését.

119 Vesd össze Vin.3.18-19. és BD.1.33.! E felsorolás bemutatja a különböző világokban lakozó istenségeket, kezdve a legalacsonyabb rangú földlakó istenségekkel (*bhummā devā*), és folyamatosan kapaszkodik fölfelé az egyre magasabb isteni lakhelyekre (*devaloka*).

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, (12) az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a földistenek kiáltását meghallották, a négy nagykirály üdvivalgásban tört ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a négy nagykirály kiáltását meghallották, a harminchárom isten üdvivalgásban tört ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a harminchárom isten kiáltását meghallották, a megbékélt istenek üdvivalgásban törtek ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a megbékélt istenek kiáltását meghallották, a boldogságban időző istenek üdvivalgásban törtek ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a boldogságban időző istenek kiáltását meghallották, a teremtésnek örvendő istenek üdvivalgásban törtek ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, ame-

---

Az érzéki világokhoz tartozó (*kāma-loka*) istenvilágokat hagyományosan hat világra osztják: *cātumahārājika*, *tāvatiṃsa*, *yāma*, *tusita*, *nimmānarati*, *paranimmitavasavatti*. Efelőtt foglal helyet a *brahmakāyikā devā*k világával kezdődően a *rūpa-loka*, a négy *rūpa-jhānát* képviselő istenségek, majd az *arūpa-loka*, a négy *arūpa-jhānát* képviselő istenségek tartózkodási helye. Az istenségek (*deva*) hosszabb listája megtalálható MN.41.18-42./i.289. alatt.

lyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a teremtésnek örvendő istenek kiáltását meghallották, a mások teremtése fölött uralkodó istenek üdvívalgásban törtek ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg. – Amikor a mások teremtése fölött uralkodó istenek kiáltását meghallották, a Brahmát kísérő istenek üdvívalgásban törtek ki:

– Váránaszí közelében, Iszipatana mellett, az Ózek ligetében a Magasztos megforgatta a felülmúlhatatlan Tan kerekét, amelyet eddig a világon sem vándorszerzetes, sem bráhmín, sem istenség, sem kísértő, sem teremtőisten, sem senki más nem forgatott meg.

1.6.31. Ebben az órában, ebben a percben egyetlen másodperc alatt elérte e kiáltás még a brahmák birodalmát is, és ez a tízezer-szeres világrendszer¹²⁰ rázkódott, rázkódott és megrendült, és végtelen, mérhetetlen fény ragyogott föl a világban, fölülmúlva még az istenek sugárzó fényét is.¹²¹

Akkor a Magasztos ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

– Kondannya valóban megértette! Kondannya valóban megértette!

Így nyerte el a nagytiszteletű Kondannya a nevét: Annjá-szi-Kondannya,¹²² azaz „Kondannya, aki megértette”¹²³

---

120 Vesd össze AN.3.80./i.227.!

121 *Devānaṃ devānubhāvaṃ*, vesd össze DN.14.1.17./ii.12. és MN.123.7./iii.120.!

122 *Aññāsi* azt jelenti: „aki megértette/felismerte/felfogta”. BD szövegében végig *Aññāta-Koṇḍañña* néven szerepel, Oldenberg korai páli szövegkiadásában és VT szövegében a kijelentés az *Aññāsi*, a későbbi mondatok az *Aññāta* változatot használják, ChS csak az *Aññāsi* változatot használja. Az AN.1.188./i.23. így nevezi meg: „a rangidős tanítványok legkiválóbbika”, versei a Thag.673-688. alatt. Lásd még Ud-a.371. A Khmv.1.1-24. alatt a szöveg a korai időszak szerzeteseire az eredetileg „idős, öreg” jelentésű ’nagytiszteletű’ (*āyasmant*) jelzót használja – vélhetőleg azért, mert a Saṅgha nagy öregeiről, alapítóiról van szó –, ami később csak az idősebb, a Rendben legalább tíz évet eltöltött szerzeteseket illette meg.

123 A Saṃyutta nikāya 56.11./v.420. beszámolója itt végződik.

1.6.32. [1.6.18.] Akkor a nagytiszteletű Annyászi-Kondannya, miután megpillantotta a Dhammát, elérte a Dhammát,¹²⁴ megismerte a Dhammát, belemerült a Dhammába, túljutott a kételkedésen, elvetette a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutott a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szólt a Magasztoshoz:¹²⁵

– Tiszteletreméltó, részesülhetek a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetek a befogadásban?¹²⁶

– Jöjj, szerzetes – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járd a szent utat, hogy véget vess minden szenvedésnek!¹²⁷ – Hát így játszódott le ezen nagytiszteletű befogadása.

1.6.33. [1.6.19.] Akkor a Magasztos a többi szerzetest egy tanítóbeszéddel buzdította és igazította útba. Akkor, mialatt a Magasztos egy tanítóbeszéddel buzdította és igazította útba őket, a nagytiszteletű Vappa¹²⁸ és a nagytiszteletű Bhaddija¹²⁹ tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.6.34. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammába, túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

---

124 Idézi Bv-a.13., az utolsó kettőt fordított sorrendben.

125 Vesd össze DN.3.2.21-22./i.110., DN.5.30./i.148., AN.8.12./iv.186., MN.35.24./i.234., MN.74.15./i.501.!

126 *Pabbajjá*, szó szerint: „elvonulás, eltávozás”, *upasampadā*, szó szerint: „felvétel, elvállalás”, a szerzetesi avatás két fokozata.

127 *Ehi bhikkhū’ti bhagavā avoca. Svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyā’ti*. Ez a vélhetőleg legősibb beavatási (*pabbajjá*) és befogadási (*upasampadā*) formula, az úgynevezett „*ehi-bhikkhu-upasampadā*”. Ekkor még csak a Buddha avatott szerzetest, ezzel az egyszerű formulával, lásd még Khmv.1.6.34. és Khmv.1.6.37. szakasz! A Rend ekkor még nem volt megalapítva, a beavatás és befogadás, ami azzal kezdődött, hogy a tanítvány otthonából az otthontalanságba távozott, még nem vált el egymástól, szabályai sem voltak pontosan meghatározva.

128 Versei a Thag.61. alatt, lásd még Thag-a.i.150., Vin-a.965., MN-a.ii.192., AN-a.i.147., Ja.i.82.!

129 Nincs neki tulajdonított vers. Lásd Vin-a.965., MN-a.ii.192., AN-a.i.147., Ja.i.82., de kimaradt a DPPN-ből.

– Jöjjetek, szerzetesek – szólta a Magasztos –, a Dhamma jól hirdett, járjátok (13) a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódt le ezen nagytiszteletűek befogadása. 1.6.35. Akkor a Magasztos, miután megette a hármójuk által visszahozott ételmezt,¹³⁰ buzdította és útbaigazította a többi szerzetest egy tanítóbeszéddel, mondván:

– Hadd éljen hát a hat szerzetes csoportja azon,¹³¹ amit a három szerzetes visszahoz az alamizsnaútról.

1.6.36. Akkor, mialatt a Magasztos egy tanítóbeszéddel buzdította és igazította útba őket, a nagytiszteletű Mahánáma¹³² és a nagytiszteletű Asszadzsi¹³³ tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.6.37. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammába, túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólta a Magasztos –, a Dhamma jól hirdett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódt le ezen nagytiszteletűek befogadása.

1.6.38. [1.6.20.] Akkor a Magasztos az öt szerzeteshez a következő szavakat intézte:

– A test, szerzetesek, nem én.¹³⁴ Ha a test én lenne, szerzetesek, nem lenne kitéve nyomorúságnak, és az ember azt mondhatná

---

130 Azaz Kondañña, Vappa és Bhaddiya által, akik már megtértek, míg a többiek még tanításra szorultak.

131 Azaz Gotama és az öt szerzetes csoportja.

132 A hivatkozások megegyeznek a 129. jegyzettel, lásd még Dhpa.ii.74., és a DPPN-ben is megtalálható!

133 Az a tanítvány, aki által Sāriputta és Moggallāna Gotama követőjévé vált. Lásd Vin.1.39-40., Khmv.1.23.1-10., valamint MN.35.3./i.228., SN.22.88./iii.124., MN-a.ii.270-271. és a későbbiekben BD.23.2-höz fűzött 3. jegyzet!

134 Ez a Buddha híres második beszéde, az *Anattalakkhaṇa sutta*, ami megtalálható a SN.22.59./iii.66. alatt is, ahol „Az ötök” (Bodhinál „A nem-én ismertetőjegyei”) címet viseli, az első esetben nyilvánvalóan utalva az öt szerzetes csoportjára és az öt *khandhára* (*rūpa, vedanā, saññā, saṅkhāra, viññāṇa*) egyaránt, amellyel a beszéd foglalkozik. Vess össze MN.109.15-18./iii.19-20.!

a testnek: ilyen legyen a testem, ilyen ne legyen a testem. De mivel a test nem én, szerzetesek, ezért ki van téve a nyomorúságnak, és az ember nem mondhatja a testnek: ilyen legyen a testem, ilyen ne legyen a testem.

1.6.39. Az érzés, szerzetesek, nem én. Ha az érzés én lenne, szerzetesek, nem lenne kitéve nyomorúságnak, és az ember azt mondhatná az érzésnek: ilyen legyen az érzésem, ilyen ne legyen az érzésem. De mivel az érzés nem én, szerzetesek, ezért ki van téve a nyomorúságnak, és az ember nem mondhatja az érzésnek: ilyen legyen az érzésem, ilyen ne legyen az érzésem.

1.6.40. Az észlelés, szerzetesek, nem én. Ha az észlelés én lenne, szerzetesek, nem lenne kitéve nyomorúságnak, és az ember azt mondhatná az észlelésnek: ilyen legyen az észlelésem, ilyen ne legyen az észlelésem. De mivel az észlelés nem én, szerzetesek, ezért ki van téve a nyomorúságnak, és az ember nem mondhatja az észlelésnek: ilyen legyen az észlelésem, ilyen ne legyen az észlelésem.

A késztetés,¹³⁵ szerzetesek, nem én. Ha a késztetés én lenne, szerzetesek, nem lenne kitéve nyomorúságnak, és az ember azt mondhatná a késztetésnek: ilyen legyen a késztetésem, ilyen ne legyen a késztetésem. De mivel a késztetés nem én, szerzetesek, ezért ki van téve a nyomorúságnak, és az ember nem mondhatja a késztetésnek: ilyen legyen a késztetésem, ilyen ne legyen a késztetésem.

1.6.41. A tudatosság, szerzetesek, nem én. Ha a tudatosság én lenne, szerzetesek, nem lenne kitéve nyomorúságnak, **(14)** és az ember azt mondhatná a tudatosságnak: ilyen legyen a tudatosságom, ilyen ne legyen a tudatosságom. De mivel a tudatosság nem én, szerzetesek, ezért ki van téve a nyomorúságnak, és az ember nem mondhatja a tudatosságnak: ilyen legyen a tudatosságom, ilyen ne legyen a tudatosságom.¹³⁶

---

135 A késztetések (*saṅkhārā*) az öt khandha felsorolásakor a szövegekben mindig többes számú formában fordulnak elő. A szó szerinti magyar fordítás esetlensége miatt a szuttában végig meghagytuk az egyes számú alakot.

136 Valamennyi *khandha* esetében megegyezik a szöveg. A beszéd szerint az én (*attā*) az öt halmaz egyikében, egyikkel kapcsolatban sem lelhető föl, mindegyik halmaz alá van vetve a keletkezésnek és elmúlásnak.

1.6.42. [1.6.21.] – Mit gondoltok, szerzetesek, a test állandó vagy mulandó?

– Mulandó, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, az szenvedésteli vagy örömteli?¹³⁷

– Szervedésteli, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, szenvedésteli, változásnak alávetett, azt tekinthetjük-e úgy: ez az enyém, ez én vagyok, ez az én énem?

– Bizony, nem, tiszteletreméltó.

1.6.43. – Mit gondoltok, szerzetesek, az érzés állandó vagy mulandó?

– Mulandó, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, az szenvedésteli vagy örömteli?

– Szervedésteli, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, szenvedésteli, változásnak alávetett, azt tekinthetjük-e úgy: ez az enyém, ez én vagyok, ez az én énem?

– Bizony, nem, tiszteletreméltó.

– Mit gondoltok, szerzetesek, az észlelés állandó vagy mulandó?

– Mulandó, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, az szenvedésteli vagy örömteli?

– Szervedésteli, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, szenvedésteli, változásnak alávetett, azt tekinthetjük-e úgy: ez az enyém, ez én vagyok, ez az én énem?

– Bizony, nem, tiszteletreméltó.

– Mit gondoltok, szerzetesek, a késztetés állandó vagy mulandó?

– Mulandó, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, az szenvedésteli vagy örömteli?

– Szervedésteli, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, szenvedésteli, változásnak alávetett, azt tekinthetjük-e úgy: ez az enyém, ez én vagyok, ez az én énem?

– Bizony, nem, tiszteletreméltó.

– Mit gondoltok, szerzetesek, a tudatosság állandó vagy mulandó?

– Mulandó, tiszteletreméltó.

– És ami mulandó, az szenvedésteli vagy örömteli?

---

¹³⁷ *Sukha*: boldogság, tudati és fizikai megnyugvás, a *dukkha* ellentéte.

– Szenvedésteli, tiszteletreméltó.
– És ami mulandó, szenvedésteli, változásnak alávetett, azt tekinthetjük-e úgy: ez az enyém, ez én vagyok, ez az én énem?

– Bizony, nem, tiszteletreméltó.

1.6.44. [1.6.22.] – Így hát, szerzetesek, bármilyen testet, ami csak volt, lesz és van, legyen belső vagy külső, durva vagy finom, alacsony- vagy magasrendű, távoli vagy közeli, helyes bölcsességgel úgy kell látni, amint van: ez a test nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én énem.

1.6.45. Bármiféle érzést, ami csak volt, lesz és van, legyen belső vagy külső, durva vagy finom, alacsony- vagy magasrendű, távoli vagy közeli, helyes bölcsességgel úgy kell látni, amint van: ez az érzés nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én énem.

Bármiféle észlelést, ami csak volt, lesz és van, legyen belső vagy külső, durva vagy finom, alacsony- vagy magasrendű, távoli vagy közeli, helyes bölcsességgel úgy kell látni, amint van: ez az észlelés nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én énem.

Bármiféle késztetést, ami csak volt, lesz és van, legyen belső vagy külső, durva vagy finom, alacsony- vagy magasrendű, távoli vagy közeli, helyes bölcsességgel úgy kell látni, amint van: ez a késztetés nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én énem.

Bármiféle tudatosságot, ami csak volt, lesz és van, legyen belső vagy külső, durva vagy finom, alacsony- vagy magasrendű, távoli vagy közeli, helyes bölcsességgel úgy kell látni, amint van: ez a tudatosság nem az enyém, ez nem én vagyok, ez nem az én énem.

1.6.46. [1.6.23.] Így látván ezt, szerzetesek, a tanult nemes tanítvány¹³⁸ elfordul a testtől, elfordul az érzéstől, elfordul az észleléstől, elfordul a késztetéstől, elfordul a tudatosságtól. Elfordulván hagyja lecsillapodni azokat, amint hagyja lecsillapodni azokat, megszabadul, amint megszabadul, tudatára ébred, hogy megszabadult, véget vetett az újrászületésnek, a szerzeteshez méltó életet leélte, teendőit megtette, ezen túl nincs további létezés.¹³⁹

---

138 *Sutavā ariyasāvaka. Sutavant:* aki hallotta és ezáltal elsajátította a szóbeli tanítást.

139 *‘Khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyā’ti pajānātīti.* Az arahantság kifejezésének egyik formulája. A *nibbidā, virāga, vimutti, vimutti nāṇa* sor a megszabadulás kiteljesedése.

1.6.47. [1.6.24.] Így szólt a Magasztos. Az öt szerzetes elégedetten örvendezett a Magasztos szavain. Amikor e Tan-kifejtés elhangzott, az öt szerzetes elméje megszabadult a befolyásokhoz való ragaszkodástól.¹⁴⁰ Ebben az időben hat nagyméltóságú volt a világon.

Az Öt Szerzetesről szóló beszéd véget ért.

Az első recitáció véget ért.¹⁴¹ (15)

[1.7.] A beavatásról szóló beszéd (Pabbajjākathā)

1.7.1. [1.7.25.] Ezidőtájt pedig élt Váránasziban egy nemesifjú,¹⁴² jólnevelt fiatalember, egy nagykereskedő fia,¹⁴³ akit Jaszának hívtak.¹⁴⁴ Három udvarháza volt, egy a hideg évszakra, egy a meleg évszakra, egy az esős évszakra. Míg az esős évszak négy hónapja idején zenész lányok csapata szolgált, el sem hagyta az udvarházat.¹⁴⁵ Akkor Jasza, az érzéki élvezetek öt kötelékével¹⁴⁶ ellátott és felruházott nemesifjú, mialatt szolgálták őt, elaludt, és a kísérete is elaludt azután, és egy olajláng égett egész éjszaka.

1.7.2. Akkor Jasza nemesifjú ébredt először, és látta alvó kíséretét, az egyik lanttal a hóna alatt, a másik csörgődobbal a nyakán, a harmadik dobbal a hóna alatt, az egyik szétzilált hajjal, a másik a szájából kicsurránó nyállal, motyogva álmában – mintha egy temető került volna a szeme elé.¹⁴⁷ Amit látott, annak nyilvánvalóvá vált

---

140 Lásd a Khmv.1.6.9-hez fűzött 82. jegyzetet!

141 *Pañcavaggiyakathā niṭṭhitā* – csak a ChS kiadásban. *Paṭhamabhānavāraṃ*.

142 *Kulaputta*.

143 A *seṭṭhi* tiszteletbeli hivatal volt a kereskedők között. A későbbi irodalomban előfordul a városi *seṭṭhi* hivatala (*seṭṭhiṭṭhāna*), amelyre bárki választható volt, aki rendelkezett a szükséges gazdagsággal és tehetséggel (Ja.i.120-122.). A Khmv.1.9.1-2. szövegéből úgy tűnik, hogy a *seṭṭhi* rangja örökletes volt – ezt a későbbi irodalom megerősíti –, de ez csak a társadalmi rangjára vonatkozott, nem pedig a hivatalára.

144 Verse a Thag.117. alatt. Lehetséges, hogy a *bodhisatta* életének egyik jólismert epizódját, távozását otthonából, e történet alapján alkották meg.

145 Lásd még DN.14.1.38./ii.21. és MN.75.10./i.504.: *na heṭṭhā pāsādā orohati*, szó szerint: „le sem ereszkedett az udvarház alsó szintjére”.

146 *Pañca kāmagaṇā*: az öt közvetlen érzékszerv (szem, fül, orr, nyelv, test) élvezetei. Versd össze Vin.3.72., DN.1.3.20./i.36., DN.2.35./i.60. és DN.-a.i.121.!

147 *Hatthapattamṃ susānaṃ maññe*. *Hatthapatta*: amire az ember képes a kezét rátenni,

a hitványsága, és tudatán úrrá lett a csömör. Akkor Jasza nemesifjú ezt az ünnepélyes kijelentést tette:

– Ó, jaj, mily lehangoló, ó, jaj, mily nyomorúságos!

1.7.3. Akkor Jasza nemesifjú felvette aranyozott saruját, és a ház ajtajához lépett. Nem emberi lények nyitották ki előtte az ajtót:

– Ne akadályozza semmi Jasza nemesifjú távozását otthonából az otthontalanságba!

Akkor Jasza nemesifjú a város kapujához ment. Nem emberi lények nyitották ki előtte a kaput:

– Ne akadályozza semmi Jasza nemesifjú távozását otthonából az otthontalanságba! – Akkor Jasza nemesifjú elment Iszipatanába, az Őzek ligetébe.

1.7.4. [1.7.26.] Ezidőtájt pedig a Magasztos, hajnal felé megébredvén, sétáló meditációt végzett a szabadban. A Magasztos messziről látta, hogy Jasza nemesifjú közeledik, és amint meglátta őt, felhagyott a sétáló meditációval és leült egy előkészített ülőhelyre. Akkor Jasza nemesifjú ezt az ünnepélyes kijelentést tette a Magasztos közelébe érve:

– Ó, jaj, mily lehangoló, ó, jaj, mily nyomorúságos!

Akkor a Magasztos így szólt Jaszához, a nemesifjúhoz:

– Jasza, ez nem lehangoló, Jasza, ez nem nyomorúságos. Gyere, Jasza, ülj le, tanítom neked a Dhammát!

1.7.5. Akkor Jasza nemesifjú azt gondolta: „Úgy hallom, ez nem lehangoló, ez nem nyomorúságos.” Örvendezve és lelkesen levette aranyozott saruját és a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötte és leült tiszteletteljes távolságban. Amint ott ült, a Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott Jasza nemesifjúnak, nevezetesen beszélt az adásról, az erényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét.¹⁴⁸

1.7.6. Amikor a Magasztos (16) tudta, hogy Jasza nemesifjú tudata felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett,

---

azaz: ami közvetlenül a szeme előtt van. (Szó szerint: „Azt hinné az ember, egy temető került tőle kéznyújtásnyira.”)

148 Ez a mondat gyakran előfordul a 'megtérések' esetén, vesd össze Vin.2.156., Vin.2.192., DN.3.2.21./i.110., DN.5.29./i.148., DN.14.3.11./ii.41., MN.56.18./i.379., AN.8.12./iv.186., AN.8.21./iv.209.! Ez a fokozatos tanítás (*anupubbi-kathā*) első lépése, amit a négy nemes igazságba való beavatás követ.

örvendező, akkor kifejtette neki a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszüntését és az utat.¹⁴⁹ És ahogyan egy foltatlan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ült, Jasza nemesifjú tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.7.7. [1.7.27.] Akkor Jasza nemesifjú anyja felment az udvarházba, és mivel nem látta Jasza nemesifjút, odament a nagykereskedő családfőhöz,¹⁵⁰ és odamenvén így szólította meg a nagykereskedő családfőt:

– Családfő, Jasza, a fiad, nincs itthon.

Akkor a nagykereskedő családfő lovas küldöncöket küldött a négy irányba, maga pedig elment Iszipatanába, az Őzek ligetébe. A nagykereskedő családfő meglátta az aranyozott saru nyomait és meglátván követte őket.

1.7.8. A Magasztos meglátta a nagykereskedő családfőt a távolban, amint közeledik, és amint meglátta őt, ez ötlött föl a Magasztosban: „Mi lenne, ha olyan rendkívüli erőt¹⁵¹ alkalmaznék, hogy a nagykereskedő családfő itt ülve ne lássa a már itt ülő Jasza nemesifjút?”

Akkor a Magasztos ilyen rendkívüli erőt alkalmazott.

1.7.9. Akkor a nagykereskedő családfő a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– A tiszteletreméltó Magasztos nem látta Jasza nemesifjút?

– Nos, családfő, foglalj helyet! Talán itt ülve megláthatod a már itt ülő Jasza nemesifjút.

Akkor a nagykereskedő családfő azt gondolta: „Úgy hallom, hogy itt ülve megláthatom a már itt ülő Jasza nemesifjút.” Örvendezve és lelkesen köszöntötte a Magasztost és leült tiszteletteljes távolságban.

1.7.10. A tiszteletteljes távolságban ülő nagykereskedő családfőnek a Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott, nevezetesen beszélt az adásról, az érényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és

---

149 Azaz a négy nemes igazságot: *dukkha, samudaya, nirodha, magga*.

150 *Seṭṭhi gahapati*.

151 *Iddhābhisāṅkhāra*.

a lemondás előnyét. Amikor tudata felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett, örvendező lett, akkor kifejtette neki a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, keletkezését, megszűnését és az utat. És ahogyan egy folttalan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ült, a nagykereskedő családfő tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik. Ekkor a nagykereskedő családfő, miután megpillantotta a Dhammát, elérte a Dhammát, megismerte a Dhammát, belemerült a Dhammába, túljutott a kételkedésen, elvetette a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutott a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szólt a Magasztoshoz:

– Csodálatos, tiszteletreméltó, csodálatos, tiszteletreméltó! Tiszteletreméltó, mintha valaki talpára állította volna azt, amit a fejére fordítottak, fellebbentette volna a fátylat arról, amit elrejtettek, megmutatta volna az utat a tévelygőnek, vagy lámpást hozott volna a sötétségbe, hogy akiknek szemeik vannak, lássanak, épp ily módon fejtette ki számtalanféleképpen a Magasztos a Tanítást. Tiszteletreméltó, ehhez a Magasztoshoz fordulok ortalomért és a Tanításhoz és a szerzetesi Közösséghez.¹⁵² Mától fogva emlékezzen rám a Magasztos mint világi követőjére, aki életreszóló ortalmat talált benne! – Így ő lett a világon az első világi követő, (17) aki a háromszavas formulát alkalmazta.¹⁵³

1.7.11. [1.7.28.] Akkor Jasza nemesifjú, míg apja a Dhamma tanításában részesült, megvizsgálta, milyen szintet ért el belátása és megértése, és tudata a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól.

Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Jasza nemesifjú, míg apja a Dhamma tanításában részesült, megvizsgálta, milyen szintet ért el belátása és megértése, és tudata a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Most tehát Jasza nemesifjú nem térhet

---

152 *Es'āhaṃ bhante bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañ ca, bhikkhusaṃghaṃ ca.*

153 *Tevācika*, mivel itt már a szerzetesi Közösség is a formula része, nem úgy, mint a kétszavas formula, a Khmv.1.4.5. szakasz alatt alkalmazott *dvevācika* esetén. Megjegyzendő, hogy a *buddhaṃ* szó helyén itt még a *bhagavantaṃ* áll! Azaz feltételezhetjük, hogy amikor az öt első szerzetes Gotama tanítványa lett, a Saṅgha létrejött. Ezt erősíti meg a szerzetesi szabályzat (*Pāṭimokkha*) ide vonatkozó szabálya, a Saṅghādisesa 10. is, amely utal a Khcv.7.5.1-re. Világi követő: *upāsaka*.

vissza a közönséges élethez, és nem élvezheti az érzéki élvezeteket, mint korábban, amikor még a gazdaember életét élte. Mi lenne, ha nyugvópontra juttatnám ezt a rendkívüli erőt?”

Akkor a Magasztos nyugvópontra juttatta a rendkívüli erőt.

1.7.12. A nagykereskedő családfő meglátta Jasza nemesifjút, amint ott ül, és amint meglátta, így szólt Jasza nemesifjúhoz:

– Kedves Jasza, anyád tele bánattal és szomorúsággal, add vissza anyád életét!

1.7.13. Akkor Jasza nemesifjú a Magasztosra nézett. Akkor a Magasztos azt mondta a nagykereskedő családfőnek:

– Mit gondolsz, családfő, vajon a Dhammát Jasza egy tanítvány tudásával, egy tanítványlátásával tudja és látja, éppen úgy, mint te?¹⁵⁴ Amint megvizsgálta, milyen szintet ért el belátása és megértése, tudata a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Nos, családfő, visszatérhet-e Jasza a közönséges élethez, és élvezheti-e az érzéki élvezeteket, mint korábban, amikor még a gazdaember életét élte?

– Bizony nem, Magasztos.

– Családfő, Jasza nemesifjú egy tanítvány tudásával, egy tanítvány látásával látta a Dhammát, éppen úgy, mint te. Azonban amint megvizsgálta belátása és megértése szintjét, tudata a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Nos, családfő, Jasza nemesifjú már nem térhet vissza a közönséges élethez, és nem élvezheti az érzéki élvezeteket, mint korábban, amikor még a gazdaember életét élte.

1.7.14. – Magasztos, ez nyereség Jasza nemesifjúnak, nagy nyereség Jasza nemesifjúnak, hogy tudata a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Adja beleegyezését a tiszteletreméltó Magasztos a mai ebédmehívásra, Jasza nemesifjúval mint kísérő szerzetessel együtt! – A Magasztos hallgatással adta beleegyezését. Akkor a nagykereskedő családfő, megértve a Magasztos beleegyezését, felkelt ülőhelyéről, üdvözölte a Magasztost, és jobbával felé fordulva távozott.

---

154 A tanítvány (*sekha*) olyan személy, aki a nemes nyolcas úton eléri és megvalósítja bármely tanítványi fokozatot (folyambalépett, egyszervisszatérő, visszaneemtérő). Aki eléri az *arahantság* állapotát, már *asekha*, azaz '(már) nem tanítvány'.

1.7.15. Akkor Jasza nemesifjú, nemsokkal azután, hogy a nagykereskedő családfő távozott, így szólt a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetek a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetek a befogadásban?

– Jöjj, szerzetes – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetted, járd a szent utat, hogy véget vess minden szenvedésnek! **(18)** – Hát így játszódott le ezen nagytiszteletű befogadása. Ebben az időben hét nagyméltóságú volt a világon.

Véget ért Jasza beavatása.

1.8.1. [1.7.29.] Akkor a Magasztos reggel felöltözött, vette csészejét és köpenyét,¹⁵⁵ és megjelent a nagykereskedő családfő lakhelyén, a nagytiszteletű Jaszával mint kísérő szerzetessel együtt, majd miután megjelent, leült az előkészített ülőhelyre. Akkor a nagytiszteletű Jasza anyja és korábbi felesége¹⁵⁶ a Magasztoshoz járult, oda járulván köszöntötték a Magasztost és leültek tiszteletteljes távolságban.

1.8.2. A Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott nekik, nevezetesen beszélt az adásról, az erényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét. Amikor a Magasztos tudta, hogy tudatuk felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett, örvendező, akkor kifejtette nekik a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszüntését és az utat. És ahogyan egy folttalan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ültek, tiszta, maku látlan szemük az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.8.3. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammába, túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

---

155 A faluba látogató szerzetes ruházatáról szóló szabályok a Khcv.8.4.3. és Khcv.8.5.2., illetve a szerzetesi szabályzat (*Pāṭimokkha*) szabályai közül a Sekhiya 1-26. alatt.

156 *Purāṇadutiya*.

– Csodálatos, tiszteletreméltó, csodálatos, tiszteletreméltó! Tiszteletreméltó, mintha valaki talpára állította volna azt, amit a fejére fordítottak, fellebbentette volna a fátylat arról, amit elrejtettek, megmutatta volna az utat a tévelygőnek, vagy lámpást hozott volna a sötétségbe, hogy akiknek szemeik vannak, lássanak, épp ily módon fejtette ki számtalanféleképpen a Magasztos a Tanítást. A tiszteletreméltó Magasztoshoz fordulunk oltalomért és a Tanításhoz és a szerzetesi Közösséghez. Mától fogva emlékezzen ránk a Magasztos mint világi követőire, akik életreszóló oltalmat találtak benne! – Így ők voltak a világon az első női világi követők,¹⁵⁷ akik a háromszavas formulát alkalmazták.

1.8.4. Akkor a nagytiszteletű Jasza anyja, apja és korábbi felesége saját kezével szolgálta ki a Magasztost és a nagytiszteletű Jaszát, pompás főételeket és egyéb fogásokat ajánlva nekik,¹⁵⁸ majd amikor a Magasztos befejezte az étkezést, és kezét visszavette a koldulócsészétől, leültek a jobb keze felől. Akkor a Magasztos, miután felvidította, lelkesítette, megörvendezettette és gyönyörködtette a nagytiszteletű Jasza anyját, apját és korábbi feleségét egy tanítóbeszéddel, fölkelte ülőhelyéről és távozott.

1.9.1. [1.7.30.] A nagytiszteletű Jasza négy házigazda barátja¹⁵⁹ – Vimala, (19) Szubáhu, Punnadzsi és Gavampati,¹⁶⁰ Váránaszí városában élő nagykereskedők és kiskereskedők családjából származó nemesifjak –,¹⁶¹ azt hallották:

– Beszélük, hogy Jasza nemesifjú levágta haját és szakállát, felvette a sárga ruhát, és otthonából az otthonalanságba távozott.¹⁶²

---

157 *Upāsikā*.

158 A főételekről és további ételekről/fogásokról (*bhojanīya*, *khādaniya*) lásd a szerzetesi szabályzat (*Pāṭimokkha*) megvallandó vétkei közül a Pācittiya 35-39. vétket és a hozzájuk fűzött magyarázatokat!

159 *Gihisahāyakā*.

160 A Gavampatinak tulajdonított vers a Thag.38. alatt. Úgy tűnik, ő az egyetlen, akit a kánon másutt is megemlít, nevezetesen a DN.23.33-34./ii.356-357. és SN.56.30./v.436. alatt.

161 *Seṭṭhānuseṭṭhi*, lásd Ja.v.384. a *mahā-seṭṭhi*, *seṭṭhi* és *anuseṭṭhi* szóról, valamint a korábbi 143. jegyzetet!

162 *Yaso kira kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito'ti*. A beavatásra utaló hagyományos formula.

Ezt hallván felötlött bennük: „Ez bizony nem lehet közönséges Tanítás és fegyelem, és nem lehet közönséges beavatás, ha Jasza nemesifjú levágta haját és szakállát, felvette a sárga ruhát, és otthonából az otthontalanságba távozott.”

1.9.2. Ez a négy ember a nagytiszteletű Jaszához járult, odajárulván köszöntötték a nagytiszteletű Jaszát és megálltak tiszteletteljes távolságban. Akkor a nagytiszteletű Jasza e négy házigazda barátját magával víve a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötték a Magasztost és leültek tiszteletteljes távolságban. Amint leültek tiszteletteljes távolságban, a nagytiszteletű Jasza így szólt a Magasztoshoz:

– Magasztos, e négy házigazda barátom – Vimala, Szubáhu, Punnadzsi és Gavampati –, Váránaszí városában élő nagykereskedők és kiskereskedők családjából származó nemesifjak. Kérem, oktassa és igazítsa útba őket a Magasztos!

1.9.3. Akkor a Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott nekik, nevezetesen beszélt az adásról, az erényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét. Amikor a Magasztos tudta, hogy tudatuk felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett, örvendező, akkor kifejtette nekik a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszűnését és az utat. És ahogyan egy folttalan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ültek, tiszta, makulátlan szemük az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.9.4. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammába, túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen nagytiszteletűek befogadása. Akkor a Magasztos egy tanítóbeszéddel oktatta és igazította útba ezeket a szerzeteseket. És mialatt a Magasztos lelkesítette és útba-

igazította őket egy tanítóbeszéddel, tudatuk a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Ebben az időben tizenegy nagyméltóságú volt a világon.

Véget ért a négy házigazda (barát) beavatása. **(20)**

1.10.1. [1.7.31.] A nagytiszteletű Jasza ötven házigazda barátja, akik a környék legjobb családjaiból származtak,¹⁶³ hallották:

– Beszélük, hogy Jasza nemesifjú levágta haját és szakállát, felvette a sárga ruhát, és otthonából az otthontalanságba távozott.

Ezt hallván felötlött bennük: „Ez bizony nem lehet közönséges Tanítás és fegyelem, és nem lehet közönséges beavatás, ha Jasza nemesifjú levágta haját és szakállát, felvette a sárga ruhát, és otthonából az otthontalanságba távozott.”

1.10.2. Ez az ötven ember a nagytiszteletű Jaszához járult, odajárulván köszöntötték a nagytiszteletű Jaszát és megálltak tiszteletteljes távolságban. Akkor a nagytiszteletű Jasza ezen ötven házigazda barátját magával víve a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötték a Magasztost és leültek tiszteletteljes távolságban. Amint leültek tiszteletteljes távolságban, a nagytiszteletű Jasza így szólt a Magasztoshoz:

– Magasztos, ezen ötven házigazda barátom a környék legjobb családjaiból származó nemesifjú. Kérem, oktassa és igazítsa útba őket a Magasztos!

1.10.3. Akkor a Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott nekik, nevezetesen beszélt az adásról, az erényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét. Amikor a Magasztos tudta, hogy tudatuk felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett, örvendező, akkor kifejtette nekik a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszűnését és az utat. És ahogyan egy folttalan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ültek, tiszta, makulátlan szemük az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

1.10.4. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammá-

---

163 *Pubbānupubbaka*. Vin-a.966. úgy magyarázza, hogy nemzetségét tekintve a legősibb és a legősibbhez közel álló.

ba, túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólta a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen nagytiszteletűek befogadása. Akkor a Magasztos egy tanítóbeszéddel oktatta és igazította útba ezeket a szerzeteseket. És mialatt a Magasztos lelkesítette és útbaigazította őket egy tanítóbeszéddel, tudatuk a nemragaszkodás által megszabadult a befolyásoktól. Ebben az időben hatvanegy nagyméltóságú volt a világon.

Véget ért az ötven házigazda barát beavatása.

Véget ért a beavatásról szóló beszéd.¹⁶⁴

[1.8.] A Māráról szóló beszéd (Mārahathā)

1.11.1. [1.8.32.] Akkor a Magasztos megszólította a szerzeteseket, mondván:¹⁶⁵

– Megszabadultam minden csapdából, isteniből és emberiből egyaránt.¹⁶⁶ És ti is, **(21)** szerzetesek, megszabadultatok minden csapdából, isteniből és emberiből egyaránt. Induljatok hát útnak, szerzetesek, sokak üdvére, sokak örömére, a világ iránt érzett együttérzésből, istenek és emberek javára, üdvére, örömére! Kettő ne menjen közületek egyazon úton!¹⁶⁷ Szerzetesek, tanítsátok a Tant,

---

164 A két utolsó mondat csak a ChS kiadásban fordul elő!

165 Lásd SN.4.5./i.105-106.!

166 *Dibba*: VT szerint az 'isteni', C.A.FRhys Davids szerint az 'égi' szó sem fedti pontosan ennek a nehezen fordítható melléknévnek a jelentését, ami nagyjából „az istenekhez tartozó/emberfeletti” értelmű. A hat érzékszerv kellemes tapasztalataihoz ragaszkodó ember esik Māra csapdájába, lásd SN.35.114./iv.91.!

167 Az *ekena* szó BD szerint azt is jelenti: 'együtt'; ennek felel meg a Vin-a.966. értelmezése is – szó szerint: „kettő (közületek) ne menjen egyazon úton” –, vesd össze SN.4.5./i.105. és SN-a.i.172.!. VT szerint ez a felszólítás bizonyára nem tekinthető általános szabálynak, és csak a Tan terjesztésének korai időszakára vonatkozó utasítás lehetett, hiszen a szuttákban számtalan alkalommal említik, minden rosszállás nélkül,

ami jó az elején, jó a közepén és jó a végén, helyes a jelentése és a megfogalmazása, és felfedi a tökéletesen beteljesedett és tisztá szent életet!¹⁶⁸ Vannak lények, akik kevés szenvedéllyel bírnak, elvesznek, ha nem hallják a Tant, de ha megismerik a Tant, megértik. Magam pedig Uruvélába megyek, Szenánigamába,¹⁶⁹ hogy tanít-sam a Dhammát.

1.11.2. [1.8.33.] Akkor Mára, a Gonosz, a Magasztoshoz járult, és oda járulván versekben szólította meg a Magasztost:

– Minden csapdában hurokba kerültél,
isteniben és emberiben egyaránt.
Nagy kötelékekkel megkötözve, remete,
nem szabadulhatsz meg tőlem.

– Megszabadultam minden csapdából,
isteniből és emberiből egyaránt.
Szabad vagyok a nagy kötelékektől,
te pedig megszégyenülsz, Bevégző.¹⁷⁰

– Eget-földet behálózó csapda,
ami az elmét megköti.¹⁷¹
Ezekkel kötözködök meg téged, remete,
nem szabadulhatsz meg tőlem.

---

hogyan két vagy több szerzetes együtt vándorol. Mint ahogyan később e könyv 12. alfejezetében a Buddha is a befogadás (*upasampadā*) egy olyan formájára ad engedélyt, amit később továbbfejlesztettek.

168 *Desetha bhikkhave, dhammaṃ ādikalyānaṃ majjhakalyānaṃ pariyosānakalyānaṃ sātthaṃ savaṇṇaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha.* A Tanítás jellemzésére alkalmazott hagyományos formula, vesd össze még SN-a.i.172.!

169 *Senānigama*, szó szerint: „a sereg táborhelye” (a *nigama* szó jelentése emellett: „kisváros”) a MN.26.17./i.166. és SN.4.5./i.106. alatt; egy írásmód variánsához lásd Ja.i.68. és VT 1.11.1-hez fűzött 1. jegyzetét! A hagyomány szerint valamikor hadsereg táborhelyéül szolgált, lásd MN-a.ii.173. és SN-a.i.172.

170 A vers első két szakasza megtalálható az SN.4.5./i.106. alatt is. *Antaka*: a Vin-a.966. magyarázata szerint jelentése: „alantas, közönséges lény”; ez Mára egyik neve. Vesd össze Thig.59., Thig.62. és Thig.195.!

171 *Antalikkhacaro pāso, //yväyaṃ caratī mānaso.* A szöveg eléggé talányos, BD és VT értelmezését valamelyest segíti Bhikkhu Bodhi SN.4.15./i.111. (476.vers) fordítása, és a hozzá fűzött 288. jegyzet, ami szerint a „csapda” szó ebben az esetben a vágyra utal, ami az embereket és isteneket egyaránt megköti. Az *yväyaṃ* (*yo ayaṃ*) szóösszetétel értelmezéséhez lásd <https://dictionary.sutta.org/browse/y/ya%C2%B0/> 4. pontját!

– Látvány, hang, szag, íz¹⁷² és tapintható dolgok
élvezetet keltenek a tudatban.
E gyönyörködésnek már vége,
te pedig megszégyenülsz, Bevégző.¹⁷³

Akkor Mára, a Gonosz, azt gondolta: „A Magasztos ismer engem, a Jó Úton Járó ismer engem” – és nyomorúságosan és zaklattottan azon nyomban eltűnt.

Véget ért a Máráról szóló beszéd.

[1.9.] A beavatásról és befogadásról szóló beszéd (Pabbajjūpasampadākathā)

1.12.1. [1.9.34.] Ezidőtájt a szerzetesek a különböző régiókból, különböző körzetekből elhozták azokat, akik beavatásra vártak, befogadásra vártak: „A Magasztos majd beavatja őket, befogadja őket.” Így a szerzetesek és azok is, akik beavatásra vártak, befogadásra vártak, elcsigázottak lettek.

Akkor magányos meditációja során a Magasztos elméjében egy gondolat merült föl, ilyenformán: „Jelenleg a szerzetesek a különböző régiókból, különböző körzetekből elhozzák azokat, akik beavatásra várnak, befogadásra várnak: A Magasztos majd beavatja őket, befogadja őket. Így a szerzetesek és azok is, akik beavatásra várnak, befogadásra várnak, elcsigázottak lesznek. Mi lenne, ha engedélyezném a szerzeteseknek: Szerzetesek, most már ti magatok avathattok, fogadhattok be, bármely¹⁷⁴ régióban, bármely körzetben.”

1.12.2. Akkor a Magasztos, estefelé a magányból kiemelkedve, ezen okból, ezen alkalommal egy tanítóbeszédet mondott (22) és így szólította meg a szerzeteseket:

---

172 A Vinaya verzió a szagot a szokásos felsorolásoknak megfelelően az íz elé teszi, mint AN.5.55./iii.69., míg SN.4.15./i.111. megfordítja a sorrendet, mint például Snp.387., Snp. 759., Thag.455., Thag.895.!

173 A vers utolsó két szakasza megtalálható SN.4.15./i.111. alatt is.

174 *Tāsu tāsu... tesu tesu...* jelentése: bármely, minden egyes, ez és az.

– Szerzetesek, magányos meditációm során egy gondolat merült föl az elmében, ilyenformán: „Jelenleg a szerzetesek a különböző régiókból, különböző körzetekből hozzák azokat, akik beavatásra várnak, befogadásra várnak: A Magasztos majd beavatja őket, befogadja őket. Így a szerzetesek és azok is, akik beavatásra várnak, befogadásra várnak, elcsigázottak lesznek. Mi lenne, ha engedélyezném a szerzeteseknek: Szerzetesek, most már ti magatok avathatok, fogadhattok be, bármely régióban, bármely körzetben.”

1.12.3. Engedélyezem, szerzetesek, hogy most már ti magatok avathassatok, fogadhattok be, bármely régióban, bármely körzetben. Szerzetesek, így avassatok be, így fogadjatok be valakit: először vágassátok le a haját és szakállát; vetessétek föl vele a sárga ruhát; rendeztesétek el vele a köpenyt a bal vállán; fejeztesétek ki vele tiszteletét fejével a szerzetesek lábához hajolva; guggoljon a sarkára, tiszteletteljes üdvözlésre emelt összetett kézzel; és mondjátok neki, hogy így szóljon:¹⁷⁵

1.12.4. „A Buddhához fordulok oltalomért, a Tanhoz fordulok oltalomért, a Közösséghez fordulok oltalomért; másodszor is a Buddhához fordulok oltalomért, másodszor is a Tanhoz fordulok oltalomért, másodszor is a Közösséghez fordulok oltalomért; harmadszor is a Buddhához fordulok oltalomért, harmadszor is a Tanhoz fordulok oltalomért, harmadszor is a Közösséghez fordulok oltalomért.” Engedélyt adok, szerzetesek, a beavatásra és befogadásra, az oltalomért fordulás ezen háromszoros formulájával.¹⁷⁶

Véget ért a háromszoros oltalom formulájával való befogadásról szóló beszéd.

---

175 A Buddha elrendeli a beavatás és befogadás azóta is alkalmazott, bár a későbbiekben további elemekkel kibővített módszerét.

176 *Anujānāmi, bhikkhave, imehi tīhi saraṇagamanehi pabbajjaṃ upasampada’nti. Yasa* és barátai avatása után, amikor már 61 szerzetes van a Saṅghában, megjelenik a *saraṇagamana-upasampadā* formula, ami a tanítvány részéről a megfelelő külső megjelenés megvalósítását, a tisztelet kifejezését és a helyes testtartás felvételét, majd a háromszoros menedék tiszteletteljes kimondását jelentette szerzetes(ek) jelenlétében.

A Buddha az egyre növekvő Saṅgha méretei és a földrajzi távolságok miatt az avatás jogát a rendben legalább tíz esős évszakot (*vassa*) eltöltött gyakorlott öregekre (*thera*) ruházta át. Ekkortól fokozatosan alakul ki a hosszabb avatási formula, és vele a befogadó szerzetes, az *apajjhāya* szerepe (lásd később, Khmv.1.25.1-24. alatt), és fogalmazódnak meg a tanító és tanítvány egymással szembeni kötelezettségei. A befogadás felelősségét a Magasztos ezzel továbbadta a tanítványoknak. A Magasztos által használt „*ehi bhikkhu...*” formula a háromszoros menedék formulájává változott, megjegyzendő, hogy a formula első mondatában a *bhagavantaṃ* szót a *buddhaṃ* szó váltotta föl.

[1.10.] A Máráról szóló második beszéd (Dutiyamārakathā)

1.13.1. [1.10.35.] Akkor az esős évszak befejeztével¹⁷⁷ a Magasztos így szólította meg a szerzeteseket:

– Szerzetesek, a lényegretörő figyelem,¹⁷⁸ a lényegretörő helyes törekvés által értem el a felülmúlhatatlan megszabadulást, valósítottam meg a felülmúlhatatlan megszabadulást. Szerzetesek, a lényegretörő figyelem, a lényegretörő helyes törekvés által ti is elérhetitek a felülmúlhatatlan megszabadulást, megvalósíthatjátok a felülmúlhatatlan megszabadulást.

Akkor Mára, a Gonosz, a Magasztoshoz járult, és odajárulván versben szólította meg a Magasztost:

– Minden csapdában hurokba kerültél,
isteniben és emberiben egyaránt.
Nagy kötelékekkel megkötözve, remete,
nem szabadulhatsz meg tőlem.¹⁷⁹

– Megszabadultam minden csapdából,
isteniből és emberiből egyaránt.
Szabad vagyok a nagy kötelékektől,
te pedig megszégyenülsz, Bevégző.

Akkor Mára, a Gonosz, azt gondolta: „A Magasztos ismer engem, a Jó Úton Járó ismer engem” – és nyomorúságosan és zaklattottan azon nyomban eltűnt. (23)

Véget ért a Máráról szóló második beszéd.¹⁸⁰

---

177 Az esős évszak (*vassa*) idején használható lakhelyről szóló szabályokat lásd a Khmv.3. fejezetében (*Vassūpanāyikakkhandhako*)!

178 Lényegretörő figyelem: *yoniso manasikāra*. Vesd össze AN.5.180./iii.218.!

179 Ez a négy sor előfordul SN.4.4./i.105. alatt is, de ott a vers harmadik sorában a szöveg így kezdődik: „Mára kötelékeivel megkötözve...”

180 Csak a ChS kiadásban előfordul a zárómondat!

[1.11.] A köztiszteletben álló barátok esete (Bhaddavaggiyatthu)

1.14.1. [1.11.36.] Akkor a Magasztos addig tartózkodott Váránasziban, ameddig jónak látta, majd útnak indult Uruvélá felé. Akkor a Magasztos, letérve az útról, egy ligeterdőbe érkezett,¹⁸¹ majd miután odaérkezett és betért a ligeterdőbe, egy fa tövében leült. Ezidőtájt pedig köztiszteletben álló barátok harmincfős csoportja,¹⁸² feleségeikkel együtt, ugyanazon ligeterdőben múltatta az időt. Egyiküknek nem volt felesége, ezért egy alacsonyabb rangú nőt kerítettek számára.¹⁸³ Akkor ez az alacsonyabb rangú nő, mialatt gondtalanul szórakoztak, magához vette értékeiket és elmenekült.

1.14.2. Akkor ezek a barátok, amint barátjuknak téve szívességet azt a nőt keresték, a ligeterdőt bejárva meglátták a Magasztost egy fa tövében ülve. Amint meglátták, a Magasztoshoz járultak, és odajárulván így szóltak a Magasztoshoz:

- A tiszteletreméltó Magasztos nem látott egy nőt?
- Fiatalemberek, végül is mi dolgotok azzal a nővel?
- Tiszteletreméltó, mi, barátok harmincfős csoportja, feleségeinkkel együtt, ezen ligeterdőben múltattuk az időt. Egyikünknek nincs felesége, ezért egy alacsonyabb rangú nőt kerítettünk számára. Akkor tiszteletreméltó, ez az alacsonyabb rangú nő, mialatt gondtalanul szórakoztunk, magához vette értékeinket és elmenekült. Ezért hát, tiszteletreméltó, barátunknak téve szívességet, ezen ligeterdőt bejárva azt a nőt kerestük.

---

181 *Vanasaṇḍa*, a Ja.i.82. alatt *Kappāsiya* a neve a ligeterdőnek.

182 *Timsamattā bhaddavaggiyā saḥāyā*. Vin-a.971. szerint „uralkodók fiai, magas rangú emberek (*bhaddaka*: köztiszteletben álló, jó tulajdonságokkal rendelkező), akik testükkel és tudatukkal egy társaságba (*vagga*) tartoztak, kirándultak”. A Vin-a.1106. hozzászólás: „A kőszalai király fiaiként testvérek, az öreg szerzetesek megfelelőjeként tekinthetünk a köztiszteletben álló emberek e csoportjára”. Úgy itt, mint a Dhp-a.ii.32. alatt, azonosítják őket a Pávából származó harminc szerzetessel, lásd Vin.1.253. és SN.15.13./ii.187.! A *bhaddavaggiyā* = *kumāra* csoportra úgy utal a Ja.i.82. = Dhp-a.i.87. és a Dhp-a.i.97., mint elsőként megtértek, akiknek emiatt – legalább is egyes szerzetesek úgy gondolták –, elsőbbséget kell kapniuk még a Nagy Párral (Sāriputta és Moggallāna) szemben is. Dhp-a.i.100. szerint azért, mivel hallották a *Tuṇḍilovādāt* (nem kanonikus szuttá!), vesd össze Vin-a.1106. és Ja.iii.286.!

183 *Vesī*, a szó prostituáltat is jelent, így fordítja VT, Horner szerint azonban itt valószínűleg csak a „köztiszteletben álló” (*bhadda*) ellentétéként jelenik meg.

1.14.3. – Mit gondoltok, fiatal emberek, mi a jobb számotokra, ha egy nőt kerestek, vagy ha önmagatokat?¹⁸⁴

– Bizonyára jobban tennénk, Magasztos, ha önmagunkat keressünk.

– Nos, fiatal emberek, akkor üljetek le, tanítom nektek a Tant!

– Igen, tiszteletreméltó – válaszolták a köztiszteletben álló barátok, és miután üdvözölték a Magasztost, leültek tiszteletteljes távolságban.

1.14.4. A Magasztos egy fokozatos tanítóbeszédet mondott nekik, nevezetesen beszélt az adásról, az erényről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiábavalóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét.

Amikor a Magasztos tudta, hogy a köztiszteletben álló barátok e harmincfős csoportjának tudata felkészült, formálható, megsza-
badult az akadályoktól, emelkedett, örvendező, akkor kifejtette nekik a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszűnését és az utat. És ahogyan egy folttalan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ültek, a köztiszteletben álló barátok e harmincfős csoportjának tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.¹⁸⁵

1.14.5. Ők pedig, miután megpillantották a Dhammát, elérték a Dhammát, megismerték a Dhammát, belemerültek a Dhammába, (24) túljutottak a kételkedésen, elvetették a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutottak a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szóltak a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen nagy tiszteletűek befogadása.¹⁸⁶

A köztiszteletben álló barátok csoportjának esete véget ért.

A második recitáció véget ért.

---

184 *Taṃ kiṃ maññatha vo, kumārā, katamaṃ nu kho tumhākaṃ varaṃ, yaṃ vā tumhe itthiṃ gaveseyyātha yaṃ vā attānaṃ gaveseyyāthā'ti?* A szövegben az *attā* szó egyértelműen visszazható névmás, azaz egyes sajátos értelmezésekkel ellentétben nem utal semmiféle 'nagy én'-re.

185 Mint a Khmv.1.7.5-6. alatt.

186 Mint a Khmv.1.6. alfejezet 32., 34. és 37. szakasza alatt.

[1.12.] Az Uruvelában történt csodákról szóló beszéd (Uruvelapāṭihāriyakathā)

1.15.1. [1.12.37.] Akkor a Magasztos, alamizsnaútján helyről helyre vándorolva, megérkezett Uruvelába. Ezidőtájt pedig három rasztahajú remete,¹⁸⁷ Uruvelakasszapa,¹⁸⁸ Nadikasszapa¹⁸⁹ és Gajakasszapa¹⁹⁰ élt Uruvelában. Közülük a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa volt ötszáz rasztahajú remete vezetője, útmutatója, legkiválóbbika, feje, főnöke; a rasztahajú remete, Nadikasszapa volt háromszáz rasztahajú remete vezetője, útmutatója, legkiválóbbika, feje, főnöke; a rasztahajú remete, Gajakasszapa volt kétszáz rasztahajú remete vezetője, útmutatója, legkiválóbbika, feje, főnöke.

1.15.2. Akkor a Magasztos elment a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa remeteségébe,¹⁹¹ és odamenvén így szólt Uruvelakasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Kasszapa, ha nem kényelmetlen neked, eltöltenék egy éjszakát a tűzkunyhóban.¹⁹²

---

187 A *jaṭila* aszkéták brahmanizmust gyakorló, raszta hajviseletet viselő, ruhátlan erdei *vānaprastha* aszkéták. A *Thera-Āpadāna* (például Tha-ap.538., Tha-ap.552., Tha-ap.553.) leírja életmódjukat, ábrázolásuk gyakran előfordul a *Jātakákban* és a *Mahābhāratában*. Megaszthenész görög *ulobioi* = 'erdőben élő' elnevezése a szanszkrit név tükörfordítása. A Khmv.6.35.2. kifejezetten állítja, hogy a *jaṭilák* elfogadták a *Védák* tekintélyét, ezzel áll összhangban, hogy a *jaṭila* állapot fölvételekor az általános kifejezés: *isipabbajam pabbajati* (gyakori előfordulása: *Jātaka-aṭṭhakathā*), azaz „a világot elhagyva *isi* (skt. *ṛishi*) lesz”.

188 Versei a Thag.375-380. alatt. Az AN.1.224./i.25. a legelsőnek nevezi azon tanítványok között, akiknek nagyszámú követője van. Thag-a.i.71. beszámol róla, hogy egyik követője, Belaṭṭhasisa, vele együtt juhászodik meg – lásd Khcv.10.18-19. –, és később, már arhatként, Ānanda beavató mestere (*upajjhāya*) lesz. A három Kassapa testvérnek volt egy nővére is, akinek a fia, Senaka, szintén megtért a Magasztoshoz, lásd C.A.F.Rhys Davids: *Psalms of the Early Buddhists II. Psalms of the Brethren*, 1913. 180. oldal! Uruvelakasszapáról lásd ugyanitt 206-207. oldal! Uruvelā mai neve Bodhgaya.

189 A *Nadī* = Folyó, a Nerañjarā folyó. Nadikassapa versei a Thag.340-344. alatt. Az Uruvelakasszapáról szóló Thag-a. versek megemlítik, hogy Nadikassapa és Gayakassapa nevét arról a helyről kapta, ahol beavatták őket (azaz a Nerañjarā kanyarulatáról, illetve Gayāsīsáról).

190 Gayakassapa versei a Thag.345-349. alatt.

191 *Assama* (skt. *āśrama*): remeteség. E szakaszt a hasonlóságok miatt vesd össze Vin.4.109. és BD.2.382.!

192 *Sace te, kassapa, agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre'ti. Agyāgāra = aggi-agāra.*

– Nem kényelmetlen nekem, nagy remete, (de) egy rendkívüli erejű vad kígyókirály¹⁹³ van ott, egy szörnyű mérgeskígyó. Nehogy ártson neked! – A Magasztos másodszor is így szólt Uruvéla-kasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Kasszapa, ha nem kényelmetlen neked, eltöltenék egy éjszakát a tűzkunyhóban.

– Nem kényelmetlen nekem, nagy remete, (de) egy rendkívüli erejű vad kígyókirály van ott, egy szörnyű mérgeskígyó. Nehogy ártson neked! – A Magasztos harmadszor is így szólt Uruvéla-kasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Kasszapa, ha nem kényelmetlen neked, eltöltenék egy éjszakát a tűzkunyhóban.

– Nem kényelmetlen nekem, nagy remete, (de) egy rendkívüli erejű vad kígyókirály van ott, egy szörnyű mérgeskígyó. Nehogy ártson neked!

– Nem hiszem, hogy árthatna nekem. Engedd meg hát, Kasszapa, (hogy használjam) a tűzkunyhót!

– Maradj csak, nagy remete, ameddig jólesik!

1.15.3. Akkor a Magasztos, miután belépett a tűzkunyhóba, letett egy fű-matracot, keresztbe tett lábakkal, testét kiegyenesítve leült, és éber tudatosságát előtérbe helyezte.¹⁹⁴

[1.12.38.] Akkor az a kígyó látta, hogy a Magasztos belépett, és ezt látván rosszkedvűen és zavarodottan füstöt okádott. Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Mi lenne, ha anélkül, hogy tönkretenném e kígyó (25) bőrét, irháját, húsát, inait, csontjait és csontvelejét, hőjét hővel hajtanám uralmam alá?”

1.15.4. Akkor a Magasztos rendkívüli erőt alkalmazva füstöt okádott. Akkor az a kígyó, dühét¹⁹⁵ nem uralva, fölizzott. A Magasztos, a tűz elembe lépve, szintén fölizzott.¹⁹⁶ Amikor mindketten

193 *Nāgarājā iddhimā*, vesd össze Khmv.6.15.8., Khcv.7.1.4. és Khcv.7.2.1.!

194 A *parimukham satim upaṭṭhāpetvā* kifejezés értelmezése vitás, egyes értelmezések szerint azt jelenti, hogy „éber tudatosságát az orrnylás környékére (szó szerint: az arca köré) irányította”, mások szerint azt, hogy „előtérbe/készenlétebe helyezte”.

195 Buddhaghosa a *makkha* szót a *kodha* szóval magyarázza. PED magyarázatát figyelembe véve azonban a jelentésnek jól megfelel a *makkha*², ami a buddhista skt. *mraḥṣya* megfelelője.

196 Vesd össze Khcv.4.4.4. szakaszával, ahol Dabba Mallaputta „ujja fölizzik” (*tejodhātum samāpajjati*), valamint a szerzetesi szabályzat Saṅghādisesa 8. és Pācittiya 13. szabályainak Dabba Mallaputtáról szóló történeteivel!

lángban álltak, a tűzkunyhó olyan lett, mintha égne, izzana, lángokban állna. Akkor a rasztahajú remeték a tűzkunyhót körülvéve így beszéltek:

– Valóban csodálatos a nagy remete, (de) a kígyó árt(ani fog) neki!¹⁹⁷

1.15.5. Akkor az éjszaka elmúltával a Magasztos, anélkül, hogy tönkretette volna a kígyó bőrét, irháját, húsát, inait, csontjait és csontvelejét, hőjét hővel hajtotta uralma alá, koldulócsészéjébe helyezte, és megmutatta Uruvelakasszapának, a rasztahajú remetének:

– Kasszapa, ez a kígyód, a hőjét hővel hajtottuk uralom alá.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvelakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy képes volt hővel uralma alá hajtani a rendkívüli erejű vad kígyókirály, a szörnyű mérgekígyó hőjét, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”¹⁹⁸

1.15.6. [1.12.39.] A Néranydzsarához közel¹⁹⁹ így szólt a Magasztos Uruvelakasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Kasszapa, ha nem kényelmetlen neked, ezt az éjszakát a tűzoltár termében tölteném.²⁰⁰

---

197 *Abhirūpo vata bho mahāsamaṇo, nāgena viheṭhiyissati’ ti.* BD szerint a szöveg: *nāgena na viheṭhissati*, de kijavítandó VT 1.15.4-hez fűzött 3. jegyzetének javaslata szerint, a *Cullavagga* javításjegyzékének megfelelően, a Vin.2.195. párhuzamos szakasza alapján, amit ebben a szövegben Horner követ: *nāgena viheṭhiyissati*. A Srí Lanka-i kiadás és ChS a következő olvasatot követi: *nāgena viheṭhiyati*, azaz „a kígyó árt(almat okoz) neki”, ami szintén értelmezhető megoldás, ha a remeték, látván Gotamát lángokban, azt gondolták, hogy a károsodás megtörtént.

198 *Mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo... na tv eva ca kho arahā yathā aha’nti.* „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, ...de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.” A makacs Uruvelakasszapa számtalanszor megismétli önmaga megnyugtatására ezt a szövegrészt, míg végül a Khmv.1.20.17. alatt a Buddha ’mélyen felkavarja’, aminek hatására végre megtér, kéri beavatását és befogadását.

199 A szövegnek a Khmv.1.15.6-7. alatti szakasza egyszerűbb stílusban megismétli a Khmv.1.15.1-5. alatti történetet, amit VT különösnek tart, és igyekszik magyarázni. Sujāto szerint egyszerűen csak verses formáról van szó, a SuttaCentral kiadásban (https://suttacentral.net/files/Book_of_the_Discipline.pdf) így is tördelte a szöveget, mint ahogyan a ChS kiadás páli szövege is verses.

200 *Sace te kassapa agaru, viharemu ajuṇho aggisālamhi’ ti.* Lásd még a 192. jegyzetet! PED szerint *ajja/ajjā*: ’ma, most’; *juṇhā*: ’holdfényes éjszaka’, azaz *ajjuṇho*: „e holdfényes éjszaka”. *Ajjuṇho*, lásd még BD.2.64-hez fűzött 1. jegyzetét! Vin-a.971. így magyarázza: *ajja ekadivasam*: „ezt a napot”. A szöveg szerint: *aggisālamhi* (szemben a szövegben végig alkalmazott *agyāgāraṃ*-mal), az olvasat változata a Vin.1.365. alatt: *aggisālayaṃ*. A szingaléz és thai kiadás olvasata: *aggisaraṇamhi*.

– Nem kényelmetlen nekem, nagy remete, (de) saját nyugalmad érdekedben figyelmeztetlek, hogy egy rendkívüli erejű vad kígyókirály van ott, egy szörnyű mérgeeskígyó. Nehogy ártson neked!

– Nem hiszem, hogy árthatna nekem. Engedd meg hát, Kasszapa, (hogy használjam) a tűzkunyhót!

– Rendben van.

Megértve ezt, a félelmet nem ismerő rettenthetetlen belépett. Látván, hogy a bölcs belépett, a kígyók vezére²⁰¹ zavarodottan füstöt okádott. Az emberek vezére jókedvűen és zavartalanul szintén füstöt okádott. Akkor a kígyók vezére, dühét nem uralva, tüzesen fölizzott. Az emberek vezére, a tűz elembe jártas, szintén fölizzott. Amikor mindketten lángban álltak, a tűzkunyhó égett, izzott, lángokban állt. A tűzkunyhót szemlélő rasztahajú remeték így beszéltek:

– Valóban csodálatos a nagy remete, (de) a kígyó árt(ani fog) neki!

1.15.7. Akkor az éjszaka elmúltával a kígyó lángjai kialudtak, míg a rendkívüli erő birtokosának szivárványszínű lángjai fennmaradtak, és a szivárványszínű lángok – sötétzöld, azután vörös, bíbor, sárga és kristály színűek –, láthatók voltak Angírasza²⁰² testén. A kígyók vezérének csészéjébe téve megmutatta azt a bráhmínak²⁰³ mondván:

– Kasszapa, ez a kígyód, a hőjét hővel hajtottuk uralom alá.²⁰⁴

---

201 *Isi = r̥ṣi*: látó, bölcs. Itt a kígyókirály (*nāgarāja*) helyett az *ahināga* szó szerepel. A *nāga* szót ezúttal bizonyára nem 'kígyó' értelemben használja a szöveg (arra ott az '*ahi*' szó), hanem „vezér, legerősebb, legkiválóbb” értelemben – ami tiszteletet ébreszt, mint egy kobra, egy elefánt vagy egy szent –, hogy ellensúlyozza a szövegben ezután feltűnő *manusanāga*, „az emberek vezére”, kifejezést. Vesd össze a *mahānāga* kifejezést, a nagy tanítványokra alkalmazva a MN.5.33./i.32. és MN.24.17./i.151. alatt, és a *nāga* definícióját a MN.23.4./i.145. alatt, mint „annak a szerzetesnek a megfelelője, akinek a befolyásai megsemmisültek”! Vesd össze még MN-a.i.153.!

202 A kánonban újra meg újra Gotamára alkalmazott név: DN.32.3./iii.196., SN.8.11./i.196. (752. vers) = Thag.1252., AN.5.195./iii.239., Thag.536., Ja.i.116. A Vin-a.971 azt mondja: *aṅgato raṃsiyo saṃsaranti*, azaz „lángok sugároztak a (vég)tagjaiból”. A ragyogásra, fényességre utaló név egyben a kiválóság jele. VT szerint a védikus hagyomány a Gotama nemzetséget az Aṅgīrasa törzshöz tartozónak tartja.

203 Jegyezzük meg, hogy a tűzimádó remete (*jaṭila*) itt *brāhmaṇaként* van megnevezve.

204 Khmv.1.15.6. kezdetétől idáig a ChS 2-5-4-2-2-5-4-4-4 soros versekbe tördeli a szöveget!

– Akkor a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa, bizalmát a Magasztos eme rendkívüli ereje általi csodába vetve, így szólt a Magasztoshoz:

– Maradj csak itt, nagy remete, folyamatos ételfelajánlással szolgállok neked.²⁰⁵

Ez az első csoda.²⁰⁶ (26)

1.16.1. [1.12.40.] Akkor a Magasztos egy bizonyos ligeterdőben tartózkodott, a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa, remeteségéhez közel. Akkor a négy nagykirály²⁰⁷ egy ragyogó éjszakán ragyogó színnel világította be az egész ligeterdőt, a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötték a Magasztost és megálltak a négy égtáj irányában, mint négy hatalmas tűz.

1.16.2. Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, amikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel. De kik voltak ezek, nagy remete, akik e ragyogó éjszakán ragyogó színnel bevilágították az egész ligeterdőt, odajárultak hozzád, odajárulván köszöntöttek és megálltak a négy égtáj irányában, mint négy hatalmas tűz?

– Kasszapa, ez a négy nagykirály volt, akik hozzám járultak, hogy hallgassák a Tanítást.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felötlött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy a négy nagykirály is odajárult hozzá, hogy hallgassa a Tanítást, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a ligeterdőben tartózkodott.

Ez a második csoda.

---

205 Ez a meghívás a Magasztos korábbi kérését, hogy „(csak) egy napig” ott tartózkodhasson, felülírni látszik, és magyarázatul szolgálhat a tényre, hogy a ligeterdőben tartózkodott még jónéhány napig.

206 *Paṭhamam pātihāriyam.*

207 *Cattāro mahārājā.* Lásd Khmv.1.4.4. és Vin-a.972.!

1.17.1. [1.12.41.] Akkor Szakka, az istenkirály, egy ragyogó éjszakán ragyogó színnel világította be az egész ligeterdőt, a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötte a Magasztost és megállt tiszteletteljes távolságban, mint egy hatalmas tűz, még ragyogóbb és még fenségesebb, mint a korábbi szín tündöklése.²⁰⁸

1.17.2. Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, amikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel. De ki volt ez, nagy remete, aki e ragyogó éjszakán ragyogó színnel bevilágította az egész ligeterdőt, odajárult hozzád, odajárulván köszöntött és megállt a jobb kezed felől, mint egy hatalmas tűz?

– Kasszapa, ez Szakka volt, az istenkirály, aki hozzám járult, hogy hallgassa a Tanítást.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, (27) hogy Szakka, az istenkirály, is odajárult hozzá, hogy hallgassa a Tanítást, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a ligeterdőben tartózkodott.

Ez a harmadik csoda.

1.18.1. [1.12.42.] Akkor Brahmá Szahampati egy ragyogó éjszakán ragyogó színnel világította be az egész ligeterdőt, a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötte a Magasztost és megállt tiszteletteljes távolságban, mint egy hatalmas tűz, még ragyogóbb és még fenségesebb, mint a korábbi szín tündöklése.

1.18.2. Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, amikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel. De ki volt ez, nagy remete, aki e ragyogó éjszakán ragyogó színnel bevilágította az egész ligeterdőt, odajárult hozzád, odajárulván köszöntött és megállt a jobb kezed felől, mint egy hatalmas tűz?

---

208 Nevezetesen a négy nagykirályé.

– Kasszapa, ez Brahmá Szahampati volt, aki hozzám járult, hogy hallgassa a Tanítást.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvelakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy Brahmá Szahampati is odajárult hozzá, hogy hallgassa a Tanítást, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a liget-erdőben tartózkodott.

Ez a negyedik csoda.

1.19.1. [1.12.43.] Ezidőtájt pedig a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa, éppen nagy áldozatot mutatott be. Anga és Magadha egész népe oda igyekezett, és kiadós mennyiségű főételt és egyéb fogásokat vitt magával.²⁰⁹

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvelakasszapában felöltött: „Jelenleg nagy áldozatom bemutatása zajlik. Anga és Magadha egész népe ide igyekszik, és kiadós mennyiségű főételt és egyéb fogásokat hoz magával. Ha a nagy remete a sokaság előtt rendkívüli erővel egy csodát mutat be, a nagy remete nyeresége és tisztelete nagyban megnövekszik, míg az én nyereségem és tiszteletem csökken. Nos, a nagy remete bizonyára nem jön el holnap.”

1.19.2. Akkor a Magasztos, **(28)** tudatával átlátva a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa gondolatait, Uttarakuruba²¹⁰ ment, onnan hozott el alamizsnát, azt az Anótatta tónál²¹¹ fogyasztotta el, és nappali pihenőjét ott töltötte. Akkor Uruvelakasszapa, a rasztahajú remete, mikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel. De miért nem jöttél tegnap, nagy remete? Mégis eszünkbe jutottál: hogyan lehet, hogy a nagy remete nem jön? Úgy a főételekből, mint az egyéb fogásokból is félretettük a részed.

---

209 Vesd össze még C.A.F.Rhys Davids: *Psalms of the Early Buddhists II. Psalms of the Brethren*, 1913. 181. oldalán említett éves népünnepéllyel, amelyek egyikén a Magasztos megtérítette Senakát, Uruvelakasszapa egyik unokaöccsét!

210 A Vin.3.7. és BD.1.14. említi, lásd a DPPN alatt, mivel e mitikus területre eljutni rendkívüli erőt (*iddhi*) feltételezett.

211 A Himálaya (VT: Himavant) hét nagy tavának egyike, lásd DPPN!

1.19.3. – Nem ötlött föl benned, Kasszapa: „Jelenleg nagy áldozatom bemutatása zajlik. Anga és Magadha egész népe ide igyekszik, és kiadós mennyiségű főételt és egyéb fogásokat hoz magával. Ha a nagy remete a sokaság előtt rendkívüli erővel egy csodát mutat be, a nagy remete nyeresége és tisztelete nagyban megnövekszik, míg az én nyereségem és tiszteletem csökken. Nos, a nagy remete bizonyára nem jön el holnap.”

1.19.4. Így én, Kasszapa, tudatommal átlátva gondolataidat, Utta-rakuruba mentem, onnan hoztam el alamizsnát, azt az Anótatta tónál fogyasztottam el, és nappali pihenőmet ott töltöttem.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvelakasszapában felötlött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, mivel még más tudatát is ismeri tudatával, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvelakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a lige-terdőben tartózkodott.

Ez az ötödik csoda.

1.20.1. [1.12.44.] Ezidőtájt pedig egy rongyruha adódott éppen a Magasztosnak.²¹² A Magasztosban ekkor felötlött: „Vajon hol tudom a rongyruhát kimosni?”

Akkor Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a Magasztos gondolatait, kezével kiásott egy medencét, és így szólt a Magasztoshoz:

– A tiszteletreméltó Magasztos itt moshatja ki a rongyruhát.

A Magasztosban ekkor felötlött: „Vajon min tudom a rongyruhát kinyomkodni?”

Akkor Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a Magasztos gondolatait, letett egy nagy követ a közelében, és így szólt a Magasztoshoz:

– A tiszteletreméltó Magasztos itt nyomkodhatja ki a rongyruhát.

---

212 *Tena kho pana samayena bhagavato paṃsukūlaṃ uppannaṃ hoti. Uppajjati:* kerül, előtűnik, adódik, előáll; létrejön, (újra)születik. VT értelmezése szerint rongyokra tett szert, amelyekből maga készült a ruhát megvarrni. A *paṃsukūla* a szerzetesek hagyományos, háromrészes ruházata, melyet kidobott vagy halottégető helyen talált, majd tisztára mosott szövetdarabokból varrtak össze meghatározott szabályok szerint, és festettek egyszénes – a későbbiekben gyakran avatási vonalanként változó – színre.

1.20.2. A Magasztosban ekkor felötlött: „Vajon mibe kapaszkodva tudok majd kijönni (a vízből)?”

Akkor egy kakudha fában lakozó istenség, tudatával átlátva a Magasztos gondolatait, lehajlított egy ágat, mondván:

– A tiszteletreméltó Magasztos (29) ebbe kapaszkodva tud majd kijönni (a vízből).

A Magasztosban ekkor felötlött: „Vajon mire tudom majd a rongyruhát kiteríteni?”²¹³

Akkor Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a Magasztos gondolatait, letett egy nagy követ a közelében, és így szólt a Magasztoshoz:

– A tiszteletreméltó Magasztos itt terítheti ki a rongyruhát.

1.20.3. Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, mikor az éjszaka véget ért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel. De hogyan van ez, nagy remete, hogy ez a medence nem volt itt korábban, és most a medence itt van? Sem ez a kő nem volt idetéve korábban, ki tette ide ezt a követ? Sem a kakudha fának ez az ága nem hajlott le korábban, és most ez az ág lehajlik.

1.20.4. – Kasszapa, egy rongyruha adódott itt számomra. Ez ötlött föl bennem, Kasszapa: „Vajon hol tudom a rongyruhát kimosni?” Akkor, Kasszapa, Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a gondolataimat, kezével egy medencét ásott, és így szólt hozzám: „A tiszteletreméltó Magasztos itt moshatja ki a rongyruhát.” Ezt a medencét tehát egy nem emberi lény²¹⁴ keze ásta ki. Ez ötlött föl bennem, Kasszapa: „Vajon min tudom a rongyruhát kinyomkodni?” Akkor, Kasszapa, Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a gondolataimat, letett egy nagy követ a közelemben, és így szólt hozzám: „A tiszteletreméltó (Magasztos) itt nyomkodhatja ki rongyruhát.” Ezt a követ tehát egy nem emberi lény tette le.

1.20.5. Ez ötlött föl bennem, Kasszapa: „Vajon mibe kapaszkodva tudok majd kijönni (a vízből)?” Akkor, Kasszapa, egy kakudha fában lakozó istenség, tudatával átlátva a gondolataimat, lehajlí-

---

213 *Vissajjeyyam*, a Vin-a.972. magyarázata szerint: *sukkhāpanatthāya pasāretvā thapeyyam*, azaz: „Hová tehetem, hogy kiterítve megszársítam?”

214 *Amanussena*, vesd össze Vin.3.85. és BD.1.147-hez fűzött 2. jegyzet!

tott egy ágat, mondván: „A tiszteletreméltó Magasztos ebbe kapaszkodva tud majd kijönni (a vízből).” Ez a kakudha fa szolgált tehát a kezemnek kapaszkodóul.²¹⁵ Ez ötlött föl bennem, Kasszapa: „Vajon mire tudom majd a rongyruhát kiteríteni?” Akkor (Kasszapa) Szakka, az istenkirály, tudatával átlátva a gondolataimat, letett egy nagy követ a közelemben, és így szólt hozzám: „A tiszteletreméltó Magasztos itt terítheti ki a rongyruhát.” Ezt a követ tehát egy nem emberi lény tette le.

1.20.6. Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még Szakka, az istenkirály is szolgálja őt, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a ligeterdőben tartózkodott.

1.20.7. Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, mikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván **(30)** így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel.

– Menj csak, Kasszapa, én is jövök – és elbocsátván Uruvélakasszapát, a rasztahajú remetét, miután leszakított egy gyümölcsöt egy rózsaalma fáról, ami után ezt a Rózsaalma-földet²¹⁶ elnevezték, leült a tűzoltár termében, elsőként érkezvén oda.²¹⁷

1.20.8. Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete látta a Magasztost a tűzoltár termében üldögélni, és meglátván őt, így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, milyen úton érkezted? Én előtted indultam útnak, de te már a tűzoltár termében üldögélsz, elsőként érkezvén ide.

1.20.9. – Nos, Kasszapa, én, miután elbocsátottalak, majd leszakítottam egy gyümölcsöt egy rózsaalma fáról, ami után ezt a Rózsaalma-földet elnevezték, a tűzoltár termében üldögéltem, elsőként érkezvén ide. Valóban, Kasszapa, ez a rózsaalma gyümölcs gazdag

---

215 *Āhara-hattha*.

216 Jambudīpa (szó szerint: Rózsaalma-sziget), India megnevezése.

217 Valószínűleg ebből a történetből ered az a legenda, amit a Srí-Lanka-i hagyomány Mahindáról, a szigetország megtérítőjéről mond, lásd Dpvs.174.! A gyümölcsök és később a virág leszakítása, illetve felajánlása egy remetének a szerzetesi szabályzat (*Pāṭimokkha*) mai szabályai szerint megvallandó vétek, lásd Pācittiya 11., 40., 41.!

színekben, gazdag illatokban, gazdag ízekben, ha kedved tartja, fogyaszd el!

– Nem, nagy remete, egyedül te vagy rá méltó, fogyaszd csak el te!

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy miután elbocsátott engem, leszakított egy gyümölcsöt egy rózsaalma fáról, ami után ezt a Rózsaalma-földet elnevezték, majd leült a tűzoltár termében, elsőként érkezvén oda, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

Akkor a Magasztos, elfogyasztván a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa által felajánlott ételt, továbbra is ugyanabban a liget-erdőben tartózkodott.

1.20.10. [1.12.45.] Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, mikor az éjszaka végetért, a Magasztoshoz járult, és odajárulván így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, itt az idő, elkészült az étel.

– Menj csak, Kasszapa, én is jövök – és elbocsátván Uruvélakasszapát, a rasztahajú remetét, miután leszakított egy gyümölcsöt egy mangó fáról, nem messze a rózsaalma fától, ami után ezt a Rózsaalma-földet elnevezték, leszakított egy gyümölcsöt egy ámalakí fáról, nem messze a mangó fától, majd leszakított egy gyümölcsöt egy haritakí fáról, nem messze az ámalakí fától, majd a Harminchárom isten egébe²¹⁸ ment, és miután leszakított egy virágot egy korall fáról, leült a tűzoltár termében, elsőként érkezvén oda.

Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete, látta a Magasztost a tűzoltár termében üldögélni, és meglátván őt, így szólt a Magasztoshoz:

– Nagy remete, milyen úton érkeztél? Én előtted indultam útnak, de te már a tűzoltár termében üldögélsz, elsőként érkezvén ide.

1.20.11. – Nos, Kasszapa, én, miután elbocsátottalak, a Harminchárom isten egébe mentem, majd miután leszakítottam egy virágot egy korall fáról, a tűzoltár termében üldögéltem, elsőként érkezvén ide. Valóban, Kasszapa, ez a korall fa virág gazdag színekben, gazdag illatokban, ha kedved tartja, tartsd meg!

---

218 A harminchárom isten birodalma, a *Tāvatiṃsa*.

– Nem, nagy remete, egyedül te vagy rá méltó, **(31)** tartsd csak meg te!

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy miután elbocsátott engem, a Harminchárom isten égébe ment, majd miután leszakított egy virágot egy korall fáról, leült a tűzoltár termében, elsőként érkezvén oda, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.12. [1.12.46.] Ezidőtájt pedig ezek a rasztahajú remeték szerették volna a (szent) tüzeket táplálni, de nem tudtak tűzifát hasítani. Akkor ezekben a rasztahajú remetékben felöltött: „Kétségtelenül a nagy remete nagy erejének hatalma következtében nem tudunk tűzifát hasítani.”

Akkor a Magaszos így szólt Uruvélakasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Hasadjon szét a tűzifa, Kassapa?

– Hasadjon, nagy remete! – Ötszáz tűzifa hasadt szét egyszerre.²¹⁹

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még a tűzifák is széthasadtak, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.13. [1.12.47.] Ezidőtájt ezek a rasztahajú remeték szerették volna a (szent) tüzeket gondozni, de nem tudták meggyújtani azokat. Akkor ezekben a rasztahajú remetékben felöltött: „Kétségtelenül a nagy remete nagy erejének hatalma következtében nem tudjuk a tüzeket meggyújtani.”

Akkor a Magaszos így szólt Uruvélakasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Lobbanjon fel a tűz, Kassapa?

– Lobbanjon, nagy remete! – Ötszáz tűz lobbant fel egyszerre.

---

219 *Atha kho bhagavā uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca: phāliyantu kassapa kaṭṭhānī'ti. Phāliyantu mahāsamaṇā'ti. Sakid eva pañca kaṭṭhasatāni phāliyiṃsu. Sakid eva: egyszerre. VT: P.A.Bigandet: Life or Legend of Gaudama the Buddha of the Burmese, 1866. I. kötetének 135. oldalán a burmai verzióból fordítja ezt a történetet: „Gaudama egy pillanat alatt ötszáz darabra vágta azokat.” Ez egy-egy tűzifa a Kassapa vezette ötszáz jaṭila mindegyikének. A következő két történetben, a Khmv.1.20.13-14. szakasza alatt, ötszáz szent tűz lobog föl és hűny ki egyszerre.*

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felötlött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még a tüzek is fellobbantak, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.14. [1.12.48.] Ezidőtájt pedig ezek a rasztahajú remeték, miután gondozták a tüzeket, nem tudták kioltani²²⁰ azokat. Akkor ezekben a rasztahajú remetékben felötlött: „Kétségtelenül a nagy remete nagy erejének hatalma következtében nem tudjuk a tüzeket kioltani.”

Akkor a Magaszos így szólt Uruvélakasszapához, a rasztahajú remetéhez:

– Aludjék ki a tűz, Kasszapa?

– Aludjék, nagy remete! – Ötszáz tűz aludt ki egyszerre.

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felötlött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még a tüzek is kialudtak, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.15. [1.12.49.] Ezidőtájt pedig, a „nyolc köztes nap”²²¹ hideg téli éjszakáin, hóesés idején, a rasztahajú remeték a Néranydzsará folyóba merültek, azután kiemelkedtek, majd ismételten bele-belemerültek.²²² Akkor a Magasztos ötszáz parázstartó edényt²²³ teremtett, éppen ott, ahol a rasztahajú remeték (a folyóból) kijöve melegedtek.²²⁴ **(32)** Akkor ezekben a rasztahajú remetékben felötlött: „Kétségtelenül a nagy remete nagy erejének hatalma hozta létre ezeket a parázstartó edényeket.”

---

220 Amiből Horner szerint nyilvánvalónak tűnik, hogy a tüzeket nem tartották folyton égve.

221 *Rattisu antaraṭṭhakāsu, az aṭṭhakā* éjszakák, melyek a Vin-a.1128. szerint: „a nyolc (éj) *Māgha* és *Phagguṇa* között” (hónapok nevei). Vesd össze MN-a.ii.48. (a MN.12.50./i.79-hez): „négy a *Māgha* hónap végén, négy a *Phagguṇa* hónap elején, így a kettő között nyolc éjszaka telik el!” Vesd össze AN-a.ii.225. (az AN.3.35./i.136-hoz): „Az időtartam nyolc napra terjed, a *Māgha* és *Phagguṇa* közötti időközben! Mivel négy nap van a *Māgha* végén, és négy a *Phagguṇa* elején, ezt így nevezik: a nyolcak között fordul elő (*antaraṭṭhako*)”. Lásd még Vin.1.288., Ud.9., Ud-a.74.!

222 Úgy tűnik, a *jaṭila* aszkéták víz és tűz általi megtisztulást gyakoroltak, vesd össze a Gayánál folyó rituális fürdővel, amit Gayākassapa említ a Thag.345. alatt! Vesd össze Ud.9., Ud.52. és SN.3.11./i.77. párhuzamos szakaszaival!

223 *Mandāmukhi*, a Vin-a.972. megnevezése ugyanerre: *aggibhājāni* (VT szerint Buddhaghosa megnevezése: *aggibhājanāni*).

224 *Viṣibbeti*, ugyanaz a szó, amit a szerzetesi szabályzat (*Pāṭimokkha*) Pācittiya 56. szabálya is használ, lásd BD.2.398-hoz írt 3. jegyzet! PED szerint ez a szóalak tulajdonképpen a *visiveti* igével is megfeleltethető, ’felmelegíteni magát’ értelemben, lásd Vin.4.115.!

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még parázstartó edényeket is teremtett, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.16. [1.12.50.] Ezidőtájt pedig váratlanul hatalmas vihar hozott esőt, ami nagy árvizet okozott.²²⁵ A Magasztos egy olyan helyen tartózkodott, amit elöntött a víz. Akkor a Magasztosban felöltött: „Mi lenne, ha miután mindenhol visszahúzódnásra készítettem a vizet, sétáló meditációt végeznék közepen, a poros földön?”

Akkor a Magasztos, miután mindenhol visszahúzódnásra készítette a vizet, sétáló meditációt végzett közepen, a poros földön.²²⁶

Akkor Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete arra gondolt: „Remélem, a nagy remetét nem sodorta el a víz.”²²⁷ Sok rasztahajú remetével együtt egy csónakkal odavezett, ahol a Magasztos tartózkodott.

Uruvélakasszapa, a rasztahajú remete látta a Magasztost, aki, miután mindenhol visszahúzódnásra készítette a vizet, sétáló meditációt végzett közepen, a poros földön, és látván őt, így szólt a Magasztoshoz:

– Valóban te vagy itt, nagy remete?

– Bizony, én vagyok, Kasszapa – és a Magasztos a levegőbe emelkedve a csónakba szállt.²²⁸

Akkor a rasztahajú remetében, Uruvélakasszapában felöltött: „Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, hogy még a víz sem sodorta el, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok.”

1.20.17. [1.12.51.] Akkor ez ötlött föl a Magasztosban: „Nos, már hosszú ideje ennek a zavarodott embernek²²⁹ ez jár az eszében:

---

225 *Akāla*, szó szerint: nem a megszokott/alkalmatlan időben, lásd még Khmv.1.3.2.!

226 A korai buddhista iskolákban a sétáló meditáció neve: *caṅkama*, lásd még Khmv.1.7.4.1. A történethez lásd még SN.35.228/iv.157.: *Tiṇṇo pāragato thale tiṭṭhati brāhmaṇo*. „Miután átkelt, túljutott, a bráhmin száraz/szilárd földön (vagy: magas/biztos parton) áll.” Valamint lásd: SN.2.5./i.47-48., AN.4.5./ii.5-6., és az arahantra alkalmazott *oghatiṇṇa* = „aki átkelt a (tudatlanság) áradatán” kifejezést.

227 A hasonló kifejezést lásd Vin.3.213. és BD.2.48. alatt!

228 *Ayam ah’asmi, kassapa’ti bhagavā vehāsam abbhuggantvā nāvāya pacuttḥāsi*. BD a Vin írásmódjára utalva: hangsúlyos *ayam ah’asmi*! Sajátos későbbi párhuzam: gondoljunk Jézus történetének vízenjárás epizódjára (Mát.14,25., Márk 6,48., Ján.6,19.)!

229 *Moghapurisā*, a hiányosságokra rámutató figyelmeztető kijelentés és/vagy megszólítás, amit a Buddha a makacs ostobaságukat őrző emberekkel kapcsolatban használ.

Valóban rendkívüli erővel, nagy hatalommal bír a nagy remete, de mégsem olyan nagyméltóságú, mint én vagyok. Mi lenne, ha mélyen fölkaparnám²³⁰ ezt a rasztahajú remetét?”

Akkor a Magasztos így szólt a rasztahajú remetéhez, Uruvéla-kasszapához:

– Kasszapa, te sem nagyméltóságú nem vagy, sem nem léptél a méltóság elnyerésének útjára, és az az út sem nyílt meg előtted, aminek segítségével vagy nagyméltóságú lehetnél, vagy a méltóság elnyerésének útjára léphetnél.²³¹

Akkor a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa, a Magasztos lábához hajtvva fejét, így szólt a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetek a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetek a befogadásban?

1.20.18. – Kasszapa, ötszáz rasztahajú remete vezetője, útmutatója, legkiválóbbika, feje, főnöke vagy. Tájékoztasd hát őket, hogy úgy telessenek, ahogyan jónak látják!

Akkor a rasztahajú remete, Uruvélakasszapa, odament ezekhez a rasztahajú remetékhez, és odamentvén így szólt ezekhez a rasztahajú remetékhez:

– Szeretném, **(33)** uraim, a nagy remete irányítása alatt járni a szent utat. A tiszteletreméltók tegyenek úgy, ahogyan jónak látják!

– Uram, már egy jó ideje bizalmat keltett bennünk a nagy remete. Ha a szent utat a nagy remete irányítása alatt fogod járni, uram, mi valamennyien szintén a nagy remete irányítása alatt fogjuk járni a szent utat.

1.20.19. Akkor ezek a rasztahajú remeték hagyták, hogy a víz összekeveredve elsodorja²³² arcszőrzetüket, hajfonataikat,²³³ váll-rúdon szállított batyuikat,²³⁴ a tűzimádáshoz szükséges kellékeiket.

---

230 *Samvejjeyyam*. Vesd össze a szó itteni használatát más példákkal: A.K.Coomaraswamy: *Samvega*, „*Aesthetic Shock*”, HJAS. 7. kötet, 3. szám, 1943. február! A *samvijjati*¹ és *samvega* szavak a belátott *dukkhától* szabadulni akaró gyakorló felkavarodottságára és zaklatottságára utalnak.

231 *N’eva kho tvaṃ kassapa arahā, na pi arahatamaggaṃ samāpanno, sā pi te paṭipadā n’atthi, yāya tvaṃ arahā vā assa arahattamaggaṃ vā samāpanno’ti.*

232 *Pavāhetvā. Pavāheti* jelentése: elsodorja, és így megtisztítja, elmossa (a rosszat). Talán egy kettős hivatkozás volt itt a szándék. Vesd össze Thag.346. alatt Gayākassapa verseivel!

233 Melyet levágtak, hogy megkapják a beavatást (*pabbajjā*), lásd Khmv.1.12.3.!

234 *Khārikāja*, melyet a Vin-a.972 így magyaráz: *khāri-bhāra*. A *khāri* a három vékás

A Magasztoshoz járultak, odajárulván fejüket a Magasztos lábához hajtották, és így szóltak a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen nagytiszteletűek befogadása.

1.20.20. [1.12.52.] Nadíkasszapa, a rasztahajú remete látta, hogy a víz összekeveredve sodorja az arcszőrzeteket, hajfonatokat, váll-rúdon szállított batyukat, a tűzimádáshoz szükséges kellékeket, és ezt látván felöltött benne: „Remélem, a fivérem nincs veszélyben.” Útnak indult a rasztahajú remetékkel, (mondván):

– Gyerünk és derítsük ki, mi történt a fivéremmel! – és ő maga a háromszáz rasztahajú remetével megjelent a nagytiszteletű Uruvélakasszapánál. Odamenvén így szólt a nagytiszteletű Uruvélakasszapához:

– Ez tényleg jobb, Kasszapa?

– Igen, barátom, ez jobb.²³⁵

1.20.21. Akkor ezek a rasztahajú remeték hagyták, hogy a víz összekeveredve elsodorja arcszőrzetüket, hajfonataikat, váll-rúdon szállított batyukat, a tűzimádáshoz szükséges kellékeiket. A Magasztoshoz járultak, odajárulván fejüket a Magasztos lábához hajtották, és így szóltak a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen tiszteletreméltók befogadása.

1.20.22. [1.12.53.] Gajakasszapa, a rasztahajú remete látta, hogy a víz összekeveredve sodorja az arcszőrzeteket, hajfonatokat, váll-rúdon szállított batyukat, a tűzimádáshoz szükséges kellékeket,

---

(kb. 108 liter) mérőedény, a *kāja/kāca*² (= *vividha/vivadha*) a váll-rúd, melyen egyes aszkéták és vándorok a kellékeiket, a *khārīj*ukat szállították. DN-a.i.269. *khārinak* nevezi az aszkéták javait: tűzifa, vízesedény, tű, stb. Vessd össze a *khāri-vividha* szóval a SN.3.11./i.77. és DN.3.2.3./i.101. alatt! VT rendkívül kételkedő a *khārikāja* szó jelentését és kommentáriális magyarázatát illetően. Szerintük talán olyan élelmiszerek jelenthetet, amihez minden *jaṭila* egy *khārī*t tartott.

235 *Idaṃ nu kho, kassapa, seyyo'ti? Āmāvuso, idaṃ seyyo'ti.*

és ezt látván felötlött benne: „Remélem, a fivéreim nincsenek veszélyben.” Útnak indult a rasztahajú remetékkel, (mondván):

– Gyerünk és derítsük ki, mi történt a fivéreimmel! – és ő maga a kétszáz rasztahajú remetével megjelent a nagytiszteletű Uruvélakasszapánál. Odamenvén így szólt a nagytiszteletű Uruvélakasszapához:

– Ez tényleg jobb, Kasszapa?

– Igen, barátom, ez jobb.

1.20.23. Akkor ezek a rasztahajú remeték hagyták, hogy a víz összekeveredve elsodorja arcszórzetüket, hajfonataikat, váll-rúdon szállított batyuikat, a tűzimádáshoz szükséges kellékeiket. A Magasztoshoz járultak, odajárulván (34) fejüket a Magasztos lábához hajtották, és így szóltak a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen tiszteletreméltók befogadása. 1.20.24. A Magasztos rendkívüli eltökéltsége folytán ötszáz tűzifa, amit nem tudtak széthasítani, széthasadt; ötszáz tűz, amit nem tudtak meggyújtani, meggyulladt; ötszáz tűz, amit nem tudtak kioltani, kialudt; ötszáz parázstartó edény megteremtődött. Ily módon háromezeröttszáz csoda következett be.²³⁶

1.21.1. [1.12.54.] Akkor a Magasztos addig tartózkodott Uruvélában, ameddig jónak látta, majd útnak indult Gajászísza felé, a szerzetesek nagy gyülekezetével,²³⁷ éppen azzal az ezer szerzetessel együtt, akik korábban rasztahajú remeték voltak. Ott a Magasztos Gajá közelében, Gajászíszánál időzött, az ezer szerzetessel együtt. 1.21.2. Ott a Magasztos a szerzetesekhez a következő szavakat intézte:²³⁸

---

236 VT a Khmv.1.20.24. szakaszát egyértelműen kommentáriális betoldásnak tartja. Három cselekedetet nem tudtak végrehajtani a *jaṭilák* (a tűzifa széthasítása, a tűz meggyújtása és eloltása), a Buddha viszont igen, egy cselekedetet pedig (a parázstartó edények megteremtése) a Buddha maga tett meg (azaz $3 \times 2 \times 500 + 500 = 3.500$).

237 ...*yena Gayāsisaṃ tena cārikaṃ pakkāmi* (a ChS kiadásból – talán szerkesztési hiba miatt – kimaradt a „*cārikaṃ*” szó, ami a Vin szövegében benne van).

238 Idézi a Kv.i.209. és SN.35.28./iv.19. A harmadik legendás beszéd, az *Ādittapariyāya sutta*.

– Ó, szerzetesek, minden lángban áll. Mi minden áll lángban, ó, szerzetesek?

Ó, szerzetesek, lángban áll a szem, lángban áll a látvány, lángban áll a látás,²³⁹ lángban áll a szem érzékelése,²⁴⁰ lángban állnak a szem érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.²⁴¹

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra,²⁴² a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

1.21.3. Ó, szerzetesek, lángban áll a fül, lángban áll a hang, lángban áll a hallás, lángban áll a fül érzékelése, lángban állnak a fül érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra, a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

Ó, szerzetesek, lángban áll az orr, lángban áll a szag, lángban áll a szaglás, lángban áll az orr érzékelése, lángban állnak az orr érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.

---

239 *Cakkhuvīññāna*, 'a szem tudatossága', a szem általi megismerés, azaz a látás. Lásd DN.22.19-20./ii.308-311., DN.33.2.2.(1-8)/ iii.243-244., vesd össze MN.18.16-18./i.111-112.!

240 *Cakkhusamphassa*: 'a szem érzékelése' a szem (érezkszerv/érzéki képesség) összekapcsolódása/érintkezése a neki megfelelő tárggyal (látvány) és tudatossággal (látás).
241 *Sabbam, bhikkhave, ādittam. Kiñ ca, bhikkhave, sabbam ādittam? Cakkhum bhikkhave ādittam, rūpā ādittā, cakkhuvīññānam ādittam, cakkhusamphasso āditto, yad idaṃ cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayitam sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, tam pi ādittam. Kena ādittam? Rāgagginā dosagginā mohagginā ādittam, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan'ti vadāmi*. Ez a szöveg – az érzékszerveknek megfelelő értelemszerű változtatásokkal – megismétlődik mind a hat érzékszerv esetén, azok tárgyával, a hozzájuk tartozó tudatossággal, stb. A Buddha tanításának sajátossága, hogy hatodik érzékszervként az elmét (*manas*) is ide sorolja be, bár működése valamelyest eltér az öt közvetlen érzékszervétől, hiszen saját működése mellett azok adatait is összegyűjti, azok „menedéke” (*paṭisaraṇa*). Az itt jobb híján „semleges” szóval fordított *adukkhamasukhaṃ* szó szerinti jelentése: sem-szenvedésteli-sem-örömteli.

242 Idézi a Snp-a.i.32.

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra, a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

Ó, szerzetesek, lángban áll a nyelv, lángban áll az íz, lángban áll az ízlelés, lángban áll a nyelv érzékelése, lángban állnak a nyelv érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra, a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

Ó, szerzetesek, lángban áll a test, lángban áll a tapintásérzet, lángban áll a tapintás, lángban áll a test érzékelése, lángban állnak a test érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra, a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

Ó, szerzetesek, lángban áll az elme, lángban állnak a dolgok, lángban áll a tudomásszerzés,²⁴³ lángban áll az elme érzékelése, lángban állnak az elme érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzések.

Mi gyújtotta lángra? A vágy tüze, az ellenszenv tüze, a káprázat tüze gyújtotta lángra, a születés, öregség, halál, a szomorúság, kesergés, fájdalom, bánat és kétségbeesés tüze gyújtotta lángra, azt mondom néktek.

1.21.4. Így látván ezt, ó szerzetesek, a tanult tanítvány elfordul a szemtől, elfordul a látványtól, elfordul a látástól, elfordul a szem érzékelésétől, elfordul a szem érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől.

---

243 *Manoviññāna*, 'az elme tudatossága', azaz az elme általi megismerés, felfogás, és annak feldolgozása racionális gondolatok és intuitív felismerések formájában.

Elfordul a fültől, elfordul a hangtól, elfordul a hallástól, elfordul a fül érzékelésétől, elfordul a fül érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől.

Elfordul az orrtól, (35) elfordul a szagtól, elfordul a szaglásról, elfordul az orr érzékelésétől, elfordul az orr érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől.

Elfordul a nyelvtől, elfordul az íztől, elfordul az ízleléstől, elfordul a nyelv érzékelésétől, elfordul a nyelv érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől.

Elfordul a testtől, elfordul a tapintásérzéstől, elfordul a tapintástól, elfordul a test érzékelésétől, elfordul a test érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől.

Elfordul az elmétől, elfordul a dolgoktól, elfordul a tudomáserzésetől, elfordul az elme érzékelésétől, elfordul az elme érzékelésétől függően keletkezett örömteli, szenvedésteli és semleges érzésektől. Elfordulván hagyja lecsillapodni azokat, amint hagyja lecsillapodni azokat, megszabadul, amint megszabadul, tudatára ébred, hogy megszabadult, véget vetett az újraszületésnek, a szerzeteshez méltó életet leélte, teendőit megtette, ezen túl nincs további létezés.²⁴⁴

Amikor e Tan-kifejtés elhangzott, az ezer szerzetes elméje megszabadult a befolyásokhoz való ragaszkodástól.

A tűzről szóló értekezés (szuttája) véget ért.²⁴⁵

Az uruvéla-i csodákról szóló harmadik recitáció véget ért.

[1.13.] A Bimbiszára vezette gyűlésről szóló beszéd (Bimbisārasamāgamakathā)

1.22.1. [1.13.55.] Akkor a Magasztos addig tartózkodott Gajásziszánál, ameddig jónak látta, majd útnak indult Rádzsagaha felé, a szerzetesek nagy gyülekezetével, éppen azzal az ezer szerzetessel együtt, akik korábban rasztahajú remeték voltak. Akkor a Magasztos, alamizsnaútján helyről helyre vándorolva, megérkezett

244 Mint korábban a Khmv.1.6.46. és BD.4.21. alatt. A Saṃyutta Nikāya változatban itt még következik a mondat: „Így szólt a Magasztos.”

245 *Ādittapariyāyaṃ* (ChS: ādittapariyāyasuttam) *niṭṭhitam*.

Rádzsagahába. Ott a Magasztos Rádzsagahában, a pálmaliget üdülőkertben időzött, a Szupatittha szentélynél.

1.22.2. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya azt hallotta:

– Gótama remete, a szakják leszármazottja, aki a szakja nemzetségből távozott az otthontalanságba, megérkezett Rádzsagahába, és Rádzsagahában a pálmaliget üdülőkertben időzik, a Szupatittha szentélynél. Gótama mesterről ilyesféle jó hír terjed: „A nagyméltóságú Magasztos tökéletesen megvilágosodott, helyes tudással és életvezetéssel bír, Jó Úton Járó, a világok ismerője, a megszelídítendő emberek összehasonlíthatatlan vezetője, istenek és emberek tanítója a megvilágosodott Magasztos. Beszámol e világról, isteneivel és kísértőjével, e nemzedékről remetéivel és bráhmijnjaival, előkelőségeivel és népével, amit közvetlen tudással megismert. Tanítja a Dhammát, ami jó az elején, jó a közepén és jó a végén, helyes jelentéssel és megfogalmazással, és fölfedi a végsőkig tökéletes és tiszta szent életet.” Jó látni egy ilyen nagyméltóságút.²⁴⁶

1.22.3. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya számtalan²⁴⁷ magadhai bráhminnal és gazdával²⁴⁸ körülvéve a Magasztoshoz járult, odajárulván köszöntötte a Magasztost és leült tiszteletteljes távolságban. Akkor a számtalan magadhai (36) bráhmín és gazda közül jónéhány köszöntötte a Magasztost és leült tiszteletteljes távolságban; jónéhányan üdvözölték egymást a Magasztossal, majd a szívélyes és barátságos üdvözlés befejeztével leültek tiszteletteljes távolságban; jónéhányan összetett kézzel köszöntötték a Magasztost és leültek tiszteletteljes távolságban; jónéhányan megnevezték magukat és nemzetségüket a Magasztos előtt, és

---

246 A Buddháról terjedő jóhír szokásos megfogalmazása, lásd például MN.91.3./ii.133. és MN.95.3./ii.164.!

247 *Nahuti*, vesd össze Snp.677.! BD szerint a pontos jelentés ismeretlen, de egy igen nagy szám. Vin-a.972. szerint: „itt egy *nahuta* tízezerrel egyenlő”, azaz – mivel itt tizenkét *nahutiról* van szó – $12 \times 10.000 = 120.000$. Részünkről maradtunk a mennyiség megfoghatatlanságát jelző ‘számtalan’ kifejezés mellett.

248 *Bráhmanagahapatika*, nem „bráhmín gazdák”, hanem ahogyan VT 1.22.3. (lásd az 1. jegyzetet is!) és a jelen szöveg fordítja. Lásd a Vin.3.222. alatt a ‘gazda’ meghatározását: „ha félretesszük a királyt... és a bráhmint, aki marad, azt gazdának nevezzük”. A gazda szót használják itt – mint gyakran máshol is – a harmadik kaszthoz (*vessa*) tartozó embercsoport megnevezésére.

leültek tiszteletteljes távolságban; jónéhányan csöndben leültek tiszteletteljes távolságban.²⁴⁹

1.22.4. Akkor ez ötlött föl a számtalan magadhai bráhmínban és gazdában: „Vajon a nagy remete²⁵⁰ járja a szent utat Uruvélakasszapa útmutatása szerint, vagy Uruvélakasszapa járja a szent utat a nagy remete útmutatása szerint?”

Akkor a Magasztos, tudatával átlátva annak a számtalan magadhai bráhmínban és gazdának a gondolatait, így szólította meg versekben Uruvélakasszapát:

– Mit láttál meg, Uruvéla lakója, hogy te, akit aszkétának mondanak,²⁵¹ otthagytad a szent tüzet? Kasszapa, téged kérdelek e dolog felől: elhagytad-e tűzimádó szertartási kellékeidet?

– Az áldozatok formákról és hangokról, meg ízekről, élvezetekről és nőkről beszélnek.²⁵² Tudván, ez a megragadások salakja, nem leltem örömöm az áldozatban és felajánlásban.²⁵³

1.22.5. – De ha tudatod nem lel ott örömet,²⁵⁴ a formák, hangok, meg az ízek között,

---

249 A Buddhát felkereső sokféle érdeklődő szokásos leírása.

250 Vesd össze Ja.vi.220.! A második versszak végéig idézi a Bv-a.20. A „nagy remete” (*mahāsamaṇa*) a Buddha egyik megnevezése.

251 *Kisako vadāno*, BD így fordítja: „aki az önsanyargatásról ismert”. VT 1.22.4-hez fűzött 1. jegyzete szerint: „akit aszkétának ismernek”, ami a *jaṭilák* és *vānaprasthák* által gyakorolt önsanyargatásra utal. A *kisa* = *kisaka* szó jelentése (PED): „ösztvér, girhes, sovány”.

252 Vesd össze Snp.974.! Az áldozatbemutatás alkalmával recitált mantrák az érzékszervekkel felfogható dolgok dicséretét zengik, így a jutalom, amit az áldozat bemutatójának ígérnek, sem terjed túl ezek területén.

253 VT az *upadhi* szó esetében Childers fordítását követi: „substratum of being”. Lásd még a Khmv.1.5.2. szakaszhoz fűzött 43. jegyzetet! Buddhaghosa szerint az *upadhi* ebben a versszakban a *khandhákra* vonatkozik. A *yiṭṭha* és *huta* szavak a kisebb és nagyobb áldozat védikus megkülönböztetésére utalnak (*yajatatayas* és *juhutatayas*).

254 *Eṭṭha ca te mano na ramittha Kassapaṭi bhagavā avoca//Rūpesu saddesu atho rasesu...* VT fordításában zárójelbe teszi a kifejezést: „*said the Blessed One*”, ami szerintük valószínűleg betoldás, mert a versmértéknek nem felel meg, ChS elhagyja az *avoca* szót. A szöveg magyarul érthető akkor is, ha akár a páli, akár az angol fordítás említett szavait elhagyjuk.

akkor azt mondd el, Kasszapa, miben lel örömet
az elméd az istenek és emberek világában!

– Megláttam a békés és megragadásmentes²⁵⁵ utat,
amely makulátlan, nem tapad érzéki születéshez,²⁵⁶
másként sem jön létre²⁵⁷ – az embert ott nem vezetheti más.²⁵⁸
Ezért nem leltem örömöm az áldozatban és felajánlásban.²⁵⁹

1.22.6. [1.13.56.] Akkor a nagytiszteletű Uruvélakasszapa fölkelt
ülőhelyéről, köpenyét elrendezte a bal válla fölött, fejét a Magasztos
lábához hajtotta, és így szólt a Magasztoshoz:

– A tisztetreméltó Magasztos a tanító, én vagyok a tanítvány.
A tisztetreméltó Magasztos a tanító, én vagyok a tanítvány.²⁶⁰

Akkor abban a számtalan magadhai bráhminban és gazdában
felöltött: „Uruvélakasszapa járja a szent utat a nagy remete útmu-
tatása szerint.”

1.22.7. Akkor a Magasztos, annak a számtalan magadhai bráhmin-
nak és gazdának (37) a gondolatait tudatával átlátva egy fokozatos
tanítóbeszédet mondott, nevezetesen beszélt az adásról, az erény-
ről, az egekről, elmagyarázta az érzéki élvezetek veszélyét, hiába-
valóságát és romlottságát, és a lemondás előnyét.

---

255 *Anupadhika*: ami nem ad alapot/hajtóanyagot/nem teremt ragaszkodást az újraszületéshez.

256 *Akiñcanaṃ kāmabhava asattaṃ*, lásd még a Snp.176., Snp.1059. és Snp.1091. alatt is! Az *akiñcana* azt is jelentheti még: „semmivel sem bíró, semmit sem magáénak valló”. Vin-a.973. szerint ez azt jelenti: a szenvedély(ek) szennyeződése nélkül való. VT 1.22.5-höz fűzött 1. jegyzete szerint az *akiñcana* szót itt és másutt is az arahantság díszítő jelzőjeként használják, és olyan tudatállapotra utal, amelyben a három *kiñcana* – szó szerint: ‘valami’, azaz a vágy, ellenszenv és zavarodottság (lásd DN.33.1.10.(31)/iii.217.) – megszűnt létezni. Szó szerint az *akiñcana* azt jelenti: „a valamik nélkül létezni”, ezek a valamik pedig a buddhista tökéletesedés útjában álló akadályok, ennek megfelelően magyarázza Buddhaghosa (a DN-a Saṅgīti szuttához fűzött kommentárjában) a *kiñcana* szót a *pañibodha* szóval.

257 *Anaññathābhāvīṃ*, a születéshez, öregedéshez és halálhoz vezető ösvény/út másként sem jön létre a Vin-a.973. szerint. Vesd össze SN.25.2./iii.225., SN.35.31./iv.23. és SN.35.91./iv.66.!

258 *Anaññaneyyaṃ*, a Vin-a.973. szerint az embernek az ösvényt létrehozva magának kell az útra lépnie, senki más nem tudja odajuttatni. Vesd össze Snp.55., Snp.213., Snp.364.!

259 VT még nem értelmezi versnek a szöveget, de BD és SC már úgy fordítja, ChS is úgy tördeli.

260 *Satthā me, bhante bhagavā, sāvako’ham asmi...* Lásd Ja.vi.220., Bv-a.20.!

Amikor a Magasztos tudta, hogy tudatuk felkészült, formálható, megszabadult az akadályoktól, emelkedett, örvendező, akkor kifejtette nekik a Dhammát, amelyet a megvilágosodottak maguk fedeznek föl: a szenvedést, eredetét, megszűnését és az utat.

1.22.8. És ahogyan egy foltatlan, tiszta szövet könnyen szívja magába a festéket, éppen úgy, amint ott ültek, annak a számtalan magadhai bráhminnak és gazdának, élén Bimbiszárával,²⁶¹ a tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik – és közülük sokan világi követőnek nyilvánították magukat.²⁶²

1.22.9. [1.13.57.] Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya, miután megpillantotta a Dhammát, elérte a Dhammát, megismerte a Dhammát, belemerült a Dhammába, túljutott a kételkedésen, elvetette a bizonytalanságot, és másoktól függetlenül eljutott a tanító útmutatása iránti teljes bizalomhoz, így szólt a Magasztoshoz:

– Tiszteletreméltó, korábban, még ifjú koromban öt óhajom volt, amelyek most valóra váltak. Tiszteletreméltó, korábban, még ifjú koromban az ötlött föl bennem, bárcsak királlyá kennének föl! Ez volt az első óhajom, tiszteletreméltó, és ez most valóra vált. Bárcsak a nagyméltóságú tökéletesen megvilágosodott a birodalmamba jönné! Ez volt a második óhajom, tiszteletreméltó, és ez most valóra vált.

1.22.10. Bárcsak kifejezhetném tisztelem ez előtt a Magasztos előtt! Ez volt az harmadik óhajom, tiszteletreméltó, és ez most valóra vált. Bárcsak tanítaná nekem a Magasztos a Dhammát! Ez volt a negyedik óhajom, tiszteletreméltó, és ez most valóra vált. Bárcsak megérteném ama Magasztos Tanítását! Ez volt az ötödik óhajom, tiszteletreméltó, és ez most valóra vált. Tiszteletreméltó, korábban, még ifjú koromban öt óhajom volt, amelyek most valóra váltak.

1.22.11. – Csodálatos, tiszteletreméltó, csodálatos, tiszteletreméltó! Tiszteletreméltó, mintha valaki talpára állította volna azt, amit a fejére fordítottak, fellebbentette volna a fátylat arról, amit elrejtettek, megmutatta volna az utat a tévelygőnek, vagy lámpást

---

261 *Bimbisārappamukhānaṃ.*

262 Mint korábban például a Khmv.1.6.29., Khmv.1.6.33., Khmv.1.6.36. és Khmv.1.7.6. alatt! Lásd még a 247. jegyzetet a *nahuti* szó jelentéséről!

hozott volna a sötétségbe, hogy akiknek szemeik vannak, lássanak, épp ily módon fejtette ki számtalanféleképpen a Magasztos a Tanítást. Tiszteletreméltó, ehhez a Magasztoshoz²⁶³ fordulok oltalomért és a Tanításhoz és a szerzetesi Közösséghez. Mától fogva emlékezzen rám a tiszteletreméltó Magasztos mint világi követőjére, aki életreszóló oltalmat talált benne! Adja beleegyezését a tiszteletreméltó **(38)** Magasztos a holnapi ebédmeghívásra, a szerzetesek gyülekezetével együtt! – A Magasztos hallgatással adta beleegyezését.

1.22.12. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya megértette a Magasztos beleegyezését, felkelt ülőhelyéről, üdvözölte a Magasztost, és jobbával felé fordulva távozott. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya, miután pompás főételeket és egyéb fogásokat készíttetett, azon éjszaka elmúltával tudatta a Magasztossal az étkezés időpontját, mondván:

– Tiszteletreméltó, itt az idő, kész az étel.

[1.13.58.] Akkor a Magasztos kora reggel felöltözött, vette csészéjét és köpenyét, és megérkezett Rádzsagahába a szerzetesek nagy gyülekezetével, éppen azzal az ezer szerzetessel együtt, akik korábban rasztahajú remeték voltak.

1.22.13. Nos, ezidőtájt Szakka, az istenkirály, felvéve egy bráhmin ifjú²⁶⁴ alakját, a Magasztos vezette gyülekezet élén haladt, ezeket a verseket énekelve:

– Megszelídült a szelídültekkkel, a korábbi rasztahajú remetékkel, a teljesen megszabadult a teljesen megszabadultakkal, a Magasztos, gyönyörű arany színben ragyogva,²⁶⁵ Rádzsagahába ért. A szabad a szabadokkal, a korábbi rasztahajú remetékkel, a megszabadult a megszabadultakkal, a Magasztos, gyönyörű arany színben ragyogva, Rádzsagahába ért. Az átjutott az átjutottakkal, a korábbi rasztahajú remetékkel, a teljesen megszabadult a teljesen megszabadultakkal, a Magasztos,

263 Itt is, mint Khmv.1.7.10. alatt, *bhagavantam* és nem *buddham*, azaz nem az oltalomkérés szokásos formulája szerint hangzik el a kérés.

264 *Māṇava*: még a tanulás időszakában járó bráhmin származású fiatalember.

265 *Singīnikkhasuvaṇṇo*, vesd össze SN.17.13-16./ii.234. (a *suvaṇṇanikha* és *siṅgīnikkha* érmékről)! Az arany a halhatatlanság színe, az aranyszínű bőr a nagy ember (*mahāpurisa*) harminckét jegyének (*lakkhana*) egyike, nevezetesen a tizenhetedik.

gyönyörű arany színben ragyogva, Rádzsagahába ért.²⁶⁶

Ő az, aki tíz állapottal,²⁶⁷ tíz erővel²⁶⁸ bír,

tíz dologban jártas,²⁶⁹ tizzel fölvertezett,²⁷⁰

ő, a Magasztos, körülvéve ezerrel, Rádzsagahába érkezett.²⁷¹

1.22.14. Az emberek, látván Szakkát, az istenkirályt, így beszéltek:

– Ez a bráhmin ifjú valóban elragadó, erre a bráhmin ifjúra valóban jó ránézni, ez a bráhmin ifjú valóban bizalomkeltő. Vajon ki lehet ez a bráhmin ifjú? – Amikor így beszéltek, Szakka, az istenkirály versekben szólította meg azokat az embereket:

– Ő a bölcs, minden tekintetben szelíd, páratlan megvilágosodott, nagyemlétségű, Jó Úton Járó, az ő kísérője vagyok e világban.²⁷²

---

266 'Teljesen megszabadult': *vippamutta*; 'megszabadult': *mutta*; 'átjutott': *tiṇṇa*, „aki átjutott a túlsó partra”, azaz aki elérte a *nibbānát*; a ChS változatban hozzájárul még ehhez egy előbbiekhöz hasonló háromsoros versszak, amely az előzótól csak két kezdő szóvalál tér el: „a lecsöndesedett (*santa*) a lecsöndesedettekkel...”

267 *Dasavāsa*, a tíz *ariya-vāsa*, lásd a DN.33.3.3.(5)/iii.269-271. és AN.10.20./v.29-32. alatt. A DN.33. szerint a tíz nemes állapotban a szerzetes: 1. mentes az öt rossz tulajdonságtól (*pañcaṅga*); 2. rendelkezik hat jó tulajdonsággal (*chaḷaṅga*); 3. van egy védelmezője (*ekāraḅkha*); 4. négy dologra támaszkodik (*caturāpassena*); 5. felhagyott a személyes igazságokkal (*panunna pacceka-sacca*); 6. felhagyott a kereséssel (*samvayasadhesana*); 7. tiszta elhatározásokkal rendelkezik (*anāvila-saṅkappa*); 8. testi cselekedeteit elcsöndesítette (*passadhakāya-saṅkhāra*); 9. megszabadult szívvel rendelkezik (*suvimuttacitta*); 10. megszabadult megértéssel rendelkezik (*suvimuttapaññā*).

268 *Dasabala*, a Beérkezett tökéletes megértésének (*nāṇa*) tízfajta ereje a tudás tíz területén, lásd például MN.12.5./i.69., vesd össze Thig.i.78.! A tíz *balāt*, mint korunk Buddháját és a korábbi buddhákat egyaránt jellemző tulajdonságokat, a théraváda országokban a védelmező szutták (*paritta*) gyűjteményébe beillesztett *Buddha-Dhamma-Saṅgha-guṇā*ban sorolják föl.

269 A Vin-a.973. szerint a cselekvés tíz útja. Buddhaghosa a *dasadhammaviḷū* szót a *dasakammaphaviḷū* szóval magyarázza. PED: *dhammaviḷū*: „aki érti a Dhammát/aki jártas a Dhammában”.

270 *Dasabhi c'upeto*, Vin-a.973. szerint a gyakorlás útjának végére jutott, azon túllépett *arahant* tíz ismertetőjegye (*asekhehi aṅgehi upeto*), az AN.10.111-112./v.221-222. is így sorolja, lásd még az *arahant* tíz erejét (*dasabalāni*) a Pt.ii.173. alatt! Összevetve a gyakorlók (*sekha*) teendőivel ugyanezen a területen: mindkettő tartalmazza a nemes nyolcas út nyolc tagját, melyek mellett az *arahant* beteljesíti a helyes megértést és helyes megszabadulást is (*sammā nāṇa*, *sammā vimutti*). Buddhaghosa a *dasabhi c'upeto* kifejezést az *asekhehi dhammehi* kifejezéssel magyarázza.

271 Idézi a Ja.i.84.

272 Idézi a Ja.i.84. A ChS páli szövegében a *buddho* szó helyén a *suddho* szó áll, de Oldenberg páli kiadásában a *buddho* szó szerepel, és valamennyi fordítás (VT, BD, SC) a *buddho* szót fordítja, így a ChS szövege vélhetően elírás.

1.22.15. [1.13.59.] Akkor a Magasztos Szénija Bimbiszára, Magadha királya szállására érkezett, odaérkezvén leült az előkészített ülőhelyre, a szerzetesek Közösségének társaságában. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya, a Megvilágosodott által vezetett szerzetesi Közösségnek²⁷³ saját kezével kínálta és szolgálta föl a pompás főételeket és egyéb fogásokat, és amikor a Magasztos befejezte az étkezést, és kezét visszavette a koldulócsészétől, leült tiszteletteljes távolságban.

1.22.16. Amint ott ült, (a Magasztostól) tiszteletteljes távolságban, **(39)** ez ötlött Szénija Bimbiszára, Magadha királya eszébe: „Vajon hol tartózkodhatna a Magasztos, ami nincs sem túl távol egy falutól, sem túl közel hozzá; könnyű odamenni és eljönni; bármikor elérhető az odalátogatóknak;²⁷⁴ nem zsúfolt nappal; csöndes és zavartalan éjjel; átjárja a magány levegője; az egyedülletet nem zavarja senki; alkalmas az elvonulásra?”

1.22.17. Akkor ez ötlött Szénija Bimbiszára, Magadha királya eszébe: „Nos, ez a bambuszligetem egy üdülőkert, ami nincs sem túl távol egy falutól, sem túl közel hozzá; könnyű odamenni és eljönni; bármikor elérhető az odalátogatóknak; nem zsúfolt nappal; csöndes és zavartalan éjjel; átjárja a magány levegője; az egyedülletet nem zavarja senki; alkalmas az elvonulásra.²⁷⁵ Mi lenne, ha a bambuszliget üdülőkertet a Megvilágosodott által vezetett szerzetesi Közösségnek adnám?”

1.22.18. Akkor Szénija Bimbiszára, Magadha királya egy arany szertartási edényt vett a kezébe,²⁷⁶ és azt a Magasztosnak ajánlotta, mondván:

– Tiszteletreméltó, szeretném ezt a bambuszliget üdülőkertet a Megvilágosodott által vezetett szerzetesi Közösségnek adni!
A Magasztos elfogadta a pihenőkeretet. Akkor a Magasztos, miután Szénija Bimbiszárát, Magadha királyát, felvidította, lelkesítette

---

273 *Buddhappamukhaṃ bhikkhusaṅghaṃ.*

274 *Atthikānaṃ-atthikānaṃ*, a Vin-a.974. magyarázata szerint: „hogy meglátogassák a Megvilágosodottat és hallgassák a *Dhammát*”.

275 A felsorolás, részben vagy egészben, gyakori beszédfordulat, lásd Vin.2.158., DN.25.4./iii.38., MN.89.4./ii.118., MN.108.25./iii.13., AN.7.61./iv.88.!

276 VT szerint az arany szertartási edényből felajánlaskor szertartásosan vizet öntöttek a Buddha kezére.

megörvendezettette és gyönyörködtette egy tanítóbeszéddel, fölkelte ülőhelyéről és távozott.

Akkor a Magasztos, ezen alkalommal egy tanítóbeszédet mondva, így szólította meg a szerzeteseket:

– Szerzetesek, engedélyezem a pihenőkert (használatát)!

A Bimbiszára vezette gyűlésről szóló beszéd véget ért.²⁷⁷

[1.14.] A Száriputta és Moggallána beavatásáról szóló beszéd (Sāriputtamoggallānapabbajjākathā)

1.23.1. [1.14.60.] Ezidőtájt pedig Szanydzsaja vándor²⁷⁸ Rádzsagahában lakott, vándorok nagy csoportjával, kétszázötven vándorral együtt. Ezidőtájt pedig Száriputta és Moggallána,²⁷⁹ akik Szanydzsaja irányításával járták a szent utat, a következő megállapodást kötötték:

– Aki először eléri a halhatatlant, az beszámol róla a másoknak.

1.23.2. Akkor a nagytiszteletű Asszadzsi²⁸⁰ kora reggel felöltözött, vette csészéjét és köpenyét, és alamizsnáért Rádzsagahába érkezett. Megnyerő volt, akár jött, akár ment, akár előre, akár hátra tekintett, akár behajlította, akár kinyújtotta karját, lesütött szemekkel, kifogástalan viselkedéssel.²⁸¹

Száriputta vándor meglátta a nagytiszteletű Asszadzsit, amint Rádzsagahában járt alamizsnaúton – megnyerő volt, akár jött, akár ment, akár előre, akár hátra tekintett, akár behajlította, akár kinyújtotta karját, lesütött szemekkel, kifogástalan viselkedéssel –, és amint meglátta őt, felöltött benne: „Ez egyike azoknak a szerzeteseknek, akik e világon valóban nagyméltóságúak, vagy ráléptek

---

277 *Bimbisārasamāgamakathā niṭṭhitā*. Az utolsó mondat csak a ChS kiadásban!

278 *Sañjaya paribbājako*. A DPPN Sañjaya Belatṭhiputtával azonosítja, a Gotama idejében élt hat híres másdit tanító egyikével, akinek tanait a DN.2.31-33./i.58-59. mutatja be (a szuttában Sañjaya néven szerepel).

279 Sāriputta és Moggallāna egyaránt *brāhmaṇa* családból származott.

280 *Assaji*, egyike az öt szerzetesnek, akikhez Gotama első két tanbeszédét intézte.

281 A helyes viselkedésű szerzetes szokásos leírása, lásd például a MN.51.17./i.346., MN.119.6./iii.90., DN.2.65./i.70., AN.4.103./ii.104., AN.4.104./ii.106., AN.4.198./ii.210., Vin.3.180.!

a méltóság útjára. Mi lenne, **(40)** ha e szerzeteshez járulva megkérdezném: Barátom, kinek a szavára távoztál az otthontalanságba, ki a tanítód, kinek a tanítását gyakorlod?²⁸²

1.23.3. Akkor Száriputta vándorban felöltött: „De ez nem a megfelelő idő megkérdezni ezt a szerzetest, alamizsnaútján már a házak között jár. Mi lenne, ha szoroson követném ezt a szerzetest, aki ismeri a célravezető ösvényt?”²⁸³

Akkor a nagytiszteletű Asszadzsi, miután alamizsnaútját befejezte Rádzsagahában, az alamizsnát elfogadva visszatért. Akkor Száriputta vándor odajárult a nagytiszteletű Asszadzsihoz. Amint odajárult, szívélyesen üdvözölték egymást, majd a szívélyes és barátságos üdvözlés befejeztével megállt tiszteletteljes távolságban. Tiszteletteljes távolságban állva Száriputta vándor így szólt a nagytiszteletű Asszadzsihoz:

– Barátom, érzéki képességeid kivételesen tiszták, megjelenésed ragyogó, világó. Barátom, kinek a szavára távoztál az otthontalanságba, ki a tanítód, kinek a Tanítását gyakorlod?²⁸⁴

1.23.4. – Barátom, van egy nagy remete, a szakják leszármazottja, aki a szakja nemzetségből távozott az otthontalanságba. E Magasztos szavára távoztam az otthontalanságba, e Magasztos a tanítóm, e Magasztos tanítását gyakorlom.

– De mit tanít a nagytiszteletű tanítója, mit állít?

– Nos, barátom, még újonc²⁸⁵ vagyok, nemrég avattak, új nekem ez a Tan és fegyelem. Nem tudom a maga teljességében tanítani neked a Tánt, de el tudom mondani röviden a lényegét.²⁸⁶

---

282 Vesd össze Khmv.1.6.7. szakaszával, és a hozzá fűzött 86. jegyzettel!

283 *Atthikehi upaññātam maggam*: a Vin-a.975. azt mondja, hogy ez vagy egy ismert és gyakorolt utat jelent, vagy azt, hogy akiknek szükségük van rá, azoknak ez lesz a halhatatlanhoz vezető út. BD és VT fordítása és értelmezése ebben az esetben egymásnak is meglehetősen ellentmondó.

284 Vesd össze a Khmv.1.6.7. szakaszával, és a hozzá fűzött 94. jegyzettel!

285 *Nava*, amikor egy szerzetessel kapcsolatban merül föl, egy nemrégiben befogadott szerzetest jelent. Jelenthet még fiatal embert is, de arra nincs bizonyosság, hogy Assaji, aki az ötök csoportjából utolsóként érte el a *dhamma-cakkhut* (lásd Khmv.1.6.36. szakaszát), évei számát tekintve fiatal lett volna. Azonban újonc volt Gotama követői között, akit csak nemrég fogadtak be a szerzetesi Közösségbe.

286 ...*api ca te samkhiitena attham vakkhāmiti*. BD szerint a bekezdés jelentéséről ellentmondások a vélemények, valószínűleg leginkább Coomaraswamy: *Some Pali Words*, HJAS, vol.4. no.2. (July 1939 p. 172.) magyarázata áll hozzá közel.

Akkor Száriputta vándor így szólt a nagytiszteletű Asszadzsihoz:

– Legyen így, barátom:

Mondj keveset vagy mondj sokat, mindenképpen magyarázd el nekem a lényegét, csak a lényegét szeretném! Mire is mennénk a terjengős megfogalmazással?²⁸⁷

1.23.5. Akkor a nagytiszteletű Asszadzsi a Dhamma ezen rövid összefoglalását²⁸⁸ adta Száriputta vándornak:

– Az okból következő dolgok okát a Beérkezett elmondta, és azok megszűnését is – ez a nagy remete tanítása.²⁸⁹

Akkor ezt a tömör tankifejtést hallva Száriputta vándor tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

– Ha ez a Dhamma, akkor eljutottál egészen a bánatmentes ösvényig, amely észrevétlen maradt és figyelmen kívül hagyták sok-sok világkorszakon át (– mondta).²⁹⁰

1.23.6. [1.14.61.] Akkor Száriputta vándor elment Moggallána vándorhoz. Moggallána vándor meglátta Száriputta vándort messziről közeledni, és amint meglátta **(41)** Száriputta vándort így szólt:

---

287 K.R.Norman a Dhp-a.i.92. alatt, és a ChS kiadás is versnek értelmezi, és így is tördeli. Az *attha* a szöveg lényege, értelme, jelentése, ami elsődleges, míg a *byañjana*, a megfogalmazás, forma másodlagos.

288 *Pariyāya*: gyakrabban „tankifejtés, értekezés, útmutatás”, ezúttal azonban inkább a korábbi „formula, összegzés, kivonat” értelemben magyarázható. Vesd össze AN.7.53./iv.63., ahol a *dhamma-pariyāya* ugyancsak versekre hivatkozva tűnik föl.

289 *Ye dhammā hetuppabhavā//tesaṃ hetuṃ Tathāgato āha//Tesaṃ ca yo nirodho//evaṃvādī mahāsamaṇo'ti*. Hivatkozik rá a Ja.i.85. és ChS szerint a Tha-ap.1. alatta 285. vers. VT: Ez a híres vers nyilvánvalóan felidéri a tizenkét *nidāna* formuláját (lásd Khmv.1.1.2.), amely elmagyarázza mindannak keletkezését és megszűnését, amit itt így neveznek meg: *dhammā hetuppabhavā*.

290 ChS versben tördeli, jelzi, hogy hivatkozik rá a Tha-ap.1. alatt a 288. vers. Vin-a.976. szerint a szöveg azt jelenti: „Ez a bánatmentes ösvény, amit sok milliárd világkorszakon át nem láttunk és figyelmen kívül hagytunk”. Vagy az *abhatītaṃ* szót a következő jelentésűnek véve: „a múltban, ami már elmúlt/vége”, e vers második részét így is lehet fordítani: „ami a múltban, sok-sok világkorszakon át észrevétlen maradt.”

– Barátom, érzéki képességeid kivételesen tiszták, megjelenésed ragyogó, világító. Lehetséges, barátom, hogy elérted a halhatatlant?

– Igen, barátom, elértem a halhatatlant.

1.23.7. – Mégis hogyan érted el, barátom, a halhatatlant?

– Nos, barátom, megláttam Asszadzsi szerzetest, amint Rádzsagahában járt alamizsnaúton – megnyerő volt, akár jött, akár ment, akár előre, akár hátra tekintett, akár behajlította, akár kinyújtotta karját, lesütött szemekkel, kifogástalan viselkedéssel –, és amint megláttam őt, felötlött bennem: „Ez egyike azoknak a szerzeteseknek, akik e világon valóban nagyméltóságúak, vagy ráléptek a méltóság útjára. Mi lenne, ha e szerzeteshez járulva megkérdezném: Barátom, kinek a szavára távoztál az otthontalanságba, ki a tanítód, kinek a tanítását gyakorlod?”

1.23.8. Akkor, barátom, ez ötlött fel bennem: „De ez nem a megfelelő idő megkérdezni ezt a szerzetest, alamizsnaútján már a házak között jár. Mi lenne, ha szorosán követném ezt a szerzetest, aki ismeri a célra vezető ösvényt?”

Akkor Asszadzsi szerzetes, miután alamizsnaútját befejezte Rádzsagahában, az alamizsnát elfogadva visszatért. Akkor, barátom, odajárultam Asszadzsi szerzeteshez. Amint odajárultam, szívélyesen üdvözöltük egymást, majd a szívélyes és barátságos üdvözlés befejeztével megálltam tiszteletteljes távolságban. Tiszteletteljes távolságban állva, barátom, így szóltam Asszadzsi szerzeteshez:

– Barátom, érzéki képességeid kivételesen tiszták, megjelenésed ragyogó, világító. Barátom, kinek a szavára távoztál az otthontalanságba, ki a tanítód, kinek a tanítását gyakorlod?

1.23.9. – Barátom, van egy nagy remete, a szakják leszármazottja, aki a szakja nemzetségből távozott az otthontalanságba. E Magasztos szavára távoztam az otthontalanságba, e Magasztos a tanítóm, e Magasztos tanítását gyakorlom.

– De mit tanít a nagytiszteletű tanítója, mit állít?

– Nos, barátom, még újonc vagyok, nemrég avattak, új nekem ez a Tan és fegyelem. Nem tudom a maga teljességében tanítani neked a Tant, de el tudom mondani röviden a lényegét.

(Akkor, barátom, így szóltam Asszadzsi szerzeteshez:

– Legyen így, barátom:)²⁹¹

Mondj keveset vagy mondj sokat, mindenképpen magyarázd el nekem a lényegét, csak a lényegét szeretném! Mire is mennénk a terjengős megfogalmazással?

Akkor, barátom, Asszadzsi szerzetes a Dhamma ezen rövid összefoglalását adta:

– Az okból következő dolgok
okát a Beérkezett elmondta,
és azok megszűnését is –
ez a nagy remete tanítása.

1.23.10. Akkor ezt a tömör tankifejtést **(42)** hallva Moggallána vándor tiszta, makulátlan szeme az igazságra felnyílt: mindaz, ami keletkezik, el is múlik.

– Ha ez a Dhamma, akkor eljutottál egészen a bánatmentes ösvényig, amely észrevétlen maradt és figyelmen kívül hagyták sok-sok világkorszakon át (– mondta).²⁹²

1.24.1. [1.14.62.] Akkor Moggallána vándor így szólt Száriputta vándorhoz:

– Barátom, járuljunk a Magasztoshoz, valóban a Magasztos a tanító!

– Barátom, ez a kétszázötven vándor bennünk bízva, ránk vetve tekintetét él itt, tájékoztassuk őket, hogy azt tehessék, amit jónak látnak. – Akkor Száriputta és Moggallána elment ezekhez a vándorokhoz, és amint odamentek, így szóltak ezekhez a vándorokhoz:

– Barátaink, a Magasztoshoz járulunk, valóban a Magasztos a tanító!

– Mi, nagytiszteletűek, bennetek bízva, rátok vetve tekintetünket élünk itt. Ha a nagytiszteletűek a szent utat a nagy remete irányításával járják, mi mindannyian a nagy remete irányításával fogjuk járni a szent utat.

---

291 Vin szövegéből hiányzik a zárójeles rész, a ChS viszont tartalmazza!

292 A Khmv.1.23.7-10. szakasza lényegét tekintve azonos a Khmv.1.23.2-5. szakasszal!

1.24.2. Akkor Száriputta és Moggallána elment Szanydzsaja vándorhoz, és amint odamentek, így szóltak Szanydzsaja vándorhoz:

– Barátom, a Magasztoshoz járulunk, valóban a Magasztos a tanító!

– Ne, barátaim, ne menjetek! Mi hárman együtt gondoskodunk e csoportról. – Száriputta és Moggallána másodszor is elment Szanydzsaja vándorhoz, és amint odamentek, így szóltak Szanydzsaja vándorhoz:

– Barátom, a Magasztoshoz járulunk, valóban a Magasztos a tanító!

– Ne, barátaim, ne menjetek! Mi hárman együtt gondoskodunk e csoportról. – Száriputta és Moggallána harmadszor is elment Szanydzsaja vándorhoz, és amint odamentek, így szóltak Szanydzsaja vándorhoz:

– Barátom, a Magasztoshoz járulunk, valóban a Magasztos a tanító!

– Ne, barátaim, ne menjetek! Mi hárman együtt gondoskodunk e csoportról.

1.24.3. Akkor Száriputta és Moggallána magával vitte azt a kétszázötven vándort, és elmentek a bambuszligetbe. Eközben meleg vér ömlött ki Szanydzsaja vándor szájából.²⁹³

A Magasztos messziről látta Száriputtát és Moggallánát közeledni, és meglátva őket így szólította meg a szerzeteseket:

– Szerzetesek, e két jóbarát, Kólita és Upatissza,²⁹⁴ érkezik. Ez a páros lesz az én legfőbb és legkiválóbb szerzetes-párom.²⁹⁵

---

293 *Saṅjayassa pana paribbājakassa tatth'eva unhaṃ lohitaṃ mukhato uggacchi*. Lásd VT 1.24.3-hoz fűzött 1. jegyzetet: A későbbi burmai és kínai munkák – P.A.Bigandet: *Life or Legend of Gaudama the Buddha of the Burmese*, 1866. I. kötet 152. oldal és Samuel Beal: *The Romantic Legend of Sākya Buddha*, 330. oldal – hozzáteszik, hogy meghalt. Ez azonban a páli szövegből nem derül ki egyértelműen, R.S.Hardy: *A Manual of Buddhism in its Modern Development*, 1880. 197. oldalán lévő szingaléz beszámolója pedig homlokegyenest ellentmond ennek az állításnak.

294 Moggallána neve Kolita volt, valószínűleg a szülőfaluja után, Upatissa pedig Sāriputta neve volt, ahogyan a MN.24.17./i.150. alatt feljegyezték mondását: „de társaim a szent úton Sāriputtának neveznek” – a név anyja, Rūpasāri nevéből származott. Upatissa neve feltűnik Aśoka jólismeret feliratán, Bairāt-ban, ahol a király idézi az Upatissa kérdéseit (*Upatissa-pasine*) azon szövegek között, melyeket tanulmányozásra ajánl a szerzeteseknek, a nővéreknek, és mindkét nemhez tartozó világiaknak. A szöveg Assaji és Sāriputta találkozására és beszélgetésére utal, lásd Khmv.1.23.1-10.!

295 Idézi a Dhp-a.i.95.

Amikor a tudás mélységes birodalmában
elérték a hasonlíthatatlan megszabadulást,
amelyben a ragaszkodás megsemmisül,
akkor a Tanító elmondta róluk a bambuszligetben:

– Ez a két barát,
Kólita és Upatissza, érkezik.
Ez a páros lesz az én legfőbb
és legkiválóbb szerzetes-párom.²⁹⁶

1.24.4. Akkor Száriputta és Moggallána a Magasztoshoz **(43)** járult, odajárulván fejüket a Magasztos lábához hajtották, és így szóltak a Magasztoshoz:

– Magasztos, részesülhetünk a beavatásban a Magasztos jelenlétében, részesülhetünk a befogadásban?

– Jöjjetek, szerzetesek – szólt a Magasztos –, a Dhamma jól hirdetett, járjátok a szent utat, hogy véget vessetek minden szenvedésnek! – Hát így játszódott le ezen nagy tiszteletűek befogadása.²⁹⁷

1.24.5. [1.14.63.] Ezidőtájt pedig Magadha tiszteletet érdemlő családjaiból származó igen kiváló ifjak járták a szent utat a Magasztos irányításával. Az emberek mérgelődtek, bosszankodtak, dühöngtek, mondván:

– Gótama remete gyermektelenné tesz minket, Gótama remete özvegyé tesz minket, Gótama remete szétszakítja a családokat. Ezer rasztahajú remetének adta meg a beavatást, Szanydzsaja ezen kétszázötven vándorának is megadta a beavatást, és Magadha tiszteletet érdemlő családjaiból származó igen kiváló ifjak élnek a szent életet a Magasztos irányításával. – Továbbá a szerzeteseket látva így fejezték ki versekben neheztelésüket:

– A nagy remete a magadhai Giribbadzsába²⁹⁸ jött,
elvíve Szanydzsaja összes követőjét. Vajon kit visz még magával?

---

296 SC: Sujáto és ChS is versként tördelte e szakaszt. Hasonló eset, mint Khmv.1.15.6-7.!

297 ChS ezután a szakaszt ezzel a mondattal zárja le: *Abhiññātānaṃ pabbajjā*, azaz: „A kiválóságok beavatása (végetért).”

298 Ez Magadha fővárosa, Rājagaha korábbi neve, vesd össze Snp.408.1. Szó szerinti jelentése: tehénistálló. A Vin-a.976. azt mondja, Giribbaja egy város Magadha országában.

1.24.6. A szerzetesek hallották ezeket az embereket, akik mérgeződtek, bosszankodtak, dühöngtek. Akkor ezek a szerzetesek elmondták a dolgot a Magasztosnak. Ő így szólt:

– Szerzetesek, ez a lárma nem tart sokáig, csak hét napig tart, hét nap után elül. Ezért, szerzetesek, ha neheztelésüket fejezik ki nektek ezzel a verssel:

– A nagy remete a magadhai Giribbadzsába jött, elvívve Szanydzsaja összes követőjét. Vajon kit visz még magával?

– ti is kifejezhetitek válaszképpen nehezteléseket ezzel a verssel:

– A nagy hősök, a beérkezettek, az igaz Dhamma által vezetnek. Ki is lenne féltékeny a bölcsre, aki a Dhamma által vezet?

1.24.7. Ezidőtájt pedig az emberek, megpillantván a szerzeteseket, versekben fejezték ki nekik neheztelésüket:

– A nagy remete a magadhai Giribbadzsába jött, elvívve Szanydzsaja összes követőjét. Vajon kit visz még magával?

A szerzetesek válaszképpen így fejezték ki nekik neheztelésüket:

– A nagy hősök, a beérkezettek, az igaz Dhamma által vezetnek. Ki is lenne féltékeny a bölcsre, aki a Dhamma által vezet? **(44)**

Az emberek pedig (így beszéltek):

– Bizony a remeték, a szakják leszármazottai, a Dhamma által vezetnek, nem pedig azáltal, ami nem-Dhamma! – így a lárma éppen hét napig tartott, hét nap után pedig elült.

A Száriputta és Moggallána beavatásáról szóló beszéd véget ért. A negyedik recitáció véget ért.²⁹⁹

---

299 *Sāriputtamoggallānapabbajjā* (ChS: Sāriputtamoggallānapabbajjā kathā) *niṭṭhitā*. A teljes tárgyalat szöveg kommentárja a Vinaya-pīṭaka *Mahāvagga-aṭṭhakathā* 1. Nagy Fejezetének 1-63. szakasza.

A páli szöveg és a kéziratok szövegváltozatai

The Vinaya pitakaṃ, One of the Principal Buddhist Holy Scriptures in the Pāli Language, ed. Oldenberg, Hermann, Vol.I. The Mahāvagga, 1879. 1-44. oldal és 361-367. oldal, Williams and Norgate, London, Roman Script Edition.

VINAYAPIṬAKAM.

MAHĀVAGGA.

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa.

I.

Tena samayena buddho bhagavā Uruvelāyaṃ viharati najjā Nerañjarāya tīre bodhirukkhamūle paṭhamābhisambuddho. atha kho bhagavā bodhirukkhamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. ||1|| atha kho bhagavā rattiyaṃ paṭhamaṃ yāmaṃ paṭiccasamuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manas' ākāsi: avijjāpaccayā saṃkhārā, saṃkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanam, saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. avijjāya tv eva asesavirāganirodhā saṃkhāranirodho, saṃkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa

nirodho hotīti. ||2|| atha kho bhagavā etam atthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi :

yadā have pātubhavanti dhammā ātāpino jhāyato brāhmaṇassa

ath' assa kaṅkhā vapayanti sabbā yato pajānāti sahetudhamman ti. ||3||

atha kho bhagavā rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ paṭicca-samuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manas' ākāsi : avijjāpaccayā saṃkhārā, saṃkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ — la — evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti — pa — nirodho hotīti. ||4|| atha kho bhagavā etam atthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi :

yadā have pātubhavanti dhammā ātāpino jhāyato brāhmaṇassa

ath' assa kaṅkhā vapayanti sabbā yato khayam paccayānaṃ avēdīti. ||5||

atha kho bhagavā rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paṭicca-samuppādaṃ anulomapaṭilomaṃ manas' ākāsi : avijjāpaccayā saṃkhārā, saṃkhārapaccayā viññāṇaṃ — gha — evam etassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti — pa — nirodho hotīti. ||6|| atha kho bhagavā etam atthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi :

yadā have pātubhavanti dhammā ātāpino jhāyato brāhmaṇassa

vidhūpayam tiṭṭhati Mārasenaṃ suriyo 'va obhāsayaṃ antalikkhan ti. ||7||

bodhikathā niṭṭhitā. ||1||

atha kho bhagavā sattāhassa accayena tambhā samādhimhā vuṭṭhahitvā bodhirukkhamūlā yena Ajapālanigrodho ten' upasaṃkamaṃ, upasaṃkamitvā Ajapālanigrodharukkhamūle sattāhaṃ ekapallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. ||1|| atha kho aññataro huhuṅkajātiko brāhmaṇo yena bhagavā ten' upasaṃkamaṃ, upasaṃkamitvā bhagavatā saddhim sammodi, sammodaniyaṃ kathaṃ saraṇiyaṃ vītisaṅgāretvā ekamantaṃ atṭhāsi, ekamantaṃ tṭhito kho so brāhmaṇo bhaga-

vantaṃ etaḍ avoca : kittāvataṃ nu kho bho Gotama brāhmaṇo hoti katame ca pana brāhmaṇakaraṇā dhammā 'ti. ||2||
atha kho bhagavā etaṃ atthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi :

yo brāhmaṇo bāhitapāpadhammo nihuhuṅko nikaśavo
yatatto

vedantaḡū vusitabrahmacariyo, dhammena so brāhmaṇo
brahmavādaṃ vadeyya,

yass' ussadaṃ n' atthi kuhiṅci loke 'ti. ||3||

Ajapālakathā niṭṭhitā. ||2||

atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā
vuṭṭhahitvā Ajapālanigrodhamūlā yena Mucalindo ten'
upasaṅkami, upasaṅkamitvā Mucalindamūle sattāhaṃ eka-
pallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. ||1|| tena kho
pana samayena mahākālamegho udapādi sattāhavaddalikā
sitavātaduddinī. atha kho Mucalindo nāgarājā sakabhavaṇā
nikkhamitvā bhagavato kāyaṃ sattakkhattuṃ bhogehi pa-
rikkhipitvā upari muddhani mahantaṃ phaṇaṃ karitvā
atṭhāsi : mā bhagavantaṃ sitaṃ, mā bhagavantaṃ uṇhaṃ,
mā bhagavantaṃ ḍaṃsamakasavātātapasirīpasapaṃphasso
'ti. ||2|| atha kho Mucalindo nāgarājā sattāhassa accayena
viddhaṃ vigatavalāhakaṃ devaṃ viditvā bhagavato kāyā
bhoge viniveṭhetvā sakavaṇṇaṃ paṭisaṃharitvā māṇavaka-
vaṇṇaṃ abhinimminitvā bhagavato purato atṭhāsi añjaliko
bhagavantaṃ namassamaṅno. ||3|| atha kho bhagavā etaṃ
atthaṃ viditvā tāyaṃ velāyaṃ imaṃ udānaṃ udānesi :

sukho viveko tuṭṭhassa sutadhammassa passato,

avyāpajjhaṃ sukhaṃ loke paṇabhūtesu saṃyamo. |

sukhā virāgatā loke kāmānaṃ samatikkamo,

asmimānassa yo vinayo etaṃ ve paramaṃ sukhaṃ ti. ||4||

Mucalindakathā niṭṭhitā. |3||

atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimhā
vuṭṭhahitvā Mucalindamūlā yena Rājāyatanā ten' upa-
saṅkami, upasaṅkamitvā Rājāyatanamūle sattāhaṃ eka-
pallaṅkena nisīdi vimuttisukhapaṭisaṃvedī. ||1|| tena kho

pana samayena Tapussabhallikā vāṇijā Ukkalā taṃ
 desaṃ addhānamaggapaṭipannā honti. atha kho Tapussa-
 bhallikānaṃ vāṇijānaṃ ñāti sālohitā devatā Tapussabhallike
 vāṇije etad avoca : ayam mārisā bhagavā Rājāyatanamūle
 viharati paṭhamābhisambuddho, gacchatha taṃ bhaga-
 vantam manthena ca madhupiṇḍikāya ca paṭimānetha, taṃ
 vo bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyā 'ti. ||2|| atha kho
 Tapussabhallikā vāṇijā manthañ ca madhupiṇḍikañ ca ādāya
 yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamtivā bhaga-
 vantam abhivādetvā ekamantam aṭṭhamasu, ekamantam ṭhitā
 kho Tapussabhallikā vāṇijā bhagavantam etad avocum : paṭi-
 gaṇhātu no bhante bhagavā manthañ ca madhupiṇḍikañ ca
 yaṃ amhākaṃ assa dīgharattam hitāya sukhāyā 'ti. ||3||
 atha kho bhagavato etad ahoṣi : na kho tathāgatā hatthesu
 paṭigaṇhanti. kimhi nu kho ahaṃ paṭigaṇheyyam manthañ
 ca madhupiṇḍikañ cā 'ti. atha kho cattāro Mahārājāno
 bhagavato cetasā cetoparivitakkam aññāya catuddisā cattāro
 selamaye patte bhagavato upanāmesum : idha bhante bhagavā
 paṭigaṇhātu manthañ ca madhupiṇḍikañ cā 'ti. paṭiggahesi
 bhagavā paccagge selamaye patte manthañ ca madhupiṇḍi-
 kañ ca paṭiggahetvā ca paribhuñji. ||4|| atha kho Tapussa-
 bhallikā vāṇijā bhagavantam onītapattapaṇim viditvā bhaga-
 vato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantam etad avocum : ete
 mayam bhante bhagavantam saraṇam gacchāma dhammañ
 ca, upāsake no bhagavā dhāretu ajjatagge paṇupete saraṇam
 gate 'ti. teva loke paṭhamam upāsakā ahesum dnevā-
 cikā. ||5||

Rājāyatanakathā niṭṭhitā. ||4||

atha kho bhagavā sattāhassa accayena tamhā samādhimbā
 vuttahitvā Rājāyatanamūlā yena Ajapālanigrodho ten'
 upasaṃkami, upasaṃkamtivā tatra sudam bhagavā Ajapāla-
 nigrodhamūle viharati. ||1|| atha kho bhagavato rahogatassa
 paṭisallīnassa evam cetaso parivitakko udapādi : adhigato
 kho my āyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo
 paṇīto atakkāvacarō nipuṇo paṇḍitavedaniyo. ālayarāmā kho
 panāyaṃ pajā ālayaratā ālayasammuditā. ālayarāmāya kho
 pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasam idam

ṭhānaṃ yad idaṃ idappaccayatā paṭiccasamuppādo, idaṃ pi kho ṭhānaṃ sududdasaṃ yad idaṃ sabbasaṃkhārasamatho sabbūpādhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānaṃ. ahañ ceva kho pana dhammaṃ deseyyaṃ pare ca me na ājāneyyūṃ, so maṃ' assa kilamatho, sā maṃ' assa vihesā 'ti. ||2|| api 'esu bhagavantaṃ imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe assutaṃpubbā :

kiçchena me adhigataṃ haḷaṃ dāni pakāsitaṃ,
rāgadesaparetehi nāyaṃ dhammo susambudho. |
paṭisotaḡāmi nipuṇaṃ gambhīraṃ duddasaṃ aṇuṃ
rāgarattā na dakkhanti tamokhandhena āvutaḡ 'ti. ||3||

iti ha bhagavato paṭisañcikkhato apposukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāya. atha kho Brahmuno Sahampatiṃsa bhagavato cetasā cetoparivittakkaṃ aññāya etad ahoṣi : nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma tathāgataṃ arahato sammāsambuddhaṃ apposukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāya 'ti. ||4|| atha kho Brahmā Sahampati, seyyathāpi nāma balavā puriso sammijjitaṃ vā bhāṃ pasāreyya pasāritaṃ vā bhāṃ sammijjeyya, evaṃ eva Brahmaloce antarāhito bhagavato purato pāturaḡosi. ||5|| atha kho Brahmā Sahampati ekasāṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā dakkhiṇaṃ jānumaṇḡalaṃ paṭhaviyaṃ nīhantvā yena bhagavā ten' añjaliṃ paṇāmetvā bhagavantaṃ etad avoca : desetu bhante bhagavā dhammaṃ, desetu sugato dhammaṃ, santi sattā apparajakkhājātikā assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro 'ti. ||6|| idaṃ avoca Brahmā Sahampati, idaṃ vatvā athāparaṃ etad avoca :

pāturaḡosi Magadhesu pubbe dhammo asuddho samalehi
cintito,
apāpur' etaṃ amatassa dvāraṃ suṇantu dhammaṃ vimalenānubuddhaṃ. |
sele yathā pabbatamuddhini ṭhito yathāpi passe janataṃ samantato,
tath' ūpamaṃ dhammamayaṃ sumedha pāsādam āruyaḡ
samantacakkhu

sokāvatiṇṇaṇi janataṃ apetasoko avekkhassu jātijaṛābhībhūtaṃ.]

uṭṭhehi vīra vijitasamgāma satthavāha anaṇa vicara loke, desetu bhagavā dhammaṃ aññātāro bhavissantīti. ||7||

evam vutte bhagavā Brahmānaṃ Sahampatiṃ etad avoca : mayham kho Brahme etad ahoṣi : adhigato kho my āyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho . . . sā mam' assa vihesā 'ti. api 'ssu maṃ Brahme imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe me assutapubbā . . . āvuta 'ti. iti ha me Brahme paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāyā 'ti. ||8||

dutiyam pi kho Brahmā Sahampati bhagavantam etad avoca : desetu bhante bhagavā dhammaṃ . . . aññātāro bhavissantīti. dutiyam pi kho bhagavā Brahmānaṃ Sahampatiṃ etad avoca : mayham pi kho Brahme etad ahoṣi : adhigato kho my āyaṃ dhammo gambhīro duddaso duranubodho . . . sā mam' assa vihesā 'ti. api 'ssu maṃ Brahme imā anacchariyā gāthāyo paṭibhaṃsu pubbe me assutapubbā . . . āvuta 'ti. iti ha me Brahme paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati no dhammadesanāyā 'ti. ||9||

tatiyam pi kho Brahmā Sahampati bhagavantam etad avoca : desetu bhante bhagavā dhammaṃ . . . aññātāro bhavissantīti. atha kho bhagavā Brahmuno ca ajjhesanaṃ veditvā sattesu ca kāruṇṇatam paṭicca buddhacakkhunā lokam volokesi. addasa kho bhagavā buddhacakkhunā lokam volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe tikkhindiye mudindiye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante. ||10|| seyyathāpi nāma uppaliniyam vā paduminiyam vā puṇḍarikiniyam vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarikāni vā udake jātāni udake samvaddhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarikāni vā udake jātāni udake samvaddhāni samodakaṇ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarikāni vā udake jātāni udake samvaddhāni udakā accuggamma ṭhitāni anupalittāni udakena, ||11|| evam eva bhagavā buddhacakkhunā lokam volokento addasa satte apparajakkhe mahārajakkhe

tikkhindriye mudindriye svākāre dvākāre suviññāpaye duviññāpaye appekacce paralokavajjabhayadassāvino viharante, disvāna Brahmānaṃ Sahampatiṃ gāthāya ajjhabhāsi :

apārutā tesam amatassa dvārā ye sotavanto, pamuñcantu saddham.

vihimsasafīṇi paguṇaṃ na bhāsi dhammaṃ pañītaṃ manujesu Brahme 'ti. ||12||

atha kho Brahmā Sahampati katāvakāso kho 'mhi bhagavatā dhammadesanāyā 'ti bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā tatth' ev' antaradhāyi. ||13||

Brahmayācanakathā niṭṭhitā. ||5||

atha kho bhagavato etad ahoṣi : kassa nu kho ahaṃ paṭhamam dhammaṃ deseyyam, ko imam dhammaṃ khippam eva ājānissatīti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : ayam kho Āḷāro Kālāmo paṇḍito vyatto medhāvī dīgharattaṃ appa-
rajakkhajātikō. yaṃ nūnāhaṃ Āḷārassa Kālāmassa paṭhamam dhammaṃ deseyyam, so imam dhammaṃ khippam eva ājānissatīti. ||1|| atha kho antarahitā devatā bhagavato ārocesi : sattāhakālamkato bhante Āḷāro Kālāmo 'ti. bhagavato pi kho ñānaṃ udapādi sattāhakālamkato Āḷāro Kālāmo 'ti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : mahājāniyo kho Āḷāro Kālāmo, sace hi so imam dhammaṃ suṇeyya, khippam eva ājāneyyā 'ti. ||2|| atha kho bhagavato etad ahoṣi : kassa nu kho ahaṃ paṭhamam dhammaṃ deseyyam, ko imam dhammaṃ khippam eva ājānissatīti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : ayam kho Uddako Rāmaputto paṇḍito vyatto medhāvī dīgharattaṃ apparajakkhajātikō. yaṃ nūnāhaṃ Uddakassa Rāmaputtassa paṭhamam dhammaṃ deseyyam, so imam dhammaṃ khippam eva ājānissatīti. ||3|| atha kho antarahitā devatā bhagavato ārocesi : abhidosakālamkato bhante Uddako Rāmaputto 'ti. bhagavato pi kho ñānaṃ udapādi abhidosakālamkato Uddako Rāmaputto 'ti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : mahājāniyo kho Uddako Rāmaputto, sace hi so imam dhammaṃ suṇeyya, khippam eva ājāneyyā 'ti. ||4|| atha kho bhagavato etad ahoṣi : kassa nu kho ahaṃ paṭhamam dhammaṃ deseyyam, ko imam dham-

maṃ khippam eva ājānissatīti. atha kho bhagavato etad ahoṣi: bahūpakārā kho 'me pañcavaggiyā bhikkhū, ye maṃ padhānapahitattaṃ upaṭṭhahimsu. yaṃ nūnāhaṃ pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ paṭhamamaṃ dhammaṃ deseyyan ti. ||5|| atha kho bhagavato etad ahoṣi: kāhāṃ nu kho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantīti. addasa kho bhagavā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū Bārāṇasīyaṃ viharante Isipatane migadāye. atha kho bhagavā Uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena Bārāṇasī tenā cārikaṃ pakkāmi. ||6|| addasa kho Upako ājīviko bhagavantaṃ antarā ca Gayamaṃ antarā ca bodhiṃ addhānamaggapaṭipannaṃ, disvāna bhagavantaṃ etad avoca: vipasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. kaṃ 'si tvaṃ āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesīti. ||7|| evaṃ vutte bhagavā Upakaṃ ājīvikaṃ gāthāhi ajjhabhāsi:

sabbābhībhū sabbavidū 'ham asmi sabbesu dhammesu anu-
palitto

sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto, sayamaṃ abhiññāya kaṃ
uddiseyyamaṃ.]

na me ācariyo atthi, sadiso me na vijjati,
sadevakasmiṃ lokasmiṃ n' atthi me paṭipuggalo.]

ahaṃ hi arahā loke, ahaṃ satthā anuttaro,

eko 'mhi sammā sambuddho, sītībhūto 'smi nibbuto.]

dhammacakkaṃ pavattetaṃ gacchāmi Kāsinamaṃ puramaṃ,

andhabhūtasmi lokasmiṃ āhañhi amatadudrabhin ti. ||8||

yathā kho tvaṃ āvuso paṭijānāsi arah' asi anantajino 'ti:

mādisā ve jinā honti ye pattā āsavakkhayaṃ,

jitā me pāpakā dhammā taamāham Upaka jino 'ti.

evaṃ vutte Upako ājīviko 'hupeyya āvuso' 'ti vatvā sīsaṃ okampetvā ummaggaṃ gahetvā pakkāmi. ||9|| atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena Bārāṇasī Isipatanamigadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū ten' upasaṃkamaṃ. addasaṃsu kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantaṃ dūrato 'va āgacchantaṃ, disvāna aññamaññaṃ saṅghapesuṃ: ayam āvuso samaṇo Gotamo āgacchati bāhulliko

padhānavibbhanto āvatto bāhullāya. so n' eva abhivādetabbo na paccuṭṭhātabbo nāssa pattācivaram paṭiggahetabbam, api ca kho āsanam ṭhapetabbam, sace ākaṅkhissati nisidissatīti. || 10 || yathā-yathā kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū upasamkamati, tathā-tathā te pañcavaggiyā bhikkhū sakāya katikāya asaṅṭhahantā bhagavantam paccuggantvā eko bhagavato pattācivaram paṭiggahesi, eko āsanam paññāpesi, eko pādodakam pādapīṭham pādakathalikam upanikkhipi. nisīdi bhagavā paññatte āsane, nisajja kho bhagavā pāde pakkhālesi. api 'ssu bhagavantam nāmena ca āvusovādēna ca samudācaranti. || 11 || evam vutte bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etad avoca : mā bhikkhave tathāgataṃ nāmena ca āvusovādēna ca samudācaratha. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotam, amatam adhigatam, aham anusāsāmi, aham dhammam desemi. yathānusiṭṭham tathā paṭipajjamānā na ciras' eva yass' atthāya kulaputtā sammad eva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tad anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā 'ti. || 12 || evam vutte pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantam etad avocum : tāya pi kho tvam āvuso Gotama cariyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya n' ev' ajjhagā uttarimanussadhammam alamariyañānadassanavisesam, kim pana tvam etarahi bāhulliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarimanussadhammam alamariyañānadassanavisesan ti. || 13 || evam vutte bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etad avoca : na bhikkhave tathāgato bāhulliko, na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotam, amatam adhigatam, aham anusāsāmi, aham dhammam desemi. yathānusiṭṭham tathā paṭipajjamānā na ciras' eva yass' atthāya kulaputtā sammad eva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tad anuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā 'ti. || 14 || dutiyam pi kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantam etad avocum — pa —, dutiyam pi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etad avoca — pa —, tatiyam pi kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantam etad avocum : tāya

pi kho tvam āvuso Gotama cariyāya tāya paṭipadāya . . . alamariyañānadassanavisesan ti. ||15|| evam vutte bhagavā pañcavaggiye bhikkhū etad avoca: abhijānātha me no tumhe bhikkhave ito pubbe evarūpaṃ bhāsitaṃ etan ti. no h' etaṃ bhante 'ti. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha . . . viharissathā 'ti. asakkhi kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū saññāpetum. atha kho pañcavaggiyā bhikkhū bhagavantam puna sussūsimsu sotam odahimsu aññācittam upatthāpesum. ||16||

atha kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi: dve 'me bhikkhave antā pabbajitena na sevatabbā. katame dve. yo cāyam kāmesu kāmasukhallikānuyogo hīno gammo pothujaniko anariyo anattasamhito, yo cāyam attakilamathānuyogo dukkho anariyo anattasamhito, ete kho bhikkhave ubho ante anupagamma majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati. ||17|| katamā ca sā bhikkhave majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati. ayam eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyath' idaṃ: sammādiṭṭhi sammāsamkappo sammāvācā sammākammanto sammājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsādhi. ayam kho sā bhikkhave majjhimā paṭipadā tathāgatena abhisambuddhā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati. ||18|| idaṃ kho pana bhikkhave dukkham ariyasaccam, jāti pi dukkhā, jarāpi dukkhā, vyādhi pi dukkhā, maraṇam pi dukkham, appiyehi sampayogo dukkho, piyehi vippayogo dukkho, yam p' iccham na labhati tam pi dukkham, samkhittena pañc' upādānakkhandhāpi dukkhā. ||19|| idaṃ kho pana bhikkhave dukkhasamudayam ariyasaccam, yāyam taṇhā ponobbhavikā nandirāgasahagatā tatrataṭṭhābhinandinī, seyyath' idaṃ: kāmataṇhā bhavataṇhā vibhavataṇhā. ||20|| idaṃ kho pana bhikkhave dukkhanirodham ariyasaccam, yo tassā yeva taṇhāya aesa virāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo. ||21|| idaṃ kho pana bhikkhave dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam, ayam eva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo, seyyath' idaṃ: sammādiṭṭhi . . . sammāsādhi. ||22||

idaṃ dukkhaṃ ariyasaccan ti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. taṃ kho paṇ' idaṃ dukkhaṃ ariyasaccam pariññeyyan ti me bhikkhave — la — pariññātan ti me bhikkhave pubbe ananussutesu dhammesu cakkhuṃ udapādi, ñāṇaṃ udapādi, paññā udapādi, vijjā udapādi, āloko udapādi. ||23|| idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. taṃ kho paṇ' idaṃ dukkhasamudayaṃ ariyasaccam pahātabban ti me bhikkhave — la — pahānan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. ||24|| idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. taṃ kho paṇ' idaṃ dukkhanirodhaṃ ariyasaccam sacchikātabban ti me bhikkhave — la — sacchikātan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. ||25|| idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. taṃ kho paṇ' idaṃ dukkhanirodhagāminī paṭipadā ariyasaccam bhāvetabban ti me bhikkhave — la — bhāvitan ti me bhikkhave . . . āloko udapādi. ||26|| yāva kīvañ ca me bhikkhave imesu catusu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ na suvisuddhaṃ ahosi, n' eva tāvāhaṃ bhikkhave sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho 'ti paccaññāsim. ||27|| yato ca kho me bhikkhave imesu catusu ariyasaccesu evaṃ tiparivaṭṭaṃ dvādasākāraṃ yathābhūtaṃ ñāṇadassanaṃ suvisuddhaṃ ahosi, athāhaṃ bhikkhave sadevake loke samārake sabrahmake sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho 'ti paccaññāsim. ||28|| ñāṇaṃ ca pana me dassanaṃ udapādi: akuppā me cetovimutti, ayaṃ antimā jāti, n' atthi dāni punabbhavo 'ti. idaṃ avoca bhagavā, attamanā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandanti. ima-smiñ ca pana veyyākaraṇasmim bhaññamāne āyasmato Koṇḍaññassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman ti. ||29||

pavattite ca bhagavatā dhammacakke bhummā devā saddaṃ anussāvesum : evaṃ bhagavatā Bārāṇasīyaṃ Isipatane

migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā Mārena vā Brahmunā vā kenaci vā lokasmin ti. bhummānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Cātumahārājikā devā saddaṃ anuseśvesuṃ —la— Cātumahārājikānaṃ devānaṃ saddaṃ sutvā Tāvatiṃsā devā—la— Yāmā devā—la—Tusitā devā—la—Nimmānaratī devā—la—Paranimmitavasavattī devā—la—Brahmakāyikā devā saddaṃ anussāvesuṃ : evaṃ bhagavatā Bārāṇasīyaṃ Isipatane migadāye anuttaraṃ dhammacakkaṃ pavattitaṃ appaṭivattiyaṃ samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā Mārena vā Brahmunā vā kenaci vā lokasmin ti. ||30|| iti ha tena khaṇena tena layena tena muhuttana yāva Brahmaloḷā saddo abbhuggacchi, ayaṅ ca kho dasasahasilokadhātu saṃkampi sampakampi sampavedhi, appamaṇo ca uḷāro obhāso loke pāturaḥosi atikkamma devānaṃ devānubhāvaṃ. atha kho bhagavā imaṃ udānaṃ udānesi : aññāsi vata bho Koṇḍañño aññāsi vata bho Koṇḍañño 'ti. iti h' idaṃ āyasmato Koṇḍaññassa Aññātakoṇḍañño tv eva nāmaṃ ahoṣi. ||31|| atha kho āyasmā Aññātakoṇḍañño diṭṭhadhammo patta-dhammo veditadhammo pariyogāhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṃkatho vesārajappatto aparappaccayo satthu sāsane bhagavantaṃ etad avoca : labheyyāhaṃ bhante bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyaṃ upasampadan ti. ehi bhikkhū 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, cara brahmācariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sā 'va tassa āyasmato upasampadā ahoṣi. ||32||

atha kho bhagavā tadavasese bhikkhū dhammiyā kathāya ovadi anusāsi. atha kho āyasmato ca Vappassa āyasmato ca Bhaddiyassa bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiya-mānānaṃ anusāsīyamānānaṃ virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ti. ||33|| te diṭṭhadhammā patta-dhammā veditadhammā pariyogāhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajappattā aparappaccayā satthu sāsane bhagavantaṃ etad avoca : labheyyāma mayaṃ bhante bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, cara-

tha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sã 'va tesam āyasmantānaṃ upasampadā ahoṣi. ||34||

atha kho bhagavā tadavasese bhikkhū nīhārabhatto iminā nīhārena dhammiyā kathāya ovadi anusāsi : yaṃ tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti, tena chabbaggo yāpeti. ||35||

atha kho āyasmato ca Mahānāmassa āyasmato ca Assajissa bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ virajaṃ vitamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ti. ||36|| te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyogāhadhammā tiṇṇavicikicchā vigata-kathaṃkathā vesārajappattā aparappaccayā satthu sāsane bhagavantam etad avocum : labheyyāma mayaṃ bhante bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sã 'va tesam āyasmantānaṃ upasampadā ahoṣi. ||37||

atha kho bhagavā pañcavaggiye bhikkhū āmantesi : rūpaṃ bhikkhave anattā, rūpañ ca h' idaṃ bhikkhave attā abhavissa, na yidaṃ rūpaṃ ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca rūpe evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahoṣīti. yasmā ca kho bhikkhave rūpaṃ anattā, tasmā rūpaṃ ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati rūpe evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahoṣīti. ||38|| vedanā anattā, vedanā ca h' idaṃ bhikkhave attā abhavissa, na yidaṃ vedanā ābādhāya saṃvatteyya, labbheṭṭha ca vedanāya evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahoṣīti. yasmā ca kho bhikkhave vedanā anattā, tasmā vedanā ābādhāya saṃvattati, na ca labbhati vedanāya evaṃ me vedanā hotu, evaṃ me vedanā mā ahoṣīti. ||39|| saññā anattā — la — saṃkhārā anattā, saṃkhārā ca h' idaṃ bhikkhave attā abhavissamsu, na yidaṃ saṃkhārā ābādhāya saṃvatteyyum, labbheṭṭha ca saṃkhāresu evaṃ me saṃkhārā hontu, evaṃ me saṃkhārā mā abhesun ti. yasmā ca kho bhikkhave saṃkhārā anattā, tasmā saṃkhārā ābādhāya saṃvattanti, na ca labbhati saṃkhāresu evaṃ me saṃkhārā hontu, evaṃ me saṃkhārā mā abhesun ti. ||40|| viññānaṃ anattā, viññānaṃ ca h' idaṃ bhikkhave attā abhavissa, na yidaṃ viññānaṃ ābādhāya saṃ-

vatteyya, labbhettha ca viññāṇe evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣīti. yasmā ca kho bhikkhave viññāṇaṃ anattā, tasmā viññāṇaṃ ābādhāya samvattati, na ca labbhati viññāṇe evaṃ me viññāṇaṃ hotu, evaṃ me viññāṇaṃ mā ahoṣīti. || 41 || taṃ kiṃ maññatha bhikkhave, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā 'ti. aniccaṃ bhante. yaṃ paṇāniccaṃ, dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā 'ti. dukkhaṃ bhante. yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassitū etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā 'ti. no h' etaṃ bhante. || 42 || vedanā — la — saññā — la — saṃkhārā — la — viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vā 'ti. aniccaṃ bhante. yaṃ paṇāniccaṃ, dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vā 'ti. dukkhaṃ bhante. yaṃ paṇāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ, kallaṃ nu taṃ samanupassitū etaṃ mama, eso 'ham asmi, eso me attā 'ti. no h' etaṃ bhante. || 43 || tasmāt iha bhikkhave yaṃ kiñci rūpaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ va bahiddhā vā oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre vā santike vā, sabbam rūpaṃ n' etaṃ mama, n' eso 'ham asmi, na me so attā 'ti evaṃ etaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbam. || 44 || yā kāci vedanā — la — yā kāci saññā — la — ye keci saṃkhārā — la — yaṃ kiñci viññāṇaṃ atītānāgatapaccuppannaṃ ajjhattaṃ vā bahiddhā va oḷārikaṃ vā sukhumaṃ vā hīnaṃ vā paṇītaṃ vā yaṃ dūre vā santike vā sabbam viññāṇaṃ n' etaṃ mama, n' eso 'ham asmi, na me so attā 'ti evaṃ etaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbam. || 45 || evaṃ passaṃ bhikkhave sutavā ariyasāvako rūpasmim pi nibbindati, vedanāya pi nibbindati, saññāya pi nibbindati, saṃkhāresu pi nibbindati, viññāṇasmim pi nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmim vimutt' amhīti ñāṇaṃ hoti, khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇiyaṃ, nāparaṃ itthattāyā 'ti pajānātīti. || 46 || idaṃ avoca bhagavā, attamaṇā pañcavaggiyā bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandanti. imasmiṃ ca pana veyyākaraṇasmim bhāññamāne pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ anupādāya āsavehi cittāṇi vimuccisū. tena kho pana samayena cha loke arahanto honti. || 47 || 6 ||

paṭhamabhāṇavāraṃ.

tena kho pana samayena Bārāṇasīyaṃ Yaso nāma kulaputto setthiputto sukhumālo hoti, tassa tayo pāsādā honti, eko hemantiko, eko gimhiko, eko vassiko. so vassike pāsāde cattāro māse nippurisehi turiyehi paricāriyamāno na heṭṭhā pāsādā orohati. atha kho Yasassa kulaputtassa paṇicahi kāmaguṇehi samappitassa samaṅgibhūtaṃ paricāriyamānassa paṭigacc'eva niddā okkami, pariyanassāpi pacchā niddā okkami, sabbarattīyo ca telappadīpo jhāyati. ||1|| atha kho Yaso kulaputto paṭigacc'eva paṭibujjhivā addasa sakam pariyanam supantaṃ, aññissā kacche vīṇaṃ, aññissā kaṇṭhe mutiṅgaṃ, aññissā kacche ālambaraṃ, aññaṃ vikesikaṃ, aññaṃ vikkheḷikaṃ, vippalapantiyo, hatthappattaṃ susānaṃ maññe. disvān' assa ādīnava pāturaḥosi, nibbidāya cittaṃ saṅghāsi. atha kho Yaso kulaputto udānaṃ udānesi : upaddutaṃ vata bho, upassaṭṭhaṃ vata bho 'ti. ||2|| atha kho Yaso kulaputto suvaṇṇapādukaḷāyo ārohitvā yena nivesanadvāraṃ ten' upasaṃkama, amanuseḷā dvāraṃ vivariṃsu mā Yasassa kulaputtassa koci antarāyaṃ akāsi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā 'ti. atha kho Yaso kulaputto yena nagaradvāraṃ ten' upasaṃkama, amanuseḷā dvāraṃ vivariṃsu mā Yasassa kulaputtassa koci antarāyaṃ akāsi agārasmā anagāriyaṃ pabbajjāyā 'ti. atha kho Yaso kulaputto yena Isipatanaṃ migadāyo ten' upasaṃkama. ||3|| tena kho pana samayena bhagavā rattiyā paccūsasamayaṃ paccuṭṭhāya ajjhokāse caṅkamati. addasa kho bhagavā Yasaṃ kulaputtaṃ dūrato 'va āgacchantaṃ, disvāna caṅkamā orohivā paññatte āsane nisīdi. atha kho Yaso kulaputto bhagavato avidūre udānaṃ udānesi : upaddutaṃ vata bho, upassaṭṭhaṃ vata bho 'ti. atha kho bhagavā Yasaṃ kulaputtaṃ etad avoca : idaṃ kho Yasa anupaddutaṃ, idaṃ anupassaṭṭhaṃ. ehi Yasa nisīda, dhammaṃ te desessāmīti. ||4|| atha kho Yaso kulaputto idaṃ kira anupaddutaṃ, idaṃ anupassaṭṭhaṃ ti haṭṭho udaggo suvaṇṇapādukaḷāhi orohivā yena bhagavā ten' upasaṃkama, upasaṃkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnassa kho Yasassa kulaputtassa bhagavā anupubbikathaṃ kathesi seyyath' idaṃ : dānakathaṃ sīlakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. ||5|| yadā bhagavā

āññāsi Yasam kulaputtam kallacittam muducittam vinīva-
 ranacittam udaggacittam pasannacittam, atha yā buddhānam
 sāmukkamsikā dhammadesanā tam pakāsehi, dukkham samu-
 dayam nirodham maggam. seyyathāpi nāma suddham va-
 ttham apagatakālakam sammad eva rajanam paṭigāṇheyya,
 evam eva Yasassa kulaputtassa tasmim yeva āsane virajam
 vītamalam dhammacakkhum udapādi yam kiñci samudaya-
 dhammam sabbam tam nirodhadhamman ti. ||6|| atha kho
 Yasassa kulaputtassa mātā pāsādam abhirūhitvā Yasam kula-
 puttam apassanti yena seṭṭhi gahapati ten' upasamkama,
 upasamkamitvā seṭṭhim gahapatim etad avoca : putto te ga-
 hapati Yaso na dissatīti. atha kho seṭṭhi gahapati catuddisā
 assadūte uyyojtvā sāmam yeva yena Isipatanam migadāyo
 ten' upasamkama. addasa kho seṭṭhi gahapati suvaṇṇapā-
 dukānam nikkhepam, divāna tam yeva anugamāsi. ||7||
 addasa kho bhagavā seṭṭhim gahapatim dūrato 'va āgacchan-
 tam, divāna bhagavato etad ahoṣi : yam nūnāham tathā-
 rūpam iddhābhisamkhāram abhisamkhāreyyam, yathā seṭṭhi
 gahapati idha nisinnā idha nisinnam Yasam kulaputtam na
 passeyyā 'ti. atha kho bhagavā tathārūpam iddhābhisam-
 khāram abhisamkhāresi. ||8|| atha kho seṭṭhi gahapati yena
 bhagavā ten' upasamkama, upasamkamitvā bhagavantam etad
 avoca : api bhante bhagavā Yasam kulaputtam passeyyā 'ti.
 tena hi gahapati nisīda. app eva nāma idha nisinnā idha
 nisinnam Yasam kulaputtam passeyyāsīti. atha kho seṭṭhi
 gahapati idh' eva kirāham nisinnā idha nisinnam Yasam
 kulaputtam passissāmīti hattho udaggo bhagavantam abhivā-
 detvā ekamantam nisīdi. ||9|| ekamantam nisinnassa kho
 seṭṭhissa gahapatissa bhagavā anupubbikatham kathesi—la—
 aparappaccayo satthu sāsane bhagavantam etad avoca :
 abhikkantam bhante, abhikkantam bhante, seyyathāpi bhante
 nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mū-
 lhasa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam
 dhāreyya cakkhumanto rūpāni dakkhintīti, evam eva bhaga-
 vatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. es' āham bhante
 bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañ ca bhikkhusam-
 ghañ ca, upāsakam maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge paṇu-
 pe-
 tam saraṇam gatan ti. so 'va loke paṭhamam upāsako ahoṣi

tevéciko. || 10 || atha kho Yasassa kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. atha kho bhagavato etad aho si : Yasassa kulaputtassa pituno dhamme desiyamāne yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. abhabbo kho Yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjitaṃ seyyathāpi pubbe agārikabhūto. yaṃ nūnāhaṃ taṃ iddhābhisamkhāraṃ paṭippassambheyyan ti. atha kho bhagavā taṃ iddhābhisamkhāraṃ paṭippassambhesi. || 11 || addassa kho seṭṭhi gahapati Yasam kulaputtaṃ nisinnaṃ, disvāna Yasam kulaputtaṃ etad avoca : mātā te tāta Yasa paridevasokasampannā, dehi mātu jīvitān ti. || 12 || atha kho Yaso kulaputto bhagavantaṃ ullokesi. atha kho bhagavā seṭṭhiṃ gahapatiṃ etad avoca : taṃ kiṃ maññasi gahapati, Yasassa sekhena ñāṇena sekhena dassanena dhammo diṭṭho seyyathāpi tayā. tassa yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. bhabbo nu kho Yaso gahapati hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjitaṃ seyyathāpi pubbe agārikabhūto 'ti. no h' etaṃ bhante. Yasassa kho gahapati kulaputtassa sekhena ñāṇena sekhena dassanena dhammo diṭṭho seyyathāpi tayā. tassa yathādiṭṭhaṃ yathāviditaṃ bhūmiṃ paccavekkhantassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. abhabbo kho gahapati Yaso kulaputto hīnāyāvattitvā kāme paribhuñjitaṃ seyyathāpi pubbe agārikabhūto 'ti. || 13 || lābhā bhante Yasassa kulaputtassa, suladdhaṃ bhante Yasassa kulaputtassa, yathā Yasassa kulaputtassa anupādāya āsavehi cittaṃ vimuttaṃ. adhivāsetu me bhante bhagavā ajjatanāya bhattaṃ Yasena kulaputtana pacchāsamaṇenā 'ti. adhivāsesi bhagavā tuṇhibhāvena. atha kho seṭṭhi gahapati bhagavato adhivāsaṇaṃ viditvā utṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. || 14 || atha kho Yaso kulaputto acirappakkante seṭṭhiṃ mhi gahapatiṃ bhagavantaṃ etad avoca : labheyyāhaṃ bhante bhagavato santike pabbajjaṃ, labbeyyaṃ upasampadan ti. ehi bhikkhū 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, cara brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyyā 'ti. sā

'va tassa āyasmato upasampadā ahosi. tena kho pana samayena satta loke arahanto honti. ||15||

Yasapabbajjā niṭṭhitā. ||7||

atha kho bhagavā pubbaṅhasamayam nivāsetvā pattaṭṭhāva-
raṃ ādāya āyasmatā Yasena pacchāsamaṇena yena seṭṭhissa
gahapatissa nivesanaṃ ten' upasaṃkami, upasaṃkamtvā
paññatte āsane nisīdi. atha kho āyasmato Yasassa mātā ca
purāṇadutiyaikā ca yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upa-
saṃkamtvā bhagavantam abhivādetvā ekamantaṃ nisīdim-
su. ||1|| tāsam bhagavā anupubbikathaṃ kathesi seyyath'
idaṃ: dānakathaṃ silakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādi-
navam okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi.
yadā tā bhagavā aññāsi kallacittā muducittā vinīvaraṇacittā
uddaggacittā pasannacittā, atha yā buddhānaṃ sāmukkamsi-
kā dhammadeśanā taṃ pakāsesi, dukkhaṃ samudayaṃ ni-
rodhaṃ maggaṃ. seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apa-
gatakaḷakam sammad eva rajanaṃ paṭigaṇheyya, evam eva
tāsam tasmim yeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammaca-
kkhūṃ udapādi yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ
nirodhadhammaṃ ti. ||2|| tā diṭṭhadhammā pattadhammā
viditadhammā pariyoḡāhadhammā tiṇṇavicikicchā vigataka-
thaṃkathā vesārajappattā aparappaccayā satthu sāsane bha-
gavantam etad avocaṃ: abhikkantaṃ bhante, abhikkantaṃ
bhante — la — etā maṃyaṃ bhante bhagavantam saraṇaṃ ga-
cchāma dhammañ ca bhikkhusaṃghañ ca, upāsikāyo no bha-
gavā dhāretu ajjatagge paṇupetā saraṇaṃ gatā 'ti. tā 'va
loke paṭhamam upāsikā ahesuṃ tevācika. ||3|| atha kho
āyasmato Yasassa mātā ca pitā ca purāṇadutiyaikā ca bhaga-
vantañ ca āyasmantañ ca Yasam paṇītena khādaniyena bho-
janiyena sahatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantam
bhuttāvim onītapattapaṇim ekamantaṃ nisīdimsu. atha kho
bhagavā āyasmato Yasassa mātarañ ca pitarañ ca purāṇa-
dutiyaikañ ca dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā
samuttejetvā sampahaṃsetvā utṭhāyāsanaṃ pakkāmi. ||4||8||

assosum kho āyasmato Yasassa cattāro gihisahāyakā
Bārāṇasiyam seṭṭhānusetṭhīnaṃ kulānaṃ puttā Vimalo

Subāhu Puṇṇaji Gavampati: Yaso kira kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito 'ti. sutvāna nesam etad ahoṣi: na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabbajjā, yattha Yaso kulaputto kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito 'ti. ||1|| te cattāro janā yenāyasmā Yaso ten' upasaṃkamimṣu, upasaṃkamitvā āyasmantaṃ Yasam abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhaṃsu. atha kho āyasmā Yaso te cattāro gihisahāyake ādāya yena bhagavā ten' upasaṃkami, upasaṃkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho āyasmā Yaso bhagavantaṃ etad avoca: ime me bhante cattāro gihisahāyakā Bārāṇasiyaṃ setṭhānuseṭṭhinaṃ kulānaṃ puttā Vimalo Subāhu Puṇṇaji Gavampati, ime cattāro bhagavā ovadatu anusāsatū 'ti. ||2|| tesam bhagavā anupubbikathaṃ kathesi seyyath' idaṃ: dānakathaṃ silakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisamsaṃ pakāsesi. yadā te bhagavā aṅgāsī kallacitte muducitte vinīvaranacitte udaggacitte paṇnacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkamaṃsīkā dhammadesanā taṃ pakāsesi, dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakālakam sammad eva rajanaṃ paṭigaṇheyya, evam eva tesam tasmim yeva āsane virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkaṃ udapādiyaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ti. ||3|| te diṭṭhadhammā pattadhammā viditadhammā pariyoḡāhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṃkathā vesārajappattā aparappaccayā satthu ēasane bhagavantaṃ etad avocaṃ: labheyyāma mayaṃ bhante bhagavato santike pabbajjaṃ, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhasa antakiriyaṃ 'ti. sā 'va tesam āyasmantaṃ upasampadā ahoṣi. atha kho bhagavā te bhikkū dhammiyā kathāya ovadi anusāsī. tesam bhagavatā dhammiyā kathāya ovadiyamānānaṃ anusāsīyamānānaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimuccimṣu. tena kho pana samayena ekādasa loke arahanto honti. ||4||

Oatugihipabbajjā niṭṭhitā. ||9||

assosum kho āyasmato Yasassa paññāsamattā gihisahāyakā janapadā pubbānupubbakānaṃ kulānaṃ puttā: Yaso kira kulaputto kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito 'ti. sutvāna nesam etad ahoṣi: na hi nūna so orako dhammavinayo, na sā orakā pabbajjā, yattha Yaso kulaputto kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito 'ti. ||1|| te yenāyasmā Yaso ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamitvā āyasantam Yasam abhivādetvā ekamantaṃ attham-su. atha kho āyasmā Yaso te paññāsamatte gihisahāyake ādāya yena bhagavā ten' upasaṃkami, upasaṃkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinna kho āyasmā Yaso bhagavantaṃ etad avoca: ime me bhante paññāsamattā gihisahāyakā janapadā pubbānupubbakānaṃ kulānaṃ puttā, ime bhagavā ovaḍatu anusāsātū 'ti. ||2|| tesam bhagavā anupubbikathaṃ kathesi seyyath' idaṃ: dānakathaṃ silakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādīnaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi—pa—dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakālakam sammad eva rajanaṃ paṭigaṇheyya, evam eva tesam tasmim yeva āsane virajaṃ vītamaṃ dhammacakkhuṃ udapādi yaṃ kiñci samudaya-dhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhamman ti. ||3|| te ditthadhammā pattadhammā viditadhammā pariyoḡāhadhammā tiṇṇavicikicchā vigatakathamkathā vesārajappattā aparappaccayā satthu sāsane bhagavantaṃ etad avocum: labheyyāma mayaṃ bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sā 'va tesam āyasantānaṃ upasampadā ahoṣi. atha kho bhagavā te bhikkhū dhammiyā kathāya ovaḍi anusāsi. tesam bhagavatā dhammiyā kathāya ovaḍiyamānānaṃ anusāsiyamānānaṃ anupādāya āsavehi cittāni vimuccimsu. tena kho pana samayena ekasatthi loke arahanto honti. ||4||10||

atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: mutt' āham bhikkhave sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānusa. tumhe pi bhik-

khave muttā sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānūsā. caratha bhikkhave cārikam bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānaṃ. mā ekena dve agamittha. desetha bhikkhave dhammaṃ ādikalyāṇaṃ majjhakalyāṇaṃ pariyośanakalyāṇaṃ sātthaṃ savyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāsetha. santi sattā apparajakkhajātikā assavanatā dhammassa parihāyanti, bhavissanti dhammassa aññātāro. aham pi bhikkhave yena Uruvelā yena Senānigamo ten' upasamkamissāmi dhammadesanāyā 'ti. ||1|| atha kho Māro pāpimā yena bhagavā ten' upasamkami, upasamkamitvā bhagavantaṃ gāthāya ajjhabhāsi :

baddho 'si sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānūsā,
mahābandhanabaddho 'si, na me samaṇa mokkhasīti. |
mutt' āhaṃ sabbapāsehi ye dibbā ye ca mānūsā,
mahābandhanamutto 'mhi, nihato tvam asi Antakā 'ti. |
antalikkhacaro pāso yv āyaṃ carati mānaso . . . . .
tena taṃ bādhayissāmi, na me samaṇa mokkhasīti. |
rūpā saddā gandhā rasā phoṭṭhabbā ca manoramā
ettha me vigato chando, nihato tvam asi Antakā 'ti.

atha kho Māro pāpimā jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato 'ti dukkhī dummano tath' ev' antaradhāyīti. ||2||

Mārakathā niṭṭhitā. ||11||

tena kho pana samayena bhikkhū nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti bhagavā ne pabbājessati upasampādessatīti, tattha bhikkhū o' eva kila-manti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. atha kho bhagavato rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivita-ko udapādi: etarahi kho bhikkhū nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti bhagavā ne pabbājessati upasampādessatīti, tattha bhikkhū o' eva kila-manti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. yaṃ nūnāhaṃ bhikkhūnaṃ anujāneyyaṃ tumheva dāni bhikkhave tāsu-tāsu disāsu teesu-tesu janapadesu pabbājetha upasampādethā 'ti. ||1|| atha kho bhagavā sāyaṇhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito etasmim nidāne —pa— dhammikathaṃ katvā

bhikkhû āmantesi : idha mayhaṃ bhikkhave rahogatassa paṭisallīnassa evaṃ cetaso parivitaṅko udapādi : etarahi kho bhikkhû nānādisā nānājanapadā pabbajjāpekkhe ca upasampadāpekkhe ca ānenti bhagavā ne pabbājessati upasampādessatīti, tatha bhikkhû c' eva kilamanti pabbajjāpekkhā ca upasampadāpekkhā ca. yaṃ nūnāhaṃ bhikkhūnaṃ anujāneyyaṃ tumheva dāni bhikkhave tāsu-tāsu disāsu tesu-tesu janapadesu pabbājetha upasampādetthā 'ti. ||2|| anujānāmi bhikkhave tumheva dāni tāsu-tāsu disāsu tesu-tesu janapadesu pabbājetha upasampādetthā. evañ ca pana bhikkhave pabbājetabbo upasampādetabbo : paṭhamāṃ kesamasuṃ ohārāpetvā, kāsāyāni vatthāni acchādāpetvā, ekamaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ kārāpetvā, bhikkhūnaṃ pāde vandāpetvā, ukkuṭikaṃ nisīdāpetvā, añjalim paggaṇhāpetvā evaṃ vadehīti vattabbo : ||3|| buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dutiyam pi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dutiyam pi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, dutiyam pi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmi, tatiyam pi buddhaṃ saraṇaṃ gacchāmi, tatiyam pi dhammaṃ saraṇaṃ gacchāmi, tatiyam pi saṃghaṃ saraṇaṃ gacchāmiti. anujānāmi bhikkhave imehi tīhi saraṇagamaṇehi pabbajjaṃ upasampadan ti. ||4||
tīhi saraṇagamaṇehi upasampadākathā niṭṭhitā. ||12||

atha kho bhagavā vassaṃ vuttho bhikkhû āmantesi : mayhaṃ kho bhikkhave yonisomanasikārā yonisosammappadhānā anuttarā vimutti anuppattā anuttarā vimutti sacchikatā. tumhe pi bhikkhave yonisomanasikārā yonisosammappadhānā anuttaraṃ vimuttiṃ anupāpuṇātha anuttaraṃ vimuttiṃ sacchikarothā 'ti. ||1|| atha kho Māro pāpimā yena bhagavā ten' upasaṃkamaṃ, upasaṃkamtivā bhagavantam gāthāya ajjhabhāsi :

baddho 'si Mārapāsehi ye dibbā ye ca mānusa,
mahābandhanabaddho 'si, na me samaṇa mokkhasīti.
mutt' āhaṃ Mārapāsehi ye dibbā ye ca mānusa,
mahābandhanamutto 'mhi nihato tvam asi Antakā 'ti.

atha kho Māro pāpimā jānāti maṃ bhagavā, jānāti maṃ sugato 'ti dukkhī dummano tath' ev' antaradhāyi. ||2||13||

atha kho bhagavā Bārāṇasīyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena Uruvelā tena cārikaṃ pakkāmi. atha kho bhagavā maggā okkamma yena aññātaro vanasaṅḍo ten' upasaṃkamaṃ, upasaṃkamtivā taṃ vanasaṅḍaṃ ajjhogāhetvā aññātarasmim rukkhamūle nisīdi. tena kho pana samayena timsamattā Bhaddavaggiyā sahāyakā sapajāpatikā tasmim yeva vanasaṅḍe paricārenti. ekassa pajāpati nāhosi, tass' atthāya vesī ānītā ahosi. atha kho sā vesī tesu pamattesu paricārentesu bhaṅḍaṃ ādāya palāyittha. ||1|| atha kho te sahāyakā sahāyakaṃ veyyāvaccam karontā taṃ itthim gavesantā taṃ vanasaṅḍaṃ āhiṅḍantā addasaṃsu bhāgavantam aññātarasmim rukkhamūle nisinnam, disvāna yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamtivā bhagavantaṃ etad avocum : api bhante bhagavā ekam itthim passeyyā 'ti. kim pana vo kumārā itthiyā 'ti. idha mayam bhante timsamattā Bhaddavaggiyā sahāyakā sapajāpatikā imasmim vanasaṅḍe paricārayimhā, ekassa pajāpati nāhosi, tass' atthāya vesī ānītā ahosi. atha kho sā bhante vesī amhesu pamattesu paricārentesu bhaṅḍaṃ ādāya palāyittha. tena mayam bhante sahāyakā sahāyakaṃ veyyāvaccam karontā taṃ itthim gavesantā imam vanasaṅḍaṃ āhiṅḍāmā 'ti. ||2|| taṃ kim maññātha vo kumārā, katamaṃ nu kho tumbākaṃ varam, yaṃ vā tumhe itthim gaveseyyātha yaṃ vā attānam gaveseyyāthā 'ti. etad eva bhante ambākaṃ varam yaṃ mayam attānam gaveseyyāmā 'ti. tena hi vo kumārā nisīdatha, dhammaṃ vo deesaṃmīti. evam bhante 'ti kho te Bhaddavaggiyā sahāyakā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdimsu. ||3|| tesam bhagavā anupubbikathaṃ kathesi seyyath' idaṃ : dānakathaṃ silakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādinavaṃ okāram saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. yadā te bhagavā aṅgīkāsī kallacitte muducitte vinivaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkamsikā dhammadesanā, taṃ pakāsesi, dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. seyyathāpi nāma suddhaṃ vatthaṃ apagatakālakam sammad eva rajanaṃ paṭigāṇheyya, evam eva tesam tasmim yeva āsane virajaṃ vitamalaṃ dhammacakkhum udapādi yaṃ kiñci samudaya-dhammaṃ sabbam taṃ nirodhadhammaṃ ti. ||4|| te ditṭhadhammā pattadhammā videdhammā pariyogāhadhammā

tiṇṇavicikicchā vigatakathamkathā vesārajappattā aparapaccayā satthu sāsane bhagavantam etad avocum : labheyāma mayam bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākhāto dhammo, caratha brahmacariyam sammā dukkhassa antakiriya'ya 'ti. sā 'va tesam āyasmantānam upasampadā ahosi. || 5 ||

Bhaddavaggiyasahāyakānam vatthum niṭṭhitam || 14 || dutiyakabhāṇavāram.

atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena Uruvelā tad avasari. tena kho pana samayena Uruvelāyam tayo jaṭilā paṭivasanti Uruvelakassapo Nadikassapo Gayākassapo 'ti. tesu Uruvelakassapo jaṭilo pañcannaṃ jaṭilasatānam nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho, Nadikassapo jaṭilo tiṇṇaṃ jaṭilasatānam nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho, Gayākassapo jaṭilo dvinnam jaṭilasatānam nāyako hoti vināyako aggo pamukho pāmokkho. || 1 || atha kho bhagavā yena Uruvelakassapassa jaṭilasea assamo ten' upasaṃkami, upasaṃkamtivā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : sace te Kassapa agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre 'ti. na kho me mahāsamaṇa garu, caṇḍ' ettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesīti. dutiyam pi kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : sace te Kassapa agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre 'ti. na kho me mahāsamaṇa garu, caṇḍ' ettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesīti. tatiyam pi kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : sace te Kassapa agaru, vaseyyāma ekarattaṃ agyāgāre 'ti. na kho me mahāsamaṇa garu, caṇḍ' ettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhesīti. app eva maṃ na viheṭheyya, iṅgha tvam Kassapa anujānāhi agyāgāraṃ ti. vihara mahāsamaṇa yathāsukhaṃ ti. || 2 || atha kho bhagavā agyāgāraṃ pavisitvā tiṇṇasantharakaṃ paññāpetvā nisīdi palāṅkaṃ ābhūñjitvā ujum kāyam pañidhāya parimukhaṃ satim upaṭṭhāpetvā. atha kho so nāgo bhagavantam pavitṭham addasa, disvāna dukkhī dummano padhūpāsi. atha kho bhagavato etad ahosi : yaṃ nūnāhaṃ imassa nāgassa anupahacca

chaviñ ca cammañ ca maṃsañ ca nhāruñ ca aṭṭhiñ ca aṭṭhi-
miñjañ ca tejasā tejaṃ pariyādiyeyyan ti. ||3|| atha kho
bhagavā tathārūpaṃ iddhābhisamkhāraṃ abhisamkharitvā
padhūpāsi. atha kho so nāgo makkhaṃ asahamāno pajjali.
bhagavāpi tejodhātum samāpajjitvā pajjali. ubhinnaṃ sajo-
tibhūtānaṃ agyāgāraṃ ādittaṃ viya hoti sampajjalitaṃ sajo-
tibhūtaṃ. atha kho te jaṭilā agyāgāraṃ parivāretvā evaṃ
āhaṃsu : abhirūpo vata bho mahāsamaṇo, nāge na viheṭhis-
satīti. ||4|| atha kho bhagavā tassa rattiya accayena tassa
nāgassa anupahacca chaviñ ca cammañ ca maṃsañ ca nhāruñ
ca aṭṭhiñ ca aṭṭhimiñjañ ca tejasā tejaṃ pariyāditvā patte
pakkhipitvā Uruvelakassapassa jaṭilassa dasesi : ayam te
Kassapa nāgo, pariyādinno assa tejasā tejo 'ti. atha kho
Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho ma-
hāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma caṇḍassa nāgarājassa
iddhimato āsivissassa ghoravisassa tejasā tejaṃ pariyādiyissa-
ti, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||5||

Nerañjarāyaṃ bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ avoca :
sace te Kassapa agaru, viharemu ajjunho aggisālamhīti. na
kho me mahāsamaṇa garu, phāsukāmo 'va taṃ nivāremi, caṇḍ'
ettha nāgarājā iddhimā āsiviso ghoraviso, so taṃ mā viheṭhe-
sīti. app eva maṃ na viheṭheyya, iñgha tvam Kassapa anujā-
nāhi agyāgāraṃ ti. dinnan ti naṃ viditvā asambhito pāvīsi
bhayamatīto. divā isim pavitṭhaṃ ahināgo dummano padhū-
pāsi. sumānaso avimano manussanāgo pi tattha padhūpāsi.
makkhañ ca asahamāno ahināgo pāvako va pajjali. tejodhā-
tusukusalo manussanāgo pi tattha pajjali. ubhinnaṃ sajoti-
bhūtānaṃ agyāgāraṃ udicare jaṭilā : abhirūpo vata bho
mahāsamaṇo nāge na viheṭhissatīti bhaṇanti. ||6|| atha kho
tassa rattiya accayena hatā nāgassa acciyo hontī, iddhimato
pana ṭhitā anekavaṇṇā acciyo hontī, nilā atha lohikā mañ-
jeṭṭhā pītakā phalikavaṇṇāyo Aṅgiraassa kāye anekavaṇṇā
acciyo hontī. pattamhi odahitvā ahināgaṃ brāhmaṇassa
dasesi : ayam te Kassapa nāgo, pariyādinno assa tejasā tejo
'ti. atha kho Uruvelakassapo jaṭilo bhagavato iminā iddhi-
pāṭihāriyena abhippasanno bhagavantam etad avoca : idh'
eva mahāsamaṇa vihara, ahan te dhuvabhattenā 'ti. ||7||

paṭhamam paṭihāriyam. ||15||

atha kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa assamassa avidūre aññatarasmim vanasaṇḍe vihāsi. atha kho cattāro Mahārājāno abhikkantāya rattiyaṁ abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamtivā bhagavantam abhivādetvā catuddisā aṭṭhamsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā. ||1|| atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyaṁ accayena yena bhagavā ten' upasaṃkama, upasaṃkamtivā bhagavantam etad avoca : kālo mahāsamaṇa niṭṭhitam bhattam. ke nu kho te mahāsamaṇa abhikkantāya rattiyaṁ abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvam ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamtivā tam abhivādetvā catuddisā aṭṭhamsu seyyathāpi mahantā aggikkhandhā 'ti. ete kho Kassapa cattāro Mahārājāno yenaṃham ten' upasaṃkamimsu dhammasavanāya 'ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhavo, yatra hi nāma cattāro pi Mahārājāno upasaṃkamissanti dhammasavanāya, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattam bhujjivā tasmiṃ yeva vanasaṇḍe vihāsi. ||2||

duṭṭiyakapāṭihāriyam. ||16||

atha kho Sakko devānam indo abhikkantāya rattiyaṁ abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā ten' upasaṃkama, upasaṃkamtivā bhagavantam abhivādetvā ekamantam aṭṭhāsi seyyathāpi mahā aggikkhandho, pūrimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca. ||1|| atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyaṁ accayena yena bhagavā ten' upasaṃkama, upasaṃkamtivā bhagavantam etad avoca : kālo mahāsamaṇa niṭṭhitam bhattam. ko nu kho so mahāsamaṇa abhikkantāya rattiyaṁ abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvam ten' upasaṃkama, upasaṃkamtivā tam abhivādetvā ekamantam aṭṭhāsi seyyathāpi mahā aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇītataro ca 'ti. eso kho Kassapa Sakko devānam indo yenaṃham ten' upasaṃkama dhammasavanāya 'ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhavo, yatra hi nāma

Sakko pi devānam indo upasaṃkamissati dhammasavanāya, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmim yeva vanasaṇḍe vihāsi. ||2||

tatīyakapāṭihāriyaṃ. ||17||

atha kho Brahmā Sahampati abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena bhagavā ten' upasaṃkami, upasaṃkamtivā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ atthāsi seyyathāpi mahā aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇitataro ca. ||1|| atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiyā accayena yena bhagavā ten' upasaṃkami, upasaṃkamtivā bhagavantaṃ etad avoca: kālo mahāsamaṇa niṭṭhitaṃ bhattaṃ. ko nu kho so mahāsamaṇa abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā kevalakappaṃ vanasaṇḍaṃ obhāsetvā yena tvaṃ ten' upasaṃkami, upasaṃkamtivā taṃ abhivādetvā ekamantaṃ atthāsi seyyathāpi mahā aggikkhandho purimāhi vaṇṇanibhāhi abhikkantataro ca paṇitataro ca 'ti. eso kho Kassapa Brahmā Sahampati yenāhaṃ ten' upasaṃkami dhammasavanāya 'ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad aho: mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma Brahmāpi Sahampati upasaṃkamissati dhammasavanāya; na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattaṃ bhuñjitvā tasmim yeva vanasaṇḍe vihāsi. ||2||

catutthapāṭihāriyaṃ. ||18||

tena kho pana samayena Uruvelakassapassa jaṭilassa mahāyañño paccupaṭṭhito hoti kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtaṃ khādaniyaṃ bhojaniyaṃ ādāya abhikkamtukāmā honti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad aho: etarahi kho me mahāyañño paccupaṭṭhito kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtaṃ khādaniyaṃ bhojaniyaṃ ādāya abhikkamissanti. sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyaṃ karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati. aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā 'ti. ||1|| atha kho bhagavā

Uruvelakassapassa jaṭilassa cetasā cetoparivitakkam aññāya Uttarakurum gantvā tato piṇḍapātaṃ āharitvā A notattadahe paribhuñjitvā tath' eva divāvihāraṃ akāsi. atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassā rattiya accayena yena bhagavā ten' upasamkama, upasamkamitvā bhagavantam etad avoca : kālo mahāsamaṇa, niṭṭhitam bhattam. kiṃ nu kho mahāsamaṇa hiyyo nāgamāsi. api ca mayaṃ tam sarāma kiṃ nu kho mahāsamaṇo nāgacchatīti, khādaniyassa ca bhojanियassa ca te paṭiviso ṭhapito 'ti. ||2|| nanu te Kassapa etad ahoṣi : etarahi kho me mahāyaññī paccupaṭṭhito kevalakappā ca Aṅgamagadhā pahūtam khādaniyam bhojanियam ādāya abhikkamissanti. sace mahāsamaṇo mahājanakāye iddhipāṭihāriyam karissati, mahāsamaṇassa lābhasakkāro abhivaḍḍhissati, mama lābhasakkāro parihāyissati. aho nūna mahāsamaṇo svātanāya nāgaccheyyā 'ti. ||3|| so kho aham Kassapa tava cetasā cetoparivitakkam aññāya Uttarakurum gantvā tato piṇḍapātaṃ āharitvā A notattadahe paribhuñjitvā tath' eva divāvihāraṃ akāsin ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma cetasāpi cittam pajānissati, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattam paribhuñjitvā tasmim yeva vanasaṇḍe vihāsi. ||4||

pañcamam paṭihāriyam. ||19||

tena kho pana samayena bhagavato paṃsukūlam uppannam hoti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : kattha nu kho aham paṃsukūlam dhoveyyan ti. atha kho Sakko devānam indo bhagavato cetasā cetoparivitakkam aññāya pāṇinā pokkharāṇim khanitvā bhagavantam etad avoca : idha bhante bhagavā paṃsukūlam dhovatū 'ti. atha kho bhagavato etad ahoṣi : kimhi nu kho aham paṃsukūlam parimaddeyyan ti. atha kho Sakko devānam indo bhagavato cetasā cetoparivitakkam aññāya mahatim silam upanikkhipi idha bhante bhagavā paṃsukūlam parimaddatū 'ti. ||1|| atha kho bhagavato etad ahoṣi : kimhi nu kho aham ālambitvā uttareyyan ti. atha kho kakudhe adhivatthā devatā bhagavato cetasā cetoparivitakkam aññāya sākham onamesi idha bhante bhagavā

ālambitvā uttaratū 'ti. atha kho bhagavato etad ahoṣi :
 kimhi nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ viṣṣajjeyyan ti. atha kho
 Sakko devānam indo bhagavato cetasā cetoparivitakkaṃ
 aññāya mahatiṃ silaṃ upanikkhipi idha bhante bhagavā
 paṃsukūlaṃ viṣṣajjetū 'ti. ||2|| atha kho Uruvelakassapo
 jaṭilo tassa rattiyaṃ accayena yena bhagavā ten' upasaṃkama,
 upasaṃkamitvā bhagavantam etad avoca : kālo mahāsamaṇa,
 niṭṭhitam bhattam. kiṃ nu kho mahāsamaṇa nāyaṃ pubbe
 idha pokkharāṇi, sāyaṃ idha pokkharāṇi, na yimā silā pubbe
 upanikkhittā, ken' imē silā upanikkhittā, na yimassa kaku-
 dhassa pubbe sākā onatā, sāyaṃ sākā onatā 'ti. ||3|| idha
 me Kassapa paṃsukūlaṃ uppannam ahoṣi, tassa mayham
 Kassapa etad ahoṣi : kattha nu kho ahaṃ paṃsukūlaṃ dho-
 veyyan ti. atha kho Kassapa Sakko devānam indo mama
 cetasā cetoparivitakkaṃ aññāya pāṇinā pokkharāṇim kha-
 nitvā maṃ etad avoca : idha bhante bhagavā paṃsukūlaṃ
 dhovatū 'ti. sāyaṃ amanussena pāṇinā khanitā pokkharāṇi.
 tassa mayham Kassapa etad ahoṣi : kimhi nu kho ahaṃ
 paṃsukūlaṃ parimaddeyyan ti. atha kho Kassapa Sakko
 devānam indo mama cetasā cetoparivitakkaṃ aññāya maha-
 tiṃ silaṃ upanikkhipi idha bhante paṃsukūlaṃ parimaddatū
 'ti. sāyaṃ amanussena nikkhittā silā. ||4|| tassa mayham
 Kassapa etad ahoṣi : kimhi nu kho ahaṃ ālambitvā utta-
 reyyan ti. atha kho Kassapa kakudhe adhivatthā devatā
 mama cetasā cetoparivitakkaṃ aññāya sākham onamesi idha
 bhante bhagavā ālambitvā uttaratū 'ti. sv āyaṃ āharahattho
 kakudho. tassa mayham Kassapa etad ahoṣi : kimhi nu kho
 ahaṃ paṃsukūlaṃ viṣṣajjeyyan ti. atha kho Sakko devānam
 indo mama cetasā cetoparivitakkaṃ aññāya mahatiṃ silaṃ
 upanikkhipi idha bhante bhagavā paṃsukūlaṃ viṣṣajjetū 'ti.
 sāyaṃ amanussena nikkhittā silā 'ti. ||5|| atha kho Uruvela-
 kassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo
 mahānubhāvo, yatra hi nāma Sakko devānam indo veyyā-
 vaccaṃ karissati, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. atha
 kho bhagavā Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattam bhujjivā
 tasmim yeva vanasaṅḍe vihāsi. ||6||

atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassa rattiyaṃ accayena
 yena bhagavā ten' upasaṃkama, upasaṃkamitvā bhaga-

vato kâlam ârocasi : kâlo mahâsamaṇa niṭṭhitam bhattan ti. gaccha tvam Kassapa, âyâm' ahan ti Uruvelakassapaṃ jaṭilam uyyojetvâ yâya jambuyâyaṃ Jambudîpo paññâyati, tato phalam gahetvâ paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisîdi. ||7|| addasa kho Uruvelakassapo jaṭilo bhagavantam agyâgâre nisinnam, disvâna bhagavantam etad avoca : katamena tvam mahâsamaṇa maggena âgato. aham tayâ paṭhamataram pakkanto, so tvam paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisinno 'ti. ||8|| idhâham Kassapa tam uyyojetvâ yâya jambuyâyaṃ Jambudîpo paññâyati, tato phalam gahetvâ paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisinno. idam kho Kassapa jambuphalam vaṇṇasampannam gandhasampannam rasasampannam, sace âkañkhasi, paribhujjâ 'ti. alam mahâsamaṇa, tvam yev' etam arahasi, tvam yev' etam paribhujjâhîti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahosi : mahiddhiko kho mahâsamaṇo mahânubhâvo, yatra hi nâma maṃ paṭhamataram uyyojetvâ yâya jambuyâyaṃ Jambudîpo paññâyati, tato phalam gahetvâ paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisîdissati, na tv eva ca kho arahâ yathâ ahan ti. atha kho bhagavâ Uruvelakassapassa jaṭilassa bhattam bhujjivâ tasmim yeva vanasande vihâsi. ||9|| atha kho Uruvelakassapo jaṭilo tassâ rattiya accayena yena bhagavâ ten' upasamkami, upasamkamitvâ bhagavato kâlam ârocasi : kâlo mahâsamaṇa niṭṭhitam bhattan ti. gaccha tvam Kassapa, âyâm' ahan ti Uruvelakassapaṃ jaṭilam uyyojetvâ yâya jambuyâyaṃ Jambudîpo paññâyati, tassâ avidûre ambo —gha— tassâ avidûre âmalakî —la— tassâ avidûre haritakî —la— Tâvatimsam gantvâ pâricchattakapuppham gahetvâ paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisîdi. addasa kho Uruvelakassapo jaṭilo bhagavantam agyâgâre nisinnam, disvâna bhagavantam etad avoca : katamena tvam mahâsamaṇa maggena âgato. aham tayâ paṭhamataram pakkanto, so tvam paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisinno 'ti. ||10|| idhâham Kassapa tam uyyojetvâ Tâvatimsam gantvâ pâricchattakapuppham gahetvâ paṭhamataram âgantvâ agyâgâre nisinno. idam kho Kassapa pâricchattakapuppham vaṇṇasampannam gandhasampannam, sace âkañkhasi, gaṇhâ 'ti. alam mahâsamaṇa, tvam yev' etam arahasi, tvam yev' etam

gaṇhā 'ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma maṃ paṭhamataraṃ uyyojetvā Tāvatiṃsaṃ gantvā paṛicchattakapupphaṃ gahetvā paṭhamataraṃ āgantvā agyāgāre nisīdisati, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||11||

tena kho pana samayena te jaṭilā aggī paricaritukāmā na sakkonti kaṭṭhāni phāletuṃ. atha kho tesam jaṭilānaṃ etad ahoṣi : nissamsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayam na sakkoma kaṭṭhāni phāletun ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : phāliyanu Kassapa kaṭṭhānīti. phāliyanu mahāsamaṇā 'ti. sakid eva pañcakaṭṭhasatāni phāliyaṃsu. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma kaṭṭhāni pi phāliyissanti, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||12|| • tena kho pana samayena te jaṭilā aggī paricaritukāmā na sakkonti aggī ujaletuṃ. atha kho tesam jaṭilānaṃ etad ahoṣi : nissamsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayam na sakkoma aggī ujaletun ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : ujjaliyanu Kassapa aggīti. ujjaliyanu mahāsamaṇā 'ti. sakid eva pañca aggisatāni ujjaliyaṃsu. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggī pi ujjaliyissanti, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||13|| tena kho pana samayena te jaṭilā aggī paricaritvā na sakkonti aggī vijjhāpetuṃ. atha kho tesam jaṭilānaṃ etad ahoṣi : nissamsayaṃ kho mahāsamaṇassa iddhānubhāvo, yathā mayam na sakkoma aggī vijjhāpetun ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca : vijjhāyanu Kassapa aggīti. vijjhāyanu mahāsamaṇā 'ti. sakid eva pañca aggisatāni vijjhāyaṃsu. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilassa etad ahoṣi : mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma aggī pi vijjhāyissanti, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||14|| tena kho pana samayena te jaṭilā sītāsu hemantikāsu rattisu antarāṭṭhakāsu himapātasamaye najjā Nerañjarāyaṃ nimujjanti pi, ummujjanti pi, ummujjani-mujjam pi karonti. atha kho bhagavā pañcamattāni maṇḍāmukhisatāni abhinimmini, yattha te jaṭilā uttaritvā visib-

besum. atha kho tesam jaṭilānaṃ etad ahoṣi: nissamsayaṃ kho mahāsamaṇesa iddhānubhāvo, yathā h' imā mandā-mukhiyo nimmitā 'ti. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilaessa etad ahoṣi: mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma mahāmandāmukhiyo abhinimminissati, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||15|| tena kho pana samayena mahāakālamegho vassi, mahāudakavāhako sañjāyi. yasmim padese bhagavā viharati, so padeso udakena anuotthaṭo hoti. atha kho bhagavato etad ahoṣi: yaṃ nūnāhaṃ samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkameyyan ti. atha kho bhagavā samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkami. atha kho Uruvelakassapo jaṭilo mā h' eva kho mahāsamaṇo udakena vuḷho ahoṣi nāvāya sambahulehi jaṭilehi saddhim yasmim padese bhagavā viharati taṃ padesaṃ agamāsi. addasa kho Uruvelakassapo jaṭilo bhagavantam samantā udakaṃ ussāretvā majjhe reṇuhatāya bhūmiyā caṅkamantaṃ, disvāna bhagavantam etad avoca: idha nu tvam mahāsamaṇā 'ti. ayam ah' asmi Kassapā 'ti bhagavā vehāsam abbhuggantvā nāvāya paccuṭṭhāsi. atha kho Uruvelakassapassa jaṭilaessa etad ahoṣi: mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, yatra hi nāma udakam pi na pavahissati, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. ||16||

atha kho bhagavato etad ahoṣi: ciram pi kho imassa moghapurisaassa evaṃ bhavissati: mahiddhiko kho mahāsamaṇo mahānubhāvo, na tv eva ca kho arahā yathā ahan ti. yaṃ nūnāhaṃ imaṃ jaṭilaṃ samvejeyyan ti. atha kho bhagavā Uruvelakassapaṃ jaṭilaṃ etad avoca: n' eva kho tvam Kassapa arahā, na pi arahattamaggam samāpanno, sā pi te paṭipadā n' atthi, yāya tvam arahā vā assa arahattamaggam vā samāpanno 'ti. atha kho Uruvelakassapo jaṭilo bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantam etad avoca: labheyyāhaṃ bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyam upasampadan ti. ||17|| tvam kho 'si Kassapa pañcannaṃ jaṭilasatānaṃ nāyako vināyako aggo pamukho pāmokkho, te pi tāva apalokehi, yathā te maññissanti tathā karissantīti. atha kho Uruvelakassapo jaṭilo yena te jaṭilā ten' upasamkami, upasamkamitvā te jaṭile etad avoca: icchām'

aham bho mahāsamaṇe brahmacariyaṃ caritaṃ, yathā bhavanto maññanti tathā karontū 'ti. cirapaṭikā mayam bho mahāsamaṇe abhippasannā, sace bhavam mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissāmi, sabbeva mayam mahāsamaṇe brahmacariyaṃ carissāmi 'ti. ||18|| atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihuttamissaṃ uduke pavāhetvā yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamitvā bhagavato pādesu siraśā nipatitvā bhagavantam etad avocum: labheyyāma mayam bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sā 'va tesam āyasmantānaṃ upasampadā ahoṣi. ||19||

addasa kho Nādikassapo jaṭilo kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihuttamissaṃ uduke vuyhamāne, diavān' assa etad ahoṣi: mā h' eva me bhātuno upasaggo ahoṣiti, jaṭile pāhesi gacchatha me bhātaram jānāthā 'ti, sāmañ ca tīhi jaṭilasatehi saddhiṃ yenāyasmā Uruvelakassapo ten' upasaṃkami, upasaṃkamitvā āyasmantaṃ Uruvelakassapaṃ etad avoca: idaṃ nu kho Kassapa seyyo 'ti. āmāvuso idaṃ seyyo 'ti. ||20|| atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihuttamissaṃ uduke pavāhetvā yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamitvā bhagavato pādesu siraśā nipatitvā bhagavantam etad avocum: labheyyāma mayam bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyāma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyaṃ sammā dukkhassa antakiriyaṃ 'ti. sā 'va tesam āyasmantānaṃ upasampadā ahoṣi. ||21||

addasa kho Gayākassapo jaṭilo kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihuttamissaṃ uduke vuyhamāne, diavān' assa etad ahoṣi: mā h' eva me bhātūnaṃ upasaggo ahoṣiti, jaṭile pāhesi gacchatha me bhātaro jānāthā 'ti, sāmañ ca dvīhi jaṭilasatehi saddhiṃ yenāyasmā Uruvelakassapo ten' upasaṃkami, upasaṃkamitvā āyasmantaṃ Uruvelakassapaṃ etad avoca: idaṃ nu kho Kassapa seyyo 'ti. āmāvuso idaṃ seyyo 'ti. ||22|| atha kho te jaṭilā kesamissaṃ jaṭāmissaṃ khārikājamissaṃ aggihuttamissaṃ uduke pavāhetvā yena bhagavā ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamitvā bhagavato

pādesu eirasā nipatitvā bhagavantam etad avocum : labhey-
yāma mayam bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyā-
ma upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca,
svākkhāto dhammo, caratha brahmacariyam sammā du-
kkhassa antakiriyāyā 'ti. sā 'va tesam āyasmantānam upa-
sampadā ahoṣi. ||23||

bhagavato adhiṭṭhānena pañca kaṭṭhasatāni na phāliyiṃsu,
phāliyiṃsu, aggī na ujjaliṃsu, ujjaliṃsu, na vijjhāyiṃsu,
vijjhāyiṃsu, pañca mandāmukhisatāni abhinimmini. etena
nayena adḍhuddhapātihāriyasahasāni honti. ||24||20||

atha kho bhagavā Uruvelāyam yathābhirantaṃ viharitvā
yena Gayāsīsam tena cārikam pakkāmi mahatā bhikkhu-
samghena saddhim bhikkhusahasena sabbeḥ' eva purāṇa-
jaṭilehi. tatra sudam bhagavā Gayāyam viharati Gayā-
sīse saddhim bhikkhusahasena. ||1|| tatra kho bhagavā
bhikkhū āmantesi : sabbam bhikkhave ādittam. kiñ ca
bhikkhave sabbam ādittam. cakkhum bhikkhave ādittam,
rūpā ādittā, cakkhuviññānam ādittam, cakkhusamphasso
āditto, yad idam cakkhusamphassapaccayā uppajjati vedayi-
tam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, tam pi
ādittam. kena ādittam, rāgagginā dosagginā mohagginā
ādittam, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi
domanassehi upāyāsehi ādittan ti vadāmi. ||2|| sotam ādittam,
saddā ādittā, — la — ghānam ādittam, gandhā ādittā, jivhā
ādittā, rasā ādittā, kāyo āditto, phoṭṭhabbā ādittā, mano
āditto, dhammā ādittā, manoviññānam ādittam, manosam-
phasso āditto, yad idam manosamphassapaccayā uppajjati
vedayitam sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā,
tam pi ādittam. kena ādittam, rāgagginā dosagginā moha-
gginā ādittam, jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi
dukkhehi domanassehi upāyāsehi ādittan ti vadāmi. ||3||
evam pasam bhikkhave sutavā ariyasāvako cakkhusmiṃ pi
nibbindati, rūpesu pi nibbindati, cakkhuviññāṇe pi nibbinda-
ti, cakkhusamphasse pi nibbindati, yad idam cakkhusam-
phassapaccayā uppajjati vedayitam sukham vā dukkham vā
adukkhamasukham vā, tasmim pi nibbindati. sotasmim pi
nibbindati, saddesu pi nibbindati, ghānaṃsmim pi nibbin-

dati, gandhesu pi nibbindati, jivhāya pi nibbindati, ra-
 sēsu pi nibbindati, kāyasmim pi nibbindati, phoṭṭhabbesu
 pi nibbindati, manasmim pi nibbindati, dhammesu pi
 nibbindati, manoviññāṇe pi nibbindati, manosamphasse
 pi nibbindati, yad idaṃ manosamphassapaccayā uppajjati
 vedayitaṃ sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ
 vā, tasmim pi nibbindati, nibbindaṃ virajjati, virāgā vi-
 muccati, vimuttasmim vimutt' amhīti ñāṇaṃ hoti, khīṇā
 jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇiyaṃ, nāparaṃ
 itthattāyā 'ti pajānātīti. imasmim ca pana veyyākaraṇasmim
 bhavīṇāmaṇe tassa bhikkhusahassassa anupādāya āsavehi
 cittāni vimuccimsu. ||4|| ādittapariyāyaṃ niṭṭhitaṃ.
 ||21|| Uruvelapāṭihāriyaṃ tatiyakabhāṇavāraṃ
 niṭṭhitaṃ.

atha kho bhagavā Gayāsīse yathābhirantaṃ viharitvā yena
 Rājagahaṃ tena cārikaṃ pakkāmi mahatā bhikkhusaṃ-
 ghena saddhim bhikkhusahassena sabbe' eva purāṇajāṭilehi.
 atha kho bhagavā anupubbena cārikaṃ caramāno yena Rāja-
 gahaṃ tad avasari. tatra sudam bhagavā Rājagahe viharati
 Laṭṭhivanuyyāne Supatiṭṭhe cetiye. ||1|| assoi kho
 rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro: samaṇo khalu bho
 Gotamo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito Rājagahaṃ anu-
 ppatto Rājagahe viharati Laṭṭhivanuyyāne Supatiṭṭhe cetiye.
 taṃ kho pana bhagavantam Gotamaṃ evam kalyāṇo kitti-
 saddo ābhuggato iti pi, so bhagavā arahaṃ sammāsam-
 buddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro puri-
 sadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā,
 so imaṃ lokaṃ sadevakam samāraṇam sabrahmakam sassa-
 maṇabrāhmaṇim pajam sadevamanussaṃ sayam abhiññā
 sacchikatvā pavedeti, so dhammaṃ deseti ādikalyāṇam majjhe-
 kalyāṇam pariyośanakalyāṇam sātthaṃ savyañjanaṃ keva-
 laparipuṇṇam parisuddham brahmacariyaṃ pakāseti. sādhu
 kho pana tathārūpaṇam arahataṃ dassanaṃ hotīti. ||2|| atha
 kho rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro dvādasanahutehi Māga-
 dhikehi brāhmaṇagahapatikehi parivuto yena bhagavā ten'
 upasamkama, upasamka mitvā bhagavantam abhivādetvā ekam-
 antam nisīdi. te pi kho dvādasanahutā Māgadhiḥ brāh-

maṇagahapatikā appekacce bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidimsu, appekacce bhagavatā saddhim sammodimsu, sammodaniyam katham saraṇiyam vitisāretvā ekamantam nisidimsu, appekacce yena bhagavā ten' añjalim paṇāmetvā ekamantam nisidimsu, appekacce bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisidimsu, apekacce tuṇhibhūtā ekamantam nisidimsu. || 3 || atha kho tesam dvā-dasanahutānaṃ Māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ etad ahoṣi : kiṃ nu kho mahāsamaṇo Uruvelakassape brahmecariyam carati, udāhu Uruvelakassapo mahāsamaṇe brahmecariyam caratīti. atha kho bhagavā tesam dvā-dasanahutānaṃ Māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ cetasā ceto-parivitakkam aññāya āyasmantaṃ Uruvelakassapaṃ gāthāya ajjhābhāsi :

kim eva disvā Uruvelavāsi pahāsi aggim kisako vadāno.
pucchāmi taṃ Kassapa etam attham, katham pahīnaṃ
tava aggihuttan ti. |

rūpe ca sadde ca atho rase ca kāmithiyo cābhivadanti
yaññā.

etam malan ti upadhisu fiatvā, tasmā na yiṭṭhe na hute
arañjin ti. || 4 ||

ettha ca te mano na ramittha Kassapā 'ti bhagavā avoca,
rūpesu saddesu atho rasesu

atha ko carahi devamanussaloke rato mano Kassapa brūhi
me tan ti. |

disvā padaṃ santam anupadhikaṃ akiñcanaṃ kāmabhava
asattam

anaññāthābhāvim anaññāneyyam, tasmā na yiṭṭhe na hute
arañjin ti. || 5 ||

atha kho āyasmā Uruvelakassapo utṭhāyāsanā ekamaṃ
uttarāsaṅgam karitvā bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantam etad avoca : satthā me bhante bhagavā, sāvako 'ham asmi, satthā me bhante bhagavā, sāvako 'ham asmīti. atha kho tesam dvā-dasanahutānaṃ Māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ etad ahoṣi : Uruvelakassapo mahāsamaṇe brahmecariyam caratīti. || 6 || atha kho bhagavā tesam dvā-dasanahutānaṃ Māgadhikānaṃ brāhmaṇagahapatikānaṃ ce-

tasā cetoparivitakkaṃ aññāya anupubbikathaṃ kathehi seyyath' idam: dānakathaṃ silakathaṃ saggakathaṃ kāmānaṃ ādinavaṃ okāraṃ saṃkilesaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ pakāsesi. yadā te bhagavā aññāsi kallacitte muducitte vinivaraṇacitte udaggacitte pasannacitte, atha yā buddhānaṃ sāmukkamsikā dhammadeśanā, taṃ pakāsesi, dukkhaṃ samudayaṃ nirodhaṃ maggaṃ. ||7|| seyyathāpi nāma suddhaṃ vathaṃ apagatakālakam sammad eva rajanaṃ paṭigaṇheyya, evam eva ekādasanahutānaṃ Māgadhikānaṃ brāhmaṇagaha-patikānaṃ Bimbisārapamukhānaṃ tasmim yeva āsane viraṇaṃ vītamalaṃ dhammacakkhumaṃ udapādi yaṃ kiñci samudaya-dhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadhammaṃ ti, ekanahutaṃ upāsakattaṃ paṭivedesi. ||8|| atha kho rājā Māgadho Senīyo Bimbisāro diṭṭhadhammo pattadhammo veditadhammo pari-yogāhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathamkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthu sāsane bhagavantaṃ etad avoca: pubbe me bhante kumārassa sato pañca asāsakā ahesuṃ, te me etarahi samiddhā. pubbe me bhante kumārassa sato etad ahoṣi: aho vata maṃ rajje abhiñceyyuṃ ti, ayaṃ kho me bhante paṭhamo asāsako ahoṣi, so me etarahi samiddho. tassa ca me vijitaṃ arahaṃ sammāsambuddho okkameyyā 'ti, ayaṃ kho me bhante dutiyo asāsako ahoṣi, so me etarahi samiddho. ||9|| tañ cāhaṃ bhagavantaṃ payirupāseyyaṃ ti, ayaṃ kho me bhante tatiyo asāsako ahoṣi, so me etarahi samiddho. so ca me bhagavā dhammaṃ deseyyā 'ti, ayaṃ kho me bhante catuttho asāsako ahoṣi, so me etarahi samiddho. tassa cāhaṃ bhagavato dhammaṃ ājāneyyaṃ ti, ayaṃ kho me bhante pañcamaṃ asāsako ahoṣi, so me etarahi samiddho. pubbe me bhante kumārassa sato ime pañca asāsakā ahesuṃ, te me etarahi samiddhā. ||10|| abhikkantaṃ bhante, abhikkantaṃ bhante, seyyathāpi bhante nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya paṭicchannaṃ vā vivareyya mūlhaṃ vā maggaṃ ācikkheyya andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya cakkhumanta rūpāni dakkhintīti, evam eva bhagavataṃ anekapariyāyena dhammo pakāsito. es' āhaṃ bhante bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañ ca bhikkhusaṃghañ ca, upāsakaṃ maṃ bhante bhagavā dhāretu ajjatagge paṇupetaṃ saraṇaṃ gataṃ ti, adhiṇvāsetu ca me bhante

bhagavā svātanāya bhattam saddhim bhikkhusamghenā 'ti. adhvāsesi bhagavā tunhibhāvena. ||11|| atha kho rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro bhagavato adhvāsanam viditvā utthāyāsanā bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi. atha kho rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro tassā rattiyā accayena paṇītam khādaniyam bhojaniyam paṭiyādāpetvā bhagavato kālam ārocāpesi: kālo bhante, niṭṭhitam bhattan ti. atha kho bhagavā pubbaṅhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya Rājagaham pāvīsi mahatā bhikkhusamghena saddhim bhikkhusahassena sabbe' eva purāṇajaṭīlehi. ||12|| tena kho pana samayena Sakko devānam indo māṇavakavaṇṇam abhinimminivā buddhapamukhassa bhikkhusamghassa purato-purato gacchati imā gāthāyo gīyamāno :

danto dantehi saha purāṇajaṭīlehi vippamutto vippamuttehi
siṅgīnikkhasuvaṇṇo Rājagaham pāvīsi bhagavā. |

mutto muttehi saha purāṇajaṭīlehi vippamutto vippamuttehi

siṅgīnikkhasuvaṇṇo Rājagaham pāvīsi bhagavā. |

tiṇṇo tiṇṇehi saha purāṇajaṭīlehi vippamutto vippamuttehi

siṅgīnikkhasuvaṇṇo Rājagaham pāvīsi bhagavā. |

dasavāso dasabalo dasadhammavidū dasabhi o' upeto

so dasasataparivāro Rājagaham pāvīsi bhagavā 'ti. ||13||

manussā Sakkam devānam indam passitvā evam āhamsu :
abhirūpo vatāyam māṇavako, dassaniyo vatāyam māṇavako,
pāsādiko vatāyam māṇavako. kassa nu kho ayam māṇavako
'ti. evam vutte Sakko devānam indo te manusse gāthāya
ajjhabhāsi :

yo dhīro sabbadhī danto buddho appaṭipuggalo

araham sugato loke tassāham paricārako 'ti. ||14||

atha kho bhagavā yena rañño Māgadhasa Seniyassa
Bimbisārassa nivesanam ten' upasamkami, upasamkamtivā
paññatte āsane nisīdi saddhim bhikkhusamghena. atha
kho rājā Māgadho Seniyo Bimbisāro buddhapamukham
bhikkhusamgham paṇītena khādaniyena bhojaniyena sa-
hatthā santappetvā sampavāretvā bhagavantam bhuttāvim
onītapattapaṇim ekamantam nisīdi. ||15|| ekamantam ni-

sinnassa kho rañño Māgadhasa Seniyassa Bimbisārassa etad ahoṣi: kattha nu kho bhagavā vihareyya, yaṃ assa gāmato n' eva avidūre na accāsaṇṇe gamanāgamanasampannaṃ atthikānaṃ-atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ, divā appākiṇṇaṃ rattim appasaddaṃ appaniggghosaṃ vijanavātaṃ manussarāhaseyyakaṃ paṭisallānasārurpan ti. ||16|| atha kho rañño Māgadhasa Seniyassa Bimbisārassa etad ahoṣi: idaṃ kho ambhākaṃ Veḷuvanaṃ uyyānaṃ gāmato n' eva avidūre na accāsaṇṇe gamanāgamanasampannaṃ atthikānaṃ-atthikānaṃ manussānaṃ abhikkamanīyaṃ, divā appākiṇṇaṃ, rattim appasaddaṃ appaniggghosaṃ vijanavātaṃ manussarāhaseyyakaṃ paṭisallānasārurpan. yaṃ nūnāhaṃ Veḷuvanaṃ uyyānaṃ buddhapamukhasa bhikkhusaṃghassa dadeyyaṃ ti. ||17|| atha kho rājā Māgadho Senīyo Bimbisāro sovaṇṇamayaṃ bhīṅkāraṃ gaheṭvā bhagavato oṇojesi etāhaṃ bhante Veḷuvanaṃ uyyānaṃ buddhapamukhasa bhikkhusaṃghassa dammiti. paṭiggahaesi bhagavā āraṃaṃ. atha kho bhagavā rājānaṃ Māgadhaṃ Senīyaṃ Bimbisāraṃ dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahaṃsetvā utṭhāyāsaṇā pakkāmi. atha kho bhagavā etaṃ nīdāne dhammikathaṃ katvā bhikkhū āmantesi: anujānāmi bhikkhave āraṃaṃ ti. ||18|| 22 ||

tena kho pana samayena Sañjāyo paribbājako Rājagahe paṭivasati mahatiyā paribbājakaṃ paṭisāya saddhiṃ aḍḍhateyyehi paribbājakasatehi. tena kho pana samayena Sāriputtamoggallānā Sañjāye paribbājake brahmacariyaṃ caranti, tehi katikā katā hoti: yo paṭhamam amataṃ adhi-gacchati so ārocetū 'ti. ||1|| atha kho āyasmā Assaji pubbaṇhasamayaṃ nivāsetvā pattaḍḍharaṃ ādāya Rājagahaṃ piṇḍāya pāvīsi pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena sammiñjitena pasāritena okkhittacakkhu iriyāpathasampanno. addasa kho Sāriputto paribbājako āyasmantaṃ Assajim Rājagahe piṇḍāya carantaṃ pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokitena vilokitena sammiñjitena pasāritena okkhittacakkhū iriyāpathasampannaṃ, disvān' assa etad ahoṣi: ye vata loke arahanto vā arahattamaggaṃ vā samāpannā, ayaṃ tesam bhikkhūnaṃ aññātaro, yaṃ nūnā-

ham imam bhikkhum upasamkamitvā puccheyyam : kam 'si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvam dhammam rocesīti. ||2|| atha kho Sāriputtassa paribbājaka-ssa etad ahoṣi : akālo kho imam bhikkhum pucchitum, antaragharam pavittho piṇḍāya carati. yaṃ nūnāham imam bhikkhum piṭṭhito-piṭṭhito anubandheyyam atthikehi upa-ññātam maggan ti. atha kho āyasmā Assaji Rājagahe piṇḍāya caritvā piṇḍapātam ādāya paṭikkami. atha kho Sāriputto paribbājako yenāyasmā Assaji ten' upasamkami, upasamkamitvā āyasmatā Assajinā saddhim sammodi, sammodaniyam katham sārāṇiyam vitisāretvā ekamantaṃ atthāsi, ekamantaṃ ṭhito kho Sāriputto paribbājako āyasmantaṃ Assajim etad avoca : vippasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto, kam 'si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvam dhammam rocesīti. ||3|| atth' āvuso mahāsamaṇo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito, tāham bhagavantaṃ uddissa pabbajito, so ca me bhagavā satthā, tassa cāham bhagavato dhammam rocemīti. kimvādi panāyasmato satthā kimakkhāyīti. aham kho āvuso navo acirapabbajito adhunāgato imam dhamma-
vinayam, na t' āham sakkomi vitthārena dhammam desetum, api ca te samkhittena attham vakkhāmīti. atha kho Sāriputto paribbājako āyasmantaṃ Assajim etad avoca : hotu āvuso, appam vā bahum vā bhāsaasu, attham yeva me brūhi, atthen' eva me attho, kim kāhasi vyañjanam bahun ti. ||4||
atha kho āyasmā Assaji Sāriputtassa paribbājaka-ssa imam dhammapariyāyam abhāsi :

ye dhammā hetuppabhavā tesaṃ hetum tathāgato āha
tesaṃ ca yo nirodho evaṃvādi mahāsamaṇo 'ti.

atha kho Sāriputtassa paribbājaka-ssa imam dhammapariyāyam sutvā virajam vitamalam dhammacakkhum udapādi yaṃ kiñci samudayadhammam sabbam taṃ nirodhadhamman ti. es' eva dhammo yadi tāvad eva paccavyathā padam asokam adiṭṭham abbatitaṃ bahukehi kappanahutehīti. ||5||
atha kho Sāriputto paribbājako yena Moggallāno paribbājako ten' upasamkami. addasa kho Moggallāno paribbājako Sāriputtam paribbājakaṃ dūrato 'va āgacchantaṃ, disvāna Sāri-

puttaṃ paribbājakam etad avoca : vippasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto, kacci nu tvam āvuso amatam adhigato 'ti. āmāvuso amatam adhigato 'ti. yathā katham pana tvam āvuso amatam adhigato 'ti. ||6|| idhāham āvuso addasam Assajim bhikkhum Rājagahe piṇḍāya carantaṃ pāsādikena abhikkantena paṭikkantena ālokiteṇa vilokiteṇa sammiñjiteṇa pasāriteṇa okkhittacakkhum iriyāpathasampannaṃ, disvāna me etad ahoṣi : ye vata loke arahanto vā arahattamaggam vā samāpannā, ayaṃ tesam bhikkhūnaṃ aññatāro, yaṃ nūnāham imaṃ bhikkhum upasaṃkamitvā puccheyyaṃ : kam 'si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvam dhammaṃ rocesīti. ||7|| tassa mayham āvuso etad ahoṣi : akālo kho imaṃ bhikkhum pucchitum, antaragharam pavittho piṇḍāya carati. yaṃ nūnāham imaṃ bhikkhum piṭṭhito-piṭṭhito anubandheyyaṃ atthikehi upaññātam maggan ti. atha kho āvuso Assaji bhikkhu Rājagahe piṇḍāya caritvā piṇḍapātaṃ ādāya paṭikkami. atha khv āham avuso yena Assaji bhikkhu ten' upasaṃkamim, upasaṃkamitvā Assajinā bhikkhunā saddhim sammodim, sammodaniyaṃ katham saraṇiyaṃ vitisāretvā ekamantaṃ aṭṭhāsim, ekamantaṃ ṭhito kho aham āvuso Assajim bhikkhum etad avocaṃ : vippasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto, kam 'si tvam āvuso uddissa pabbajito, ko vā te satthā, kassa vā tvam dhammaṃ rocesīti. ||8|| atth' āvuso mahāsamaṇo Sakyaputto Sakyakulā pabbajito, tāham bhagavantaṃ uddissa pabbajito, so ca me bhagavā satthā, tassa cāham bhagavato dhammaṃ rocemīti. kimvādi panāyasmato satthā kimakkhāyīti. aham kho āvuso navo acirapabbajito adhunāgato imaṃ dhammavinayaṃ, na t' āham sakkomi vitthāreṇa dhammaṃ deesetum, api ca te saṃkhittena attham vakkhāmiti. appam vā bahum vā bhāssesu, attham yeva me brūhi, atthen' eva me attho, kim kāhāsi vyañjanaṃ bahun ti. ||9|| atha kho āvuso Assaji bhikkhu imaṃ dhammapariyāyaṃ abhāsi :

ye dhammā hetuppabhavā tesam hetum tathāgato āha
tesaṃ ca yo nirodho evaṃvādi mahāsamaṇo 'ti.

atha kho Moggallānassa paribbājakassa imaṃ dhammapari-

yāyaṃ sutvā virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi
yaṃ kiñci samudayadhammaṃ sabbaṃ taṃ nirodhadha-
mmaṃ ti. es' eva dhammo yadi tāvad eva paccavyathā
padaṃ asokaṃ aditṭhaṃ abbatitaṃ bahukehi kappanahute-
hīti. ||10|| **23** ||

atha kho Moggallāno paribbājako Sāriputtaṃ pa-
ribbājakaṃ etad avoca: gacchāma mayaṃ āvuso bhagavato
santike, so no bhagavā sathā 'ti. imāni kho āvuso aḍḍha-
teyyāni paribbājakasatāni amhe nissāya amhe sampassantā
idha viharanti, te pi tāva apalokāma, yathā te maññissanti,
tathā karissanti. atha kho Sāriputtamoggallānā yena te
paribbājaka ten' upasaṃkamimsu, upasaṃkamitvā te paribbā-
jake etad avocum: gacchāma mayaṃ āvuso bhagavato san-
tike, so no bhagavā sathā 'ti. mayaṃ āyasmante nissāya
āyasmante sampassantā idha viharāma, sace āyasantā ma-
hāsamaṇe brahmacariyaṃ carissanti, sabbeva mayaṃ mahā-
samaṇe brahmacariyaṃ carissāma 'ti. ||1|| atha kho Sāri-
puttamoggallānā yena Sañjāyo paribbājako ten' upasaṃka-
mimsu, upasaṃkamitvā Sañjayaṃ paribbājakaṃ etad avocum:
gacchāma mayaṃ āvuso bhagavato santike, so no bhagavā
sathā 'ti. alaṃ āvuso mā agamittha, sabbeva tayo imaṃ
gaṇaṃ pariharissāma 'ti. dutiyam pi kho — la — tatiyam
pi kho Sāriputtamoggallānā Sañjayaṃ paribbājakaṃ etad
avocum: gacchāma mayaṃ āvuso bhagavato santike, so no
bhagavā sathā 'ti. alaṃ āvuso mā agamittha, sabbeva
tayo imaṃ gaṇaṃ pariharissāma 'ti. ||2|| atha kho Sāriputta-
moggallānā tāni aḍḍhateyyāni paribbājakasatāni ādāya yena
Veḷuvanaṃ ten' upasaṃkamimsu, Sañjayaṃ pana paribbāja-
kassa tatth' eva unhaṃ lohitaṃ mukhato uggacchi. addasa
kho bhagavā te Sāriputtamoggallāne dūrato 'va āgacchante,
disvāna bhikkhū āmantesi: ete bhikkhave dve sahāyakā
āgacchanti Kolito Upatisso ca, etaṃ me sāvakaṃ yugaṃ
bhavissati aggamaṃ bhaddayugaṃ ti. gambhīre ñāpavisāye
anuttare upadhisamkhaye vimutte anuppatte Veḷuvanaṃ
atha ne sathā vyākāsi: ete dve sahāyakā āgacchanti Kolito
Upatisso ca, etaṃ me sāvakaṃ yugaṃ bhavissati aggamaṃ bhadda-
yugaṃ ti. ||3|| atha kho Sāriputtamoggallānā yena bhagavā

ten' upasamkamimsu, upasamkamitvā bhagavato pādesu
 airasā nipatitvā bhagavantam etad avocum : labheyyāma
 mayam bhante bhagavato santike pabbajjam, labheyyāma
 upasampadan ti. etha bhikkhavo 'ti bhagavā avoca, svā-
 kkhāto dhammo, caratha brahmacariyam sammā dukkhassa
 antakiriyyā 'ti. sā 'va tesam āyasmantānam upasampadā
 ahoṣi. ||4|| tena kho pana samayena abhiññātā-abhiññātā
 Māgadhikā kulaputtā bhagavati brahmacariyam caranti.
 manussā ujjhāyanti khīyanti vipācenti : aputtakatāya paṭi-
 panno samaṇo Gotamo, vedhavyāya paṭipanno samaṇo Gota-
 mo, kulupacchedāya paṭipanno samaṇo Gotamo. idāni anena
 jaṭilassahassam pabbājitaṃ, imāni ca aḍḍhateyyāni paribbāja-
 kasatāni Sañjayaṇi pabbājitaṇi, ime ca abhiññātā-abhiññātā
 Māgadhikā kulaputtā samaṇe Gotame brahmacariyam ca-
 rantiti. api 'esu bhikkhū disvā imāya gāthāya codenti :

āgato kho mahāsamaṇo Magadhānaṃ Giribbajam
 sabbe Sañjaye netvāna, kaṃ su dāni nayissatīti. ||5||

asesum kho bhikkhū tesam manussānam ujjhāyantānam
 khīyantānam vipācentānam. atha kho te bhikkhū bhagavato
 etam attham ārocesum. na bhikkhave so saddo ciraṃ bha-
 viessati, sattāham eva bhavissati, sattāhassa accayena antara-
 dhāyissati. tena hi bhikkhave ye tumhe imāya gāthāya
 codenti :

āgato kho mahāsamaṇo Magadhānaṃ Giribbajam
 sabbe Sañjaye netvāna, kaṃ su dāni nayissatīti,

te tumhe imāya gāthāya paṭicodetha :

nayanti ve mahāvīrā saddhammena tathāgatā,
 dhammena nayamānānaṃ kā usuyyā vijānatan ti. ||6||

tena kho pana samayena manussā bhikkhū disvā imāya gā-
 thāya codenti :

āgato kho mahāsamaṇo Magadhānaṃ Giribbajam
 sabbe Sañjaye netvāna, kaṃ su dāni nayissatīti.

bhikkhū te manusse imāya gāthāya paṭicodenti :

nayanti ve mahāvīrā saddhammena tathāgatā,
 dhammena nayamānānaṃ kā usuyyā vijānatan ti.

manussā dhammena kira samaṇā Sakyaputtiyā nenti no
adhammenā 'ti sattāham eva so saddo ahosi, sattāhassa acca-
yena antaradhāyi. ||7||

Sāriputtamoggallānapabbajjā niṭṭhitā. ||24||
catutthakabhāṇavāraṃ niṭṭhitam.

VARIOUS READINGS.

A: India Office MS. of the Phayre Collection (Burmese writing).

B: MS. of the Paris National Library, fonds Pâli 17 (Sinhalese writing).

C: MS. of the Royal Library at Berlin, Orient. fol. 952 (Burmese writing).

D: BUDDHAGHOSA'S *Atthakathâ*; MS. of the Paris Library, fonds Pâli 39 (Sinhalese writing). Buddhaghosa omits all passages, which offer no difficulties or have been explained before.

E: The same work; MS. of the Berlin Royal Library, Orient. fol. 931 (Burmese writing).

The division into chapters and paragraphs has been introduced by myself.

I.

1. 1, vimuttisukhaṃ paṭisaṃvedi ACE, vimuttisukhapaṭisaṃvedi BD. Comp. *Jâtaka*, i. p. 77, 80, ed. Fausböll.— 2, jarâmarāṇasokap° C at both places.— 3, yadâ have ABCE, yadâ bhava D. —jhâyino B. —brahmaṇassa AC. The same spelling is constantly observed in these as in most Burmese MSS.— 4, For omitted words B always uses the symbol pe, AC have different symbols, the most frequent being la. This entire passage is given without abbreviation in C, which reads here again at both places jarâmarāṇasokap°.— 5, jhâyino

corrected to jhāyato B. —pavedīti corrected to avedīti B.— 6, C reads again at both places jarāmaraṇasokap°. — 7, obhāsayam ant° ABC. Comp. the note of M. Senart on Kacc. i. 4, 5.— 2. 1, samādhi utṭhahitvā B. —vimuttisukhap° D, vimuttisukhaṃ p° A BCE.— 2, huhukajātiko A, huhumkaj° BCDE. Buddhaghosa: so kira ditṭhamaṅgaliko mānavasena kodhavasena ca huhun ti karonto vicarati, tasmā huhuṅkajātiko 'ti vuccati. huhukkajātiko ti pi paṭhanti. —brahmaṇakāraṇā A, brāhmaṇakāraṇā B, brahmaṇakarā C.— 3, yatatto ACDE, yuttatto B. —brāhmaṇavādaṃ B.— 3. 1, samādhi vuṭṭhahitvā B. —Ajapālanigrodharukkhamūlā A, °nigrodhamūle B, °nigrodhamūlā C. —Muñjalindarukkhamūle A, Mucalindamūle B, Muñcalindamūle C. —vimuttisukhaṃ p° AC.— 2, sattāhavatṭhalikā ABC, sattāhavaddalīkā D, sattāhavaddalīkā E. Comp. Jātaka i. p. 80. —°duddini AB, °duṭṭini C, °duddinī DE.— 3, viddhaṃ ACDE, visuddhaṃ B. —pañjaliko C.— 4, asmimānassa vinayo B.— 4. 1, samādhi vuṭṭh° B. —vimuttisukhaṃ p° AC.— 2, taṃ desaṃ gantukāmā addh° C. —gacchata bhagavantam B.— 5, oṇitapattapaṇi ABC. —te ca BC.— 5. 1, samādhi v° B.— 2, ālayapamuditā and ālayapamuditāya A, ālayasamuditā and °pamuditāya B, °samuditā and °samuditāya C, ālayesu suṭṭhu muditā 'ti ālayasammuditā DE. In § 8, 9, B reads °samuditā and °samuditāya, C °samuditā, °samudditā and °samuditāya, °samudditāya. —duddasaṃ A, sududdasaṃ BC. In § 8, 9, B reads duddasaṃ, and thus reads C in § 9, but sududdasaṃ in § 8.— 3, apissu AB, api sudaṃ C. —susambuddho AC. In § 8 C reads susampuddho, § 9 susambuddho. —paṭisotagāmi corrected to °gāmiṃ C, paṭisotegāmiṃ ti D, paṭisotagāmiṃ ti E. —dakkhinti D, dakkhanti ABCE.— 4, vata bho at both places BC, vata so at both places A; comp. Jātaka i. p. 81.— 6, bhummīyaṃ nih° C.— 7, avekkhassu AE, āvekkhassu B, apekkh° CD. In § 9, 10, C reads avekkh°. —dhira corrected to vīra B.— 8, apisu taṃ Brahme B, api sudaṃ me Brahme C; A omits this passage.— 11, °posini all MSS. —accuggamma ACE, ajjugg° B, abbhuggamma D, comp. Lal. Vist. p. 520 ed. Calc., where I propose to read udakātyudgatāni.— 6. 3, 4, Udako, Udakassa AC, Uddako, Uddakassa B. Comp. Jātaka

i. p. 66-81; the Northern Buddhists spell this name Rudraka Râmaputra.— 8, Kâsinaṃ A D, Kâsinaṃ C, Kâsiyaṃ B, Kâsinaṃ or Kâsinaṃ E. —andhibhûtasmi A C. —âhañhi A E, ahamhi B, âhañci C, ahañhi D. —amatadundubhîti D (not E). 9, yathâ pi kho B. —hupeyya âvuso A, hupeyyâ âv° B, hupeyyam âv° C, hupeyya pâvuso ti âvuso evam pi nâma bhaveyya D E. —okampetvâ A C, okappetvâ (“sisam câletvâ” D E) B D E.— 10, âvaḍḍho bâhullâyâ ti D. —paccupaṭhâpetabbo A B, paccuṭhâtabbo C. —11, apissu A B, api sudam C. — 12, samudâcarittha C. —The Jâtaka Aṭṭhakathâ (i. p. 82), which quotes some words from this passage, offers the reading: aham bh° tathâgato sammâsambuddho.— 13, 15, cariyâya B, iriyâya A, cariyâya corrected to iriyâya C.— 13, uttarimanussadhammaṃ C, °mmâ A B. —bâhulliko A C, bahulikato B. —uttariṃ manussadhammâ A, uttarimanussadhammaṃ B C.— 15, uttariṃ manussadhammâ A, uttarimanussadhammâ B, uttarimanussadhammaṃ C; the same at both places.— 16, me tumhe B. —abbhâsitam A, abbhâvitam D, bhâsitam B E. The comment explains the word: vâkyanâdan ti. —asakkhi kho A, asaṅṭhiko corrected to asakkhi kho C, asakkhi ko (or: as° to?) B, as° vo D. —puna sussimsu A, susisum B, vacanaṃ sussisu C. Probably we ought to read: puna sussûsimsu.— 17, atthakil° B.— 20, °nandini A B C. 27, paccaññâsi A B C.— 28, paccaññâsi A C.— 29, idam avoca . . abhinandanti is omitted in B C; in C these words have been inserted afterwards.— 30, ca pana bhagavatâ C. —evam A C, etaṃ B.— 31, devânubhâvan ti B C. —Aññâkoṇḍañña (at the first place) B. The Jât. Aṭṭhav. (i. p. 82) and the Dhammap. Aṭṭh. (p. 119, 125) read Aññâkoṇḍañña, but the Lal. Vist. (p. 529 ed. Calc.) reads Ajnâtakaṇḍinya.— 32, C almost constantly reads svâkhyâto. —tassa âyasmato Koṇḍañassa A. 35, nihârabhatto iminâ nihârena C, nihârabhatto A, iminâ hârena B. —B inserts nihârabhatte, which is corrected to °bhatto, before tayo.— 39, vedanâ bhikkhave anattâ C. —labbhettha ca vedanâyaṃ A. —na ca labbhati vedanâyaṃ A B. 41, viññânam bhikkhave anattaṃ C.— 42, kalla nu kho taṃ C.— 43, kallaṃ nu kho taṃ C.— 46, evam ayaṃ A C, evam assa B. The reading evam passaṃ, which I prefer, occurs

in the corresponding passage of the Anattalakkhaṇasutta as well as of the Cūḷarāhulovāda (Berlin MS. of the Suttasamgaha). Comp. also i. 21. 4.— 7. 1, heṭṭhā pāsadaṃ A, h° pāsādā B, h° pasādā corrected to h° pasadaṃ C. —pi niddā okkami A, pi pacchā niddaṃ okkami C, pi niddā okkamati pariyanasēpi pacchā niddaṃ okkami B.— 2, mudīgaṃ A, mudigaṃ C. —vikesikaṃ A, vikkesikaṃ C, vikkhesitaṃ B. —vikkhelikaṃ A C, vikkhelikaṃ B. —aññā vippalapantiyo C. —saṅṭhāti C. —idaṃ upaddutaṃ A. —idaṃ upasaṭṭhaṃ A.— 3, abhirūhitvā B.— 6, dukkhasamudayaṃ nirodhamaggaṃ B. The same reading constantly occurs in this MS.— 7, catuddisā A, catudisā C, catusu disā B.— 8, AB omit idha nisinno. — 9, api nu bhante A C. — 10, dakkhintīti B, dakkhantīti A C. The former spelling generally prevails in the Ceylonese MSS., the latter one in those brought from Burmah. —so ca loke C. — 11, vimucci C, vimuccati A, vimuttaṃ B.— 14, lābhā AB, sulābhā C. —suladdhaṃ A, suladdhaṃ lābhā B, lābhisuladdhaṃ C. —ajjatanāya A C, ajja svātānāya B.— 8. 3, tā ca loke AB, tā ca kho loke C.— 9. 2, ime me bhante A, ima bhante B, ime ca kho bhante C.— 10. 1 and 2, janapadā ABC. Probably we ought to read janapade, comp. Bārāṇasiyaṃ setthānusetthīnaṃ, in the preceding chapter.— 2, ime me bhante A C, ime bhante B— 4, sā tesam A, sāva t° C, yāva t° B.— 11. 1, muttāhaṃ AB, muttānaṃhaṃ C. —manussā constantly C. —mā ekena maggena C. —agamittha A C, agamattha D, āgamete corrected to āgamatta B. —ahaṃ hi bhikkhave B. —Senānigamo corrected to Senānigamo B, Senanigamo A, Senonigamo C.— 2, bandhosi ABC. —mahābandhanabandho A, Mārabandhanabaddho corrected to mahā° C, Mārabandhanabandho B. —muttohaṃ B. —mahābandhanamutto A, Mārabandh° B, Mārabandh° corrected to mahā° C. —nīhato B. —bādhayissāmi ABC; the true reading apparently is bandhayissāmi.— 12. 3, pabbājetuṃ upasampādetuṃ ti A, pabbājetha upasampādettha B, and thus reads C, where it is corrected thus: pabbājetu upasampādetuṃ. D: pabbājethā tiādimhi.— 4, gacchāmi C, gacchāmi AB.— 13. 1, vuṭṭhavasso C.— 2, bandhosi AB, baddhosi corrected to bandhosi C. —Mārapāsena AB, Māra-

pāsehi C. —mahābandhanabandho A, Mārabandhanabandho BC. —muttāhaṃ AC, muttohi B. —Mārapāseṇa AB, Mārapāsehi C. —Mārabāndhanamutto C.— 14. 1, tasmim̐ yeva vanasaṇḍe A, tasmim̐ van° B, tasmī ca van° C. —ekassa pana pajāpati B. —nāhoti AB, nāhosi C. —ānītā hoti B.— 2, paricārimhā AB. —nāhoti B.— 3, taṃ kāraṇaṃ kiṃ B. —ye mayam̐ instead of yam̐ mayam̐ all three MSS.— 5, sā va AC, yā ca B.— 15. 1, B omits tesu.— 2, jaṭilasseva assamo C. —agaruṃ and garuṃ almost constantly C. —api caṇḍ° C. —vihedhesīti constantly AC. —api ca caṇḍ° C (at the second place). —caṇḍ°, corrected to api caṇḍ° C (at the third place). — 3, pariyādeyyan ti AB, pariyādiyeyyan ti C. DE: pariyāteyyan [pariyādiyeyyan E] ti abhīhaveyya vā vināseyya vā. — 4, abhisam̐khāritvā AC, °kharitvā B. It ought to be corrected: abhisam̐khāretvā, comp. i. 7. 8. —nāge AB, nāgo corrected to nāge C. In § 6 all three MSS. read nāge. The agreement of the two passages makes a correction like nāgena na vihet̐hiyati (vihet̐hiyissati), highly improbable. I suppose, that nāge is a Māgad̐hī nominative, the occurrence of which may easily be accounted for in a legend founded on popular tradition.— 5, pariyādītvā B.— 6, vihāremu C. —aggisālāyan ti A. —phāsukāmo va A, ph° ca BC. —vibodhesīti AC. —naṃ AC, taṃ B. —divāna C. —sumānaso C, sumanaso A, suppasannamanaso B. —agyāgāre B. —vihedhiyattī C.— 7, hatā A, hatā ca C, yāva B. —C inserts kālā after lohītikā. —kāye A, kāyena B, rūpakāye C.— 16. 1, upasam̐kami AB, upasam̐gami C instead of upasam̐kamimsu. —pi nāma mahanto B.— 2, upasam̐kami AC. —pi nāma mahantā B.— 17. 1, vannānipabbāhi B.— 2, vaṇṇānipabbāhi B.— 18. 1, vannātipabbāhi B.— 2, vannātipabbāhi B.— 19. 4, akāsīti AB, akāsīti C.— 20. 1, mahati all three MSS., instead of mahatiṃ (the same in § 2, 4 and 5).— 2, A inserts paṃsukulam̐ before ālambitvā, in B this word is included in brackets, in C it is omitted. —adhivattā AB, adhiyaṭṭhā C (the same in § 5). —C inserts paṃsukulam̐ before ālambitvā. —parivissajjeyyan ti C. —parivissajjatu ti B.— 4, upanikkhittā A.— 5, A inserts paṃsukulam̐ before ālambitvā. —āharahatto AC, arahanto B.— 6, tvam̐ gaccha B.— 9, idaṃ kho pana

Kassapa B.— 11, sugandhikaṃ A, gandhasampannā ti B, gandhasampannaṃ rāsasampannaṃ C. —BC omit sace ākañkhasi . . . tvaṃ yeva taṃ gaṇhā ti. —yeva taṃ A (at both places); comp. § 9.— 12, aggim A, aggi BC. —ekim deva all three MSS. (the same § 13; § 14 C reads sakid eva).— 13, aggim B, aggi AC. —aggim A, aggi BC. —ujjalitum all three MSS. —aggim A, aggi BC. —ujjalitum B. —aggim ti AB, aggi ti C. —ujjalimsu all three MSS., instead of ujjaliyimsu? —aggi BC, aggim A. —ujjaliyissati A, ujjaliyati B, ujjalissati C.— 14, aggim AB, aggi C. —aggim A, aggi BC. —aggim A, aggi BC. —vijjhāpeyyantu B (at both places). —aggim ti AB, aggi ti C. —aggim A, aggi BC. —vijjhāyissati AB, vijjāyissati C.— 15, Nerañjarāya A, °yaṃ BC. —B omits umm° pi—ummujja nimujjam pi C, nimujja umujjam pi A, ummujja nimujjanti pi B. —abhinimmi A, abhimmini C, abhiniyatā corrected to abhinimmi B. —visippesu C. —yathā himā (yathā pi B) mandāmukhiyo nimmitā ti AB, yathā pañcamattāni mandāmukhisatāni abhinimmitā ti C. —mahāmand° AC, tāva bahu mahāmand° B.— 16, vassi AB, pāvassi C. —vulho AC, vuyho B. —idan nu tvaṃ B, idha nu tvaṃ A, idhaṃ (corrected to idha) nu tvaṃ C. —ayamṃ ahasmiṃ A, ayam ahasmi C, ahamṃ āham asmim B. —pavāhissati A, passahissati B, ppavāhissati C. —na tv eva kho tvaṃ A.— 18, cīrapaṭṭikā A, cīrapatikā C, cirapaṭṭikā B. DE: cīrapaṭṭikā ti cīrapaṭṭhāya.— 20, vuyhamāne AC, °no B—saddhi A; BC omit this word.— 22, vuyhamāne all three MSS. —C omits saddhim.— 24, aggi C; AB omit the word.— 21. 1, tena carikaṃ p° C, tena pakkāmi AB. —cakkhum ādittam bhikkhave sabbam ādittam B, kiñci bh° sabbam ād° AC, instead of kiñ ca bh°.— 4, passam AC, mayam B. —vimuttasmim vimuttambhi A, vimuttasmim pi vimuttam iti B, vimuttasmi vi vimuttamhi ti C. Comp. i. 6. 46.— 22. 4, aggim AB, aggi C. —kissako AC, kisako BD. —kāmittiyo AC, kāmittiyo BDE. —yaññā all MSS., yaññam Jātaka i. p. 83. —cātivadanti A, cābhiv° B, cāti (ti is crossed) piv° C. —yaññā ABC. —DE: ete rūpādike kāme itthiyo ca yaññā abhivadanti.— 5, ettheva A, etta ca B, ettha ca C. —A omits avoca. —rasesu ca B. —ko carahi AC,

kho ° B. Buddhaghosa: atha ko (kho D) carahīti atha kva carahi. —anupadhikam ABC, anupadhīnam D. —anaññatābhāvi (°bhāvi C) ABC. DE: jātijarāmarañnam abhāvena anaññathābhāvim (°bhāvi corrected to °bhāvim E). — 8, ekam nahutam B. — 11, dakkhanti A, dakkhinti B, dakkhantiti C. — 13, giyamāno A, gāy° B, bhāsamāno C. — siṅgīnikkhasuvanṇo ABC constantly; DE: siṅgīnikkhasuvanṇo ti siṅgīsuvaṇṇanikkhena samānavanṇo. The Jāt. Aṭṭhakathā (i. p. 84) reads: °savanṇo. — After the third stanza B inserts a fourth one: santo santehi (sic) purāṇajaṭilehi . . . pāvīsi bhagavā. — dasavāso ABCE, dasāvāso D and the Jāt. Aṭṭhakathā. — dasabhi ACE, dasahi BD and the Jāt. Aṭṭh. It is possible, that this is an instance of the Instrumental ending in -bhi, which was hitherto known only from grammatical literature. — °parivārako AC, °parivāro B and the Jāt. Aṭṭh. — 14, sabbadhi AC, sabbadhī BD and the Jāt. Aṭṭh. In E the reading is illegible. — suddho AC, buddho B and the Jāt. Aṭṭh. — 16, avidūre ABC (the same § 17), instead of atidūre? — appakinnam BCD, abbokiṇṇam A, appākiṇṇam E. — appanighosam AC (the same § 17). — vijanavādan ti pi pāṭho . . . vijanapātan ti pi pāṭho DE. — 17, abbokiṇṇam A, appokinnam C, appakinnam B. — 23. 1, so itarassa āropetu ti C, so ārocetū ti ABD. — 2, arahattamaggasamāpannā vā A, °maggam vā sammāpannā C, °maggapaṭipanno vā B. — 5, paccavyattā A, paccabyāthā B, paccabyatā C, paccabyathā E, paccavyathā corrected to °vyāthā D. The comment says: pati-ava-pubba-idhātu, tthavibhatti . . . patividdhattha tumhe, pattam tam tumhehīti attho. — paramasokam C. — abbhūtitaṃ A, abantitaṃ B, apbhutitaṃ C, abbhutitaṃ and abbatitaṃ D, abbatitaṃ E. — 6, kacci no AB, kiñci nu C. — adhiगतomhiti C. — adhiगतosīti C. — 7, arahattamaggasamāpannā vā A, °maggam vā sammāpannā BC. — 10, paccavyattā A, °byatā C, °byāthā B. — paramasokam C. — abbhūtitaṃ A, abbatitaṃ BC. — 24. 1, apalokāma ABC, instead of apalokayāma or °kema. — 3, uṇhalohitaṃ B. — dve sahāyā B. — Kolito ca Up° B. — Veḷuvane B. — atha nesam B. — Kolito ca Up° B. — 6, atha kho te tumhe im° g° paṭicodetha C. — 7, niyamānaṃ C, neyam° B.

A szövegben előforduló kulcskifejezések szótára (magyar-páli)

A doktrinális kifejezések magyar-páli szószedete a magyar ábécé betűsorrendjét követi, különbséget téve a hosszú és rövid magánhangzók között!

adás	dāna
akadály	nīvaraṇa
alap	nidāna
ár ellen haladó	paṭisotaḡāmin
átjutott (a túlsó partra).	tiṇṇa
boldogság	sukha
barát	āvuso
befolyás	āsava
beavatás	pabbajjā
befogadás	upasampadā
brahmá	brahmā (lefordítatlan)
Dhamma	Dhamma (lefordítatlan)
egek	sagga
elfordulás	nibbidā
ellenszenv	dosa
elmélyedés	samādhi
erény.	siḷa
érzékelés.	phassa
érzéki élvezetek.	kāmaḡaṇa
érzéki képesség	indriya
érzéki vágy	kāma
érzés	vedanā
észlelés	saññā

felfuvalkodottság	ussada/ussāda
felkavarodottság	saṃvega
feltétel	paccaya
feltételezettség	idapaccayatā
folymbalépett	sotāpanna
függő keletkezés	paṭicca samuppāda
~előrefelé haladó sora	anuloma
~visszafelé haladó sora.	paṭiloma
győzedelmes	jina
halhatatlan (= nibbāna)	amata
halmaz.	khandha
harag	doṣa
hat alap	saḷāyatana
hit	saddhā
igazságra nyíló szem	dhammacakkhu
isteni látás.	dibbacakkhu
istenség	deva
Jó Úton Járó	sugata
káprázat	moha
készítetés.	saṅkhāra
kötődés	ālaya
közép útja	majjhima paṭipadā
közvetlen tudás.	abhiññā
látó, bölcs	isi
lecsillapodás	virāga
lemondás	nekkhama
lényegretörő figyelem	yoniso manasikāra
lényegretörő helyes törekvés	yoniso sammappadhāna
létesülés	bhava
Magasztos.	bhagavā

magány	viveka
megragadás	upadhi
megszabadulás	vimutti
megszabadult	mutta
megszűnés	nirodha
megvilágosodás	bodhi
megvilágosodott szem	buddhacakkhu
nagy bölcs.	sumedha
nagyméltóságú	arahant
nagy tudású	paṇḍita
nemes igazság.	ariyasacca
nemes nyolcas út	ariya aṭṭhangika magga
név-forma.	nāma-rūpa
nibbána	nibbāna (lefordíthatlan)
ok	hetu
oltalom	saraṇa
önhittség	asmimāna
öregség és halál	jarāmarāṇa
ragaszkodás.	upādāna
remete	samaṇa
rongyruha.	paṃsukūla
sétáló meditáció	cankama
szent út	brahmacariya
szenvedés	dukkha
szennyeződés	kilesa
szerzetes.	bhikkhu
szomj	taṇhā
születés	jāti
Tan(ítás).	Dhamma
Tan kereke.	dhammacakka

tanító	satthā
tanítómester	ācariya
tanítvány	sekha
teljesen megszabadult	vippamutta
test	rūpa
tiszteletreméltó	bhante
tökéletesen megvilágosodott	sammāsambuddha
tudat	cetaso/ceto
~megingathatatlan megszabadulása	akuppā cetovimutti
tudatlanság/nemtudás	avijjā
tudatosság	viññāṇa
újraszületés	punabbhava
ünnepélyes kijelentés	udāna
vágy	rāga
Védák mestere	vedantagū
világi követő	upāsaka

A szövegben előforduló tulajdonnevek

A szövegben előforduló tulajdonnevek helyére a szöveg VT fordítás szerinti előfordulásának fejezet-, beszéd- és szakasz-száma utal, a lábjegyzetek számát dőlt betűvel jelöltük. A nevek magyaros átírása után zárójelben a páli átírás.

Valóságos és mitikus személyek és személynevek

Álára Kálama (Ālāra Kālāma) 1.6.1-2, 67
Asszadzsi (Assaji) 1.6.36, 1.23.2-9, 70, 133, 280, 285, 294
Bhaddija (Bhaddiya) 1.6.33, 70, 130
Bhallika kereskedő (Bhallika) 1.4.2-5, 24
földistenek (Bhummā devā) 1.6.30
Brahmá Szahampati (Brahmā Sahampati) 1.5.4-13, 1.18.1-2
érzéki világ istenei (Kāmaloka devā) 1.6.30, 119
Gajákasszapa (Gayākassapa) 1.15.1, 1.20.22
Gavampati (Gavampati) 1.9.1-2, 160
hum hangot ismételtető bráhmín 1.2.2
Jasza anyja 1.7.7, 1.8.1, 1.8.4
Jasza apja 1.7.7-15, 1.8.1, 1.8.4
Jasza korábbi felesége 1.8.1, 1.8.4
Jasza (Yasa) 1.7.1-6, 1.7.11-15, 1.8.1-4, 1.9.2, 1.10.2
kakudha fában lakozó istenség 1.20.2-5
Kólita (Moggallāna világi neve) Kolita 1.24.3, 294
Kóndannya (Kondañña) 1.6.29-32, 70, 122, 130
köztiszteltben álló barátok (30 fő) 1.14.1-5
Mahánáma (Mahānāma) 1.6.36, 70, 132
Mára, a Kísértő (Māra) 1.1.7, 1.11.2, 1.13.1, 166, 170, 179
Moggallána (Moggallāna) 1.23.1, 1.23.6-10, 1.24.1-4, 133
Mucsalinda kígyókirály (Mucalinda) 1.3.2
Nadíkasszapa (Nadīkassapa) 1.15.1, 1.20.20
négy nagykirály 1.4.4, 1.6.30, 1.16.1-2, 208
öt szerzetes 1.6.5-6, 1.6.10-17, 1.6.47, 134
ötven házigazda barát 1.10.1-4
Punnadzsi (Puṇṇaji) 1.9.1-2
rasztahájú remeték (jatīḷa) 1.15.1, 1.22.6, 1.22.12-13, 187

szakja (népnév) (sakya) 1.22.2, 1.23.4, 1.23.9
Szakka, az istenkirály (Sakka) 1.17.1-2, 1.20.1-4, 1.22.13-14
Szanydzsaja (Sañjaya) 1.23.1, 1.24.2-7, 278, 293
Száriputta (Sāriputta) 1.23.1-6, 1.24.1-4, 133
Szénija Bimbisára (Seniya Bimbisāra) 1.22.2-18
Szubáhu (Subāhu) 1.9.1-2
Tapussza kereskedő (Tapussa) 1.4.2-5, 24
Uddaka Rámaputta (Uddaka Rāmaputta) 1.6.3-4, 69
Upaka, a meztelen aszkéta (Upaka) 1.6.7-9, 85
Upatissza (Sāriputta világi neve) Upatissa 1.24.3, 294
Uruvélakasszapa (Uruvelakassapa) 1.15.1
vad kígyókirály 1.15.2-6
Vappa (Vappa) 1.6.33, 70, 130
Vimala (Vimala) 1.9.1-2

Valóságos és mitikus helynevek

Anga (ország) (Aṅga) 1.19.1-3
Anótatta tó (Anotatta) 1.19.2-4
bambuszliget (Veļuvana) 1.22.17-18, 1.24.3
Gajá (Gayā) 1.6.7, 1.21.1, 222
Gajászísza (Gayāsisa) 1.21.1, 1.22.1, 189
Giribbadzsa (Giribbaja) 1.24.5-7, 298
Iszipatana (Isipatana) 1.6.6, 1.6.10, 1.6.30, 1.7.3, 1.7.7
Kászi (Kāsī) 1.6.8
Magadha (ország) (Magadha) 1.19.1-3, 1.22.1-18, 1.24.5-7
Néranydzsará folyó (Nerañjarā) 1.1.1, 1.15.6, 1.20.15, 189
Őzliget (Migadāya) 1.6.6, 1.6.10, 1.6.30, 1.7.3, 1.7.7
pálmaliget (Laṭṭhivana) 1.22.1-2
Rádzsagaha (Rājagaha) 1.22.1-2, 1.22.13, 1.23.1-3, 1.23.7-8, 298
Rózsaalma-föld = India (Jambudīpa) 1.20.7-10
Szupatittha szentély (Supatiṭṭha) 1.22.1-2
Ukkala (Ukkala) 1.4.2
Uruvelá (Uruvelā) 1.1.1, 1.6.6, 1.11.1, 1.14.1, 1.15.1, 1.21.1
Uttarakuru (mitikus terület) (Uttarakuru) 1.19.2-4
ligeterdő (egy bizonyos~) (aññatara Vanasaṇḍa) 1.14.1-2
Váránaszí (Vārānasī) 1.6.6, 1.6.10, 1.6.30, 1.7.1, 1.9.1-2, 1.14.1

Valóságos és mitikus növénynevek

- ámalakí fa (āmalakī, *Phyllanthus emblica*) 1.20.10
harítakí fa (harītakī, *Terminalia chebula*) 1.20.10
kakudha fa (kakudha, *Pentaptera arjuna*) 1.20.2-3, 1.20.5
korall fa (pāricchattaka, *Erythrina indica*) 1.20.10-11
mangó fa (amba, *Mangifera indica*) 1.20.10
megvilágosodás fája (bodhirukkha, *Ficus religiosa*) 1.1.1, 1.2.1, 1.6.7
mucsalinda fa (mucalinda) 1.3.1-4, 1.4.1
nigródha/banjan fa (nigrodha, *Ficus bengalensis*) 1.2.1-3, 1.3.1, 1.5.1
rádzsájatana fa (rājāyatana) 1.4.1-5, 1.5.1
rózsaalma fa (jambu, *Eugenia/Syzygium*) 1.20.7-10

A szövegben előforduló növénynevek magyarázata

A szövegben előforduló növénynevek helyére a szöveg VT fordítás szerinti előfordulásának fejezet-, beszéd- és szakasz-száma utal.

(1.1.1.) *Bodhirukkha*. A megvilágosodás fája, a Bo fa, a *Ficus religiosa*. A Vin-a.952. szerint „a megvilágosodás a négy nemes igazság tudása; a Magasztos itt (e fa alatt) érte el a megvilágosodást, így nyerte el a fa a megvilágosodás fája nevet”. Vesd össze MN-a.iii.326. és MN-a.i.54.! *Bodhirukkhamūle*, „a megvilágosodás fájának tövében”. Vesd össze: *bodhiyā mūle* a Pts.i.174. = Nd.i.458. és *bodhimūle* a Snp-a.32. és Snp-a.391. alatt!

(1.2.1., 1.5.1.) *Nigrodha*: banyan fa, azaz indiai fügef (Ficus bengalensis). Az Ud-a.51. és a Vin-a.957. egyaránt megegyezik abban, hogy gyakorta kecskepásztorok hűsöltek az árnyékában.

(1.3.1.) *Mucalinda*. Mucalinda fa, a kígyókirály, Mucalinda fája.

(1.4.1.) Buddhaghosa szerint a *rājāyatana* egy fa, nevének jelentése: „királyi (tartózkodási) hely”. VT szerint ugyanilyen fa lenne az, amit a Lalitavistara *tārāyana*, a Dīpavaṃsa *khīrapāla* néven említ.

(1.20.2.) *Kakudha*, a fát a PED Pentaptera Arjuna néven említi, más néven Terminalia Arjuna. Vesd össze Ja.vi.518-519. és Dhp-a.iv.153.! A Bv.viii.23. és a Dhp-a.i.105. alatt „*ajjuna*”, Anomadassin buddha fája. A Vin-a.972. elnevezése: *ajjunarukkha*.

(1.20.7.) *Jambudīpa* (szó szerint a „Rózsa-alma fák szigete”), mitikus kontinens, egyes régi szövegekben általában India megnevezése. A rózsa-alma fa (*jambu*, latin nevén *Syzygium* sp. vagy *Eugenia* sp.) Indiától Ausztráliáig igen nagy területen honos, gyógyhatású gyümölcsöt termő fa, a hindú mitológiában a Meru hegyet körülvevő Himavanta erdőben nő.

(1.20.10.) *Amba*, mangó fa (*Mangifera indica*).

(1.20.10.) *Āmalakī* (itt és MN.67.1./i.456. alatt): *Phyllanthus emblica*, vagy más néven *Emblica officinalis* fa. A gyümölcsét mint gyógyszert fogyaszthatták a szerzetesek, lásd Vin.1.201., vesd össze Vin.1.278.!

(1.20.10.) *Haritakī*, a *Terminalia chebula* fa gyümölcse ugyan-csak megengedett gyógyszer a Vin.1.201. szerint, vesd össze MN.124.34./iii.127.! Az *āmalakī* és *haritakī*, a *bibhūtakī*val (*Terminalia bellirica*) együtt, a leguniverzálisabban használt indiai gyógynövénykeverék, a sokféle betegség ellen ajánlott és sikerrel alkalmazott Triphalā 1/3:1/3:1/3 arányú elegye. Véleményünk szerint talán nem indokolatlan annak feltételezése sem, hogy a 20. alfejezet szövege – és a kánon jónéhány más helye is – arról tanúskodik, hogy a Buddha jártas lehetett az *āyurvedā*ban. A gyógynövényekről a Páli kánonban lásd például: *S. Dhammika: Nature and Environment in Early Buddhism, 2015!*

(1.20.10.) *Pāricchattaka*, „nagy árnyékot adó”, a korall fa (*Erythrina Indica*), egyben a *Tāvatiṃsa* mennyben, Indra kertjében növény mitikus fa neve is, PED szerint másnéven *pārijāta*. Az AN.4.69./iv.117. alatt a *devák* örvendeznek hajtásai és virágai fejlődésének minden szakaszában. Lásd GS.iv.78-tól további jegyzetekért! DPPN az itteni Vinaya hivatkozást feltételezhetőleg nem ismerve azt állítja, hogy a virágait sosem szakították le. Ha ez a megállapítás valós, akkor a szövegben előforduló eset egy figyelemreméltó kivétel.

(1.22.1.) *Laṭṭhivanuyyāna*, BD szerint üdülőkert, díszkert, a pálma sarjak ligete vagy parkja, hivatkozva Vin-a.972. magyarázatára, mely szerint *tāluyyāna*, azaz palmira-pálma (*Borassus flabellifera*) vagy talipot-pálma (*Corypha umbraculifera*) díszkertről van szó, vesd össze Ja.i.68., Ja.i.84. és DPPN! VT szerint a *laṭṭhi*¹ szó egyik jelentésének megfelelően (= bot) a *laṭṭhivana* (szkr. *yashṭivana*) „bot-erdőt”, azaz bambuszerdőt jelent. (A ChS kiadásban mindkét változat!) A *laṭṭhi* szó a PED szerint ugyanakkor jelent még cukornád-szálat és növény sarjat is, ezért véleményünk szerint e változat esetében a sarj/ fiatal-erdő jelentés valószínűbb lehet (*vana* = erdő, *uyyāna* = park, liget, üdülőkert). Összevetve ezt az elképzelést az 1.22.17-hez fűzött elképzelésekkel, inkább úgy tűnik, mintha VT a két üdülőkertet azonosnak feltételeznék, és ennek bizonyítására törekedve értelmeznék – számunkra kissé erőltetetten – bambuszerdőnek a *laṭṭhivana* szót.

(1.22.1.) *Supatitṭha cetiya*. A Vin-a.972. a szentélyt gömbkoro-nájú faként írja le.

(1.22.17.) Üdülőkert: *uyyāna*, meghatározását lásd a Vin.4.298. és BD.3.325. és az 1.22.1-hez fűzött jegyzet alatt! *Veḷuvana uyyāna*: bambuszliget üdülőkert, semmi sem bizonyítja, hogy ugyanarról a kertről lenne szó, mint ahová a Magasztos és a szerzetesek korábban, Kdm.1.22.1. alatt megérkeztek, ezért kénytelenek vagyunk VT korábbi magyarázatát fenntartással fogadni!

(1.22.18.) *Ārāma*: pihenőkert, park, a szerzeteseknek felajánlott találkozó-, gyakorló- és pihenőhely.

Irodalom

A Páli kánon könyvei és kommentárjai

Páli nyelvű elsődleges irodalom:

The Vinaya pitakaṃ, One of the Principal Buddhist Holy Scriptures in the Pāli Language, ed. Oldenberg, Hermann, Vol.I. The Mahāvagga, 1879., Vol.II. The Cullavagga 1880., Vol.III. The Suttavibhaṅga, First Part 1881., Vol.IV. The Suttavibhaṅga, Second Part, 1882., Vol.V. The Parivāra 1883. Williams and Norgate, London, Roman Script Edition.

Chattha Saṅgāyana Tipiṭaka 4.0 Vinayapiṭake; Pārājikapāli, Pācittiyapāli, Mahāvaggapāli, Cūlavaggapāli, Parivārapāli.

Páli nyelvű kommentárok:

Bhadantācariya Buddhaghosa: Samantapāsādikā, Buddhaghosa's Commentary on the Vinaya piṭaka (ed. J. Takakusu-Makoto Nagai, közrem. Kogen Mizuno), PTS-Luzac and Company, London, I. (1924, 1975.), II. (1927, 1969.), III. (1930, 1968.), IV. (1934, 1979.), V. (1938, 1966.), VI. (1947, 1982.), VII. (1947, 1981.), VIII. Indexes (H. Kopp) 1977.

Chaṭṭha Saṅgāyana Tipiṭaka 4.0 Vinayapiṭake, Mahāvagga-aṭṭha-kathā (= Bhadantācariya Buddhaghosa: Samantapāsādikā).

Vinaya piṭaka fordítások:

The Sacred Books of the East, szerk. F. Max Müller, Vol.XIII., Vinaya Texts, Part I. The Pāṭimokkha, The Mahāvagga I-IV., ford. Oldenberg, Hermann-Rhys Davids, T. W., Clarendon Press, Oxford, 1881.

The Sacred Books of the East, szerk. F. Max Müller, Vol.XVII., Vinaya Texts, Part II. The Mahāvagga V-X., The Cullavagga I-III., ford. Oldenberg, Hermann-Rhys Davids, T. W. Clarendon Press, Oxford, 1882.

The Sacred Books of the East, szerk. F. Max Müller, Vol.XX., Vinaya Texts, Part III. The Cullavagga IV-XII., ford. Oldenberg, Hermann-Rhys Davids, T. W. Clarendon Press, Oxford, 1885.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.X. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.I. (Suttavibhaṅga), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1992.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.XI. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.II. (Suttavibhaṅga), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1993.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.XIII. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.III. (Suttavibhaṅga), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1993.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.XIV. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.IV. (Mahāvagga), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1993.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.XX. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.V. (Cullavagga), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1993.

Sacred Books of the Buddhists, Vol.XXV. The Book of the Discipline (Vinaya Piṭaka), Vol.VI. (Parivāra), ford. Horner, I. B., PTS, London, 1993.

The Book of the Discipline (ford. Horner, I. B., kieg. ford. Brahmalī, Bhikkhu), SuttaCentral, 2014. https://raw.githubusercontent.com/suttacentral/suttacentral-files/master/Book_of_the_Discipline.pdf

Pāṭimokkha: Sacred Books of the Buddhists, szerk. W.Pruitt, ford. K.R.Norman, PTS, 2001.

Páli kommentár fordítások:

Buddhaghosa Bhadantācariya: The Path of Purification (Visuddhimagga), tr. Bhikkhu Ñāṇamoli, BPS, Kandy (Sri Lanka), 1975. 1991. 2010., Ananda Semage, Colombo, 1956. 1964. 1979. 1991. 1999. 2010.

Buddhaghosa Bhadantācariya: The Path of Purity, being a translation of Buddhaghosa's Visuddhimagga, ford. Pe Maung Tin, Part I-III., (11, 17, 21. Vol.), PTS (Oxford University Press), London, 1923, 1929, 1931, (egy kötetben) 1975.

A Sutta piṭaka idézett könyvei páli nyelven:

Dīgha-nikāya, Vol.I-II. szerk. T.W.Rhys Davids-J.E.Carpenter, 1889, 1903; 1995. Vol. III. szerk. J.E.Carpenter, 1910; 1992. PTS

Majjhima-nikāya, Vol.I-II. szerk. V.Trenckner, 1888-1898; 1993, 1994. Vol.III. szerk. R.Chalmers, 1899-1902; 1994. Vol.IV. Indexes M.Yamazaki-Y.Ousaka), 2006. PTS

Saṃyutta-nikāya, Vol.I-V. szerk. L.Feer, Vol.VI. 1884-1898; 1975-2006. Indexes: C.A.F.Rhys Davids, 1904; 1980. PTS

Aṅguttara-nikāya, Vol.I-III. szerk. R.Morris, 1885, 1888, 1897; 1989, 1995, 1994. Vol.IV-V. szerk. E.Hardy, 1899, 1900; 1979. Vol.VI. Indexes: M.Hunt-C.A.F.Rhys Davids 1910; 1981. PTS

Dhammapada, szerk. O.von Hinüber-K.R.Norman, 1994, 1995. PTS

Udāna, szerk. P.Steinthal, 1885; 1982. PTS

- Suttanipāta, szerk. Dines Andersen-Helmer Smith, 1913; 1990.
PTS
- Theragāthā and Therīgāthā, szerk. H.Oldenberg-R.Pischel, 1883.,
1966. (+Appendixes: K.R.Norman-L.Alsdorf, 1990), PTS
- Jātaaka with Commentary, szerk. V.Fausbøll, Vol.I-VI. 1877-1896;
1990-1991. Vol.VII. Indexes: Dines Andersen 1897; 1992. PTS
- Mahāniddeaa, szerk. L.de La Vallée Poussin-E.J.Thomas, Vol.I.
1916. Vol.II. 1917.; egy kötetben 1978. PTS
- Paṭisaabhidāmagga, szerk. A.C.Taylor, Vol.I. 1905. Vol.II.1907.
egy kötetben 1979. PTS
- Apadāna, szerk. M.E.Lilly, Vol.I. 1925. Vol.II. 1927. Egy kötetben
2000. PTS
- Buddhavaṃaa and Cariyāpiṭaka, szerk. N.A.Jayawickrama, 1995.
PTS
- Nettipakaraṇa, szerk. E.Hardy, 1902; 1995. PTS
- Milindapaṇha and Milinda-ṭikā, szerk. V.Trenckner 1880. ṭikā:
P.S.Jaini 1961.; kettő egy kötetben 1986, PTS
- Kathāvattu, szerk. A.C.Taylor, Vol.I.1894. Vol.II. 1897, reprint
egy kötetben 1979, Index: Satoshi Nonome et al., 1982.
- The Dīpavaṃaa, an ancient Buddhist historical Record, szerk. és
ford. H. Oldenberg, 1879. Williams and Norgate, London

A Sutta piṭaka idézett könyvei fordításban:

Dialogues of the Buddha, Dīgha Nikāya, Vol.I. ford. T.W.Rhys Davids, 1995. Vol.II. ford. T.W.Rhys Davids-C.A.F.Rhys Davids, 1995. Vol. III. ford. C.A.F.Rhys Davids, 1995, PTS

The Long Discourses of the Buddha, A Translation of the Dīgha Nikāya, ford. Maurice Walshe, Wisdom, Boston, 1995.

Middle Length Sayings Vol.I-III. 1993, 1994, 1993. ford. I.B.Horner, PTS

The Middle Length Discourses of the Buddha, A Translation of the Majjhima Nikāya, ford. Bhikkhu Ñāṇamoli-Bhikkhu Bodhi, Wisdom, Boston, 1995. 2001.

The Book of the Kindred Sayings, Vol.I-II. ford. C.A.F.Rhys Davids, 1993, 1990. Vol.III-V. ford. F.L.Woodward, 1992, 1993, 1994. PTS

The Connected Discourses of the Buddha, A Translation of the Saṃyutta Nikāya, ford. Bhikkhu Bodhi, Wisdom, Boston, 2000.

The Book of the Gradual Sayings, Vol.I-II. ford. F.L.Woodward, 1932, 1933; 1995. Vol.III-IV. ford. E.M.Hare 1934, 1935; 1988, 1989. Vol.V. ford. F.L.Woodward 1936, 1994. PTS

The Numerical Discourses of the Buddha, A Translation of the Aṅguttara Nikāya, ford. Bhikkhu Bodhi, Wisdom, Boston, 2012.

The Word of the Doctrine, Dhammapada, ford. K.R.Norman, 2000. (javított) PTS

Dhammapada – Az erény útja, ford. Fórizs László, Gaia, 2002.

Verses of Uplift, Udāna, Minor Anthologies Vol.II. (+Itivuttaka: As it was said), ford. F.L.Woodward, 1935; 1985. PTS

The Udāna, ford. P.Masefield, 1994.

The Group of Discourses (Sutta-Nipāta), ford. K.R.Norman, 2001.
PTS

The Suttanipāta: An Ancient Collection of the Buddha's Discourses
Together with its Commentaries, ford. Bhikkhu Bodhi, Wisdom,
Boston, 2017.

Elders' Verses, ford. K.R.Norman, Vol.I-II. 1969, 1971; 2007. (má-
sodik kiadás), PTS

The Jātaka or Stories of the Buddha's Former Births, szerk E.B.Cow-
ell, Vol.I-VI. 1895-1907.

Index 1913.; 3 kötetben: Vol.I. ford.R.Chalmers+Vol.II. ford.
W.H.D.Rouse, 2013. Vol.III. ford. H.T.Francis+Vol.IV. ford.
W.H.D.Rouse, 2016. Vol.V. ford H.T.Francis+Vol.VI. ford. E.B.
Cowell-W.H.D.Rouse+Index, 2015. (valamennyi reprint), PTS

The Path of Discrimination, ford. Bhikkhu Ñāṇamoli, 1982; 1997
(új kiadás) PTS

Legends of the Buddhist Saints, ford. Jonathan S. Walters, Apadā-
napāli, Whitman College, 2018.

Chronicle of Buddhas, Buddhavaṃsa, Minor Anthologies Vol.III.
(+Cariyāpiṭaka: Basket of Conduct), ford. I.B.Horner, 1975.
PTS

The Guide, Netti-ppakaraṇaṃ, ford. Bhikkhu Ñāṇamoli, 1962,
1977. PTS

Milinda's Questions, ford. I.B.Horner, Vol.I. 1963. Vol.II. 1964.
PTS

Points of Controversy, ford. S.Z.Aung-C.A.F.Rhys Davids, 1915;
1993. PTS

The Dīpavaṃsa, an ancient Buddhist historical Record, szerk. és ford. H. Oldenberg, 1879. Williams and Norgate, London

The Mahāvastu, ford. J.J.Jones, Sacred Books of the Buddhists Vol. XVI, XVIII, XIX. Luzac and Company, London, 1949, 1952, 1956.

Az idézett könyvek kommentárjai páli nyelven és fordításaik

Sumaṅgalavilāsīnī (DN. kommentár), Vol.I-II. szerk. T.W.Rhys Davids-J.E.Carpenter 1968, 1970. Vol.III. szerk. W.Stede, 1971. PTS

Papañcasūdanī, (MN. kommentár), Vol.I-II. szerk. J.H.Woods-D. Kosambi, 1922, 1928, Vol.III-V.szerk. I.B. Horner, 1933, 1937, 1938. PTS

Sāratthappakāsīnī (SN. kommentár) Vol.I-III. szerk. F.L.Woodward, 1977. PTS

Manorathapūranī (AN. kommentár) Vol.I. szerk. M.Walleser, 1973, Vol.II. szerk M.Walleser-H.Kopp, 1968. Vol.III-V. szerk. H.Kopp, 1966, 1979, 1977. PTS

Dhammapada Commentary, Vol.I-II. szerk. Helmer Smith 2018., Vol.III-IV. szerk. H.C.Norman 1993, 1970, Vol.V. Indexes: L.S. Tailang 1992. PTS

Udāna Commentary, szerk. F.L.Woodward, 1926; 1977. PTS

Paramatthajotikā II. Suttanipāta Commentary, szerk. Helmer Smith, Vol.I-III. 1916-1918. PTS

Paramatthadīpanī V. Theragāthā Commentary, szerk F.L.Woodward, Vol.I-III. 1971-1984. PTS

Paramatthadīpanī VI. Therīgāthā Commentary, szerk. William Pruitt, 1977. PTS

Buddhavaṃsa Commentary, szerk. I.B.Horner, 1946, 1978. PTS

Udāna Commentary, ford. P.Masefield, Vol.I-II. 1994, 1995. PTS

The Commentary on the Verses of the Therīs, ford. William Pruitt, 1998.

Buddhadatta: The Clarifier of the Sweet Meaning (Madhuratthavilāsinī): Commentary on the Chronicle of Buddhas (Buddhavaṃsa), ford. I.B.Horner, Routledge and Paul, 1946; 1978.

„Mindent adományt fölülmul
a Tanítás adománya.”

A Tan Kapuja Buddhista Egyház

www.tkbe.hu

A Tan Kapuja Buddhista Egyház 1991 májusában különféle buddhista vonalakat képviselő öt kisebb közösség szövetségéből, 108 alapító tag közreműködésével alakult meg. Az egyház a különféle buddhista hagyományok képviselőinek együttműködését, valamint a buddhista Tan magyar nyelven történő elérhetőségét tűzte ki fő céljául. Ugyanezen év szeptemberében, a frissen bejegyzett Egyház az érdeklődők előtt kitérte a Tan kapuját, elkezdte működését A Tan Kapuja Buddhista Főiskola, amely a mai napig Európa egyetlen akkreditált buddhista felsőoktatási intézménye.

A Tan Kapuja Buddhista Főiskola

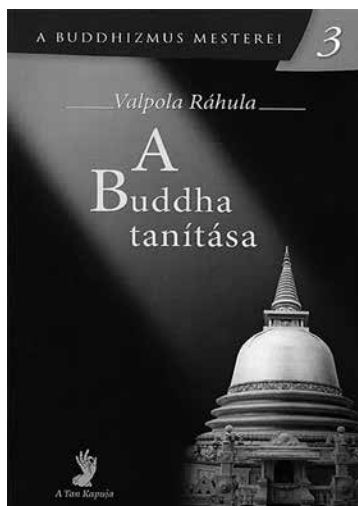
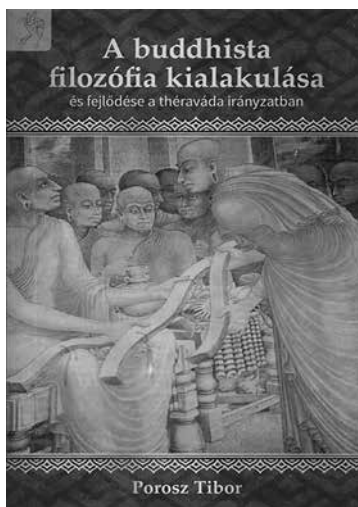
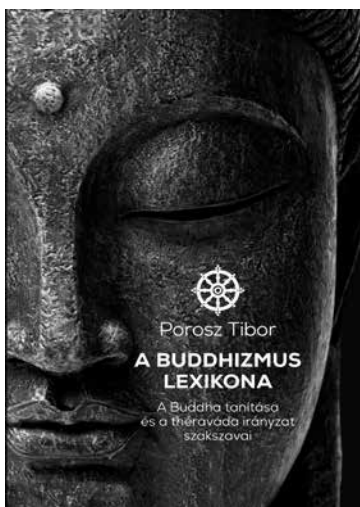
www.tkbh.hu

Az Európában egyedülálló főiskola 1991-ben – A Tan Kapuja Buddhista Egyház felsőoktatási intézményeként – azzal a céllal jött létre, hogy a rendkívül sokszínű és gazdag buddhista hagyomány tanításait Magyarországon is közkinccsé tegye. Nemcsak egy szűk vallási kör igényeit óhajtjuk kielégíteni, de színesíteni szeretnénk a hazai kulturális palettát, azzal a meggyőződéssel, hogy a buddhizmus alapelvei közel állnak mind a magyar, mind az európai szellemiséghez.

A Tan Kapuja kiadványai

A Tan Kapuja fontosnak tartja, hogy a buddhizmus tanításai, a buddhizmus különböző ágaihoz köthető irodalmi művek, tanulmányok, értekezések magyar nyelven is elérhetővé váljanak. Emellett arra is nagy hangsúlyt fektet, hogy az Egyházhoz közel álló tanítók, tanárok, kiemelkedő diákok művei is hozzáférhetőek legyenek az érdeklődők számára. Ezért A Tan Kapuja Buddhista Egyház, annak közösségei, alapítványai és A Tan Kapuja Buddhista Főiskola önréből és más könyvkiadókkal együttműködve is számos könyv, folyóirat, magazin és tájékoztató megjelentetéséhez járult és járul hozzá.

Ezek a kiadványok is *A Tan Kapuja* gondozásában jelentek meg:

Amennyiben támogatni szeretné munkánkat, megteheti azt A Tan Kapuja Buddhista Egyház adománygyűjtő számlájára felajánlott bármilyen összeggel. Kérjük, hogy közleménybe írja be: *könyvkiadás*. Köszönjük! Adománygyűjtő számlaszámunk:

10403181-49555454-54551052

A történelmi
Buddha pontosan kevésbé
ismert és több helyen mesés vagy
töredékes életrajzának egyik leghite-
lesebb részletét mutatja be ez a szöveg:
azt az időszakot, amely a Mester megvilá-
gosodásával kezdődik, és a Tanítás ismertté
válásának és elterjedésének szempontjából
meghatározó. A kialakuló korai Közösség
fokozatosan fejlődik és erősödik, végül a
két legnagyobb tanítvány megjelenésével
és a Rendbe lépésével kiteljesedik,
és elindul napjainkig tartó
hódító útjára.

3500 ft.

9 790255 030114